

**ВРХОВЕН СУД НА РЕПУБЛИКА
МАКЕДОНИЈА**

ВРХОВЕН СУД
НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

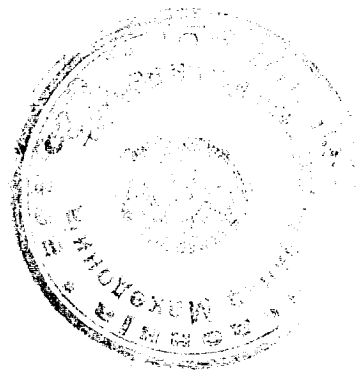
К. Мисир

20 ГОД.
СКОПЈЕ

**ЗБИРКА
НА СУДСКИ
ОДЛУКИ
1997**

Книга VI

Агенција "АКАДЕМИК" - Скопје
Скопје, 1998 година

**I. СТАВОВИ И МИСЛЕЊА НА
ВРХОВНИОТ СУД
НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**

099 100/114
Врховниот суд на Република Македонија, врз основа на член 101 од Уставот на Република Македонија и член 35 став 1 алинеи 2 и 3 од Законот за судовите, на Општата седница одржана на 26.01.1998 година ја утврди следната

ИНИЦИЈАТИВА

за измена на член 12 став 5 од Уставот на Република Македонија

I. Врховниот суд на Република Македонија, согласно со уставната и законска позиција и улога на највисок суд во државата и врз основа на своите овластувања и одговорности да разгледува прашања во врска со работата на судовите, примената на законите и судската практика, да дава мислење на предлози на закони и други прописи со кои се уредуваат прашања од значење за работата на судовите, а имајќи ги предвид критичките забелешки на судовите, на стручната и на пошироката јавност поврзани со примената на уставната и законските одредби за притворот и проблемите во врска со кривично-правната заштита и нормалното вршење и спроведување на судската постапка, заклучи да покрене иницијатива за измена на член 12 став 5 од Уставот на Република Македонија во смисла на тоа да се обезбеди уставно-правна можност за продолжување на притворот подолго од 90 дена.

II. Заради обезбедување ефикасна и соодветна кривично-правна заштита и безбедност на граѓаните, на оштетените и на жртвите, како и на општествената заедница во целина, но исто така и заради заштита на правата на обвинетите во кривичната постапка, Врховниот суд на Република Македонија смета дека прашањето за притворот треба да биде уставно-правно уредено на еден од следните можни начини:

Членот 12 став 5 од Уставот на Република Македонија се менува и гласи:

Притворот, до поднесување на обвинение, по одлука на суд, може да трае најдолго шест месеци. По поднесувањето на обвинението, по одлука на Врховниот суд на Република Македонија, притворот за кривичните дела за кои е пропишана казна затвор од над 5 години, може да биде продолжен за уште шест месеци, а за кривичните дела за кои е пропишана казна доживотен затвор - до правосилноста на одлуката на судот.

Алтернативи

1. Притворот може да се определи само со одлука на суд под услови, начин и времетраење утврдени со закон.

2. Притворот во истрагата по одлука на суд може да трае најдолго шест месеци.

За кривичните дела за кои е пропишана казна затвор од над 5 години, по одлука на Врховниот суд, притворот може да биде продолжен за уште шест месеци. Ако во овој рок не биде подигнато обвинение, обвинетиот се пушта на слобода.

III. Оваа Иницијатива Врховниот суд на Република Македонија ја поднесува до Министерството за правда согласно со член 77 од Законот за судовите, имајќи ја предвид одговорноста на ова Министерство за функционирањето на судството односно за обезбедувањето на општи услови за вршење на судската власт и посебно за подготвување на закони и други прописи од областа на организацијата и работењето на судовите, како и постапката пред судовите.

IV. Иницијативата, се доставува и до Претседателот на Република Македонија, Претседателот на Собранието на Република Македонија и Претседателот на Владата на Република Македонија.

О б р а з л о ж е н и е

1. Прашањата и проблемите во врска со притворот се појавија речиси истовремено со прогласувањето на Уставот на Република Македонија*

* Прогласен на 17.11.1991 година.

Во членот 12 став 5 од Уставот е пропишано:

"Притворот може да трае по одлука на суд најдолго 90 дена од денот на притворањето".

Пред судовите се појавија овие прашања:

- Дали рокот на притвор од 90 дена ќе се смета до поднесувањето на обвинението (само во истрагата) или пак до правосилното завршување на кривичната постапка?

Поранешната одредба за притворот од Уставот на Социјалистичка Република Македонија (член 229 став 4) пропишуваше:

"Притворот може да трае по одлука на првостепениот суд најдолго три месеци од денот на притворањето. Овој рок може да се продолжи со одлука на Врховниот суд на Македонија уште за 3 (три) месеци. Ако до истекот на тие рокови не се подигне обвинителен акт, обвинетиот се пушта на слобода".

Врз основа на таквите уставни решенија, што беа во важност за просторите на поранешната СФРЈ, адекватно беа концептирани и решенијата за притвор во Законот за кривичната постапка кој како сојузен закон, согласно со членот 5 од Уставниот закон за спроведување на Уставот, беше преземен како републички пропис. Законските решенија овозможуваа за полесните кривични дела притворот во истрагата да трае до 3 месеци а за потешките кривични дела, за кои според Кривичниот закон

беа предвидени казни затвор од над 5 години или потешки казни во истрагата, да трае до 6 месеци. Беше пропишано по решение на истражниот судија рокот на притворот да биде најмногу еден месец од денот на лишувањето од слобода, а по тој рок обвинетиот можеше да се задржи во притвор само со решение за продолжување на притворот од совет од тројца судии на истиот суд најмногу за два месеца. Против ова решение беше дозволена жалба, а само ако постапката се водеше за кривично дело за кое можеше да се изрече казна затвор од над 5 години или потешка казна, советот од тројца судии на Врховниот суд, и тоа ако постоеја важни причини, можеше притворот во истрагата да го продолжи најмногу за уште 3 месеци. Ако до истекот на овие рокови не се подигнеше обвинителен акт, обвинетиот ќе се пуштеше на слобода. Во случај ако беше подигнато обвинение по истекот на означените рокови, притворот можеше да се наложува и преку тие рокови во останатите фази на кривичната

постапка додека постоеја предвидените законски основи за притвор.

За проблемите во врска со притворот, по прогласувањето на Уставот на Република Македонија, опстојно се расправаше на проширената Општа седница на Врховниот суд на Република Македонија од 03.12.1991 година на која зедоа учество претставници на судовите од Република Македонија, на Јавното обвинителство на Република Македонија, на Владата на Република Македонија и членови на Комисијата за донесување на Уставот на Република Македонија.

По оваа проширена седница, Општата седница на Врховниот суд на Република Македонија на 16.12.1991 година донесе Начелни ставови под број 1/91 што беа содржани во две точки:

1) Од денот на влегувањето во сила на Уставот на Република Македонија притворот може да се определи само со одлука на суд.

Органите за внатрешни работи немаат право да определуваат притвор.

2) Притворот до поднесувањето на обвинителниот акт може да трае најдолго 90 дена сметано од денот на притворањето доколку е определен по влегувањето во сила на Уставот на Република Македонија.

Начелниот став под точка 2 всушност ги задолжуваше само советите на Врховниот суд да не толерираат практика во истрагата притворот да се продолжува преку 90 дена, туку за сите видови на кривични дела во истрагата тој да се определува до 90 дена.

После овие начелни ставови во понатамошна примена останаа сите одредби од Законот за кривичната постапка (преземен како републички пропис) за притворот од поднесувањето на обвинението до правосилното завршување на постапката.

Но така беше сè до донесувањето на Одлуката на Уставниот суд на Република Македонија од 28.12.1994 година објавена во "Службен весник на Република Македонија" број 9 од 23.02.1995 година. Со неа беа укинати членот 195 став 2 и 3, член 196 и член 197 став 2 реченица 3 и член 199 од Законот за кривичната постапка, преземен како републички пропис, со кои се определуваше притворот да може да трае преку 3 месеци односно до 6 месеци и се уредуваше прашањето за притворот од

поднесувањето на обвинението до завршувањето на главниот претрес.

Меѓутоа, судовите констатираа дека со Одлуката на Уставниот суд не беа укинати и други одредби од Законот за кривичната постапка кои што се однесуваа на определување и укинување притвор од донесувањето на првостепената пресуда па сè до правосилното завршување на покренатата кривична постапка! Поради тоа пред судовите одново се поставија сериозни прашања дали ќе ги применуваат тие одредби доколку рокот од 90 дена притвор истекол во фазата до поднесувањето на обвинението, односно до донесувањето на првостепената одлука.

По повод Одлуката на Уставниот суд на Република Македонија, Општата седница на Врховниот суд на Република Македонија за понатамошната примена на неукинатите одредби од Законот за кривичната постапка по донесувањето на првостепената пресуда утврди **"Извештае за практиката на Врховниот суд на Република Македонија во врска со притворот"** кое гласеше:

Имајќи предвид дека одредбите од Законот за кривичната постапка кои се однесуваат на определувањето и продолжувањето на притворот по изрекување на првостепена пресуда не се укинати со одлуката на Уставниот суд на Република Македонија У бр.158/93 од 28.12.1994 година ("Службен весник на РМ" бр.9 од 23.02.1995 година), досегашната практика на Врховниот суд на Република Македонија во врска со применувањето на тие одредби останува неизменета.

Основните и апелационите судови го прифатија овој став на Врховниот суд како своја практика и неукинатите одредби продолжија да ги применуваат.

Со денот на влегувањето во сила на Законот за кривичната постапка* (врз основа на член 545) престана целосно да важи Законот за кривичната постапка што беше преземен како републички пропис, а бидејќи со новите решенија во овој закон рокот на притворот од 90 дена важи за целиот тек на кривичната постапка, судовите во Република Македонија исцело ја отфрлија старата практика.

* Законот за кривичната постапка е објавен во "Службен весник на РМ" бр.15/97 и влезе во сила на 12.04.1997 година.

Според Законот за кривичната постапка рокот на притвор од 90 дена може да биде искористен во истрагата односно до поднесувањето на обвинителниот акт или да биде искористен во текот на целата кривична постапка, но без каква и да е можност притворот да биде продолжуван над рокот од 90 дена. Овој рок на притвор од 90 дена не може да биде продолжуван и во случаи на тешки злосторства, кога постојат основи обвинетиот да се даде во бегство, да го повтори кривичното дело, да стори ново кривично дело, кога со првостепената пресуда е изречена казна затвор од над 5 години, па и кога е изречена казна доживотен затвор.

Во досегашната судска практика како сосема несоодветно се покажа уставното ограничување на времетраење на притворот до 90 дена. Изминатиот неколкугодишен период од примената на Уставот на Република Македонија, проследен со едновремени промени и во динамиката и во структурата на криминалитетот, покажа дека во тој краток период судовите, во голем број случаи не можеа успешно да ја завршат истрагата ниту правосилно да ја завршат кривичната постапка поради што сторители на тешки кривични дела, опасни рецидивисти беа пуштени на слобода со можност одново да вршат нови кривични дела или да станат недостапни на органите на власта.

Со Законот за кривичната постапка пропишани се одредби коишто ги заштитуваат сите права и интереси на обвинетите лица и оневозможуваат судските работници и сите други субјекти вклучени во кривичната постапка да ги злоупотребаат. Законот овозможува нивната одбрана правилно и добро да функционира во текот на целата кривична постапка во интерес на вистинитото, од аспект на одбраната, утврдување на фактите. На обвинетите мора да им се обезбеди добро да се подготват за одбрана, добро да се бранат и евентуално да се одбранат. За тоа им е потребно време, за да ангажираат бранител, да обезбедат од своја страна докази. За таква цел ним им е потребно навремено да ги примаат сите писмени пратки за да имаат доволно време нив да ги проучат, евентуално усмено на нив да приговорат или против нив да поднесат писмен одговор и приговор со право да добијат одговор од суд итн. Според предвидените рокови во одредбите од Законот за кривична постапка најчесто се неопходно потребни повеќе од два месеци од поднесувањето на обвинението до закажувањето на претресот. Според минимално предвидените рокови, по

одржаниот претрес кој што и во случај да трае само еден ден, во продолжение на постапката за донесувањето, изработката, доставувањето на одлуката до странките и бранителите, во чекањето на жалбите и одговорите на жалбите ќе поминат минимум 30 дена. За жалбената постапка во втор и трет степен, за најтешките злосторства, за проучувањето на списите, запознавањето на членовите на советот, подготовката за реферирање на јавна и нејавна седница, повикувањето на странките и бранителите, донесувањето на одлуката, нејзината писмена изработка и експедиција до странките и бранителите, во чекањето на жалбите, одговорите на жалби итн., поминуваат најмалку нови два до три месеци и во случај кога најажурно се постапува. Обвинетите можат да се разболат, да се повредат, психички да се растројат, а во таков случај, бидејќи тоа императивно го налагаат законските одредби, ќе треба во секој случај да се сочека на нивното оздравување, санирање на повредите и на нивната психичка состојба. Во таквото чекање поминуваат понекогаш и повеќе месеци. Дотогаш ним не може да им се суди, а ако им се суди под такви околности, на болни, ранети и привремено душевно растроени лица, постапката најверојатно ќе биде прогласена за ништовна од повисокиот суд. Меѓутоа, исто така можат да се разболат сведоците, вештите лица, судиите поротници, па и самите судии. Овие причини се сериозни законски пречки поради кои во секој случај одделно кривичната постапка се стопира, во истрагата не можат да се одвиваат сите активности, а претресот не може да тече, па така се пролонгира кривичната постапка, а рокот од 90 дена пред да биде завршена правосилно кривичната постапка повеќекратно ќе биде пречекорен. Сепак, најчести и најмногубројни се проблемите во врска со пронаоѓањето на обвинетите и обезбедувањето на нивно присуство на претресот, преку нивното лишување од слобода и притворањето, откривањето, лишувањето од слобода и приведувањето пред судот на нивните соучесници, потоа пронаоѓањето на сведоците, и обезбедувањето на нивни вистинити искази, спроведувањето на вештачењата понекогаш и со распит на повеќе вешти лица итн. Најпосле, треба да се има предвид дека и најквалитетно и најажурно водената кривична постапка од најсовесни судии кога ќе заврши со донесување на одлука, во жалбена постапка таа може да биде укината од повисокиот суд, а во таквите случаи постапката одново отпочнува да тече, со обврска за судот да води сметка да

не ги нарушува правата на обвинетите лица, да ги изведе сите докази и новопојавените докази во интерес на правилното и вистинитото утврдување на фактите, а обвинетиот кој дотогаш бил во притвор, во случај кога рокот од 90 дена поминал и за најтешките злосторства ќе треба да биде пуштен на слобода без право одново да биде притворуван. Со отпочнувањето на секоја кривична постапка, пак, се разбрануваат секогаш повеќе непредвидливи околности за кои веднаш треба да се најде соодветно законско решение, кои неретко вршат битно влијание на текот на кривичната постапка. Овие околности, доколку бидат пречка непречено да тече кривичната постапка во голем број на случаи, ако не може да се искористи мерката притвор поради тоа што рокот од 90 дена веќе поминал во дотогашниот тек на постапката, најчесто негативно ќе се одразат на целиот тек, а особено на крајниот исход на кривичната постапка.

Тргувајќи од ваквите состојби, на Третото советување на Здружението за кривично право и криминологија на Македонија, во кое членуваат професори на Правниот факултет и Факултетот за безбедност од Скопје, јавни обвинители, работници во органите за внатрешни работи, работници во казнено-поправни установи, други правосудни работници и судии, одржано на 26, 27 и 28 јуни 1997 година во Охрид, под точка 7 беше усвоен заклучокот:

Советувањето ја истакнува потребата за неодложна измена на одредбата од член 12 став 5 од Уставот на Република Македонија со која ќе се обезбеди притвор чиешто траење ќе биде во функција на обезбедување поефикасна кривична постапка и на поголема заштита на правата на обвинетиот.

2. При поднесувањето на Иницијативата, Врховниот суд на Република Македонија имаше предвид дека прашањето во врска со притворот е во директна врска со човековите слободи и права и дека мора да биде уредено во согласност со меѓународните правни норми.

Европската Конвенција за човековите права, усвоена на 4 ноември 1950 година, која влезе во сила на 3 септември 1953 година, е меѓународен правен инструмент чиј систем на заштита е најразвиен и обезбедува најбогат извор на меѓународна јуриспруденција за човековите права. Тоа е единствен систем кој сам по себе претставува "меѓународно прецедентно право" и еден самореферентен режим.

Лишувањето од слобода е грижа на членот 5 од Конвенцијата што се однесува на физичко лишување од слобода.

Првата реченица од членот 5 "Секој има право на слобода и безбедност на личноста" всушност претставува повторување на текстот од член 3 од Универзалната декларација за човековите права, повторен во сите големи инструменти за човековите права како што се Меѓународниот пакт за граѓанските и политичките права, Американската конвенција за човековите права и Африканската повелба за човековите и народните права.

Во ставот 1 од член 5 на Конвенцијата се наведува дека "никој нема да биде лишен од слобода", но ова право не може да биде апсолутно, со тоа што со него се утврдува листа на ситуации во кои е дозволено лишувањето од слобода и притворањето со давање одредени процесни гаранции за заштита од самоволност или од злоупотреба на лишувањето од слобода и притворањето. Значи, правото на лична безбедност всушност содржи гаранција дека поединците ќе бидат лишени од слобода и притворени само поради причини пропишани со закон и во постапка пропишана со закон. Во членот 5 се набројани 6 категории за дозволено лишување од слобода чии услови се толкуваат исклучиво рестриктивно.

Лишувањето од слобода во врска со кривичните постапки прави разлика помеѓу притворањето што претставува издржување на казна затвор изречена со пресуда и лишувањето од слобода или притворањето по налог.

Причините заради кои едно лице може да се лиши од слобода или притвори по налог се различни. Тоа се, на пример, случаите за да се спречи сторителите да не вршат влијание врз сведоците, да се спречи бегството на сторителите на кривичните дела или тие да се спречат да не извршат некои други нови кривични дела. До донесувањето на правосилната пресуда во сите претходни фази лишувањето од слобода и притворањето во кривичните постапки се временски и процедурални мерки. Налогот за притвор дали ќе биде издаден од суд или од обвинителство зависи од решението на националното право. Во Република Македонија налогот секогаш го издава судот. Набројувањата на причините во законите на домашните законодавства, како основи за притвор, секогаш укажуваат дека тоа не е кумулативно и дека е сосема доволно ако постои една од причините за да се наложи притворот. Европскиот Суд за човекови права во текот

на својата долгогодишна практика зазел конзистентно становиште дека борбата против тероризмот бара посебен период, па заради тоа при толкувањето и примената ја зел предвид посебната природа на терористичките кривични дела, нивната закана врз демократското општество и потребната итноост да се постапува со овој вид кривични дела.

Лишувањето од слобода и притворањето во кривичните постапки секогаш водат до преземање натамошни чекори со поднесување на обвинение за стореното кривично дело или со донесување на одлука за ослободување на лицето.

Разумната брзина на водењето на постапката претставува стандард од посебно значење во кривичните случаи и тогаш кога лицето е притворено по налог.

Што е тоа разумен рок односно "судење во разумен рок или пуштање на слобода до заклучувањето на постапката" (член 5 став 3 од Конвенцијата) може да се заклучи од природата на секој конкретен случај. Прифатена е максимата: Одлагањето на правдата е неправда! Притоа, рокот што се разгледува не го вклучува само времето до започнувањето на судската постапка туку и вкупното траење на постапката вклучувајќи ги и можните жалби до повисоките инстанции, сè до Врховниот суд или до некоја друга конечна судска власт.

Во Европските земји постојат големи разлики во брзината со која се решаваат предметите, па така и за кривичните случаи. Тоа се однесува и на должината на притворот по налог. Од страна на органите на Конвенцијата разгледуваните случаи во Италија од 1980 година потврдиле дека проблемот со бавноста на судовите постои и покрај повеќедецениската контрола. Меѓутоа, и самите органи на Конвенцијата имаат прилично големи тешкотии своите одлуки да ги донесат во некој разумен рок! Во еден случај италијанските трибунали потрошиле 6 години, а органите на Конвенцијата уште 6. Потоа, за разлика од Комисијата, Судот конечно утврдил дека националните трибунали и не се баш толку многу бавни!

Правото да се биде суден во разумен рок ако лицето не е пуштено на слобода претставува мошне важен елемент во членот 5 став 3 од Конвенцијата. Со него се настојува лицето да не помине неограничено долг период во притвор по налог. Сè додека лицето не биде осудено, тоа мора да се смета за невино и смислата на оваа одредба се состои во тоа што таа во суштина бара привремено ослободување на лицето секогаш кога неговото

натамошно останување во притвор ќе престане да биде разумно. Имено, постои голем ризик полицијата, обвинителството или истражниот судија по притворањето на осомничениот да се зафатат со други случаи, во зависност од оптовареноста со работа, наместо да го завршат отпочнатиот случај против притвореното лице и да го доведат пред суд, или пак да постапуваат премногу бавно во понатамошното преземање на соодветни дејствија, односно да се нема адекватен пристап кон притворот и разумниот рок. За да се спречат ваквите одлагања, голем број на национални законодавства бараат причините за притворањето да бидат потврдени без постоење на некои подолги интервали. Оценките и преоценките за причините за притворањето се вршат во одделни фази на постапката, до донесувањето на првостепената пресуда но и потоа. Најчесто роковите за притвор се сврзани со фазата на кривичната постапка до поднесувањето на обвинението, а потоа до донесувањето на првостепената пресуда. Притоа, посебно се прави разлика за видот на кривичното дело за кое е наложен притворот, за околностите под кои е сторено делото, за структурата на личноста и неговата склоност да чини кривични дела. Според посебностите на случајот секогаш се остава можност, под исклучителни околности и заради субјективно - објективните посебности, рокот да биде продолжуван со одлука на повисок суд и посебно со одлука на Врховен суд.

3. Во европските држави постојат различни начини на нормативното решавање на проблематиката врзана за притворот. Во некои држави највисокиот правен акт - Уставот не се бави со притворот, туку тоа прашање го препушта на законско уредување. Во други со Уставот дадени се рамките на притворот, а прецизирањето се врши со закон. Во федералните земји дел од прашањата во врска притворот се уредени со Уставот на сојузната држава, а дел се препушта на самостојно уредување на федералните единици.

Како рамковни граници за определувања на притворот се утврдуваат 6 месеци (СР Германија и швајцарија), 1 година (Италија, Белгија, Франција), 1,5 година (Шпанија), над 2 години (Турција, Грција).

Но, ова траење на притворот се смета во претходната постапка, а за потешките кривични дела и по одлука на суд може да се продолжи до правосилноста на пресудата.

Англискиот законодавец воведува систем на притворски рокови во кој обвинетиот може да биде во притвор додека се комплетираат одделните фази на постапката, нормално 70 дена, меѓу притворањето и оптужувањето нормално 112 дена, но, овие лимити можат да бидат продолжени од судот доколку постојат добри и доволни причини, а обвинителството делувало со адекватна експедитивност итн..

Во наброените национални законодавства, а и во сите други ако поради тежина на делото или заради обемот на истрагата, со многу обвинети лица или заради некоја друга важна основа се причина да не заврши истрагата, притворот може да се продолжи со одлука на суд.

За разлика од овие национални законодавства, во Република Македонија врз основа на решение на истражен судија обвинетиот може да се задржи во притвор најмногу 30 дена од денот на лишувањето од слобода а по тој рок може да се задржи во притвор само врз основа на решение за продолжување на притворот по одлука на советот, но најмногу за 60 дена (член 189 од ЗКП). Треба да се напомене дека постојат земји во кои рокот на притворот не се ограничува, а се забележува дека ваков кус рок на притвор од 90 дена, што е регулиран со одредбите од Законот за кривичната постапка во Република Македонија, не постои во ниту една друга земја на светот.

4. Според одредбата од член 5 став 4 од Конвенцијата лицето може да се жали на продолжувањето на неговиот притвор односно "има право да бара да му се суди во разумен рок или да биде пуштен на слобода до започнувањето на судењето". Во врска со оваа одредба во еден случај Комисијата заклучила дека "разумниот рок" од членот 5 став 3 мора да се толкува во смисла дека целта е да се ограничи времето што лицето го минува во притвор а не да се унапредува брзината на водењето на судските постапки!

Значи разумниот рок што би се применувал комуницира со состојба кога ќе стане очигледно дека отпаднало основаното сомнение. Меѓутоа, националните власти се оние што најнапред мора да воспостават правична рамнотежа помеѓу интересите на обвинетиот, интересите за заштита на општеството и интересите на ефикасното гонење и ефикасноста на кривичните постапки како и интересот за правичното судење.

Во врска со периодот што треба да се земе предвид за да се утврди дали судењето било спроведено во разумен рок, Судот

застанал на ставот дека се работи за времето од моментот на лишувањето од слобода до донесувањето на пресудата во прв степен односно до заклучувањето на постапката во прва инстанца. Судот и Комисијата отсекогаш сметале и сметаат дека времето што лицето го минало во притвор по изрекувањето на осудата во прва инстанца не се третира како лишување од слобода или како притвор во смисла на членот 5 став 1 и став 33 од Конвенцијата дури и ако националното право смета дека сèуште се работи за притвор по налог. Инаку изразот разумен рок од член 5 став 3 од Конвенцијата мора да се одреди во зависност од конкретните околности на секој одделен случај, меѓу кои како релевантни се сметаат следните елементи:

- 1) Реалното траење на притворот;
- 2) Траењето на притворот по налог во однос на природата на кривичното дело, пропишаната казна, и казната што може да се очекува ако конкретното лице биде осудено;
- 3) Материјалните, моралните или другите последици врз притвореното лице;
- 4) Однесувањето на обвинетиот;
- 5) Начинот на кој била спроведена истражната постапка;
- 6) Однесувањето на надлежните судски власти.

5. Правилното водење на кривичната постапка по однапред пропишани правила врз усвоени начела секогаш бара простор и време за темелно да бидат утврдени фактите за да се осигури никој невин да не биде осуден а на виновникот да му се изрече кривична санкција под условите што ги предвидува Кривичниот законик и врз основа на законито спроведената постапка (член 1 став 1 од Законот за кривичната постапка на Република Македонија). Тргувајќи од ова не може да се смета дека со рокот за притвор од 90 дена може да се покрие кривичната постапка во сите нејзини фази. Одредбите од Законот за кривичната постапка изричито забрануваат продолжување на притворот преку 90 дена во апсолутно сите случаи кои можат да дојдат пред суд во истрагата и во текот на главниот претрес. Ваков низок стандард на притвор, како што видовме, не е забележан во ниту една земја во светот и е пречка да се исполнат целите пропишани во членот 1 став 1 од Законот за кривичната постапка.

Ваквите одредби од Законот за кривичната постапка во голем број случаи можат да бидат контрапродуктивни па така,

наместо да доведат до забрзување на постапката, неа да ја забават. Имено, заради кусите рокови на притворот во Република Македонија во одделни случаи може да дојде до непотребно забрзување на постапката, притоа таа да не биде спроведена законито, да нема правично судење, да не бидат правилно утврдени фактите, без да биде задоволена одбраната со изнесување на противаргументи итн. заради што во жалбената постапка првостепената пресуда може да биде укината. Со лимитирање на куси рокови за притвор се изразени настојувањата обвинетите лица без основа да не останат подолго време во притвор, а не преку нив да се забрза постапката. Непотребното забрзување на постапката несомнено ќе биде причина и Судот во Стразбур да расправа за одлуките на судовите во Република Македонија, поради повреди на одредбите од Конвенцијата, за кои државата Република Македонија може да трпи и соодветни консеквенци, бидејќи преку своите одлуки, поради кусите рокови за притвор, не ќе можат да обезбедат ефикасна адекватна кривично-правна заштита и безбедност на оштетените и жртвите на сторените кривични дела како и на општествената заедница во целина, а исто така и адекватна заштита на правата на обвинетите во кривичната постапка.

Имајќи ги предвид сите наведени факти и околности како и компаративните согледувања, Врховниот суд на Република Македонија смета дека продолжувањето на времетраењето на притворот е императив на денот, за да се одбегнат апсурдните ситуации што во кривично-правната заштита настануваат со примената на постојното уставно и законско решение. Во поставената дилема дали и натаму притворот да остане уставна категорија или да се препушти на законско уредување, мнозинството судии сметаат дека слободата на човекот, како неприкосновено уставно право, мора да се гарантира и заштитува непосредно со Уставот, па затоа притворот, како облик на ограничување на тоа право треба и натаму да биде регулирано со Уставот, дотолку повеќе што и во претходниот уставен поредок, тоа беше прашање на Уставот. Врз оваа основа е формулиран и предлогот на Иницијативата. Дадените алтернативи ги искажуваат гледиштата на помал дел од судиите, но заслужуваат да бидат еднакво третираны во постапката по Иницијативата бидејќи и предлогот и алтернативите се во корелација со нормативите за притворот на многу национални законодавства во Европа и светот и особено со практиката на

Судот во Стразбур, кои максимално ќе овозможат заштита на правата на обвинетите лица во кривичната постапка и заштита на оштетените и жртвите на сторените кривични дела, ќе ја задоволат потребата судовите и другите правосудни работници поуспешно да се справуваат со растечкиот криминал, особено со организираниот криминал и ќе одговорат на потребата на меѓународен план Република Македонија да ги исполнува своите обврски во врска со екстрадицијата на обвинетите и осудените лица.

Врз основа на член 131 став 4 од Уставот на Република Македонија, Собранието на Република Македонија на седницата одржана на 01 јули 1998 година донесе

О Д Л У К А

За прогласување на Амандманот III на
Уставот на Република Македонија.

Се прогласува Амандманот III на Уставот на Република Македонија што го усвои Собранието на Република Македонија на седницата одржана на 01 јули 1998 година.

АМАНДМАН III на Уставот на Република Македонија

Овој Амандман е составен дел од Уставот на Република Македонија и влегува во сила со денот на неговото прогласување.

АМАНДМАН III

1. Притворот до подигнувањето на обвинението по одлука на суд може да трае најдолго 180 дена од денот на притворувањето.

По подигнувањето на обвинението, притворот го продолжува или го определува надлежниот суд во случаи и во постапка утврдени со закон.

2. Со овој амандман се заменува ставот 5 на членот 12 на Уставот на Република Македонија.

Врховниот суд на Република Македонија, надлежен според член 101 од Уставот на Република Македонија за обезбедување единство во примената на законите од страна на судовите на Општата седница одржана на 16 декември 1991 година, врз основа на член 49 од Законот за редовните судови - пречистен текст, ги утврди следните

НАЧЕЛНИ СТАВОВИ

1. Од денот на влегувањето во сила на Уставот на Република Македонија и Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија, ПРИТВОР може да се определи само по одлука на суд.

Органот за внатрешни работи нема право да определува притвор.

2. ПРИТВОРОТ до поднесувањето на обвинението може да трае најдолго до 90 дена, сметано од денот на притворувањето, доколку е определен по влегувањето во сила на Уставот на Република Македонија и Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија.

Притворот определен пред влегувањето во сила на Уставот на Република Македонија и Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија може да трае најдолго до 6 месеци, но не повеќе од 90 дена по влегувањето во сила на Уставот и Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија.

3. За сите вонредни правни средства, по кои бил надлежен да постапува и одлучува Сојузниот суд, од денот на влегувањето во сила на Уставот на Република Македонија и Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија ќе постапува и одлучува Врховниот суд на Република Македонија.

4. Овие начелни ставови се применуваат од денот на влегувањето во сила на Уставот на Република Македонија и Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија.

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/92), на седницата одржана на 28 декември 1994 година, донесе

О Д Л У К А

1. СЕ УКИНУВА член 195 став 2 и 3, член 196, член 197 став 2, во делот што гласи: "Ако постапката се води за кривично дело за кое може да се изрече казна затвор над пет години или потешка казна, советот на Републичкиот односно на покраинскиот врховен суд може од важни причини да го продолжи притворот најмногу за уште три месеци", член 199, член 210 и член 214 став 2 од Законот за кривичната постапка ("Службен лист на СФРЈ" бр.4/77, 14/85, 74/87, 57/89 и 3/90).

2. Оваа одлука ќе се објави во "Службен весник на Република Македонија".

3. Уставниот суд на Република Македонија, по повод поднесена иницијатива од ВМРО - Демократска партија за македонско национално единство и по сопствена иницијатива, со решение У бр. 156/93 од 30 март 1994 година, поведе постапка за оценување уставноста на одредбите од законот означен во точката 1 од оваа одлука, затоа што се постави прашањето за нивната согласност со Уставот на Република Македонија.

4. На седницата Судот утврди дека со одредбите на член 195 став 2 и 3, член 196, член 197 став 2, во делот што се однесува на овластувањето на Врховниот суд на Република Македонија, од важни причини, да го продолжи притворот најмногу за уште три месеци, ако постапката се води за кривично дело за кое може да се изрече казна затвор на пет години или потешка казна и ставот 3 на овој член и член 199 од Законот за кривична постапка, кој согласно член 5 од Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија, се применува како републички закон, му се дава овластување на органот за внатрешни работи да лишува од слобода лице за кое постои основано сомнение дека извршило кривично дело повеќе од 24 часа и да нареди притвор пред подигнување на обвинение и се пропишува притворот да може да трае подолго од 90 дена.

Според ставот 1 на член 12 од Уставот на Република Македонија, слободата на човекот е неприкосновена. Согласно

ставот 2 никој не може да му биде ограничена слободата, освен со одлука на судот и во случаи и во постапка утврдена со закон.

Според ставот 4 лицето лишено од слобода мора веднаш, а најдоцна во рок од 24 часа од моментот на лишување од слобода, да биде изведено пред суд, кој без одлагање ќе одлучи за законитоста на лишувањето од слобода, а според ставот 5 притворот може да трае, по одлука на суд, најдолго 90 дена од денот на притворувањето.

Од наведената уставна одредба произлегува дека прогласувајќи ја неприкосновеноста на слободата на човекот како негово основно право Уставот истовремено ги утврдува основите, условите и начинот на нејзиното ограничување.

Посебен вид на гаранција претставува ограничувањето на времетраењето на лишувањето од слобода на 24 часа, како и на притворот од 90 дена.

Со оглед на тоа што со оспорените одредби од Законот лишувањето од слобода може да трае повеќе од 24 часа, а притворот повеќе од 90 од притворувањето и со оглед на тоа што притвор може да наредат и органите за внатрешни работи, Судот оцени дека не се во согласност со член 12 од Уставот.

5. Според член 210 од Законот, овластените службени лица на орган за внатрешни работи можат и без наредба да влезат во туѓ стан и други простории и по потреба да извршат претресување, ако држателот на станот го сака тоа, ако некој вика за помош, ако во станот или друга просторија се наоѓа лице што по наредба од надлежниот државен орган треба да се притвори или присилно да се доведе или што тука се засолнило од гонењето или ако е очигледно дека поинаку не би можело да се обезбедат докази.

Овластените службени лица на орган за внатрешни работи можат без наредба за претресување и без присуство на сведоци да извршат претресување на лица и при извршувањето на решението за приведување или лишување од слобода, ако постои сомневање дека тоа лице поседува оружје или орудие за напад или ако постои сомневање дека ќе ги отфрли, скрие или укинешти предметите што треба од него да се одземат како доказ во кривичната постапка.

Кога овластените службени лица на орган за внатрешни работи ќе извршат претресување без наредба за претресување, тие се должни веднаш да му поднесат извештај на истражниот судија, а ако сеуште не се води постапка - на надлежниот јавен обвинител.

Според член 26 од Уставот на Република Македонија се гарантира неповредливоста на домот. Правото на неповредливоста на домот може да биде ограничено единствено со судска одлука кога е во прашање откривање или спречување на кривични дела и заштита на здравјето на луѓето.

Поаѓајќи од значењето на домот како услов за живеење и работа на човекот, неповредливоста на домот Уставот ја гарантира на начин што таа неповредливост може да биде ограничена само со одлука на суд и кога се во прашање откривање и спречување на кривични дела или заштита на здравјето на луѓето.

Со оглед на тоа што со оспорениот член 210 од Законот е дадена можност за органот за внатрешни работи без судска одлука да ја наруши неповредливоста на домот, Судот оцени дека не е во согласност со член 26 од Уставот.

6. Според оспорениот член 214 од Законот, јавниот обвинител може да наредува задржување на пратки, без одлука на истражниот судија до 3 дена.

Со став 1 на член 17 од Уставот се гарантира слободата и тајноста на писмата на сите други облици на општење, а според ставот 2 на оваа уставна одредба, само врз основа на одлука на судот може да се отстапи од начелото на неповредливост на тајноста на писмата, ако е тоа неопходно за водење на кривична постапка или тоа го бараат интересите на одбраната на Републиката.

Од наведената уставна одредба произлегува дека со Уставот децидно се определени случаите и условите за отстапување од уставната гаранција за слободата и тајноста на писмата. Со оглед на тоа што со оспорената законска одредба се предвидува можност, покрај судот и јавниот обвинител да нареди задржување на пратки што се упатени до обвинетиот или што тој ги упатува, Судот оцени дека оваа одредба не е во согласност со член 17 од Уставот.

7. Врз основа на изнесеното, Судот одлучи како во точката 1 од оваа Одлука.

8. Оваа Одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот д-р Јован Проевски и судиите: Бахри Исљами, д-р Никола Крлески, Олга Лазова, д-р Стојмен Михајловски, д-р Милан Недков, Бесим Селмани, д-р Јосиф Талески и д-р Тодор Џунов. "Службен весник на Република Македонија" бр.9 од 23 февруари 1995 г.

ЗАКЛУЧОК ОД ОПШТАТА СЕДНИЦА НА ВРХОВНИОТ СУД НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ВО ВРСКА СО ПРИТВОРОТ

Општата седница на Врховниот суд на Република Македонија, по спроведената расправа по повод Одлуката на Уставниот суд на Република Македонија У.бр.156/93 од 28.12.1994 година ("Службен весник на РМ" бр.9 од 23.02.1995 година), со која се укинати наведените во неа одредби од Законот за кривичната постапка кои се однесуваат на лишувањето од слобода и на притворот, на ден 08.03.1995 година, го заклучи следното:

Со оглед на тоа што одредбите од Законот за кривичната постапка кои се однесуваат на определување и продолжување на притворот по изречувањето на првостепената пресуда не се укинати со споменатата Одлука на Уставниот суд на Република Македонија, досегашната практика на Врховниот суд на Република Македонија во врска со применувањето на тие одредби останува неизменета.

Врховниот суд на Република Македонија на Општата седница одржана на ден 11.02.1997 година, по разгледувањето на прашањата за стварната и месната надлежност на основните судови при одлучувањето за законитоста на поединечниот акт во управно- сметководствените спорови, врз основа на член 35 став 1 алинеја 1 од Законот за судовите утврди

НАЧЕЛНО ПРАВНО МИСЛЕЊЕ

1. Како управно- сметководствени спорови во смисла на член 32 став 1 и 2 од Законот за судовите, се сметаат спорите во кои основните судови одлучуваат за законитоста на конечните решенија донесени во работите во врска со контролата на јавните приходи, што ги врши Управата за јавни приходи согласно со одредбите на членовите 12 до 22 од Законот за Управата за јавни приходи.

2. Месната надлежност на основните судови во овие спорови се одредува според подрачјето на основниот суд на кое

се наоѓа подрачната единица на Управата за јавни приходи што го донела првостепеното решение.

3. Во постапувањето и одлучувањето во овие спорови се применуваат одредбите од Законот за управните спорови.

Образложение

1. Собранието на Република Македонија, на седницата одржана на ден 19 и 20 јули 1995 година, го донесе Законот за судовите објавен во "Службен весник на РМ" број 36 од 27 јули 1995 година. Согласно со член 120 Законот влезе во сила осмиот ден од неговото објавување. Според член 119 со денот на влегувањето во сила на овој закон престана да важи Законот за редовните судови ("Службен весник на СРМ" број 10/76....55/91), освен одредбите за организацијата на судовите и стварната надлежност кои престанаа на 1 јули 1996 година.

Според член 30 став 1 од овој закон, основните судови се надлежни да одлучуваат во прв степен по предметите од судска надлежност, освен по оние предмети кои со закон се ставени во надлежност на друг суд. Според член 32 став 1 точка б, основните судови покрај надлежноста утврдена со член 30, за подрачјата за кои се основани се надлежни да одлучуваат и за законитоста на поединечниот акт во управно- сметководствените спорови. Во ставот 2 од овој член точно е одредено кои основни судови ќе ја вршат надлежноста од став 1.

Со примената на одредбата од член 119 од Законот за судовите (01.07.1996 година), кога во стварна и месна надлежност на основните судови одредени во член 32 став 1 и 2 премина и одлучувањето за законитоста на поединечните акти во управно- сметководствените спорови (како што ги нарекува законот), од страна на основните судови и Министерството за финансии на Република Македонија беа отворени и поставени неколку дилеми кои се сведуваат на следното:

а) Кои спорови се сметаат за управно- сметководствени за кои одлучуваат основните судови одредени во член 32 став 2 од Законот за судовите, кога такви спорови не познава Законот за Управата за јавни приходи ("Службен весник на РМ" број 80/93),

б) Како се одредува месната надлежност на основниот суд во овој вид на спорови и

в) Дали при постапувањето и одлучувањето во овие спорови ќе се применуваат одредбите од Законот за процесната постапка или одредбите од Законот за управните спорови.

2. При разрешувањето на поставените дилеми, Општата седница на Врховниот суд на Република Македонија се раководеше особено од правната состојба и правните аргументи кои се изразени низ следното:

а) На ден 24 декември 1993 година Собранието на Република Македонија го донесе Законот за Управата за јавни приходи кој беше објавен во "Службен весник на РМ" број 80/93 на 30 декември 1993 година, а почна да се применува од 1 јануари 1994 година.

Според член 1, со овој закон се основа Управата за јавни приходи и се уредуваат работите на утврдување, контрола и наплата на јавните приходи од даночните обврзници, а според член 2 Управата за јавни приходи ги врши работите на јавните приходи како орган на Министерството за финансии. Согласно со членот 3 работи на јавни приходи се со закон утврдени работи со чие извршување се обезбедува спроведување на закон и на прописи донесени врз основа на закон во врска со извршувањето на обврските по основ на даноци, такси и други јавни давачки утврдени со закон (во натамошниот текст: работи на јавни приходи).

Според ставот 1 на член 8 од Законот за вршењето на работите на јавните приходи, во Управата за јавни приходи се основаат подрачни единици, а според ставот 2, подрачните единици се основаат во секоја општина и градот Скопје, а може да се основаат и за две и повеќе општини.

Во членот 9 од Законот, таксативно се наведени работите на јавните приходи што ги врши Управата за јавни приходи, во кои спаѓа и контролата на јавните приходи, а во член 10 е одредено дека Управата за јавни приходи, покрај работите од член 9 на овој закон врши работи што се однесуваат на утврдување на обврски за плаќање придонеси, самопридонеси и други давачки, доколку тие работи и се доверени со закон или одлука заснована врз закон.

Со одредбите од членот 12 до членот 25 е одредено кој ја врши контролата на јавните приходи (тоа е даночната инспекција, односно даночниот инспектор), кои работи спаѓаат во контролата, кои се правата и обврските на инспекторот, а кои се правата и обврските на даночниот обврзник. Во овој дел од одредбите (член 20), е одредено дека ако во постапката на контролата се утврдат незаконитости, односно неправилности, инспекторот донесува решение со кое на даночниот обврзник му се наложува преземање

на определени дејствија за отстранување на незаконитостите, односно неправилностите кое се доставува до даночниот обврзник. Согласно со членот 21, против решението од член 20, даночниот обврзник во рок од 15 дена може да изјави жалба. Донесеното решение по жалбата е конечно во управната постапка.

Со членот 22, пак, е утврдено дека во поглед на донесувањето на решението и преземањето на другите дејствија во постапката на контрола се применуваат одредбите од Законот за општата управна постапка доколку со овој закон не е поинаку определено.

Во преодните и завршни одредби (член 39) е одредено дека започнатите и недовршените предмети кои се водат во Службата на општественото книговодство и кај Републиката управа за приходи преминуваат во надлежност на Управата за јавни приходи, со денот на отпочнувањето на примената на овој закон. Нерешените управни и сметководствени спорови кои се заведени пред надлежните стопански судови според Законот за Службата за општественото книговодство, ќе се решаваат согласно со прописите според кои постапката е започната. Според членот 40 со денот на примената на овој закон престануваат да важат Законот за организација и финансирање на Службата за приходи во Република Македонија ("Службен весник на СРМ" број 42/68 и 42/76) и одредбите за контрола кај правните лица од Законот за Службата на општествено книговодство во Република Македонија ("Службен весник на СРМ" број 44/85), а соодветните одредби од Законот за Службата на општественото книговодство ("Службен лист на СФРЈ" број 70/83.... 21/91), престануваат да се применуваат во Република Македонија.

Како што може да се види од преодните и завршни одредби на Законот за Управата за јавни приходи, со неговото влегување во сила, одредбите од Законот за Службата за општествено книговодство во Република Македонија, за контрола кај правните лица, престанаа да важат, а соодветените одредби од Законот за Службата за општествено книговодство (поранешен сојузен), престанаа да се применуваат во Република Македонија. Исто така, нерешените управни и сметководствени спорови кои беа заведени пред надлежните стопански судови според Законот за Службата за општествено книговодство, беше одредено да се решаваат согласно со прописите според кои постапката е започната.

Тука се наметнува потребата да се укаже дека според наведените прописи кои беа ставени надвор од правниот поредок, Службата на општествено книговодство, меѓу другите работи од нејзиниот делокруг, вршеше контрола на законитоста, правилноста и навременоста на извршувањето на обврските спрема општествено политичките заедници и нивните фондови по основ на даноци и други давачки на корисниците на општествени средства кои беа уредени со закон и други прописи. При контролата Службата (овластен работник), во рамките на своите овластувања и обврски, донесуваше решение со кое на корисникот на општествените средства, а подоцна и на другите правни лица кои не работеа со општествени средства, туку со средства во приватна сопственост, им наложуваше во одреден рок да ги отстранат утврдените незаконитости и неправилности во работењето, а правното лице против решението имаше право на жалба. Воедно, беше определено дека при донесувањето на решението и преземањето на другите дејствија при контролата ќе се применуваат одредбите од Законот за општата управна постапка. Понатаму уште беше одредено дека против решението донесено во втор степен и решението против кое не беше дозволена жалба, можеше да се води управно- сметководствен спор. Согласно пак, истите прописи и Законот за редовните судови ("Службен весник на СРМ" број 17/79.....), стварно и месно надлежни за решавање на управно- сметководствените спорови, беа окружните стопански судови, а при тоа ги применуваа одредбите од Законот за управните спорови, односно Законот за процесната постапка.

После 01.01.1994 година, па се до 01.07.1996 година, нерешените управно- сметководствени спорови, како и другите спорови заведени против поединечните акти на Управата за јавни приходи донесени при контролата на јавните приходи, ги решаваше Врховниот суд на Република Македонија, во постапка за управен спор, кога стварно и месно надлежни за нивно решавање станаа основните судови одредени во член 32 став 1 точка б од Законот за судовите.

Од досега наведеното, а имајќи ја предвид севкупноста на одредбите од Законот за Управата за јавни приходи, може да се заклучи дека во него не е предвидено против конечните решенија донесени во постапката за работите на контрола на јавните приходи, за оценување на нивната законитост, да се води управно- сметководствен спор. Меѓутоа, од содржината на

одредбата од член 22 од овој закон, произлегува дека во поглед на донесувањето на решението и преземањето на другите дејствија во постапката на контрола, се применуваат одредбите од Законот за општата управна постапка, доколку со овој закон не е поинаку определено. Имајќи, пак, предвид дека со овој закон не е определено поинаку, од наведената одредба произлегува единствениот можен заклучок дека во постапката за контрола на јавни приходи се применуваат само одредбите од Законот за општата управна постапка. Тоа, понатаму значи, дека против конечните решенија донесени во управна постапка согласно член 6 и 7 од Законот за управните спорови може да се води управен спор. Од друга страна, пак, Законот за управните спорови не познава институт управно - сметководствен спор, туку само институт управен спор.

Тргувајќи пак, од карактерот и суштината, како и целта на решенијата што се донесувале до 31.12.1993 година од страна на Службата на општествено книговодство при контролата на јавните приходи според одредбите од Законот за Службата на општествено книговодство и на решенијата кои при контрола на јавните приходи се донесуваат согласно Законот за управата за јавни приходи од 01.01.1994 година, може да се констатира дека во суштина се работи за еден ист вид на решенија- донесени при контрола на јавни приходи. Оттука, употребениот термин во членот 32 став 1 точка б од Законот за судовите, дека основните судови одлучуваат и за законитоста на поединечниот акт во управно - сметководствените спорови, не треба да го доведува под сомнение фактот дека тие судови се стварно надлежни да одлучуваат за законитоста на конечниот поединечен акт донесен во работите на контрола на јавните приходи.

б) По однос на прашањето како се одредува месната надлежност на основните судови во спорите за оценување на законитоста на конечните решенија донесени во вршење на работи на контрола на јавни приходи, треба да се појде од фактот дека согласно член 15 од Законот за управните спорови, тужена страна во управен спор е органот чиј акт се оспорува. Согласно член 7 став 1 од Законот тоа ќе биде органот кој го донел управниот акт во втор степен, затоа што управен спор може да се поведе против управен акт што е донесен во втор степен. На ова, упатува и одредбата од член 21 од Законот за Управата за јавни приходи, каде што е одредено дека против решението донесено од инспекторот дозволена е жалба. Меѓутоа, бидејќи

според член 8 од Законот за Управата за јавни приходи, во Управата за јавни приходи се основаат подрачни единици и тоа во секоја општина и градот Скопје, а може да се основаат и за две и повеќе општини, месно надлежни за одлучување за законитоста на конечните решенија донесени во работи на контрола на јавни приходи ќе бидат основните судови на чии подрачја се наоѓа подрачната единица на Управата за јавни приходи што го донела првостепеното решение. Вака одредената месна надлежност на основните судови произлегува и од членот 32 став 1 и 2 од Законот за судовите, каде изречно се наведени основните судови кои ќе одлучуваат за законитоста на конечните поединечни акти донесени во работите на контролата на јавните приходи (именувани како управно- сметководствени спорови).

в) За поставената дилема дали при постапувањето и одлучувањето по овој вид на спорови ќе се применуваат одредбите од Законот за процесната постапка, или пак одредбите од Законот за управните спорови, одговорот е дека ќе се применуваат одредбите од Законот за управните спорови. Ова, затоа што во поглед на донесувањето на конечното решение и преземањето на другите дејствија во постапката на контрола, се применуваат одредбите од Законот за општата управна постапка (член 22 од Законот за Управата за јавни приходи), а тоа значи дека таквото решение претставува управен акт затоа што е донесено од државен орган, со кое се решава за извесно право или обврска во поединечна управна работа. Кога донесеното решение претставува управен акт, тогаш против истото, согласно член 6 став 1 од Законот за управните спорови, може да се води само управен спор, а правилата за водењето и одлучувањето во управен спор се уредени со Законот за управните спорови.

3. Иако, со досега изнесеното, се исцрпуваат причините и аргументите од кои се раководеше Општата седница на Врховниот суд на Република Македонија при утврдувањето на начелното правно мислење, Општата седница наоѓа за потребно да укаже на специфичноста на некои правни решенија содржани во Законот за управните спорови, наспроти Законот за процесната постапка чии одредби согласно со членот 60 од Законот за управните спорови, само супсидијарно се применуваат и во постапката за управен спор.

Такви специфични правни решенија особено се: судот одлучува во совет составен од тројца професионални судии (член 3 став 2), против одлуката донесена во управен спор може да се

изјави жалба само ако е тоа предвидено со законот во определени предмети (член 19 став 1), советот одлучува на нејавна седница, а од причини определени во законот советот може да реши да се одржи усна расправа (член 34) и во постапката за управен спор не може да се издаваат привремени мерки според одредбите на Законот за извршната постапка, туку законот предвидува само можност по барање на тужителот, органот чиј што акт се извршува, односно органот надлежен за извршување ако е во прашање организација која не е овластена за извршување, да го одложи извршувањето до конечната судска одлука, под услови предвидени во член 17 од Законот за управните спорови.

Со оглед на сето наведено, Општата седница на Врховниот суд на Република Македонија го утврди начелното правно мислење.

Врховниот суд на Република Македонија, на Општата седница одржава на ден 17.03.1997 година, по разгледувањето на прашањето во врска со примената на одредбата од член 48 став 3 од Законот за управни спорови и можноста Општата седница да решава по барањето за заштита на законитоста поднесено против одлука донесена од свој совет за управен спор и во случај кога тужениот орган не ги доставил сите списи по предметот или ги доставил само делумно, врз основа на член 35 алинеја 1 од Законот за судовите утврди

002 НАЧЕЛНО ПРАВНО МИСЛЕЊЕ

Содржината на одредбата од член 48 став 3 од Законот за управните спорови дава можност, Општата седница на Врховниот суд на Република Македонија, со соодветна примена на член 33 став 3 од Законот за управните спорови, да решава по барањето за заштита на законитоста и без да се достават списите од тужениот орган во управниот спор, доколку биле побарани но не биле добиени.

Образложение

Во членот 34 став 1 алинеја 4 од Законот за судовите е определено дека Врховниот суд на Република Македонија е надлежен да решава по вонредните правни лекови против правосилните одлуки на судовите и одлуките на своите совети

кога тоа е определено со закон, а според член 35 став 1 алинеја 7 од Законот. Врховниот суд на Република Македонија на Општа седница решава по барања за заштита на законитоста против одлуките на своите совети.

Со овие законски одредби јасно е одредена надлежноста на Општата седница на Врховниот суд на Република Македонија да решава по барања за заштита на законитоста поднесени против одлуките на своите совети. Меѓутоа, при решавањето на овие барања констатирана е појава органот на управата, кој бил тужена страна во управниот спор, на Врховниот суд на Република Македонија да не му ги доставува или да му ги доставува само делумно списите на предметот, иако претходно од страна на судот од него било побарано списите да ги достави.

При таква состојба пред Општата седница на Врховниот суд на Република Македонија се постави прашањето дали Општата седница може да решава по поднесените барања за заштита на законитоста, без да ги има на увид сите списи на органот на управата.

Ова прашање се наметна, како поради фактот што, согласно член 48 став 3 од Законот за управните спорови, тужениот орган е должен без одлагање да ги достави до надлежниот суд на негово барање сите списи, што значи одредба со јасно изразена обврска, но истовремено и одредба која не го санкционира евентуалното неисполнување на обврската, така и поради дилемата, дали судот, без списите на предметот од тужениот орган, ќе биде во реална можност, по барањето за заштита на законитоста да донесе правилна и законита одлука.

Во расправата за ова правно прашање и начинот на неговото разрешување на Општата седница беа изразени две стојалишта.

Според едното стојалиште, во разрешувањето на предметното правно прашање, треба да се тргне од одредбата на членот 33 став 3 од Законот за управните спорови, која може по принципот на аналогичност да биде применета и при решавањето по барањата за заштита на законитоста поднесени против одлуките на советите за управен спор на Врховниот суд на Република Македонија. Имено, според оваа одредба, ако тужената страна и по второто барање не ги испрати списите на предметот, или ако изјави дека не може да ги испрати, судот може да ја реши работата без списите.

Од содржината на ваквата одредба, беше истакнато, јасно произлегува овластувањето на судот во управен спор да одлучува и кога органот на управата нема да ги достави списите на предметот и по повторното барање од страна на судот, па бидејќи се работи за одлучување по барање за заштита на законитост изјавена според одредбите на Законот за управните спорови, не постои правна пречка судот да одлучи по него и кога органот нема да ги достави списите.

Аргумент повеќе во прилог на ваквото стојалиште беше и мислењето дека барањето за заштита на законитоста се поднесува само кога јавниот обвинител смета дека со нападнатата одлука е повреден законот, а за да се оцени дали е повреден законот не е потребно секогаш да се изврши увид во списите на предметот на органот. Доволно е, беше речено, што судот располага со списите на судот против чија одлука е поднесено барањето за заштита на законитоста.

Не занемарувајќи ја законската обврска на тужениот орган да ги достави списите на судот, која како таква покрај во одредбата од членот 48 став 3 од Законот за управните спорови е предвидена уште и во членот 19 став 1 од Законот за судовите, ниту ефектите што би се постигнале со нејзино исполнување, бидејќи во тој случај судот би можел покомплексно да се запознае со предметот, што пак, би било од значење при одлучувањето по барањето, застапниците на ова стојалиште изразија категоричен став дека кога е извесно дека органот нема да ги достави списите на предметот (без оглед на причините), судот, е должен да одлучи по барањето и на тој начин да ја оствари својата со Устав и закон определена функција. Во спротивно, беше истакнато, натамошното инсистирање од страна на судот до органот да ги достави списите, а без нивно доставување да не одлучува би значело фактичко блокирање на неговата работа во овие случаи, што пак е недозволено и спротивно на Уставот и Законот.

Општата седница на Врховниот суд на Република Македонија прифаќајќи ги изнесените аргументи на ова стојалиште на судите го утврди цитираното начелно правно мислење.

Второто стојалиште, кое не беше прифатено од Општата седница, предлагаше да се утврди начелно правно мислење според кое, согласно член 48 став 3 од Законот за управните спорови, Општата седница на Врховниот суд на Република Македонија може да одлучува по барањето за заштита на законитоста против

одлуките на своите совети, само доколку се прибавени сите списи од тужениот орган.

Ова стојалиште се аргументираше со две причини: првата, дека судот за да може правилно да одлучи по барањето за заштита на законитоста, потребно е да има увид во сите списи на предметот, што подразбира и во списите на тужениот орган и, втората, дека за тужениот орган постои неодминлива законска обврска да ги достави списите на судот, кога тој ги побарал од него, а судот е должен да ги побара и, притоа, не постои никаква можност ваквата законска обврска органот да ја релативизира според неговата волја или наоѓање за доставување на списите. Тоа значи дека органот е должен да ги достави списите на предметот, а судот дури потоа ќе одлучи по барањето за заштита на законитоста.

Респектирајќи ги ваквите аргументи, Општата седница на Врховниот суд на Република Македонија оцени дека ова стојалиште содржи еден битен недостаток изразен во ненудењето на можно решение - судот задолжително да одлучи по барањето за заштита на законитоста, без оглед на фактот што тужениот орган не му ги доставил списите, што пак беше пресудно за утврдување на цитираното начелно правно мислење, кое, пак, водеше сметка и за нужноста судот во секој случај да одлучи по барањето, како негова уставна и законска обврска.

II. КАЗНЕНО ПРАВО

001 - 00

1. Член 38 став 3 од Кривичниот законик е поповолен за обвинетиот во однос на член 39 став 3 од Кривичниот закон на Република Македонија - општ и посебен дел.

Од образложението:

Барањето за заштита на законитоста на Јавниот обвинител на Република Македонија е основано.

Со првостепената пресуда на Основен суд правилно е применет материјалниот закон. Кривичното дело е сторено на 30.06.1994 година и сторителот правилно е огласен за виновен според член 239 став 3 во врска со став 1 од Кривичниот закон на Република Македонија, бидејќи на денот кога е донесена пресудата сеуште бил во важност и примена тој закон.

Апелациониот суд правилно постапил кога со својата пресуда по повод жалбата на обвинетиот која ја одбил како неоснована, а по службена должност ја преиначил првостепената пресуда по однос на правната квалификација, бидејќи веќе бил во сила и примена Кривичниот законик кој како поблаг за обвинетиот врз основа на член 3 став 2 од истиот требало да се примени во конкретниов случај.

Кривичниот законик стапил во сила осмиот ден по објавувањето во "Службен весник на РМ" број 37 од 29.07.1997 година, но во примена дури на 01.11.1997 година (член 426 од Кривичниот законик). Заради тоа, кога била донесена првостепената пресуда, на кривично правниот случај, не можело да се примени Кривичниот законик кој веќе бил во сила, но не и во примена, туку исклучиво Кривичниот закон на Република Македонија кој сеуште бил и во сила (заедно со Кривичниот законик) но и во примена (без Кривичниот законик).

Кривичниот законик според член 3 став 2 е поблаг закон за обвинетиот, не само во однос на Кривичниот закон на Република Македонија, како за тоа правилно констатирал

второстепениот суд, заради што со својата пресуда и ја преиначил првостепената пресуда како што е напред и наведено (членот 297 став 3 во врска со став 1 од Кривичниот законик предвидува парична казна или затвор до 1- една година, а членот 239 став 3 во врска со став 1 од Кривичниот закон на Република Македонија предвидува само казна затвор до 1- една година, значи без алтернативната парична казна, па оттука, одредбата од Кривичниот законик е несомнено поповолна за обвинетиот), туку е поблаг и во однос на Кривичниот закон на Република Македонија- општ и посебен дел, поради тоа што одредбата од член 38 став 3 од Кривичниот законик пропишува, во случај на ненаплатување на паричната казна нејзина замена со затвор пресметано за секои започнати 1.000,00 денари - еден ден затвор, што пак е несомнено поповолно за обвинетиот отколку пропишаното во одредбата на член 39 став 3 од Кривичниот закон на Република Македонија, општ и посебен дел, која во ист случај пропишува замена со затвор но пресметано за секои започнати 50,00 денари еден ден затвор. Имено, во конкретниов случај, ако се пресмета изречената парична казна од 30.000,00 денари, за да се замени со затвор поради ненаплатување, според Кривичниот законик ќе изнесува само 30 дена затвор, а според Кривичниот закон на Република Македонија- општ и посебен дел 600 дена (20 месеци или 1- една година и 8- осум месеци на затвор).

Од овие причини Апелациониот суд правилно постапил кога ја преиначил првостепената пресуда по однос правната квалификација за стореното дело од обвинетиот, бидејќи всушност и следувало врз обвинетиот да го примени поблагиот закон за обвинетиот за стореното дело, меѓутоа, погрешно постапил кога врз обвинетиот не го применил и поблагиот закон по однос регулацијата за замената на паричната казна во случај на нејзиното ненаплатување со казната затвор. Член 38 став 3 од Кривичниот законик е поповолен за обвинетиот во однос на член 39 став 3 од Кривичниот закон на Република Македонија- општ и посебен дел, заради што тој член како поблаг закон требало да се примени и со пресудата на Апелациониот суд. Бидејќи така Апелациониот суд не постапил, туку погрешно го применил понеповолниот закон за обвинетиот, следуваеше барањето на Јавниот обвинител на Република Македонија да биде уважено и да се донесе пресуда како во диспозитивот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Кривичниот законикз бр.13/97 од 09.07.1997 година.

2. Ако не е заснован работен однос во согласност со одредбите од Законот за работни односи и самоуправната спогодба за вработување во угостителството и другите соодветни стопански дејности, бидејќи не се создадени обврски на работодавачот за плаќање личен доход и за други права и обврски кон работникот, а со тоа и обврски за плаќање придонеси за здравствено, пензиско и инвалидско осигурување, со прифаќањето на работниците да работат надвор од предвиденото со важечките одредби, не се чинат делата од член 78 и 79 од Кривичниот закон на Република Македонија.

Од образложението:

Барањето е основано.

По разгледување и оцена на наводите во барањето на осудениот правосилната пресуда и изведените докази, Врховниот суд најде дека со правосилната пресуда целосно и правилно се утврдени решавачките факти за одлучување односно за примена на член 78 и 79 од Кривичниот закон на Република Македонија. Меѓутоа, првостепениот суд а и второстепениот суд, погрешно го примениле Кривичниот закон на штета на осудениот. На тој начин дошло до повреда на член 427 став 1 точка 1 во врска со член 365 став 1 точка 1 од Законот за кривичната постапка, поради што е допуштено во постапката за вонредно преиспитување на правосилна пресуда да се отстранат ваквите пропуштања.

За да се извршат кривичните дела: повреда на правото од работен однос според член 78 од Кривичниот закон на Република Македонија и повреда на правата од социјалното осигурување според членот 79 од Кривичниот закон на Република Македонија, потребно е помеѓу работодавачот и работникот да дојде до засновање на работен однос, согласно одредбите од Законот за работни односи и самоуправната спогодба за вработување во угостителството и другите соодветни стопански дејности. Во случајов со правосилната пресуда неспорно е утврдено да осудениот со оштетените разговорот за работа го правел во кафеана без претходно да се објави соопштение за вработување, а освен тоа од оштетените не е поднесена молба или пријава, не е направена меѓусебна писмена спогодба и тн.. При ваква неспорна фактичка состојба не дошло до засновање на работен

однос, поради што не се створени обврски на работодавачот да плаќа одреден личен доход и да задоволува други права и да исполнува обврски од работниот однос означени во членот 78 од Кривичниот закон на Република Македонија. Исто така не се створени ниту обврски на осудениот за плаќање на придонеси за здравствено, пензиско и инвалидско осигурување, што е предвидена обврска според членот 79 од Кривичниот закон на Република Македонија. Поради тоа со дејствијата на осудениот не се исполнети условите за извршување на кривичните дела за кои е огласен за виновен и осуден.

Тоа што осудениот ги прифатил оштетените да му работат надвор од нормите на Законот за работни односи, не е дозволено, па затоа, ваквата негова постапка е санкционирана во членот 145 став 1 точка 2 и 3 од Законот за работни односи и претставува прекршок, али не и кривично дело.

Поради напред изложеното овој суд врз основа на правилно утврдените решавачки факти во правосилната пресуда, а согласно одредбите од член 429 во врска со членот 422 став 1 и членот 427 став 1 точка 1 во врска со членот 365 став 1 точка 1 и членот 350 став 1 точка 1 од Законот за кривичната постапка, правосилната пресуда ја преиначи и осудениот го ослободи од обвинението за двете кривични дела.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
Квп.бр.73/96 од 03.10.1996 година.

002-92

3. Остварени се елементите на кривичното дело - Силување - од член 94 став 1 од Кривичниот закон на Република Македонија и во случај кога оштетената пасивно се однесува но тоа однесување е изнудено со сила и закана од страна на обвинетиот.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Правилно пониските судови нашле дека во дејствието на осудениот се содржани сите елементи на кривичното дело - Силување - според член 94 став 1 од Кривичниот закон на Република Македонија. Дека имало употреба на сила и закана недвојбено се утврдува од исказот на оштетената и од

соочувањето помеѓу оштетената и осудениот. Предвид на содржината на останатите докази, првостепениот суд немал релевантни причини да не поклони верба на тие докази.

Отсуството на повреди врз половите органи и телото на оштетената не е потврда дека осудениот не употребил сила и дека оштетената не се спротивставила. Заканувањата на осудениот дека ќе ја тепал (еднаш и ја удрил по лицето), дека ќе ја пуштел гола да си оди дома и другите изречени закани, секако несомнено придонеле да се скрши отпорот кај оштетената. При ова треба да се има предвид и неспорниот факт дека осудениот во однос на оштетената неспоредливо е поразвиен, покрупен и посилен, а кога се земат во предвид и заканувањата на осудениот, и онака помалите психички и физички можности на оштетената во толку повеќе биле намалени а таа со тоа била оневозможена за да даде отпор уште од почетокот па до довршувањето на кривичното дело.

Затоа правилно пониските судови прифатиле дека отсуството на повреди на телото на оштетената не значи доброволен пристанок, затоа што пасивното но изнудено со сила и закана трпење, не значи во исто време согласност ниту пак тоа го исклучува постоењето на кривичното дело. Постоењето на кривичното дело - Силување - ја исклучува согласноста за доброволниот пристанок за обљуба, бидејќи кој пристанок постои само тогаш кога женското лице со сопствена волја и непринудена ќе му се предаде на сторителот. Во случајов, така не се одвивал настанот, затоа што е утврдено дека осудениот употребил и сила и сериозна закана дека ќе посегне по телесниот интегритет на оштетената.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Квп бр.9/97 од 13.02.1997 година.

4. При оценката дали едно лице се смета за службено и одговорно лице во кривично правна смисла, треба како критериум да се има самостојноста на тоа лице во одреден круг на службени работи поврзана со овластувањето да управува или работи со општествена имовина при што треба да се земе во предвид природата на функцијата, должностите и работите кои таквото лице ги врши.

Од образложението:

Според член 122 став 6 б-в од Кривичниот законик, како службено лице, кога е означено како сторител на кривичното дело, покрај другото, се смета и овластено лице во правно лице, на кое со закон или со друг пропис донесен врз основа на закон му е доверено вршење на јавни овластувања, кога должноста ја врши во рамките на тие овластувања, како и лице кое врши определени службени должности врз основа на овластување дадено со закон или со други прописи донесени врз основа на закон.

Според член 122 став 8 од Кривичниот законик, како одговорно лице се смета и лице во правно лице а кое со оглед на неговата функција или врз посебно овластување во правното лице му е доверен определен круг работи што се однесуваат на извршување на законските прописи или на прописите донесени врз основа на закон или општ акт на правното лице, во управувањето, користењето и располагањето со имот, а според став 9 од истиот член кога како извршител на кривичното дело е означено службено или одговорно лице, сите лица наведени во ставовите 6 и 8 од член 122 од Кривичниот законик, можат да бидат сторители на тие дела доколку од законските обележја на делото не произлегува дека сторител може да биде само некое од тие лица.

Во случајов со сега осудените за кривичното дело - Злупотреба на службената положба и овластување - својството на службените лица се конститутивен и квалификаторен елемент на кривичното дело, затоа што со нив тие се назначени како сторители на таквото кривично дело.

Следователно на кажаното погоре, се констатира, дека осудените согласно статутот на организацијата каде работеле и согласно критериумите од член 122 став 6 имале статус на службени лица бидејќи со закон и со прописите на организацијата им било доверено вршење на јавни овластувања, така што првоосудениот бил претседател на Управниот одбор на Собранието на Општинскиот противпожарен сојуз, а второосудениот секретар на стручната служба при истиот сојуз, што несомнено укажува на нивниот статус на службени лица, а поаѓајќи од природата на функцијата што ја имале и работите и

должностите кои ги вршеле согласно законите и овластувањата со нормативните акти, осудените истовремено имале статус на одговорни лица, затоа што биле овластени во правното лице во управувањето, користењето и располагањето со имотот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
Квп.бр.63/97 од 9.09.1997 година.

5. И покрај тоа што намерата на осудениот била тој да се самоубие, а истовремено да се самоубие и малолетната - покојната која му била девојка, сторено е кривичното дело - Наведување на самоубиство и помагање при самоубиство - член 128 став 1 во врска со став 2 од Кривичниот законик.

О д б р а з л о ж е н и е т о :

Идејата за самоубиство на осудениот се појавила од порано, пред трагичниот настан, што го истакнува и самиот тој во својата одбрана. Истиот за таа своја намера ја запознал и сега покојната, тој ги купил лименките од "кока-кола", го припремил отровот "ленате" го сместил во своето патничко моторно возило "Нисан", прв тој се напил од отровот, па додека тој се уште бил при свест, се напила и сега покојната, која била девојка на осудениот, па кај нејзе дошло до труење, а потоа и до смрт, додека осудениот останал жив, и покрај тоа што извесно време бил во безсознание. Намерата на осудениот и на сега покојната била двајцата да се самоубијат, а идејата и подготовките биле од осудениот.

Осудениот е полнолетно лице, додека сега покојната е малолетно лице, па со постапките што ги преземал осудениот го сторил кривичното дело - Наведување на самоубиство и помагање при самоубиство - од член 128 став 1 во врска со став 2 од Кривичниот законик.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Квп
бр.86/97 од 12.11.1997 година.

6. Со тоа што осудениот увезол од Република Бугарија 40.000 кгр шеќер, па наместо да го однесе на терминалот за царинење и за евидентирање како стока за оданочување го однел во Куманово и Тетово каде и го продал без да преземе било што да пријави пристап за оданочување, сторил дело

- Затајување на данок - според член 144 став 1 од Кривичниот закон на Република Македонија.

Од образложението:

Фактите да осудениот увезол од Република Бугарија 40.000 кгр. шеќер, па наместо да го однесе на терминалот за царинење и да се евидентира како стока за оданочување со помош на второосудениот го продал во Тетово и Куманово и не презел ништо за да пријави пристап за оданочување, остануваат без сомнение неспорни. Во тоа се опфатени и сите елементи на кривичното дело - Затајување на данок - според член 144 став 1 од Кривичниот закон на Република Македонија.

Со правосилната пресуда не е сторена повреда на Кривичниот закон во смисла на член 427 став 1 точка 1 во врска со член 365 став 1 точка 1 од Законот за кривичната постапка. Дејствијата на осудениот означени во диспозитивниот дел на правосилната пресуда и детално образложени во истата, ги содржат сите елементи на кривичното дело затајување на данок според член 144 . Впрочем, и преземените дејствија од второосудениот за фалсификување на исправите биле насочени кон тоа, со нив да се прикрие прометот, а со тоа и да се избегне плаќањето на даночните и царинските обврски.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Квп.бр.55/96 од 11.09.1996 година.

652 - 111
7. За постоењето на кривичното дело - Фалсификување на службена исправа - не се бара постоење на посебна намера за употреба на фалсификуваните документи.

Фалсификувањето на службената исправа е посебно кривично дело, а не начин за извршување на кривичното дело - Затајување - кое исто така е посебно кривично дело.

Од образложението:

Барањето за заштита на законитоста е основано.

Осудената со обвинителниот акт на Основното јавно обвинителство била обвинета за две кривични дела - Фалсификување на службена исправа - и - Затајување - од член 239 став 3 од Кривичниот законик.

Основниот суд со своја пресуда го прифатил обвинението во целост и обвинетата ја осудил за двете кривични дела, утврдувајќи и казни, за секое од кривичните дела по 6 месеци затвор односно за двете кривични дела - единствена казна затвор во траење од 9 -девет - месеци.

Кривичното дело - Фалсификување на службена исправа - член 187 став 3 во врска со став 1 и 2 од Кривичниот закон на РМ беше потполно самостојно кривичното дело, од глава ХВИ, група на кривични дела против службената должност (сега поместено во глава ХХХ во членот 361 од Кривичниот законик). Опфаќа инкриминации на неколку форми на интелектуален фалсификат со кои и со други сторени дела се загрозува правниот сообраќај. Делото треба да биде сторено од службено лице во врска со вршењето на службената работа, предметот на насочените дејствија треба да бидат извршени врз службена исправа книга или спис, а заедничката последица кај сите овие форми е настапувањето на апстрактната опасност за правниот сообраќај. Поради ова за постоењето на ова кривично дело и не се бараат некакви други посебни последици што би настанале со предвидените инкриминисани дејствија. За постоењето на делото не се бара постоење на посебна намера, па така ниту намера за употреба на фалсификуваните службени списи. Од самата природа на кривичното дело несомнено произлегува дека воопшто не е возможно делото да остане во обид. Во моментот кога службеното лице во службена исправа, книга или спис внесе неистинити податоци или не внесе некаков важен податок, или со свој потпис односно со службен печат завери службена исправа, книга или спис со неистинитата содржина или со свој потпис односно со службен печат овозможи правење на службена исправа, книга, или спис со неистинитата содржина (став 1) делото ќе се смета за свршено. Исто така, во моментот кога службеното лице неистинитата службена исправа, книга, или спис ја употреби во службата како да се вистинити, или кога службена исправа, книга, или спис ќе уништи, прикрие, во поголема мера

ги оштети или на друг начин ги стори неупотребливи (став 2) - делото исто така ќе се смета за сторено. Според тоа одговорното службено лице ќе одговара кога ќе ги стори било кое од овие пропишани дејствија.

Во конкретниот случај обвинетата како благајник била и службено и одговорно лице. Истата во такво својство во четири наврати временски оддалечени во благајнички исплатни ливчиња внела неистинити податоци и истите ги потпишала вместо сопственикот на штедниот влог. Со сите овие и слични дејствија што ги сторила последователно обвинетата како службено и одговорно лице несомнено го сторила делото - Фалсификување на службена исправа - член 187 став 3 во врска со став 1 од Кривичниот закон на Република Македонија за кое дело била подведена под обвинение и за кое дело и била осудена со првостепената одлука. Првостепениот суд сосема правилно постапил кога обвинетата ја осудил за ова кривично дело бидејќи од несомнено утврдената фактичка положба произлегува и несомнен заклучок дека во дејствијата сторени од обвинетата се содржани белезите на ова кривично дело. Овие нејзини дејствија и сторено дело не можат да се сметаат како припремни дејствија и како такви да бидат консумирани во кривичното дело - Затајување - само заради фактот што врз фалсификуваната документација подигнала и присвоила пари што и биле доверени во работата во вкупен износ од 141.000,00 денари како што за тоа неправилно заклучил Апелациониот суд.

Првостепениот суд навистина утврдил дека обвинетата фалсификатите ги употребила за да од доверените и пари во работата како на благајник во четири наврати противправно присвои износ од 141.000,00 денари, меѓутоа, ваквите нејзини дејствија насочени кон противправно присвојување на доверените пари во работата се белези на сосема друго кривично дело, а тоа е кривичното дело предложено со обвинението и за кое и двата суда се сложиле дека обвинетата го сторила.

Правната оценка на второстепениот суд дека обвинетата морала да го стори првото дело - Фалсификување на службена исправа - за потоа да го стори второто дело - Затајување -, дека првото дело било начин на извршување на второто дело и дека заради тоа првото дело било консумирано во второто е правно неприфатливо бидејќи обвинетата откако го сторила првото дело не морала да го стори второто дело и обратно можела да го стори второто дело без да притоа ги направи фалсификатите.

Обвинетата сторила повеќе дејствија, со нив сторила две кривични дела од различни глави и различни по вид, па без оглед на фактот дали делата ги сторила едно по друго или истовремено, тие со своите обележја остануваат две одделни кривични дела кои не се консумираат едно со друго.

Од овие причини Врховниот суд констатира дека со пресудата на Апелациониот суд во полза на обвинетата е повреден Кривичниот закон, со тоа што е прифатено дека обвинетата не го сторила и кривичното дело - Фалсификување на службена исправа - односно тоа дело како начин на извршување на противправно присвоените пари да било консумирано во делото - Затајување -. Бидејќи со пресудата на Апелациониот суд е повреден Кривичниот закон на Република Македонија, но во полза на обвинетата, следуваше барањето на Јавното обвинителство да биде уважено на начин што повредата да се констатира без да се гиба во правосилниот дел од пресудата.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Кривичниот законикз бр.25/97 од 04.12.1997 година.

8. Ако осудениот го симнал службениот знак "забранета работа од трудовата инспекција" што бил со службен печат и потпис поставен од службените лица на инспекциските органи на угостителскиот киоск, на начин што ја тргнал пломбата, ја отворил вратата од киоскот и продолжил со работа, со тоа сторил дело - Симнување или повреда на службен печат или знак - според член 211 од Кривичниот закон на Република Македонија.

Од образложението:

Првостепениот суд во текот на постапката ги извел сите писмени и усни докази кои му стоеле на располагање и врз основа на истите правилно и потполно ја утврдил фактичката состојба и нашол дека навистина на ден 29.08.1995 година околу 12 часот осудениот го симнал службениот знак "забранета работа од трудовата инспекција" со службен потпис и печат кој што знак истиот ден бил поставен од страна на службените лица на инспекциските органи на угостителскиот киоск и тоа на начин што ја тргнал блонбата ја отворил влезната врата влегол внатре

во киоскот и продолжил со работа. Вака утврдените факти воопшто не се под било какво сомнение. Во текот на постапката, а и сега во барањето осудениот се обидува да насочи кон тоа дека службениот знак поставен на одреденото место на киоскот не го симнал тој туку неговиот малолетен син. Меѓутоа, ваквата околност дека службениот знак го симнал осудениот произлегува и од самиот негов исказ даден во текот на претходната постапка каде кажал дека тој ја симнал блонбата и да го извадил натписот демонстративно а да после тоа повторно дошла трудовата инспекција во асистенција на полицијата. Впрочем, ова произлегува и од самото поднесено барање за вонредно преиспитување на правосилната пресуда во кое што самиот осуден наведува дека го симнал знакот со цел просторијата која била затворена да ја отвори и да од неа ги извади предметите кои биле подложни на расипување.

Овој суд од утврденото и констатира дека работните простории, со поставувањето на службениот знак од страна на службените инспекциски лица навистина биле службено осигурани од влегување во истите простории. Осудениот тоа го знаел но умислено откако го симнал службениот знак влегол во просторијата. Ова го сторил иако бил свесен и знаел дека со поставувањето на ваквиот знак не смее да влегува во просторијата. Повикувањето на тоа дека ваквите дејствија од негова страна биле преземени со цел да ги отстрани од киоскот предметите е непоткрепено со докази, а според тоа сосема неосновано бидејќи од страната на службените лица му бил оставен рок од 3 дена тоа да го стори а не го сторил.

Поради тоа со оглед на утврденото од страната на пониските судови во кое нема место за никакво сомнение може со сигурност да се прифати дека осудениот ги преземал сите утврдени дејствија, а во кои се содржани сите одбележоци на кривичното дело - Симнување или повреда на службен печат или знак - од член 211 од Кривичниот закон на Република Македонија за кое осудениот е огласен за виновен и осуден.

Од овие причини а врз основа на член 429 во врска со член 421 од ЗКП овој суд барањето на осудениот го одби како неосновано.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
Квп.бр.109/96 од 16.12.1996 година.

9. Со тоа што осудениот кој немал обука да ракува со автоматскиот пиштол "Шкорпион" во затворена просторија (билијард клуб сала) во која имало околу 100 посетители пукал неконтролирано во таван и испукал 3 куршуми, предизвикал опасност за животот и телото на поголем број луѓе и го сторил кривичното дело - Доведување во опасност на животот и имотот со општо опасно дејство или средство - според член 231 став 1 од Кривичниот закон на Република Македонија.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Прашањето дали осудениот со пукање на три куршуми во билијард клубот и два куршума пред влезната врата на истиот предизвикал опасност за животите на присутните било предмет на разгледување во жалбената постапка пред второстепениот суд. Со правосилната пресуда по наоѓање на овој суд правилно е прифатено дека осудениот со своите дејствија со општо опасно средство предизвикал опасност за животот и телото на поголем број луѓе во билијард клубот.

Пиштолот марка "Шкорпион" се полни со поголем број на патрони и може да дјествува и автоматски. Осудениот не служел воен рок и нема обука за ракување со истиот. Во критичниот момент тој го употребил во неконтролирана состојба и тоа во затворена просторија во која имало околу 100 посетители. Со пукањето во таван на просторијата со вакво општо опасно средство бил доведен во опасност животот и телата на присутните. Опасноста е конкретна затоа што ова општо опасно средство е во рацете на необучено лице за ракување со истиот, а од друга страна постоела можност проектилите што удирале во таванот да удрат и во шајки, арматура, камен или бетон, да го сменат правецот и да погодат некој од присутните во затворениот простор. Со оглед на тоа да во затворениот простор имало околу 100 луѓе непосредната опасност за животот и телото на луѓето била поголема. Поради овие околности овој суд наоѓа дека во дејствието на осудениот се конзумирани сите елементи на кривичното дело, доведување во опасност на животот и имотот со општо опасно дејство или средство предвидено по член 231 став 1 од Кривичниот закон на Република Македонија, за кое осудениот е огласен за виновен и казнет.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
Квп.бр.49/96 од 19.09.1996 година.

10. Пиштолот е општо опасно средство ако се остави наполнет со куршуми на шанк, на видливо место и место каде е достапен и на други лица.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Прашањето околу преземените дејствија од страната на осудениот како и прашањето за тоа дали пиштолот претставува општо опасно средства се во потполност разјаснети и со оглед на изведените докази и дејствијата на настанот во нив нема место за било какво сомнение. Првостепениот суд при утврдувањето на битните околности во врска со настанот во потполност се впуштил во оценката на истите, а истото тоа го сторил и второстепениот суд произнесувајќи се по жалбата на обвинетиот поднесена против првостепената пресуда. Во второстепената пресуда е дадена целосна анализа на случувањата прифатлива и за Врховниот суд на Република Македонија. По однос на околноста дали пиштолот навистина претставувал општо опасно средство или пак не, се констатира дека пиштолот во рацете на лице кое знае да ракува со такво оружје не претставува такво средство. Ова и во текот на постапката воопшто не било спорно. Она што во конкретниот случај е битно, а на кое што се повикува и подносителот во барањето е дали во конкретно преземените дејствија од осудениот, што се утврдени како општо опасни дејствија се содржани елементите на кривичното дело за кое е огласен за виновен и осуден. Од утврденото во текот на постапката што за овој суд не се доведува под сомнение, во потполност е прифатливо дека дејствијата кои ги презел осудениот и тоа, оставањето на пиштолот од внатрешната страна на шанкот на видливо место и место каде што бил достапен на други лица, знаејќи дека во пиштолот останал уште еден куршум, навистина претставува општо опасно дејствие кое со оглед на текот и во продолжение на самиот настан и довело до понатамошни несакани последици, односно до преземање на други противправни дејствија од страна на второобвинетиот.

На вака утврденото по наоѓање на овој суд правилно е применет Кривичниот закон кога во дејствијата на осудениот е утврдено дека се содржани одбележоците на кривичното дело за кое тој е огласен за виновен и осуден. Поради тоа воопшто нема

место за сомнение дека Кривичниот закон е применет на негова штета.

Поради изнесените причини, а согласно член 429 во врска со член 421 од Законот за кривичната постапка овој суд барањето на осудениот поднесено преку неговиот бранител го одби како неосновано.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
Квп.бр.13/97 од 31.01.1997 година.

11. Ако малолетно лице не знае да ракува со оружје, таквото ракување со оружје претставува општоопасно средство во неговите раце во смисла на член 235 став 4 во врска со член 231 став 4 точка 1 од Кривичниот закон на Република Македонија.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Со тоа што осудениот дозволил неговиот малолетен син да има неконтролиран пристап до пиштолите кои биле оставени на несигурно, необезбедено место, да ги земе истите да ги полни и празни со муниција, репетира, ги насочува и нанишанува со нив на неговите другарчиња во училиштето, го сторил кривичното дело кое му се става на товар - Тешко дело против општата сигурност - според член 235 став 4 во врска со член 231 став 4 точка 1 од Кривичниот закон на Република Македонија.

Точно е тоа дека пиштолот сам по себе не може да се подведе под поимот општоопасно средство. Пиштолот е средство со кое при употребата може да се контролира неговото дејство кога ќе се насочи кон одредена цел, па затоа при правилно ракување со него тој не претставува некаква опасност. Меѓутоа, малолетно лице по правило не знае да ракува со оружје, па затоа таквото ракување е општоопасно средство во рацето на малолетното лице.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Квп
бр.113/96 од 26.12.1996 година.

12. Изостанувањето на инкриминацијата од членот 151 - шумска кражба - од Кривичниот закон на Република Македонија - општ и посебен дел во новиот Кривичен законик како посебна инкриминација не значи амнестија на сторителите на овој вид кривични дела туку поефикасна, поцелосна и дури посилна кривично правна заштита на шумите кои сега се штитат со построга инкриминација во основниот вид на кривичното дело - Кражба - според член 235 од Кривичниот законик.

Од образложението:

Кривичното дело - шумска кражба - според членот 151 став 1 од Кривичниот закон на Република Македонија општ и посебен дел (од глава XIV - кривични дела против стопанството) беше специфичен полесен облик на кривичното дело - Кражба - според членот 155 став 1 од Кривичниот закон на Република Македонија општ и посебен дел (од глава XIV - кривични дела против имотот). Поради тоа меѓу овие две кривични дела не можеше да постои стек и заради тоа што беа сместени во различни глави и со не толку идентични инкриминации. Во теоријата постоеја мислења дека дејствијата кај кривичното дело - шумска кражба - кои што се однесуваа пред се на умислено насочени дејствија кон соборување стебла во шума заради кражба сепак се разликуваат од дејствијата кај кривичното дело - Кражба - кои пак се однесуваат на одземање предмети со намера со нивното присвојување да се прибави за себе или за друг противправна имотна корист. Меѓутоа, во судската практика како доминантно беше прифатено правното стојалиште дека помеѓу овие две дела, освен за некои помали но сепак безначајни околности за правање разлика помеѓу нив, изразени главно во начинот на извршувањето на кривичното дело - шумска кражба, - заради кои посебности тоа дело и беше издвоено како посебно кривично дело, - други подлабоки и посуштествени разлики не постоеја. Ова заради тоа што дејствијата насочени со умисла кон соборување на стебла во шума, без разлика дали стеблата биле сурови или суви, всушност претставуваат и дејствија за нивно одземање заради кражба, односно заради прибавување за себе или за друг противправна имотна корист. Кога ќе се земе ова во предвид, пак, постанува јасно дека бришењето на од порано важечкиот член 151 од Кривичниот закон на Република

Македонија општ и посебен дел, не значи и амнестија за сторителите на овој вид општествено опасни дејствија, односно не значи дека дејствијата од овој вид што се насочени против шумите, преку сечење на стебла во шумите заради кражба, кои и според Уставот на Република Македонија (член 56) се добра од општ интерес и уживаат посебна заштита, да не претставуваат кривични дела, кои да не се инкриминирани и кои да не повлекуваат посебна кривично правна санкција. Според мислењето на Врховниот суд токму заради ова изоставувањето на инкриминацијата на членот 151 од Кривичниот закон на Република Македонија општ и посебен дел во Кривичниот законик како посебна инкриминација, е сторено од други причини, а не заради амнестијата на сторителите на овој вид кривични дела, а имено, заради што поефикасна, поцелосна и дури посилна кривично правна заштита на шумите кои сега ќе се штитат со построга инкриминација во основниот вид и тоа со кривичното дело - Кражба - според членот 235 од Кривичниот законик.

Во конкретниов случај не постоела правна основа преку примена на членот 3 од Кривичниот законик обвинетите да бидат ослободени од обвинение за кривичното дело кое што им се ставало на товар со обвинението и за кое биле осудени со првостепената пресуда. Ова заради тоа што врз сторителите со првостепената пресуда правилно бил применет Кривичниот закон на Република Македонија - општ и посебен дел кој што и важел во времето на сторувањето на делото. Врз сторителите на ова дело не можел да биде применет Кривичниот законик, односно кривичното дело - Кражба - според членот 235, бидејќи ова кривично дело во основниот вид е построго од кривичното дело - шумска кражба - според членот 151 став 1 од Кривичниот закон на Република Македонија. Поради ова Апелациониот суд и немал правна основа врз сторителите да го примени членот 235 од Кривичниот законик но исто така немал правна основа и обвинетите да ги ослободи од обвинение за делото што им се ставало на товар. Според тоа Апелациониот суд Скопје не можел да постапи поинаку освен врз сторителите на делото да го примени оној исти закон кој што важел и бил во примена во времето на сторувањето, односно врз сторителите да го примени членот 151 став 1 од Кривичниот закон на Република Македонија како што постапил и првостепениот суд.

Од овие причини, барањето на Јавното обвинителство на Македонија како потполно основано следуваше да се уважи и да се констатира дека со пресудата на Апелациониот суд е повреден Кривичниот законик во членот 3 но во полза на обвинетите.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Кзз бр.1/97 од 14.01.1997 година.

002-12
13. Обвинетиот чини кривично дело од член 300 став 4 во врска со член 297 став 3 од Кривичниот законик ако управувал без положен возачки испит и под дејство на алкохол 1,32 промили во крвта, ако не управувал со приспособена минимална брзина и со особена претпазливост, предвид на неговите психофизички способности и условите и состојбата на патот кога удрил во децата кои го преминувале коловозот од лево кон десно.

Од образложението:

Од изведените докази со сигурност произлегува дека на ден 03.07.1992 година обвинетиот како учесник во сообраќајот на локалниот пат Куманово кон с.Тромеѓа во својство на возач неговото патничко возило марка "Варбург" го управувал без положен возачки испит, а со алкохол во крвта 1,32 промили. При управувањето на возилото тој не се придржувал кон сообраќајните прописи од член 45 став 1 од Законот за основните на безбедноста на сообраќај на патиштата така што возилото го управувал со неприспособена брзина спрема сообраќајните услови. Со ваквото управување на возилото тој го загрозил јавниот сообраќај и ги довел во опасност животот на оштетените деца кои задобиле лесни телесни повреди. Имено, оштетените деца го преминувале коловозот од десно кон лево сметано во правец на движење на возилото на обвинетиот, па тој поради неприспособената брзина со која го управувал возилото од 55 километри на час удрил во оштетените деца.

Од извршената анализа и оценка на исказите на сите сведоци а особено на исказот на вештото лице даден на главниот претрес судот правилно утврдил дека во дејствијата на обвинетиот се содржани сите елементи на кривичното дело од член 300 став 4 во врска со член 297 став 3 и во врска со став 1 од Кривичниот законик на Република Македонија за кое е огласен за виновен и осуден. Имено, при неспорно утврдените околности

за тоа орган, поминало време подолго од една година настанува релативна застареност, а ако од денот на сторениот прекршок до правосилноста на одлуката поминало време подолго од две години настапува апсолутна застареност. И во жалбата и во барањето за преиспитување на решението за прекршок се наведени датумите кога се сторени прекршоците, кога се поднесени барањата за покренување на прекршочната постапка, кога отпочнала постапката и кога се донесени одлуките, од кои веднаш може да се констатира дека барањето врз основа на таквите наводи е неосновано. Имено, откако се сторени прекршоците додека отпочнала постапката, и додека се донесени пресудите не поминало подолго време од една година, заради што не можело и не настапила апсолутна застареност на постапката за гонење. Во барањето погрешно се наведува дека застареноста настапила оној ден кога е експедирана второстепената пресуда, односно оној ден кога осудениот го примил отправокот на второстепената пресуда. Всушност, апсолутната застареност се констатира врз датумот кога е фактички одлучено односно кога е фактички донесена второстепената одлука, а не врз датумите кога таа била експедирана и примена од казнетиот, за неа дека не настапила на несомнен начин се констатира и од списите по прекршочниот предмет идентично како тоа се констатира и од наводите во жалбата и од барањето за преиспитување на прекршочната одлука од казнетиот. Заради ова, по оваа основа барањето е на полно неосновано.

Од овие причини следуваше барањето да се одбие како неосновано во смисла на одредбите од член 234 од Законот за прекршоците ("Службен весник на РМ" бр.25/92 и 63/92), односно член 102 ("Службен весник на РМ" бр.15/97),

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Кпп бр.270/97 од 18.11.1997 година.

004-1000000

15. Обвинетиот не е овластен подносител на барање за заштита на законитоста против правосилно решение за прекршок.

Од образложението:

Со решение на Општинскиот суд за прекршоци за сторен прекршок од член 112 став 4 од Законот за основно образование обвинетиот е осуден на парична казна во износ од 1.250,00 денари.

Со решение на Апелациониот суд првостепеното решение е потврдено.

Обвинетиот на 19.05.1997 година преку Општинскиот суд за прекршоци вложил барање за заштита на законитоста до Врховниот суд на Република Македонија со барање да биде ослободен од казната.

Барањето е недозволено.

Вакво барање за заштита на законитоста според Законот за прекршоци ("Службен весник на РМ" бр.15 од 03.04.1997 година) овластен е да поднесе исклучиво Јавниот обвинител на Република Македонија, што значи такво право нема обвинетиот. По оваа основа барањето на обвинетиот се смета за недозволено.

Заради ова следуваше барањето да се отфрли како недозволено од претседателот на советот на Врховниот суд.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија, Кпп бр.73/97 од 03.07.1997 година.

16. Барањето за преиспитување на решението за прекршок како вонредно правно средство може да се изјави против решение на Републичкиот суд за прекршоци, а сега и против одлука на Апелациониот суд, донесено во втор степен, но не и против одлуката на Врховниот суд на Република Македонија која е донесена во постапка по вонредно правно средство.

Од образложението:

Против одлуката на Врховниот суд на Република Македонија осудениот преку неговиот бранител до Врховниот суд на Република Македонија, поднесе барање за повторно преиспитување на решението за прекршок. Во барањето се наведува дека нападнатото решение е донесено согласно член 236, а во врска со член 233 став 3 од Законот за прекршоци, а бидејќи второстепената одлука не ја донел Републичкиот суд за прекршоци, туку управниот орган - Министерството за финансии на Република Македонија, во случајов не може да се примени член 236 од Законот за прекршоци.

Во смисла на член 234 од Законот за прекршоци, барањето за преиспитување на решението за прекршок како вонредно правно средство може да се изјави против решение на Републичкиот суд за прекршоци, а сега и против одлука на Апелациониот суд, донесено во втора степен, но не и против одлуката на Врховниот суд на Република Македонија, која е донесена во постапка за вонредно преиспитување на правосилно решение за прекршок.

Во конкретниот случај, казнетиот преку неговиот бранител поднел барање за повторно преиспитување на правосилно решение за прекршок, после донесената одлука од страна на Врховниот суд на Република Македонија во постапка за преиспитување на второстепеното решение на Министерството за финансии на Република Македонија.

Согласно горечитираната законска одредба, барање за вонредно преиспитување на решение за прекршок после донесената одлука на Врховниот суд на Република Македонија во врска со него се јавува како недозволено.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Кпп бр.100/97 од 13.10.1997 година.

004-1997-100
17. Остварени се одбележоците на прекршок од член 270 од Законот за предучилишното и основното воспитание и образование ако родителот инсистирајќи неговото малолетно дете да се школува на мајчин јазик не му овозможил да посетува основно училиште според важечките прописи.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Неспорно е утврдено во постапката дека малолетниот син на казнетиот, не го посетувал соодветното одделение во основното училиште "Моша Пијаде" во Центар Жупа на македонски јазик, кое пак било задолжително согласно Законот за предучилишното и основното воспитание и образование.

Според член 7 од Законот за предучилишното и основното воспитание и образование, основното образование е задолжително и трае осум години.

При неспорно утврдениот факт дека малолетното дете на казнетиот во критичниот период не го посетувал соодветното

одделение во матичното основно училиште "Моша Пијаде" во Центар Жупа, казнетиот, како негов родител, бидејќи бил одговорен да се грижи за него, а според тоа и за посетувањето на училиштето, несомнено ги остварил одбележоците на прекршокот од член 270 од погоре цитираниот Закон, бидејќи не презел ништо неговото дете да го посетува училиштето.

Врховниот суд на Република Македонија не го спори законското и уставното право на граѓаните на основно образование и школување на мајчин јазик и тоа за сите националности, меѓутоа, во учебната 1994/95 година во ОУ "Моша Пијаде" во Центар Жупа легално не била организирана настава на турски јазик (на што инсистирал казнетиот), а казнетиот, не докажал дека своето дете го запишал во друго легално основно училиште, каде би била организирана настава на турски јазик, а од друга страна иако бил должен да му овозможи на своето дете да ја посетува наставата во соодветното одделение во ОУ "Моша Пијаде" каде наставата се одржувала на македонски јазик, тоа не го сторил со што ја повредил својата законска обврска.

Бидејќи не постапил, во согласност со законот туку напротив, со умисла не му овозможил на своето дете да ја посетува и следи оваа настава, тој ги остварил обележјата на прекршокот за кој е и казнет.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Увп бр.118/96 од 29.01.1997 година.

18. Прекршочно е одговорно лицето на кого е пријавен угостителскиот објект како споредна дејност ако објектот работел по дозволеното работно време а како одговорно лице тоа не го спречил без оглед дали тогаш кога бил сторен прекршокот бил или не бил присутен во објектот.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Барањето е неосновано.

Неосновани се наводите за нецелосно или погрешно утврдена фактичка положба.

Во самото барање и тоа лично од осудениот е наведено дека угостителскиот објект бил пријавен на негово име како

споредна дејност, дека објектот отпочнал со работа на 01.01.1995 година, а на ден 04.01.1995 година, да бил запишан како прекршител, поради тоа што не се придржувал кон пропишаното работно време, да разговарал со своите синови, кои фактички го држеле објектот, да се придржуваат кон пропишаното работно време, но, да добил одговор од нив дека имале проблеми, во врска со гости кои не сакале да го напуштат објектот, како и за чистењето на објектот. Овие наводи во барањето не само да не ја оспоруваат утврдената фактичка положба во правосилното решение за прекршок туку во целост се вклопуваат во неа и можат успешно да послужат да се отклони секое сомнение во вистинитоста на утврдените решителни факти. Имено, со барањето всушност се потврдува дека угостителскиот објект работел по полноќ по пропишаниот час до кога можел да работи, а да истиот бил пријавен како споредна дејност на осудениот, а не на неговите синови. Според ова, пак, се потврдува сторениот прекршок, кој впрочем се констатира и од другите докази во списите, како и основаноста истиот да му се препише во вина на осудениот а не на неговите синови, бидејќи објектот е пријавен на неговото име, а не на името од неговите синови. Значи, за прекршочната вина на осудениот се доволни овие две околности, објектот да работел по дозволеното време и да е пријавен на името на жалителот кој тоа не го спречил, без оглед дали тој бил или не бил присутен во објектот на денот од прекршокот.

Според тоа, без основ се наводите во барањето за непотполно или погрешно утврдена фактичка положба, односно за погрешна примена на материјалното право.

Поради изложеното, а во смисла на одредбите од член 233 и 234 од Законот за прекршоци ("Службен весник на СРМ" бр.43/84, 42/86, 50/87, 10/88, 36/89, 42/89, 7/90 и на РМ бр.25/92 и 63/92) се донесе одлука како во диспозитивот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Квп.бр.31/97 од 07.05.1997 година.

19. Кога шпедитерот со свој потпис и печат на царинската испратница ја презел обврската при влезната царинска испостава дека предметната стока ќе ја пријави и предаде на Царинарницата Скопје заради царинење тој е и прекршочно одговорен за правилноста на извршувањето на преземените

дејствија односно за неизвршувањето на дејствијата што требало да се извршат.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Неосновани се и наводите во барањето за погрешно и непотполно утврдена фактичка положба и погрешна примена на материјалното право.

Од списите приложени кон предметот се гледа дека на ден 22.10.1992 година на влез во Република Македонија пријавено е странско товарно моторно возило од Бугарија кое што превезувало 10.458 килограми памучна преѓа, од обвинетите М. АД Скопје како правно лице и од одговорниот работник при истото правно лице, при што во УЦП потврдата бр.9696 како увозник на стоката бил наведен Г., а на царинскиот штембил кој што има својство на царинска проследница на местото за возар, службен печат и потпис ставиле обвинетите со што се обврзале дека до 23.10.1992 година стоката ќе ја предадат и пријават на приемната царинска испостава. После изготвувањето на наведената УЦП и преземањето на обврската обвинетите без да ја исполнат својата обврска стоката ја предале на странски превозник кој пак истата ја однел и истоварил во Претпријатието Г.. Во наредниот период од Царинската испостава била испратена ургенција до приемната Царинска испостава за да се утврди дали е стоката предадена, но откако добиле негативен одговор составиле записник за сторен царински прекршок.

Според член 370 став 1 точка 11 од Царинскиот закон ("Службен лист на СФРЈ" бр.34/90) кој важел во времето на сторување на прекршокот како и според член 287 од Законот за царините ("Службен весник на РМ" бр.20/93), ќе се казни за прекршок претпријатието и одговорното лице во претпријатието или во друго правно лице ако не ги пријават односно не ги предадат на приемната односно излезната царинарница стоките упатени до приемната односно излезната царинарница.

Според член 219 од Законот за царините ако во постапката за царинење од името на царинскиот обврзник се појават други лица (шпедитерски и други) тие лица се одговорни за правилноста на преземените дејства односно за неизвршувањето на дејствијата што требало да се извршат.

Во конкретниот случај казнетите со својот потпис и печат на царинската пропратница ја презеле обврската при влезната

Царинска испостава дека предметната стока ќе ја пријават и предадат на Царинарницата заради царинење, па како тоа не го сториле во целост го оствариле битието на прекршокот за кој се казнети.

Советот на овој суд ги ценеше наводите во барањето дека казнетото правно лице не е одговорно туку дека евентуално за тоа би бил одговорен увозникот односно сопственикот на стоката, меѓутоа од погоре цитираните одредби од Царинскиот закон и Законот за царините не најде основа за поинакво одлучување.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Кпп бр.273/97 од 18.12.1997 година.

20. Според член 219 од Законот за царините, одговорноста за сторен прекршок од член 370 став 1 точка 11 од Царинскиот закон не паѓа на царинскиот обврзник, туку на други лица (шпедитери и др.), кои како овластени субјекти, со свој печат и потпис на царинските исправи ја презеле обврската кај влезната царинска испостава дека предметната стока ќе ја пријават и предадат на одредена царинарница во земјата заради царинење.

Комисијата при Владата на Република Македонија е државен орган надвор од Царинарницата која е овластена и надлежна да решава во втор степен против решенијата на првостепената комисија формирана при Царинарницата.

Од образложението:

Со решение П бр.1212/93 од 02.04.1996 година, обвинетите како правно лице и неговиот одговорен работник, огласени се за виновни за сторен царински прекршок од член 370 став 1 точка 11 од Царинскиот закон и казнети со соодветни парични казни.

Решавајќи по изјавената жалба, Комисијата за решавање во втор степен од областа на царинските прекршоци при Владата на Република Македонија, жалбата ја одбил како неоснована и првостепеното решение го потврдил.

Незадоволни од ваквото решение казнетото правно лице до Врховниот суд на Република Македонија поднел барање за преиспитување на правосилното решение, поради ненадлежност

на второстепената комисија за царински прекршоци при Владата на Република Македонија, поради погрешна и нецелосно утврдена фактичка положба и поради повреда на материјалниот пропис.

Врховниот суд на Република Македонија по разгледување и проучување на барањето за преиспитување, побиваното решение и останатите списи во предметот, го констатира следното:

Барањето е неосновано.

Неоснован е приговорот во барањето за ненадлежност за постапување во втор степен во оваа правна работа на Комисијата за царински прекршоци при Владата на Република Македонија, со повикување на одлуката на Уставниот суд на Република Македонија со која бил укинат членот 307 од Законот за царините, од следните причини:

Членот 307 став 1 од Царинскиот закон предвидуваше дека прекршочната постапка во прв степен ја води и решението за прекршок го донесува Комисијата за прекршоци во втор степен.

Ставот 3 на овој член од Законот предвидуваше дека претседателот и членовите на Комисијата за прекршоци во прв степен како и нивните заменици ги определува директорот на царинарницата, а претседателот и членовите на Комисијата за прекршоци во втор степен како и нивните заменици се определуваат од редот на работниците на царинарницата.

Укинувајќи го членот 307 од Законот за царините Уставниот суд на Република Македонија во својата одлука ги изнесе уставните принципи дека жалбата како правно средство има за цел да даде можност во второстепената постапка да одлучува орган што не бил вклучен кога по правната работа се одлучувало во прв степен. Според тоа, Уставниот суд на Република Македонија утврдил дека според предвиденото во член 307 став 3 по жалбата да одлучува второстепена комисија за царински прекршоци при царинската управа заинтересираните лица се лишени од можноста да водат постапка од втор степен, затоа што и во тој степен всушност решава истиот орган што ја донел обжалената одлука во прв степен, што во крајна линија би било спротивно на член 15 и член 50 став 2 од Уставот на Република Македонија.

Советот на Врховниот суд на Република Македонија оцени дека оваа одлука на Уставниот суд не се однесува на комисија на државен орган, да не може да одлучува по жалба во втор степен, туку на комисијата на управен орган кој пак всушност учествувал и во првостепената постапка.

Во конкретниот случај второстепената комисија која одлучувала по жалбата не е орган на царинарницата туку посебен орган надвор од неа а оформена при Владата на Република Македонија која пак е овластена да решава по жалба за царински прекршоци во втор степен.

Од списите кон предметот се гледа дека на ден 21.10.1992 година на влез во Република Македонија се пријавило увоз на трактор Т 25 А и со сите други ознаки и белези нужни за потполна идентификација на работа. Од страна на царинската испостава била изготвена царинска документација, согласно Правилникот за единствен царински документ, во која, како увозник е наведено именувано лице, а како возар казнетото лице што презело и обврска со ставање на службен печат и потпис на одговорното лице на тоа правно лице на списокот, што пак не може да остане без последица во случај на неисполнување на обврската.

Имено, потврдувајќи го приемот на стоката и тоа со свој печат и потпис на овластениот работник на тоа сега казнето правно лице, со тоа истите зеле и обврска робата да ја пријават и предадат на царинење на царинарницата, заедно со обврската да ги сносат и сите трошкови во колку стоката не се пријави на царинење во одредената царинарница. Сега казнетото правно лице и одговорниот работник ваквата своја обврска не ја извршиле, поради што и бил сочинет записник за сторен царински прекршок и така била поведена прекршочната постапка.

Врховниот суд на Република Македонија најде дека одговорноста на сега казнетиот произлегува токму од дејствието констатирано во царинските исправи а во кои дејствија се содржани сите елементи на царинскиот прекршок од член 370 став 1 точка 1 од Царинскиот закон ("Службен лист на СФРЈ" бр.34/90), кој пропис важел во времето на сторувањето на прекршокот. Имено, според оваа законска одредба како и според член 287 од Законот за царините ("Службен весник на РМ" бр.20/93), ќе се казни за прекршок претпријатието и одговорното лице во претпријатието или во друго правно лице ако не ги пријави односно не ги предаде на приемната односно излезната царинарница стоките упатени до приемната односно излезната царинарница.

Според член 219 од Законот за царините пак ако во постапката за царинење од името на царинскиот обврзник се појават други лица (шпедитерски и други) тие лица ќе бидат

одговорни за правилноста на преземените дејствија, односно за неизвршувањето на дејствијата што требало да се извршат.

Навистина, видно од списите увозник во овој случај било лицето М.Ј. меѓутоа во постапката за царинење тој воопшто не се пријавил туку се пријавиле само казнетите, кои како овластени субјекти, со печатот и потписот на царинските исправи ја презеле и обврската кај влезната царинска испостава дека предметната стока ќе ја пријават и предадат на царинарницата заради царинење. Бидејќи е неспорно дека тоа не го сториле, со таквото нечинење ги оствариле одбележоците на прекршокот за кој се и казнети.

Значи, од одредбата од член 219 од Законот за царините и произлегува одговорноста на казнетото правно лице а не на царинскиот обврзник предвид и на неспорниот факт дека казнетите ја презеле стоката за превоз а и да ја предадат истата на царинење на царинарницата.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Кпп.бр.275/97 од 28.11.1997 година.

005 - КП

21. Оштетениот како тужител не е овластен предлагач за пренесување на месната надлежност пред Врховниот суд.

Правото на Јавниот обвинител на Република Македонија да се појавува и надлежно постапува пред Врховниот суд на Република Македонија па според тоа и да поднесува барање за преиспитување на месна надлежност произлегува од неговата функција на надлежен државен орган, кое не е преносливо па не може да биде пренесено и на оштетениот како тужител со фактот што го презел гонењето од овластениот основен јавен обвинител.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Барањето за заштита на законитоста е основано.

Овластени предлагачи за пренесување на месната надлежност пред Врховниот суд на Република Македонија се сите наведени лица во членот 35 став 3 од Законот за кривичната постапка - преземен како републички пропис и тоа: истражниот судија, судијата поединец и претседателот на кривичниот совет,

а од странките само Јавниот обвинител на Република Македонија, но само во оние случаи кога постапката се води по барање на јавен обвинител. На оштетениот како тужител (супсидиерен тужител) со одредбата не му е дадено вакво право, а со вакво право не можел да се стекне и со преземањето на гонењето од овластениот основен јавен обвинител кога тој се откажал од гонењето. Јавниот обвинител на Република Македонија своето право да се појавува и надлежно постапува пред Врховниот суд на Република Македонија, па според тоа и да поднесува барање за преиспитување на месна надлежност, - го црпи од својата функција на надлежен државен орган, кое право, пак, не може да биде преносливо, па така не можело да биде пренесено и на оштетениот како тужител со фактот што го презел гонењето од овластениот основен јавен обвинител.

Од овие причини советот на Врховниот суд на Република Македонија погрешил кога се прифатил за надлежен да одлучува по предлогот на оштетениот како тужител за пренесување на месната надлежност од Основен суд на Основен суд бидејќи според членот 35 став 3 од Законот за кривичната постапка - преземен како републички пропис, истиот не е овластен подносител на ваков предлог, заради што следувало предлогот да биде отфрлен како недозволен. Бидејќи советот на Врховниот суд така не постапил, туку ја прифатил надлежноста да одлучува по предлог поднесен од неовластен подносител и ја пренел месната надлежност од Основниот суд на Основниот суд наместо да го отфрли предлогот како недопуштен, следуваше барањето за заштита на законитоста да се уважи, и решението на Врховниот суд на Република Македонија да се преиначи, така што барањето за пренесување на месната надлежност се отфрли.

Се донесе пресуда како во диспозитивот сообразно на членовите 35 став 3 и 408 од Законот за кривичната постапка - преземен како републички пропис.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Кзз бр.7/97 од 09.06.1997 година.

005 - 20

22. Веќе распитаното лице како обвинето во иста постапка за ист кривично правен настан со друго обвинето лице, во случај ако постапката станала правосилна по однос на тоа обвинето лице, истото може подоцна да биде распитано

како сведок, доколку заради причини предвидени во одредбите од Законот за кривичната постапка се покаже како неопходна потреба заради правилното утврдување на фактите по однос другото обвинето лице за кое постапката не станала правосилна.

Принципот за потполно и вистинито утврдување на факти не го спречува судот да го распита порано обвинетото лице како сведок.

Од образложението:

За Врховниот суд на Република Македонија утврдените решителни факти што се однесуваат на сторените дејствија од обвинетиот со ништо не се доведуваат под значително сомнение. Истите се утврдени и врз од него дадените признанија пред истражниот судија и од признанијата на обвинетата во текот на постапката а и од искажувањата на сведоците како и од другите докази. Помеѓу она што го утврдил судот и содржината на доказите не постои никаков расчекор што би предизвикувал основано и значително сомнение во утврдените решителни факти. Од друга страна, правата на одбрана на обвинетиот во текот на кривичната постапка со ништо не биле повредени а исто така во однос на него не биле повредени и одредбите на кривичната постапка во жалбената постапка посебно по однос утврдените решавачки факти.

Заради ова со фактот што е укината пресудата само за обвинетата а не и за обвинетиот не се повредени правата на овој обвинет во жалбената постапка. Прашањата во врска со причините за ваквата одлука на судот за кои е наведено во барањето, не укажуваат на нарушени права на обвинетиот во текот на постапката пред истражниот судија, на главниот претрес, или, во жалбената постапка ниту пак истите ја доведуваат под значително сомнение утврдената фактичка положба за истиот обвинет. Постапката според одлуката на второстепениот суд ќе се обнови само по однос на обвинетата, а овој факт не значи и нарушување на некакво право на обвинетиот. Во обновената постапка против обвинетата сега осудениот и не мора да се распита како сведок бидејќи неговите искази како обвинет се содржани во записниците за распит пред истражниот судија и на главниот претрес и истите бидејќи

претставуваат несомнен доказ во постапката можат да бидат прочитани во текот на обновената постапка. Меѓутоа, бидејќи тоа не би било во спротивност со одредбите на Законот за кривичната постапка може да уследи откако ќе се дозволи и негов непосреден распит како сведок заради утврдување на некои решителни правно релевантни факти од значење за вината на обвинетата. Исказот на обвинетиот во текот на кривичната постапка се проценува како што се проценуваат и исказите на сите сведоци поединечно и во целина со сите докази врз слободно судиско уверување (член 16 од Законот за кривичната постапка). Заради ова од формално правна гледна точка дали некој граѓанин ќе биде распитан како обвинет или како сведок не треба да побудува сомнение во поглед на тоа дека потполно и вистинито ќе бидат утврдени сите правно релевантни факти во текот на кривичната постапка на секој еден обвинет ниту пак тоа треба да биде препрека да се потполно и правилно утврдат сите решителни правно релевантни факти во постапката за секој еден обвинет.

Секако при распитот на обвинетите ќе се применуваат одредбите од Законот за кривичната постапка што се однесуваат за распит на обвинети лица а при распитот на сведоците ќе се применуваат одредбите од ЗКП што се однесуваат за распит на сведоци. Не претставува препрека еднаш веќе распитаните лица како сведоци во истата таа кривична постапка кога биле распитани како сведоци, во текот на постапката во случај ако обвинението биде проширено и против нив подоцна да бидат сослушани како обвинети лица. Во ваков случај нивните искази како сведоци се издвојуваат и не можат да се користат како доказ во постапката откако против нив било покренато обвинение. Обратно на ова веќе распитаното лице како обвинет во иста постапка за исти кривично правен настан во случај ако постапката станала правосилна по однос тоа обвинето лице, може подоцна да биде распитано како сведок, доколку заради причини предвидени во одредбите од Законот за кривичната постапка тоа се покаже како неопходна потреба заради правилното утврдување на фактите по однос другото обвинето лице за кое постапката не станала правосилна. Меѓутоа, ако настане ваков случај обвинетото лице против кого постапката станала правосилна ќе може да се распита како сведок откако ќе му бидат предочени сите права и должности не исклучувајќи го и неговото право дека не е должен да одговара на одделни

прашања на судот до колку е веројатно дека со одговорите би се изложил себе или некој свој близок роднина на тежок срам, значителна материјална штета или на кривично гонење (член 231 став 2 во врска со член 229 од Законот за кривичната постапка). Според ова доколку се појави потреба и обвинетиот да биде распитан како сведок во текот на обновената постапка против М.Б. истиот би можел да биде распитан како сведок откако претходно и ќе биде опоменат за неговите права да не одговара на одредени прашања. Постапката е правосилно завршена против обвинетиот, треба да се обнови само против обвинетата, навистина се работи за ист кривично правен настан, меѓутоа, принципот за потполно и вистинито утврдување на факти во конкретниот случај не го спречува судот да го распита порано обвинетото лице Д.Ш. како сведок.

Од овие причини Врховниот суд на Република Македонија констатира дека барањето на осудениот по сите правни основи е на полно неосновано.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Квп.бр.7/97 од 27.02.1997 година.

003-47

23. Навремено поднесената кривична пријава до Основното јавно обвинителство за дело што се гони по приватна тужба ќе се смета за благовремено поднесена приватна тужба доколку е поднесена во предвидениот рок од 3 месеци.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Барањето е основано.

Сообразно на членот 52 став 1 од Законот за кривичната постапка преземен како републички пропис, за кривичните дела кои се гонат по приватна тужба, тужбата се поднесува во рок од три месеци од денот кога лицето овластено да поднесе приватна тужба узнало за кривичното дело и сторителот. Сообразно пак на членот 53 став 2 од истиот закон, кога оштетениот поднел кривична пријава, а во текот на постапката ќе се утврди дека станува збор за кривично дело за кое се гони по приватна тужба, пријавата ќе се смета како навремено поднесена приватна тужба ако е поднесена во рокот за поднесување на приватна тужба.

Во конкретниов случај бидејќи оштетениот поднел несомнено благовремена кривична пријава за кривично-правниот настан од 14.11.1995 година против лицето до Општинскиот јавен обвинител, каде е и примена на 27.11.1995 година, што значи во пропишаниот рок од 3 месеци во членот 52 став 1 од Законот за кривичната постапка преземен како републички пропис, бидејќи Основното јавно обвинителство со писмо го известило оштетениот дека нема да интервенира предвид да се работело за кривично дело кое се гони по приватна тужба, тоа, навремено поднесената кривична пријава требало да се смета и како навремено поднесена приватна тужба, согласно цитираните одредби од член 52 став 1 и 53 став 2 од Законот за кривичната постапка преземен како републички пропис.

Според тоа, неправилно постапиле пониските судови кога наспроти цитираните одредби, благовременоста на поднесената тужба ја оценувале од денот кога оштетениот по добиеното известие од Основното јавно обвинителство дека нема да преземе гонење, поднел приватна тужба до Основниот суд, притоа пренебрегнувајќи го фактот инаку истакнат и во жалбата на оштетениот против првостепеното решение, дека тој својата кривична пријава сепак ја поднел благовремено во предвидениот рок од 3 месеци и дека токму таа кривична пријава поднесена до Основното јавно обвинителство требало да се третира како благовремено поднесена приватна тужба а не онаа која подоцна ја поднел по добивањето на известие.

Од овие причини, следуваше барањето да се прифати како основано и да се утврди дека со решенијата на пониските судови биле повредени цитираните одредби од Законот за кривичната постапка - преземен како републички пропис.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Кзз бр.19/97 од 12.09.1997 година.

24. Кога притворот е укинат после дадената гаранција, а обвинетиот се наоѓа во бегство, судот со решение ќе определи на кого ќе му припадне вредноста дадена како гаранција.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Решението за пропаѓање на дадената гаранција за укинување на притворот, може да се донесе без да се чека конечниот исход на кривичната постапка што се води, односно

може да се донесе и пред правосилноста на пресудата, па дури и пред започнувањето на издржувањето на изречената казна, доколку се даде во бегство. Во таков случај со решение гаранцијата се огласува за пропадната штом ќе се утврди дека лицето против кое се води постапката побегнало или е недостапно на државен орган, односно ќе се определи на кого ќе му припадне вредноста што е дадена како гаранција.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Кр.бр.4/97, од 23.01.1997 година.

25. Застарувањето на извршувањето на казната затвор за осудените не може да се врзува со денот на донесувањето на решението за пропаѓање на дадената гаранција, бидејќи се работи за две сосема различни одлуки, со различни правни последици спрема обвинетите или правосилно осудените лица.

Решението за пропаѓање на дадената гаранција за укинување на притворот може да се донесе без да се чека конечниот исход на кривичната постапка што се води, може да се донесе и пред правосилноста на пресудата, па дури и пред започнувањето на издржувањето на изречената казна, доколку се даде во бегство. Во ваков случај гаранцијата се огласува за пропадната штом ќе се утврди дека лицето против кое се води постапката побегнало или е недостапно на државен орган.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Кога со пресуда е изречена казна затвор, решението за укинување на гаранцијата се донесува само тогаш кога осудениот ќе отпочне со издржување на казната што во овој случај така не е, бидејќи осудените не се јавиле за издржување на казните што им се изречени со пресудата на Врховниот суд на Република Македонија Кж.бр.112/92 од 02.12.1992 година.

Застарувањето на извршувањето на казната во никој случај не може да се врзува со денот на донесувањето на решението за пропаѓање на дадената гаранција, бидејќи се работи за две сосема различни судски одлуки, со различни правни последици спрема обвинетите или правосилно осудените лице.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Кр.бр.4/97, од 23.01.1997 година.

26. Исказ на обвинет како соизвршител на кривично дело ценет во склоп со останатите докази е доказ врз основа на кој може да се заснова пресуда

Доказите врз основа на кои не може да се заснова пресуда се означени во одредбите од членн 218 став 10, 228 и 244 од Законот за кривичната постапка, а исказот на друг обвинет како соизвршител на кривично дело со нив не се исклучува како доказ туку како таков и се користи, во смисла на одредбите од член 16 и 347 став 2 од Законот за кривичната постапка.

Од образложението:

Барањето е неосновано.

Од списите кон предметот овој суд констатира дека првостепениот суд согласно член 300 став 3 од Законот за кривичната постапка главниот претрес го одржал во присуство на осудениот, а во отсуство на второосудениот. На главниот претрес е прочитан исказот на осудениот даден во својство на обвинет на записник пред истражниот судија на Општинскиот суд. Со тој исказ описал како со осудениот се обиделе да го извршат кривичното дело. Првостепениот суд врз основа на овој исказ и на другите докази утврдил решавачки факти од кои нашол дека двајцата осудени како соизвршители го сториле кривичното дело. Со правосилната пресуда од страна на првостепениот и второстепениот суд правилно е прифатено да, исказот на обвинет како соизвршител на кривичното дело ценет во склоп со останатите докази, може да биде доказ врз основа на кој да се заснова пресуда. Доказите врз основа на кои не може да се заснова пресуда се означени во одредбите на член 218 став 10, 228 и 244 од Законот за кривичната постапка. Исказот на друг обвинет или соизвршител на кривичното дело не се исклучува да биде користен како доказ за утврдување на решавачки факти при одлучувањето. Таквите искази судот може да ги користи и цени при донесување на пресудата во смисла на член 16 и 347 став 2 од Законот за кривичната постапка.

Поради напред изложеното се одлучи како во диспозитивниот дел на оваа пресуда.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
Квп.бр.85/96 од 26.11.1996 година.

27. Неповикувањето на сите странки (Јавниот обвинител, обвинетиот и неговиот бранител) на седницата на советот кога се одлучува по приговорот против обвинителниот акт претставува суштествена повреда во смисла на член 261 став 2 од Законот за кривична постапка која доведува и до укинување на одлуката на советот.

Од образложението:

Во случајов неспорно е дека кога советот на Основниот суд одлучувал по приговорот изјавен од обвинетиот против обвинителниот акт со кој бил обвинет за кривично дело - Тешка кражба - од член 236 став 1 точка 1 и 2 од Кривичниот законик, на седницата не биле повикани обвинетиот, неговиот бранител ниту Јавниот обвинител.

Според член 261 став 2 од Законот за кривична постапка советот што одлучува по приговорот на обвинетиот против обвинителниот акт е должен на седницата да ги повика обвинетиот, неговиот бранител и Јавниот обвинител кои пак се овластени усно да ги изнесат и образложат своите предлози. Погоре цитираната одредба е новина во новиот Закон за кривична постапка, сега во примена, која на сосема друг начин го решава прашањето за присуство на странките кога се одлучува по приговор против обвинителниот акт. Имено, одредбата од член 261 став 2 од Законот за кривичната постапка императивно му наложува на советот, кога одлучува по приговорот против обвинителниот акт да ги повика странките и не е оставено на оцена на советот дали ќе најде за целисходно дали ќе ги повика на седницата или пак да не ги повика.

Следователно, со неповикувањето на странките наброени во членот 261 став 2 од Законот за кривична постапка постапка, бидејќи на истите им е оневозможено и на седницата на советот да ги образложат своите предлози, кое право им го овозможува цитираната одредба, судот ја повредил истата законска одредба, која повреда повлекува и укинување на одлуката на советот донесена по приговорот против обвинителниот акт, во услови спротивни на членот 261 став 2 од Законот за кривична постапка.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Кзз бр.15/97 од 12.09.1997 година.

28. Погрешната поука од страна на судот за рокот за поднесување на правен лек претставува суштествена повреда од член 355 став 2 во врска со член 83 од Законот за кривичната постапка и основ за враќање во поранешната состојба во рок дозволен за правен лек

Од образложението:

Окружниот суд со пресуда на обвинетиот му дал правна поука дека против пресудата е дозволена жалба во рок поголем од законски предвидениот рок.

Обвинетиот според вака дадената правна поука поднел жалба до Окружниот суд во рокот даден во правната поука, меѓутоа после рокот предвиден во законот.

Окружниот суд во Б. постапувајќи по жалбата на обвинетиот со решение жалбата ја отфрлил како неблагоприятна.

Врховниот суд на Република Македонија, постапувајќи по барањето за заштита на законитоста од Јавниот обвинител на Република Македонија најде:

Во конкретниот случај првостепениот суд на обвинетиот му дал погрешен упат за рокот за поднесување на жалба, што истовремено претставува оправдана причина која стои на страната на обвинетиот за пропуштање на рокот за жалбата против првостепената пресуда.

Согласно на член 3 од Законот за кривичната постапка, Судот е должен правилно да го поучи обвинетиот за неговите права и за начинот на користењето на одделни дејствија. Предвид на ова со дадената погрешна правна поука за рокот на жалбата првостепениот суд сторил суштествена повреда на одредбите од кривичната постапка од член 355 став 2 во врска со член 83, кое нешто е и основ да се дозволи враќање во поранешна состојба, односно жалбата на обвинетиот иако е поднесена после истекот на законскиот рок, но во рокот определен во одлуката на судот, да биде прифатена како благоприятна и земена во разгледување при мериторното одлучување.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Кзз.бр.1/96 од 31.01.1996 година.

29. Нема законска претпоставка при постоење на правосилна пресуда за едно кривично дело, да во друга последователна постапка за други слични дејствија оквалификувани како исто кривично дело судот спроведе единствена постапка и за порано стореното дело и за покасно стореното дело да прифати дека е сторено само едно продолжено кривично дело, ако не се исполнети сите услови од член 45 од Кривичниот законик, а особено ако не постои временска поврзаност меѓу кривичното дело за кое правосилно е осуден и за делото за кое покасно е осуден.

Од образложението:

Со пресуда на Основниот суд обвинетиот бил огласен за виновен за едно продолжено кривично дело - Самоволно оддалечување и бегство од вооружените сили - според член 344 став 4 од Кривичниот законик и за тоа кривично дело му била утврдена казна затвор во траење од 8 - осум месеци. Ова откако со од порано донесената и правосилна пресуда од истиот суд изречената казна затвор во траење од 6- шест месеци ја зел за утврдена и спрема обвинетиот со поновата првостепена пресуда и утврдена казна му изрекол единствена казна затвор во траење од 9 - девет месеци.

По правосилноста и на оваа понова пресуда до Врховниот суд на Република Македонија барање за вонредно преиспитување на правосилна пресуда поднел осудениот, поради повреди на член 356 точка 3 од Законот за кривичната постапка (преземен како републички пропис) во врска со член 45 став 1 од Кривичниот законик, во кое се наведува дека дејствијата на осудениот и по двете правосилни пресуди претставувале обележја на едно продолжено кривично дело според член 217 од Кривичниот закон на Република Македонија, односно сега според член 344 став 4 од Кривичниот законик, заради тоа што сите дејствија опишани во двете пресуди ги преземал во краток временски период, биле поврзани во времето на извршувањето на обврската за служење војска во редовите на АРМ и заради тоа тие дејствија претставувале повеќекратно остварување на истото дело. Освен тоа бил искористен и ист траен однос преку служењето во АРМ кога сторил самоволно оддалечување и бегство од единицата во која служел. Со тоа што пониските судови не прифатиле дека со двете пресуди се работело за едно продолжено кривично дело

го повредиле членот 356 став 3 од Законот за кривичната постапка во врска со член 45 став 1 од Кривичниот законик.

Врховниот суд на Република Македонија одлучувајќи по барањето за вонредно преиспитување на правосилна пресуда најде дека пониските судови не сториле повреда од член 356 став 3 од Законот за кривичната постапка во врска со член 45 став 1 од Кривичниот законик, а поради следното:

Според член 45 став 1 од Кривичниот законик на сторител кој со умисла ќе изврши две или повеќе временски поврзани дејствија што претставуваат повеќекратно остварување на исто дело, искористувајќи ист траен однос, исти прилики или други слични околности, судот ќе му изрече единствена казна во границите на казната пропишана за тоа дело. Во случајов, осудениот и со двете правосилни пресуди е осуден за дејствија што ги содржат елементите на истото кривично дело. Меѓутоа, дејствијата за кои е осуден со пресудата ги сторил кога важел стариот Кривичен закон на Република Македонија, а кога се водела постапката и е донесена сега побиваната пресуда од 06.03.1997 година пресудата од 14.11.1996 година веќе била правосилна.

Следователно, во случајов, постоела правосилна пресуда за сторено кривично дело, заради што судот немал законски основ заради порано сторените дејствија оквалификувани како кривично дело за кое веќе со правосилната пресуда била изречена и казна да во другата последователна постапка но за други навистина слични дејствија што се оквалификувани како исто кривично дело не го осуди одвоено и за тоа друго кривично дело. Освен тоа не биле исполнети и сите услови од член 45 став 1 од Кривичниот законик, а пред се не постоела временска поврзаност меѓу повторените дејствија. Временската дистанца од 4 месеци по оценка на Врховниот суд претставува доволен временски простор да повеќекратното остварување на исто дело се оквалификува како две посебни кривични дела. Затоа и овој суд оцени дека правилно постапил првостепениот суд кога казната од претходната правосилна пресуда ја зел како утврдена, а за новото кривично дело му изрекол друга казна затвор и со примена на член 46 став 1 од Кривичниот законик му изрекол единствена казна затвор за утврдените дела според двете пресуди, што во секој случај, сепак, е поповолно за осудениот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Клп.бр.68/97 од 09.09.1997 година.

30. Ако рокот за жалба според одредбите од Законот за кривичната постапка е 8 - осум дена, а првостепениот суд погрешно го поучил жалителот дека рокот е 15 - петнаесет дена, жалбата ќе се смета за благовремена ако е изјавена во рокот од поуката.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Барањето за заштита на законитоста на Јавниот обвинител на Република Македонија е основано.

Општинскиот суд во пресудата на обвинетиот му дал правна поука дека против пресудата е дозволена жалба во рок од 15 дена по приемот на истата преку основниот суд до Окружниот суд.

Обвинетиот тргнувајќи од вака дадената правна поука за рокот за поднесување на жалбата во дадениот рок од 15 дена против ваквата пресуда поднел жалба до Окружниот суд.

Во конкретниов случај за кривичното дело - Лесна телесна повреда - според член 44 став 2 од Кривичниот закон на Република Македонија, за кое обвинетиот е огласен за виновен и му е изречена условна осуда, рокот за поднесување на жалба е 8 дена, меѓутоа очигледно е дека првостепениот суд на обвинетиот му дал погрешно упатство за рокот за поднесување на жалба. Таквото погрешно упатство е грешка на првостепениот суд но истовремено и оправдана причина за обвинетиот за пропуштањето за рокот за жалбата против првостепената пресуда.

Предвид на членот 13 од Законот за кривичната постапка преземен како републички пропис, бидејќи судот е должен правилно да го поучи обвинетиот за неговите права и за начинот на користењето на одделни дејствија, за Врховниот суд на Република Македонија е прифатливо дека првостепениот суд сторил суштествена повреда на одредбите на кривичната постапка од член 364 став 2 во врска со член 92 став 1 од Законот за кривичната постапка што е основ жалбата на обвинетиот иако е поднесена по рокот од 8 дена а во рокот од 15 дена да биде земена како благовремена за разгледување при мериторното одлучување.

Поради сето ова, Врховниот суд на Република Македонија поднесеното барање за заштита на законитоста го оцени како основано.

Второстепениот суд постапувајќи по жалбата на обвинетиот неправилно постапил кога истата ја отфрлил како ненавремена, поради што и следуваше решението на второстепениот суд да се укине а предметот да се врати на истиот суд на повторно одлучување.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
Кзз.бр.1/96 од 31.01.1996 година.

31. Не е дозволена жалба против пресуда на второстепен суд кога со неа е изречена казна затвор од 2 години и 4 месеци, ако со неа не е утврдена поинаква фактичка положба и ако со второстепената пресуда само е потврдена осудителната пресуда на првостепениот суд.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Осудениот сега на издржување казна во КПД изјавил жалба против пресудата на Апелациониот суд со која е потврдена пресудата на Основниот суд.

Жалбата е недозволена.

Против пресуда на второстепениот суд е дозволена жалба во случаите пропишани во членот 391 од Законот за кривичната постапка - преземен како републички пропис по кои решава Врховниот суд во трет степен. Во конкретниов случај обвинетиот со пресуда на Основниот суд е огласен за виновен за четири сторени кривични дела - Кражба - (член 155 став 1 од Кривичниот закон на СРМ) па по утврдени одделни казни е осуден на вкупна казна затвор во траење од две години и четири месеци, а таквата пресуда е потврдена со одлука на второстепениот суд. Против ваква пресуда на второстепениот суд, пак, не е допуштена жалба, бидејќи, против осудениот не е изречена казна од 20 години затвор, со пресудата на второстепениот суд не е утврдена поинаква фактичка положба отколку што била утврдена со пресудата на Основниот суд, а освен тоа и првостепената пресуда била осудителна, а второстепениот суд со својата пресуда само ја потврдил истата.

Заради изнесеното и во смисла на член 383 во врска со член 391 од Законот за кривичната постапка следуваше да се отфрли жалбата како недопуштена.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија, Кж.П бр.1/97 од 28.01.1997 година.

32. Ако наведените причини во поднесениот вонреден правен лек, - барање за вонредно преиспитување на правосилна пресуда, исклучиво се однесуваат на повреди кои не спаѓаат во повредите од член 413 во врска со член 356 точка 1-4 и 5 и член 355 став 1 точка 1,5,8,9 и 10 од Законот за кривичната постапка, иако осудениот во поднесокот ги навел формалните одредби од Законот за кривичната постапка по кои е дозволен правниот лек, барањето за вонредното преиспитување на правосилната пресуда ќе се отфрли како недоделено.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Обвинетиот со правосилна пресуда бил огласен за виновен за кривично дело - Недозволно држење на оружје и распрскувачки материи - според член 218 став 2 во врска со став 1 од Кривичниот закон на Република Македонија и за истото дело бил осуден на казна затвор во траење од 4-четири години.

Осудениот, до Врховниот суд на Република Македонија поднел благовремено барање за вонредно преиспитување на правосилна пресуда поради повреда на Кривичниот закон - член 427 став 1 точка 1, во врска со член 365 точка 1,2 и 3 од Законот за кривичната постапка и повреда на Законот за кривичната постапка - член 427 став 1 точка 2. Сите изнесени наводи во барањето се на околности дека на осудениот му било скратено правото на главен претрес и на седницата пред второстепениот суд да го употребува својот мајчин јазик како и на околности за фактичката состојба.

Според член 413 од Законот за кривична постапка, барање за вонредно преиспитување на правосилна пресуда може да се поднесе за повреда на член 356 точка 1-4 и 5 и на член 355 став 1 точка 1,5,8,9 и 10.

Одредбата од член 427 и 365 од поранешниот Закон за кривична постапка, на кои се повикува осудениот во барањето, се идентични со одредбите од член 356 и 355 од сега важечкиот Закон за кривична постапка.

Постапувајќи по барањето за вонредно преиспитување на правосилна пресуда, Врховниот суд на Република Македонија констатира дека сите изнесени наводи и причини во барањето за вонредно преиспитување исклучително се однесуваат на околности дека на осудениот во текот на целата кривична постапка му било скратено правото на употреба на својот јазик и на околности во врска со фактичката положба. Како што е видно од списите пак осудениот дал одбрана во сите фази на постапката на македонски јазик, откако изјавил дека македонскиот јазик добро го познава.

Во писмениот поднесок на барањето за вонредно преиспитување на правосилната пресуда, во воведниот дел осудениот ја цитира формалната повреда на одредба од член 427 став 1 точка 1 во врска со член 365 точка 1, 2 и 3 од Законот за кривичната постапка преземен како републички пропис, дека делото за кое бил осуден не било кривично дело, меѓутоа во содржината на барањето нема било какви причини со кои би ги поткрепил таквите наводи, имено, дека пониските судови навистина сториле таква повреда.

Од овие причини, Врховниот суд констатира дека изнесените повреди во барањето за вонредно преиспитување на правосилна пресуда не спаѓаат во повредите од член 413 во врска со член 356 точка 1-4 и 5 и член 355 став 1 точка 1, 5, 8, 9 и 10 од Законот за кривична постапка, заради што најде дека барањето е недозволено.

Во барањето за вонредното преиспитување на правосилната пресуда се истакнати и наводи по однос на фактичката положба, а тоа пак исто така не се повреди за кои е дозволен овој вонреден правен лек во толку повеќе што Врховниот суд на Република Македонија ценејќи ја пресудата во овој дел по службена должност најде дека утврдената фактичка положба од пониските судови во ништо не се доведува под сомнение.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија
Квп.бр.74/97 од 22.09.1997 година.

33. Барањето за вонредно преиспитување на правосилна пресуда не може да се поднесе кога со правосилната пресуда е изречена санкција - парична казна во износ од 30.000,00 денари.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Барањето е недозволено.

Согласно член 411 став 1 од Законот за кривичната постапка, обвинетиот кој правосилно е осуден на казна затвор или малолетнички затвор, може да поднесе барање за вонредно преиспитување на правосилна пресуда поради повреда на законот во случаи предвидени со овој закон.

Согласно пак член 414 став 3 од Законот за кривичната постапка барањето што е поднесено ненавремено или го поднело неовластено лице или е поднесено во случај на осуда на кривична санкција поради која барање не може да се поднесе (член 411 став 1), ќе го отфрли со решение претседателот на совет на првостепениот суд или судот надлежен за одлучување по барање.

Во конкретниот случај на осудениот за двете кривични дела за кои е огласен за виновен и осуден, му е изречена (согласно член 38 став 3 од Кривичниот законик) единствена парична казна, во износ од 30.000,00 денари.

Согласно погоре наведената законска одредба ваквото барање е поднесено во случај на осуда на кривичната санкција - парична казна, заради која барање за вонредно преиспитување на правосилна пресуда не може да се поднесе.

Поради тоа, овој суд согласно член 414 став 3 од Законот за кривичната постапка, ваквото барање го отфрли како недозволено.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија, Квп бр.55/97 од 03.07.1997 година.

34. Против пресуда со која е изречена казна затвор од 20 години а која поради поднесените дозволени жалби не станала правосилна, барање за вонредно преиспитување на правосилна пресуда не е дозволено.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Барањето е недозволено.

Од увидот во списите е видно дека во времето на судењето на обвинетиот и кога биле донесени пресудите на Основниот суд и Апелациониот суд веќе бил донесен Кривичниот законик (на

23.07.1996 година) и веќе влегол во сила (во примена од 01.11.1996 година), кој како построг закон бидејќи предвидува казна доживотен затвор (член 35 став 2 и член 123), сепак не бил применет, туку врз обвинетиот како сторител е применет полагниот за него закон - Кривичниот закон на Република Македонија, општ и посебен дел и Кривичниот закон на Република Македонија. Имено, овој закон бил во важност и во примена на денот кога се сторени кривичните дела, бидејќи за истите предвидува максимална казна затвор од 20 - дваесет години (член 38 став 3 од Кривичниот закон на Република Македонија - општ и посебен дел и член 37 став 2 од Кривичниот закон на Република Македонија). Според овој закон за сторените кривични дела обвинетиот е и осуден на казна затвор во траење од 20 - дваесет години.

Во конкретниов случај кривичната постапка отпочнала според одредбите од Законот за кривичната постапка - преземен како републички пропис ("Службен лист на СФРЈ" бр.4/77, 14/85, 74/87, 57/89 и 4/90), а треба да биде и довршена според истиот, бидејќи тој закон е поповолен за обвинетиот (во смисла на член 544 од Законот за кривичната постапка кој стапи на сила на 11.04.1997 година).

Имено, според одредбите од Законот за кривичната постапка преземен како републички пропис, против пресудата на второстепениот суд дозволена е жалба до судот кој одлучува во трет степен во случај ако второстепениот суд изрекол казна затвор од 20 - дваесет години, или ако ја потврдил пресудата на првостепениот суд со која била изречена таква казна (член 391 став 1), додека според одредбите од новиот Закон за кривична постапка таква жалба до судот кој одлучува во трет степен е дозволена само ако второстепениот суд изрекол казна - доживотен затвор или ако ја потврдил пресудата на првостепениот суд со која е изречена таква казна (член 381).

Според изложеното, разликата помеѓу одредбите од двата закона за кривична постапка е впечатливо забележлива со видлива поповолност за обвинетиот при примена на првите законски одредби во однос на вторите законски одредби.

Во конкретниот случај одредбите од Законот за кривичната постапка преземен како републички пропис, му дозволуваат на обвинетиот да изјави жалба до судот кој одлучува во трет степен, предвид на изречената казна затвор од 20 години, додека одредбите од (новиот) Закон за кривична постапка, таква жалба

е допуштена само кога би била изречена казна доживотен затвор, каква во случајов и не можела да му биде изречена на обвинетиот, бидејќи како поблаг за него бил применет Кривичниот закон на Република македонија - општ и посебен дел и Кривичниот закон, а не Кривичниот законик. Бидејќи обвинетиот изјавил жалби против второстепената пресуда до судот кој одлучува во трета степен, а тоа е - Врховниот суд на Република Македонија, а по тие жалби не е расправано, кривичната постапка не може да се смета за довршена, односно не може да се смета дека обвинетиот правосилно е осуден на изречената му казна затвор од 20 - дваесет години.

Од друга страна, барање за вонредно преиспитување на правосилна пресуда (како што на тоа укажува и самиот назив на барањето), може да се поднесе само во случаи ако обвинетиот правосилно е осуден на казна затвор или малолетнички затвор поради повреда на законот, како што е предвидено во одредбите од Законот за кривичната постапка (член 425 став 1 од Законот за кривичната постапка - преземен како републички пропис и член 411 став 1 од Законот за кривичната постапка - сегашен).

Во конкретниот случај не може да се смета дека обвинетиот правосилно е осуден на казната од 20 години затвор, поради тоа што тој против второстепената пресуда изјавил жалби до судот кој одлучува во трета степен, какви предвид на напред изложеното имал право да изјави. Поради вака изјавените жалби против второстепената пресуда, како редовен правен лек, обвинетиот се уште не се смета за правосилно осуден. Затоа, во оваа фаза од кривичната постапка тој не е овластен да поднесе и барање за вонредно преиспитување на правосилна пресуда, како вонреден правен лек. Имено, ваквото барање обвинетиот не можел да го поднесе согласно член 425 став 1 од Законот за кривичната постапка - преземен како републички пропис и член 411 став 1 од Законот за кривичната постапка, но бидејќи сепак такво барање од негова страна е поднесено, тоа треба да се отфрли со решение како недозволено, согласно член 428 став 3 од Законот за кривичната постапка - преземен како републички пропис, односно сега член 414 став 3 од Законот за кривичната постапка.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија, Квп бр.60/97 од 03.09.1997 година.

005-40

35. Барање за вонредно преиспитување на правосилна пресуда не е дозволено кога со правосилната пресуда е изречена санкција - условна осуда.

Од образложението:

Со пресуда на Општински суд обвинетиот за кривичното дело - Фалсификување на службена исправа - член 187 став 1 од Кривичниот закон на Република Македонија е осуден на условна осуда, утврдената казна затвор од 4 месеци е одложено од извршување за една година, со определување казната да не се изврши ако во истиот рок не стори друго кривично дело. Со пресуда на Апелациониот суд жалбата на обвинетиот е одбиена како неоснована и првостепената пресуда е потврдена. Со ова првостепената пресуда станала правосилна и извршна.

По правосилноста на пресудата осудениот против истата вложил

барање за вонредно преиспитување на правосилната пресуда.

Јавното обвинителство на Македонија на писмено одговори дека барањето е недозволено и му предложи на Врховниот суд со решение како такво и да го отфрли.

Претседателот на кривичниот совет на Врховниот суд барањето за вонредно преиспитување на правосилната пресуда, на Основниот суд, потврдена со пресуда на Апелациониот суд, го отфрли бидејќи со правосилната пресуда на истиот му е изречена санкција - условна осуда, а во таков случај не е дозволено поднесување на вакво барање, во смисла на член 425 од Законот за кривичната постапка - преземен како републички пропис.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија, Квп бр.25/97 од 18.03.1997 година.

005-20

36. Кога исказот на сведокот наводно даден пред истражниот судија како доказ бил прочитан на главниот претрес но не се наоѓа во списите од кривичниот предмет, а притоа истиот не се спомнува во пресудата, тоа е околност што побудува значително сомнение во вистинитоста на решителните факти - утврдени со првостепената пресуда, во толку повеќе ако според записникот за увид тоа би бил единствениот сведок на настанот.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Пресудите на Основниот и Апелациониот суд побудуваат значително сомнение во поглед на вистинитоста на решителните факти утврдени со одлуките. На записникот за главен претрес е прочитан исказот на сведокот даден во претходна постапка. Овој сведок не се спомнува во кривичната пријава и службената белешка, меѓутоа, во записникот за увид од истражниот судија е наведен како очевидец на настанот и тоа единствен. Сепак исказот на овој сведок не е ценет од првостепениот суд, а освен тоа и записникот за распитот на овој сведок од истражниот судија не се наоѓа во списите од предметот. Ова основано побудува сомнение и тоа значително во вистинитоста на решителните факти утврдени со пресудата на првостепениот суд. Бидејќи исказот на сведокот не се наоѓа во списите основано се заклучува дека и Апелациониот суд не можел да го цени овој исказ, а како од увидот во пресудата со сигурност се констатира дека овој исказ ниту е спомнат ниту е ценет, значителното сомнение во вистинитоста на утврдените решителни факти се протега и на второстепената пресуда. Поради постоење на вакво значително сомнение Врховниот суд ги укина пресудите и на двата суда и предметот го врати на првостепениот суд заради повторно разгледување на предметот и одново донесување на одлука.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
Квп.бр.1/97 од 27.02.1997 година.

005 - жп

37. Кога на обвинетиот не му е доставена жалбата на Јавниот обвинител изјавена против првостепената пресуда повредено е правото на одбрана на осудениот во жалбената постапка од влијание да биде донесена правилна пресуда, во смисла на член 427 став 1 точка 3 во врска со член 123 став 4 од Законот за кривичната постапка.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Врховниот суд на Република Македонија по разгледување на списите кон предметот, а во врска со изнесените наводи во барањето на осудениот за вонредно преиспитување на правосилната пресуда, констатира дека во постапката пред

второстепениот суд, кога е постапено по жалбата од Јавниот обвинител изјавена против првостепената пресуда, е сторена повреда на правото на одбрана на осудениот бидејќи истата не е доставена до обвинетиот. Ваквата повреда се огледа во тоа што на осудениот не му е доставена на прописен начин според одредбите од Законот за кривичната постапка жалбата на Општинскиот јавен обвинител. Ваквиот пропуст, по оценка на овој суд во случајов бил од влијание за донесување на правилна пресуда. Со ваквото пропуштање е сторена повредата од член 427 став 1 точка 3 во врска со член 123 став 4 од Законот за кривичната постапка.

Точно е тоа да во меѓувреме додека течела постапката на осудениот му се променил куќниот број на улицата. Тоа се гледа и од потврдата на месната заедница. Меѓутоа, осудениот воопшто не го сменил станот во кој живеел. Службеното лице од судот или од поштата овие промени требало да ги евидентираат по службена должност. Наспроти тоа, тие неточно констатирале дека осудениот се иселил. Во такви случаи, доставувачот согласно член 123 став 3 од Законот за кривичната постапка има обврска да направи обид да ја дознае новата адреса на обвинетиот, но во случајов така не е постапено. Заради тоа, доставувањето на жалбата на јавниот обвинител до осудениот преку судска табла е неправилно и спротивно на член 122 и 123 став 4 од Законот за кривичната постапка. Освен напред реченото осудениот за цело време си имал свој бранител. Од списите кон предметот пак, нема податоци дека жалбата на Јавниот обвинител исто како и второстепената пресуда да се доставени на бранителот. Осудениот и кога би се иселил на непозната адреса дури и во тој случај би постоела повреда на правото на одбрана затоа што одредбата од член 123 став 4 обврзува, доставата задолжително да се изврши до бранителот, што во случајов не е сторено.

При повторната постапка по предметот, потребно е претходно до осудениот на веќе познатата адреса да се достави жалбата на Општинскиот јавен обвинител а потоа судот по истекот на роковите за одговор на жалбата да постапи по истата.

Поради напред изложеното се одлучи како во диспозитивот на оваа пресуда.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
Квп.бр.79/96 од 24.10.1996 година.

38. Во постапка за екстрадиција на обвинети и осудени лица, советот на основниот суд и кога поседува уверение за македонско државјанство, на обвинетото или осуденото лице чија екстрадиција се бара, не може да ја одбие молбата на странската држава за екстрадиција, ако претходно преку истражниот судија не биде спроведена целосна постапка за екстрадиција според член 512 до 514 од Законот за кривичната постапка.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Според член 512 став 1 од Законот за кривичната постапка, молба од странска држава за екстрадиција на странец се доставува преку Министерството за надворешни работи кое се проследува преку министерството за правда до истражниот судија на судот на чие подрачје странецот претстојува или на чие подрачје ќе се затече.

Според став 4 и 5 од цитираниот член истражниот судија откако ќе го утврди идентитетот на странецот, на истиот без одлагање ќе му соопшти зошто и врз основа на кои докази се бара негова екстрадиција и ќе го повика да наведе што има во своја одбрана. За испитувањето и одбраната ќе се состави записник. Откако истражниот судија ќе го испита странецот ќе го поучи дека може да земе бранител или таков ќе му назначи по службена должност, ако во прашање е кривично дело за кое одбраната е задолжителна според законот.

Според член 514 став 2 од Законот за кривичната постапка, по спроведените извиди истражниот судија списите на извидот, со свое мислење, ќе ги достави до советот на истиот суд.

Во случајов не е постапено согласно цитираните законски одредби, туку по молбата за екстрадиција на странската држава непосредно одлучил советот на основниот суд и ја одбил молбата на странската држава за екстрадиција на осудениот единствено врз основа на прибавеното уверение за државјанство, од кое утврдил дека осудениот бил државјанин на Република Македонија и спрема тоа констатирал дека не биле исполнети условите за екстрадиција.

Врховниот суд на Република Македонија оцени дека на овој начин советот на основниот суд ја повредил постапката за екстрадиција пропишана во член 512 до 514 од Законот за кривичната постапка.

Со неприменувањето на пропишаната постапка, од истражниот судија, пропуштено е да се остронат и недостатоците на молбата на странската држава за екстрадиција на осудениот.

Имено, според член 511 став 3 точка 1-4, кон молбата за екстрадиција треба да се приложат: средства за утврдување на идентитетот на обвинетиот односно осудениот (точен опис, фотографија, отпечатоци на прсти и сл.), уверение или други податоци за државјанство на странецот, обвинителен акт или пресуда или одлука за притвор или некој друг акт рамен на оваа одлука, во оригинал или во заверен препис, во кој треба да е назначено името и презимето на лицето чија екстрадиција се бара и други податоци потребни за утврдување на неговиот идентитет, опис на делото, законски назив на кривичното дело и докази за основаното сомнение, извод од текстот на кривичниот закон на странската држава што треба да се примени или е применет спрема обвинетиот поради делото по повод кое се бара екстрадиција.

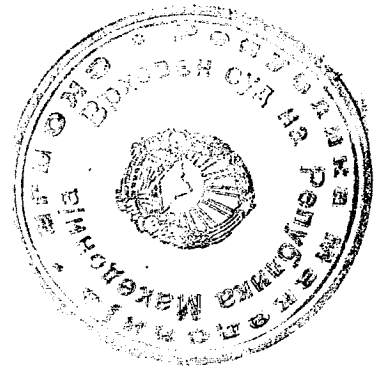
Во конкретниов случај кон молбата за екстрадиција странската држава приложила само првостепена и второстепена пресуда. Од списите е видно дека молбата за екстрадиција е поднесена непосредно преку Министерството за правда на Република Македонија, а не по дипломатски пат преку Министерството за надворешни работи, како што е предвидено во член 511 став 4 од Законот за кривичната постапка. Приложените пресуди, пак, се напишани на јазикот на странската држава молителка и во превод на српско-хрватски јазик, што исто така е во спротивност со член 511 став 4 од ЗКП, според кој ако молбата и прилозите се составени на странски јазик ќе мора да биде приложен и заверен превод на македонски јазик.

Затоа Врховниот суд на Република Македонија го укина решението на советот на основниот суд со тоа што наложи при повторното постапување по молбата за екстрадиција истражниот судија по дипломатски пат преку Министерството за правда и Министерството за надворешни работи да побара од странската држава да ја комплетира молбата за екстрадиција според член 511 од Законот за кривичната постапка, а дури потоа да се спроведат извиди според член 512 став 3,4 и 5 од Законот за кривичната постапка. Сето тоа е потребно бидејќи со преземените извиди возможно е да се утврдат факти кои би биле од влијание за екстрадицијата на осуденото лице, имено, да

осуденото лице поседува и друго држајванство, или посоченото лице во молбата за екстрадиција да не е истото осудено лице за кое странската држава била известена дека сега престојува во неговото родно место во Македонија чија екстрадиција се бара, или, пак, факти кои со сигурност ќе потврдат дека навистина осудениот е државјанин на Република Македонија.

После така преземените дејствија во постапка пропишана со закон истражниот судија со свое мислење списите ги доставува до советот на истиот суд заради одлучување по молбата за екстрадиција.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија
Кр.бр.24/97 од 14.10.1997 година.

III. ГРАЃАНСКО ПРАВО

1. Продолжувањето на рокот за оспорување на татковство на дете родено во брак може да бара само таткото.

Од образложението:

Во член 64 став 1 од Законот за семејството е предвидено дека брачниот другар може да го оспорува татковство на дете кое го родила неговата брачна другарка за време на траењето на бракот или пред истекот на 30 дена од престанокот на бракот, ако смета дека не му е татко на детето. Во став 2 од истиот член е предвидено дека тужбата за оспорување на татковството се поднесува во рок од 3 месеци од денот на дознавањето на раѓањето. Според член 65 од истиот закон ако по истекот на рокот за поднесување на тужба од став 2 на член 64 од овој закон се откријат факти и докази од кои произлегува дека брачниот другар не е татко на детето кое го родиле неговата брачна другарка, на негово барање Врховниот суд на Република Македонија со решение може да определи нов рок за поднесување на тужба за оспорување на татковство.

Според горе цитираниот член 64 став 1 од Законот за семејството во кој што е регулирано кој може да го оспорува татковството, предвидено е дека татковство може да оспорува само таткото на детето, а според член 65 од истиот закон до Врховниот суд на Република Македонија само таткото на детето може да поднесе барање за определување нов рок за поднесување на тужба за оспорување на татковство.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Р.бр.27/97 од 09.10.1997 година.

2. Малолетното дете, чии родители во постапката за развод на бракот се спогодиле едниот од родителите целосно да го издржува, има право да бара издршка и од другиот родител.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Овој суд наоѓа дека со ваквото одлучување второстепениот суд правилно го применил материјалното право, а се согласува и со причините изнесени во пресудата што се однесува до утврдената потреба за издржување и определената висина на придонесот на тужената во издршката.

Имено, пониските судови правилно наоѓаат дека тужената како родител на малолетниот тужител, согласно член 44, 45 став 1, 46 и член 179 став 1 од Законот за семејството има должност да го издржува своето малолетно дете. Оттука, погрешил првостепениот суд кога во пресудата при разводот на бракот помеѓу законскиот застапник на тужителот и тужената врз основа на постигната согласност на брачните другари прифтил спогодба малолетниот тужител целосно да го издржува таткото. Ова од причини што таквата спогодба е спротивна на одредбите од тогаш важечкиот Закон за бракот, односно сега на цитираните одредби од Законот за семејството.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Рев.бр.384/96 од 02.07.1997 година.

3. Обврската на родителите за издржување на децата по нивното полнолетство до редовното завршување на школувањето, постои и за децата - вонредни студенти, доколку со статусот на вонредни студенти се стекнале поради болест.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Основано во ревизијата се укажува на погрешна примена на материјалното право - погрешна примена на член 179 став 2 од Законот за семејството, заради кое од страна на судовите непотполно е утврдена фактичката положба.

Во член 179 став 2 од Законот за семејството е пропишано, ако школувањето и стручното образование на децата продолжува и по полнолетството, родителите се должни, понатаму да ги

издржуваат децата до редовното завршување на школувањето, но најдоцна до навршување на 26 години возраст. Спорот се води за издршка на тужителот, кој е син на тужениот. Тужителот е полнолетен роден 1974 година, а е вонреден студент на И година. Во побиваните пресуди е заземено стојалиште предвид дека тужителот е полнолетен, а притоа вонреден студент, истиот не спаѓа во кругот на лицата кои треба да бидат издржувани од страна на своите родители по член 179 став 2 и 3 од Законот за семејството.

По наоѓање на Врховниот суд на Република Македонија под поимот "редовно завршување на школувањето" во смисла на член 179 став 2 од Законот за семејството не се подразбира школување и стручно образование на децата и по полнолетството само како редовни студенти. Друго е прашањето во колку истите преку вработување или од вршење на дејност од граѓани самите од сопствен труд се издржуваат, заради кое се стекнале со статус на вонреден студент, во тој случај престанува должноста на родителите за нивно издржување по полнолетството. Инаку статусот на вонреден студент се стекнува по разни основи, па во колку тужителот се стекнал со тоа својство поради болест, обврската на родителите за негово издржување ќе престане по завршувањето на школувањето, а најдоцна до навршување на 26 години возраст, под услов да не потпадне под категоријата на полнолетно лице во смисла на член 179 став 3 од Законот за семејството.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.1241/95 од 05.11.1996 година.

4. Паричните износи дадени како подароци од роднини на брачните другари при нивното стапување во брак, доколку според висината не отстапуваат од вообичаените подароци во одредена средина и време, се сметаат како имот стекнат во брак.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Првостепениот суд утврдил, а второстепениот суд прифатил дека странките биле во брачна заедница. Живееле заедно од месец јануари 1994 година. На 08.05.1994 година

направиле свадба на која присуствувале околу 100 до 130 гости, а брачната заедница ја раскинале во месец јуни 1994 година. На свадбата биле поканети гости од двете страни и во таа пригода добивале подароци како во предмети така и во пари од блиските роднини. Роднина на тужителката како подарок дала пари во коверт од 3.000,00 денари со тоа што на ковертот го напишала само своето име. Роднина на тужениот дал подарок во износ од 4.000,00 денари, а исто така и вујната на тужениот дала подарок во износ од 3.000,00 денари. Со овие пари и со парите собрани од баџирака, странките на свадбата собрале пари во износ од 20.350,00 денари. Спорно е прашањето дали приманите подароци во пари треба да се третираат како посебен имот на брачните другари со оглед на тоа од чии роднини се дадени тие пари или пак како имот кој што брачните другари ќе го стекнат во текот на бракот, односно заеднички имот.

По наоѓање на Врховниот суд на Република Македонија примените парични износи од роднини на странките при нивното стапување во брак според висината и времето кога биле дадени, не отстапуваат од вообичаените подароци кои се даваат во таква и слична пригода, поводот е стапување во брак на странките, намерата да се чествуваат младенците и да им се помогне на младите на стартот од брачното живеење, заради кое правилно е стојалиштето искажано во побиваните пресуди, дека на овие подароци не може да им се даде третман на посебен имот на брачните другари во зависност од тоа чии роднини паричните подароци ги дале, без оглед дали на ковертот било ставено името на двајцата сопружници на едниот од нив, или пак без насловување.

Според тоа, примените подароци во пари или предмети по повод и во врска на стапување во брак на брачните другари, кои се вообичени во времето и местото на стапување во брак и по својата вредност не отстапуваат од вообичајното прифатено во односната средина, правилно постапиле судовите во побиваните пресуди дека се смета како имот стекнат во брак во смисла на член 205 од Законот за семејството. Едино оние подароци (парични или како предмети) дадени од роднини на брачните другари по повод на нивното стапување во брак кои по својата вредност отстапуваат од вообичаените подароци во определено време и средина, или пак според својата намера очигледно се сврзани со личноста на еден од брачните друари, може да

претставува посебен имот во смисла на член 204 став 2 од Законот за семејството.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.1140/95 од 05.11.1996 година.

5. Кога сопственикот на станот на долниот спрат го користи постоечкиот оџак, кој го надзидал сопственикот на станот на горниот спрат спротивно на градежните прописи и како резултат на тоа на дел од станот на горниот спрат кај оџакот се појавуваат темни флеку и се чувствува миризма од чадот, сопственикот на станот на долниот спрат со користењето на оџакот не го злоупотребува правото на сопственост на станот.

Од образложението:

Основан е ревизискиот навод за погрешна примена на материјалното право.

Во редовната постапка првостепениот суд утврдил, а второстепениот суд прифатил дека тужителот и тужените живеат во една куќа и тоа тужените во приземје, а тужителот на катот. По согласност на таткото на тужената, сега покоен, тужителот, неговата сопруга и мајка извршиле надградба над станбената зграда која најпрво била од приземје и изградиле кат каде сега живеат. Тужените за загревање на своите простории во приземјето користат тврдо гориво, а тужителот електрична печка. Во две соби на катот се чувствува миризма од чад и се приметуваат кафејави флеку од нечистотии кои се слеваат од оџакот и избиваат низ циглите и малтерот, иако во едната соба нема отвор за оџак, а во другата има. Од наодот и мнението на вештото лице произлегува дека оџакот кој го користат тужените е изведен према проектот, но истиот не ја врши нормално функцијата како резултат на недоволната термичка изолација на оџакот во таванскиот простор до неговиот завршеток, поради што на тој дел доаѓа до кондензација на влага од дим, која се слива низ оџакот, пробива низ циглите и се појавуваат кафеави флеку и непријатна миризма. Вештото лице во своето мислење се произнело дека за да се избегне ова потребно е оџакот во таванскиот дел да се обсида со полна цигла и да се измалтериса.

На вака утврдената фактичка состојба првостепениот суд го уважил тужбеното барање и утврдил дека тужените го злоупотребиле своето право на користење на оџакот према тужителот на начин што во неговите простории се јавува миризба и кафејави траги од чад, па ги задолжил тужените да извршат поправка на оџакот во таванскиот дел. Судот се повикува на член 5 од Законот за основните сопственосно правни односи според која одредба сопственикот е должен да ги отстранува причините кои потекнуваат од неговата недвижност со кои се отежнува користењето на други недвижности (чад, непријатни миризби, бучава и слично). Како тужените го користат оџакот, а од оџакот во просториите на тужителот се јавува миризба и флеку од чад, должни се да ги отстранат причините и оџакот да го изсидаат.

Второстепениот суд ја потврдил ваквата пресуда од истите причини на првостепениот суд. На жалбениот навод на тужените дека тужителот го изградил оџакот и дека тие само го користат, одговорено е дека тоа не е битно, а битно е дека тие го користат оџакот.

Меѓутоа, Врховниот суд на Република Македонија оценува дека со ваквото одлучување пониските судови погрешно го примениле материјалното право, односно одредбата од член 5 од Законот за основните сопственосно правни односи, на што основано се укажува и во ревизијата и за тоа извеле погрешен заклучок за постоењето на битните факти од значење за уважување на тужбеното барање. Имено, во член 5 од З Законот за основните сопственосно правни односи е предвидено дека сопственикот на недвижност е должен при користењето да се воздржува од дејствија и да ги отстранува причините што потекнуваат од неговата недвижност, со кои се отежнува користењето на други недвижности, над мерата што е вообичаено со оглед на природата и намената на недвижноста и на месните прилики или со кои се причинува позначителна штета. При неспорна околност да надградбата на катот на куката со свои средства ја извршил тужителот, да оџакот притоа не е прописно изсидан, односно според вештачењето има недоволна термичка изолација во таванскиот дел каде доаѓа до кондензација на влагата од димот, која се слива низ оџакот и пробива низ малтерот и се појавуваат флеку и миризба, а дека тужените и пред надградбата го користеле оџакот на ист начин како и сега, неправилно е стојалиштето на првостепениот и второстепениот суд дека тужените со користење на оџакот заради затоплување

го злоупотребиле сопственичкото право. Ова од причини што тужените оџакот го користат на начин што во кујната имаат шпорет на тврдо гориво, така да оџакот го користат спрема целта и намената за која е направен, на вообичаен начин и дозволена мера на користење, па со ништо не го злоупотребиле своето сопственичко право. Согласно ова појавите на флеките не е резултат на неправилно користење на оџакот, туку резултат на неправилното градење на оџакот од страна на тужителот, на кое нешто укажува и вештото лице.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.109/96 од 07.05.1997 година.

6. Тужителот не можел да се стекне со право на сопственост на деловната просторија по основ на договорот за здружување на средства кога таа во исполнување на договорот не му била предадена и во владение.

Од образложението:

Првостепениот суд делумно го уважил тужбеното барање на тужителката така што го задолжи тужениот да го исполни договорот за здружување на средства за изградба на деловна просторија на начин што деловната просторија ќе ја предаде во владение на тужителката, а го одби барањето на тужителката да се утврди дека таа е сопственик на деловната просторија како неосновано.

Одлучуваќи по жалбата на тужителката второстепениот суд ја уважи и пресудата на првостепениот суд во одбиениот дел од барањето ја преправи така што утврдува дека тужителката е сопственик на предметната деловна просторија.

Врховниот суд на Република Македонија одлучувајќи по ревизијата на тужениот, делумно ја уважи и пресудата на второстепениот суд во делот на сопственоста на деловната просторија ја преправи така што жалбата на правото тужителката во тој дел ја одби како неоснована и ја потврди пресудата на првостепениот суд. Овој суд прифатил како неспорно дека на 28.02.1991 година странките склучиле договор за здружување на средства за изградба на деловна просторија

според кој тужителката се обврзала да здружи износ од 412.160,00 денари до 16.02.1991 година, а пак тужениот да ги прифати тие средства и за неа да изгради деловна просторија и изврши технички прием најдоцна до 15.12.1991 година. Со член 3 став 1 од договорот странките предвиделе цената на чинењето на деловната просторија да е конечна.

Договорната цена тужителката ја исплатила заклучно со 19.02.1991 година и поради пречекорувањето на договорениот рок платила и камата 849,00 денари.

При таквата неспорна фактичка состојба второстепениот суд го уважил барањето на тужителката за сопственост на деловната просторија само од причини што тужителката во целост ја исполнила својата договорна обврска спрема тужениот, па правилно заклучува дека и тужениот е должен да ја исполни својата обврска спрема нејзе и да ја предаде деловната просторија во владение, какво барање и првостепениот суд уважил, а второстепениот суд во тој дел пресудата ја потврдил. Според тоа овие причини се основ само во делот на уваженото тужбено барање од тужителката за исполнување на договорот со предавање на деловната просторија во владение, а не и за утврдување на правото на сопственост на истата.

По наоѓањето на овој суд, првостепениот суд правилно ги примени одредбите од член 20 и 33 од Законот за основните сопственосно правни односи, кој во случајот се применува како републички на основа член 5 од Уставниот закон за примена на Уставот на Република Македонија. Предметниот договор за здружување на средства од 28.02.1991 година претставува правна работа за прибавување на правото на сопственост како правен основ за стекнување на такво право. Меѓутоа, за стекнување на тоа право потребно е предметот во исполнување на договорот да биде и предаден во владение и располагање на тужителката. Во случајот неспорно дека така не е постапено поради што и се бара исполнување на договорот со предавање на деловните простории во владение.

Притоа, судот зазеде стојалиште како во сентенцата.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.436/96 од 04.09.1997 година.

7. Кога во кривична или прекршочна постапка е изречена мерка - одземање на предмет, сопственикот на одземениот предмет не може во посебен процес да бара предавање на предметот, туку во кривичната односно прекршочната постапка може да ги остварува своите права, а во процес само да бара надоместок на штета од одговорното лице.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Ревизијата не е основана.

При неспорната околност дека предметното возило како предмет на кривично дело - Недозволена трговија со правосилна пресуда на Општинскиот суд согласно член 69 од Кривичниот законик до 137 став 5 од Кривичниот закон на Република Македонија е одземено од сторителите на кривичното дело, а во корист на Република Македонија, а во редовната постапка е утврдено тужителот да не се стекнал со правото на сопственост на истото возило согласно член 33 и 34 од Законот за основните сопственосно правни односи, Врховниот суд на Република Македонија оценува дека пониските судови со одбивање на тужбеното барање да се утврди дека тужителот е сопственик на постоечкото моторно возило и да се задолжи тужениот истото да му го предаде во владение, правилно го примениле материјалното право, а со причините изнесени во нивните пресуди во целост се согласува и ги прифаќа како свои.

Впрочем, кога во кривична или прекршочна постапка е изречена мерката - одземање на предмет, лицето кое тврди да е сопственик на тој предмет, не може во посебен процес да бара предавање на истиот, туку едино во прекршочната т.е. кривичната постапка може да ги остварува своите права, а во процес да бара само надомест на штета од одговорното лице.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.694/95 од 22.10.1996 година.

8. Доколку се врши поправка на кров на станбена зграда со повеќе станови, кој служи на сите станови како целина, сопствениците на посебните делови од станбената зграда се должни да учествуваат во трошоците за поправката на кровот како инвестиционо одржување на заедничките делови од

зградата, сразмерно со вредноста на нивните посебни делови според вкупната вредност на целата зграда.

Од образложението:

Во текот на редовната постапка со првостепеното и второстепеното решение утврдено е дека предлагачот и противниците живеат во семејна станбена зграда во исти влез. Предлагачот живее на последниот спрат, а противниците под неговиот спрат. Зградата е со рамен кров армирана бетонска плоча. Врз бетонската плоча е поставена хоризонтална хидроизолација. За прв пат во 1986 година, дошло до протекување на кровот, односно на таванот на станот на предлагачот. Од тие причини, предлагачот, противниците како и СИЗ-от за становање учествувале во поправката на кровот. Меѓутоа, со тоа не се постигнале резултати, затоа што наредната година пак дошло до протекување на кровот. Овој пат предлагачот се обратил до СИЗ-от за становање од каде што добил согласност и средства за поправка на кровот. Покрај добиените средства предлагачот вложил и други средства кои ги поделил со противниците. Дошло до повторно протекување на кровот, од кои причини предлагачот се обратил до противниците, да учествуваат со парични средства при изградба на кровот. Меѓутоа, противниците одбиле да учествуваат со парични средства од причина што во два наврати учествувале во изградбата на кровот, но тоа прашање не било решено трајно, а исто така со изградбата на кровот вредноста на станот на предлагачот би се зголемила од причина што предлагачот станот го купил за пониска цена отколку противниците, бидејќи станот на предлагачот бил под кровот. За трајно решавање на кровот потребно е изработка на дрвена кровна конструкција во два вода со покрив од валовит салонит, како што било направено на соседната ламела.

Врховниот суд на Република Македонија наоѓа дека со првостепеното и второстепеното решение погрешно е применето материјалното право. Имено, согласно член 20 став 4 од Законот за сопственост на делови од згради, судот истовремено ќе одлучи кои сопственици и во кој сразмер ги поднесуваат трошоците на поправките односно преправките

и ќе води сметка за тоа на кои посебни делови и во која мера им користат поправките или преправките, што треба да се извршат. Во конкретниов случај на предлагачот му е дозволено да изврши поправка на кровот од станбената зграда. и тоа со изведување на дрвена кровна конструкција на два вода со покрив од валовит салонит. Според тоа, се врши поправка на кровот од зградата, во која што се наоѓаат становите на предлагачот и противниците. Кровот служи на сите станови како целина. Од тие причини, предлагачот и противниците како сосопственици на посебни делови од станбената зграда се должни да учествуваат во трошоците за инвестиционото одржување на заедничките делови од зградата, сразмерно со вредноста на нивните посебни делови според вкупната вредност на целата зграда, што произлегува од член 6 став 4 од Законот за сопственост на делови од зграда.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.57/96 од 23.01.1997 година.

002. 2005. 07.

9. Ако работникот сопствениот стан, кој не ги задоволува станбените потреби на неговото семејно домаќинство, го отстапи на давателот на станот на користење за да го распредели, а на него му биде доделен на користење општествен стан, кој ги задоволува станбените потреби на неговото семејно домаќинство, купувањето на тој стан не може да биде условено со претходна размена на доделениот стан со станот во негова сопственост.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Во редовната постапка не било спорно меѓу странките дека предлагачот е сопственик на едноособен стан кој не ги задоволува неговите станбени потреби, кој стан тој го отстапил на противникот за да тој го распореди на своите работници, а дека на него од страна на противникот, во 1988 година му е доделен на користење општествен стан (трособен) на кој тој се стекнал со станарско право.

На ден 01.02.1993 година предлагачот согласно Законот за продажба на станови во општествена сопственост, се

обратил до противникот со барање станот да му биде продаден, но одговор не добил и покрај тоа што неколку пати интервенирал, поради што и ја повел оваа постапка, во која е утврдена вредноста на станот, цената, која тој ја уплатил во Комуналната банка, како овластена банка, за што банката му издала и потврда.

Инаку, противникот станот отстапен од предлагачот го доделил на свој работник, но распределбата е оспорена од друг работник, кој завел судски процес.

При така утврдена фактичка состојба, Врховниот суд на Република Македонија оценува дека пониските судови правилно го примениле материјалното право, Законот за продажба на станови во општествена сопственост, кога го уважиле предлогот и донеле решение што го заменува договор за продажба, а со причините од кои се раководеле при одлучувањето и неприфаќањето на наводите на противникот, Судот на полно се согласува.

Наводот во барањето за заштита на законитоста, дека предлагачот се додека е сопственик на стан, не може да се стекне со правото на носител на станарско право на станот што му е доделен од противникот, ниту да го купи истиот, туку може само да се изврши размена меѓу странките на сопственоста на двата стана и предлагачот да ја доплати разликата, овој суд го оцени како неоснован. Како правото на носител на станарско право на предлагачот откако станот му е доделен во 1988 година не му е оспорено од противникот, а продажбата на становите во општествена сопственост на носителите на станарското право не е условена со претходна размена со станот во сопственост на носителот на станарското право, кој стан тој го отстапил на давателот на станот на користење со станот во општествена сопственост, кој му е доделен и кој ги задоволува неговите станбени потреби, не постојат законски пречки предлагачот станот да го купи.

Предвид на горното, потребно беше барањето за заштита на законитоста да се одбие како неосновано.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија, Гзз бр.28/97 и Рев.бр.548/97 од 04.06.1997 година.

10. Односите помеѓу Републиката и корисникот на доделеното градежно земјиште на користење се уредуваат со договор а не во управна постапка согласно Законот за експропријација.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Судовите заклучуваат дека тужителот своето право можел да го остварува во управна постапка и дека е настаната апсолутна застареност во смисла на член 360, 361 став 1 и член 373 и 376 од Законот за облигационите односи.

По наоѓање на Врховниот суд на Република Македонија во случајов поради погрешна примена на материјалното право, судовите во редовната постапка нецелосно ја утврдиле фактичката состојба.

Имено, согласно член 36 став 1 од Законот за градежно земјиште ("Службен весник на СРМ" бр.10/79), градежното земјиште со кое управува општината го доделува на користење на општествени правни лица, на здруженија на граѓани и на други граѓански правни лица заради изградба на објекти за нивни потреби, како и на граѓани за изградба на станбени и деловни згради на кои можат да стекнат право на сопственост. Во став 2 од истиот член е предвидено дека на општествено правно лице може да му се додели градежно земјиште на користење без надоместок, а со надоместок само до висината на вредноста на вложувањата извршени на тоа земјиште, додека на граѓани и други правни лица - само со надоместок.

Согласно член 37 од истиот закон, градежното земјиште може да се доделува на користење под услови, на начин и по постапка што ги пропишува Собранието на општината. Правата и обврските помеѓу општината и корисникот на градежното земјиште се уредуваат со договор.

Со Законот за изменување и дополнување на Законот за градежното земјиште ("Службен весник на СРМ" бр.21/91), со член 5, членот 9 се менува и гласи: земјиштето во градовите и населбите од градски карактер и другите подрачја предвидени за станбена и друга комплексна изградба за кои е донесен урбанистички план е на Републиката.

Со член 18 од цитираниот закон за изменување и дополнување на Законот за градежното земјиште изменет е член 36 и гласи: градежното земјиште со кое управува Републиката

го доделува на користење на физичките и правни лица заради изградба на објектот. Согласно член 37-а од измените на истиот закон поблиските услови, начинот и постапката за доделување на градежното земјиште ги пропишува Владата на Република Македонија. Правата и обврските меѓу Републиката и корисникот на градежното земјиште се уредуваат со договор.

Согласно член 28 од истиот закон, отпочнатите постапки за доделување на градежно неизградено земјиште до денот на влегувањето на сила на овој закон ќе се довршат според одредбите на овој закон, а според условите определени со прописите на општините.

Од цитираните законски одредби произлегува дека општината, односно сега Републиката градежното земјиште со кое управува го доделува на користење на физички и правни лица заради изградба на објекти, а правата и обврските помеѓу општината, односно Републиката и корисникот на градежното земјиште се уредуваат со договор. Поради ова, погрешно е стојалиштето на судовите изградено во побиваните пресуди дека надоместокот за доделеното земјиште што требало да го плати тужената согласно член 47 од Законот за експропријација се утврдува во управната постапка. Наведената одредба од Законот за експропријација не се однесува на тоа прашање, бидејќи истото е регулирано со Законот за градежното земјиште - член 37, односно член 37-а од Законот за изменување и дополнување на Законот за градежното земјиште, односно правата и обврските помеѓу општината и корисникот се уредуваат со договор, па оттука и обврската на корисникот на градежното земјиште стасува откако општината ќе му побара надомест.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.746/96 од 14.10.1997 година.

11. Доколку со договорот за заедничко вложување за купување на патнички автомобили договорните страни се договориле, ако престанат со натамошното исполнување на обврските од договорот нема да бараат враќање на даденото, во тој случај договорната страна која престанала со исполнување на договорната обврска не може да бара враќање на даденото, ниту да истакне ништовност на таа одредба од договорот.

Од образложението:

Триесеттина лица, меѓу кои тужителите и тужените, склучиле договор за заедничко вложување на средства за самофинансирање за набавка на патничко возило "Југо 45". Според договорот секој од договорачите ќе плаќа по 1/30 од вредноста на возилото месечно, со тоа што со жрепка утврден редослед ќе добиваат секој месец возило или неговата противвредност. Од август 1990 година до заклучно мај 1991 година сите договорачи биле редовни во плаќањето и добивале возило. По мај 1991 година двајца од нив сега тужителите престанале да плаќаат, а останатите 28 договорачи продолжиле со плаќање и добивање возила, се до декември 1991 година кога спогодбено го раскинале договорот. Во состојба дека 16 договорачи веќе примале возило, истите се договориле оние од нив кои зеле возило или противвредност во пари на едно возило, најдоцна до 15.01.1993 година на останатите им вратат одредена сума со тоа што враќање на тужителите не договориле зошто тие самоиницијативно и еднострано престанале со исполнување на договорните обврски уште во мај 1991 година. Сега во конкретниов спор тужителите бараат од останатите договорачи да им ги вратат платените средства.

Пониските судови го одбиле тужбеното барање на тужителите поаѓајќи од тоа дека тужителите, заедно со останатите договорачи биле свесни во какви односи и ризик со договорот влегуваат и дека во договорот внеле одредба според која ако некој престане со плаќање, нема да бара враќање на веќе платениот износ.

Ревизиските наводи за погрешна примена на материјалното право од страна на пониските судови, ревизискиот суд оцени дека се неосновани. Договорот за заедничкото вложување во случајов по својата содржина и цел, не е спротивен на одредбите од член 11, 15, 103, 105 и 109 од Законот за облигационите односи, кој согласно член 5 од Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија е важечки закон. Тој договор е во согласност со член 10 од тој закон според кој учесниците во прометот слободно ги уредуваат облигационите односи, односно член 17 од истиот закон според кој секој од учесниците во облигационите односи е должен да ги исполнува своите обврски.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
Рев.бр.1137/96 од 19. 11.1996 година.

12. Ако во судската постапка се утврди дека волјата на странките изразена во писмениот договор за продажба била предмет на продажбата да биде само станот, а не и подрумот, кој пред тоа бил пренаменет во деловна просторија, тогаш барањето на купувачот да се задолжи продавачот да му го признае правото на сопственост и владение и на подрумот не е основано.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Неоснован е наводот во ревизијата за погрешна примена на материјалното право, кога се има предвид утврдената фактичка состојба. Имено, во редовната постапка е утврдено дека тужениот во 1988 година со договор за продажба заклучен со градежно претпријатие купил стан на кој му припаѓал и подрумот бр.2. Покасно тужениот со одобрение од надлежен орган го споил својот подрум со подрумот на соседот и формирал една просторија која ја пренаменил во деловен простор - продавница, и истата ја продал на сведокот, кој договор за продажба бил и судски заверен. Во текот на 1994 година, тужениот се договорил со тужителот станот да му го продаде, за што составиле писмен договор судски заверен пред првостепениот суд, при што предмет на договорот бил само станот, а не и подрумот.

На вака утврдената фактичка состојба првостепениот суд го одбил тужбеното барање на тужителот да се задолжи тужениот да го исполни договорот за продажба и да му го предаде подрумот во сопственост и владение, раководејќи се од фактот да тужителот купил само стан, а не и подрум.

Второстепениот суд, ја одбил како неоснована жалбата на тужителот и ја потврдил пресудата на првостепениот суд од истите причини.

Врховниот суд на Република Македонија оценува дека со ваквото одлучување пониските судови правилно го примениле материјалното право и во целост ги прифаќа дадените причини од кои тие се раководеле при одлучувањето.

Во ревизијата се укажува дека судовите погрешно ја ценат содржината на договорот за продажба на стан заклучен меѓу странките, бидејќи од истиот произлегува дека е продаден и подрумот, но Врховниот суд на Република Македонија го оцени ваквиот навод како неоснован, бидејќи најде дека пониските судови правилно од изведените докази заклучиле дека волјата

на странките била да предмет на продажба да биде само станот, а не и подрумот, кое нешто произлегува и од содржината на самиот договор, поготово што подрумот како таков ја изгубил и својата намена.

Со оглед да не постојат причините наведени во ревизијата и оние на кои овој суд внимава по службена должност, следуваше да се одлучи како во диспозитивот на пресудата, согласно член 393 од Законот за процесната постапка.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.670/96 од 05.03.1997 година.

13. Не може да се бара враќање на позајмени пари за играње на комар, бидејќи се дадени за остварување на цел која е спротивна на начелата на моралот.

Од образложението:

Тужителот иста вечер во две различни кафани му позајмил на тужениот вкупно 5.000 германски марки за играње на комар. За обезбедување на зајмот, тужениот му дал на тужителот во залог трактор на начин што за ова составиле и купопродажен договор. Земениот заем тужениот го изгубил играјќи комар со трето лице. Од страна на полицијата по два дена бил одземен тракторот од тужителот и вратен на тужениот.

Во споров тужителот побарал од тужениот да му ги врати дадените 5.000 германски марки во денарска противвредност по курсот на Народната банка на Република Македонија на денот на враќањето.

Пониските судови го уважиле барањето на тужителот поаѓајќи од тоа да во случајов станува збор за заем кој следува да се врати. Во постапка по ревизија, Врховниот суд ги преиначил пресудите на пониските судови и го одбил тужбеното барање како неосновано, наоѓајќи дека во случајов погрешно е применето материјалното право.

Според Врховниот суд во случајов погрешно е становиштето на пониските судови дека се работи за заем кој следува да се врати и да ирелевантна била околноста што заемот е поради играње комар. Ова од причина што се работи за

остварување на цел која е спротивна на моралот, бидејќи играње комар е хазардна игра е и недозволена и казнива. Во случајов всушност се работи за натурална облигација која не ужива судска заштита. Согласно член 51 од Законот за облигационите односи (кој согласно член 5 од Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија е важечки закон), секоја договорна обврска треба да има дозволен основ, а во член 52 од истиот закон предвидено е дека ако основот не постои или е недозволен, договорот е ништовен. Заради ова Врховниот суд наоѓа дека тужителот при склучувањето на вакво правно дело односно договорот за заем бил несовесен, па согласно одредбата од член 104 став 2 и 3 од споменатиот закон, како правно несовесна страна нема право да му се врати она што го дал на другата договорна страна, во случајов тужениот. Од овие причини согласно член 395 став 1 од Законот за процесната постапка, ревизискиот суд пресудил така што го одбил тужбеното барање за враќање на дадените девизни средства.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
Рев.бр.1571/95 од 22. 01.1997 година.

14. Не се смета дека купувачот ги исполнил во претежен дел своите обврски од договор за продажба на недвижност склучен во писмена форма, а кој судски не е заверен, ако платил помалку од една третина од договорената цена, а не ги презел потребните мерки цената да му ја доплати на продавачот, без оглед што недвижноста ја има во владение и не постојат административни пречки за заверка на договорот пред суд.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Во случајот неспорно е утврдено дека помеѓу странките на 22.10.1980 година е склучен договор за продажба на земјоделско земјиште за цена од 33.000 денари од кои тужениот тогаш исплатил на име капар 10.000 денари. Договорот судски не е заверен. Тужениот, купените парцели веднаш ги зел во владение и по тој основ ги обработува, а по новиот премер кој што стапил во сила во 1983 година, ги пријавил на свое има без правен основ. Во 1981 година била извадена потврда од земјоделската организација дека не е заинтересирана за купување

на земјиштето и уверение дека тие парцели не се национализирани.

Од така утврдената фактичка состојба пониските судови погрешно заклучиле дека договорот од 22.10.1980 година согласно член 73 од Законот за облигационите односи се смета за полноважен дека обврските од него се во претежен дел исполнети. Оваа законска одредба претпоставува договорот да е исполнет во целина или во претежен дел од двете договорни страни и во однос на суштествените елементи. За нејзината примена не се од значење дали се остварени административните услови за евентуална заверка на договорот. При неспорен факт дека тужениот платил помалку од една третина од продажната цена, не може да се прифати дека во претежен дел ја исполнил својата обврска. Според мислењето на овој суд, не е доволно тужениот да имал намера и волја да ја доплати цената. Тој бил должен да преземе нужни мерки да ја исплати продажната цена на тужителот и доколку во тоа не бил неосновано оневозможен од тужителот, не може да се земе дека од своја страна го исполнил договорот во смисла на член 73 од Законот за облигационите односи.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.14/96 од 03.04.1997 година.

15. Не може договорот за доживотна издршка да се поништи само поради тоа што мајката не е потписник на договорот, а постоела нејзина молчалива согласност нејзиниот маж да располага со нејзиниот имот на начин што и тој да биде предмет на договорот, во кој таа е опфатена како примател на издршката и не покажала желба и интерес таквата состојба да ја измени.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Првостепениот суд утврдил, а второстепениот суд прифатил дека тужениот кој е брат на тужителот, со нивниот татко заклучил договор за доживотна издршка во кој тужениот зел обврска да го издржува својот татко, а тој за возврат на неговиот син, после својата смрт во сопственост му остава помеѓу другите недвижности, три ниви. Судовите прифатиле дека

спорните ниви биле сопственост на мајката на странките. Таткото на странките во договорот за доживотна издршка, што го заклучил со тужениот ги внесол и спорните ниви што биле сопственост на неговата сопруга и по мислење на судовите тој не можел да располага со нив поради тоа и го поништиле договорот за доживотна издршка во делот во кој биле опфатени спорните ниви. Судовите прифатиле дека тоа што тужениот во целост го исполнил договорот за доживотна издршка е без влијание на правната важност на договорот.

Првостепениот суд во утврдување на фактичката состојба го поставил како спорно прашањето, дали таткото на странките имал право и можел да располага со спорните ниви и да ги внесе во договорот за доживотна издршка.

На вака поставеното спорно прашање пониските судови не дале одговор.

Подносителот на ревизијата, основано укажува а тоа го сторил и во жалбената постапка дека таткото, заедно со сопругата живееле во семејна заедница со чичкото и стрината ги негувал, чувал, издржувал и према месните обичаи ги погребал. После нивната смрт ја оставиле куќата која подоцна таткото ја разменил за спорните ниви предмет на договорот. Куќата била заведена на име на таткото. Во 1946 година таткото располагал со куќата и извршил размена на неа за спорните ниви со трето лице. Неговата брачна другарка спрема нејзините манифестации и однос се согласила со таквото располагање на брачниот и другар. Размената била во целост реализирана. Основано подносителот на ревизијата приговара дека пониските судови не дале причини за битните факти и не дале одговор на прашањето, дали мајката знаела, дали се согласила или дала молчелива согласност да нејзиниот брачен другар располага со нејзината имовина и таа да биде предмет на договорот за доживотна издршка. Судовите не се произнеле за тоа какво влијание има околноста што во точка три од договорот за доживотна издршка, тужениот како давател на издршката зел обврска, да својот татко и мајка ги прими да живеат кај него во една куќна и семејна заедница, да ги издржува, храни, облекува да ги подмирува нивните секојдневни потреби, ги поштува и цени, ги подмирува трошковите за нивно лекување за време на болест како и трошковите за нивно сахранување. Мајката не е потписник на договорот но таа во договорот за доживотна издршка била опфатена како примател на издршката и према неа била исполнета во целост обврската од давателот на издршката.

Од тие причини по мислење на овој суд пониските судови биле должни да утврдат какво било однесувањето на мајката кога нејзиниот сопруг во договорот ги опфатил спорните ниви, дали таа знаела или можела да знае за преземените дејствија од сопругот дека целокупниот имот се остава на тужениот меѓу кој и спорните ниви, со кој живееле во една семејна и економска заедница. Прашањето дали таа знаела, или дала молчелива согласност за преземените дејствија на нејзиниот сопруг, оправдано се поставува ако се има предвид околноста да во 1977 година кога е расправана оставината на нејзиниот сопруг, ако таа тогаш дознала за содржината на договорот за доживотна издршка како што тврди тужителот, во кој биле опфатени нејзини ниви, зашто не презела дејствија или постапка за негово поништување но напротив продолжила да живее во заедница со тужениот прифаќајќи ја во целост неговата издршка како и дотогаш се до својата смрт.

Само поради тоа што мајката не е потписник на договорот за доживотна издршка, а постоела нејзина молчелива согласност нејзиниот маж да располага со спорните ниви на начин што да бидат предмет на договорот во кој таа е опфатена како примател на издршката и за време на нејзиниот живот не покажала ниту желба ниту интерес таквата состојба да ја измени не може само поради договорот за доживотна издршка да се поништи.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.1155/96 од 14.11.1996 година.

003-011-071

16. Кога поради неможност цедентот да ја исполни обврската згаснува обврската за цесусот, овој има право да бара од цесионерот враќање на исплатените износи по основ на договорот за цесија.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Во случајов неспорно е утврдено дека тужениот со цедентот склучил договор за цесија според кој цедентот му го отстапува своето побарување што го имал спрема тужениот во износ од 367.500 денари по основ на профаткура бр.65/93 со што се согласил и тужителот. Меѓутоа, поради настанување на блокадата спрема СРЈ, цедентот не ја испорачал договорената

стока на тужителот. Тужителот, пак, на тужениот му ги издал предметните акцептни налози и тужениот двата ги наплатил во вкупен износ од 248.000 денари. Наплатата на третиот налог е забранета со решение на привремена мерка.

При така утврдената состојба, основано заклучиле двата пониски судови дека поради настанатата блокада спрема СРЈ, цедентот не бил во можност да ја испорача на тужителот договорената стока, а со тоа се згаснала и обврската на тужителот спрема него, па престанал да постои и правниот однос на основа кој бил склучен договорот за цесија помеѓу тужениот и цедентот на основа кој на тужениот му ги издал тужителот акцептните налози. Поради тоа, тужителот има право да бара враќање на наплатените износи. Имено, според член 137 од Законот за облигационите односи кога исполнувањето на обврската на едната страна во двострано договорениот однос стане неможно поради настани за кои не одговара никоја од странките, се гасне и обврската на другата страна, а ако таа нешто исполнила, може да бара враќање по правилата за враќање на стекнатото без основ.

Според член 440 став 2 од истиот закон, должникот може да му ги истакне на цесионерот покрај приговорите што ги има спрема него и оние приговори што можел да му ги истакне на цедентот до часот кога дознал за цесијата. Со промената на доверителот во облигациониот однос, положбата на должникот, во овој случај не може да се отежни.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Рев.бр.828/96 од 17.04.1997 година.

17. Навредливото однесување и вербалниот напад во судницата направени во расправијата во врска со предметот на спорот од едната странка, не може да претставуваат придонес за физичкиот напад и нанесување на телесна повреда од другата страна ниту основ за поделена одговорност во настанатата штета.

О д б р а з л о ж е н и е т о :

Првостепениот суд делумно го уважил тужбеното барање и го задолжи тужениот да и исплати на тужителката правилен паричен надоместок за претрпен физички бол износ од 8.000,00 денари.

Второстепениот суд одлучувајќи по жалбата на тужениот делумно ја уважи и пресудата на првостепениот суд ја преправи така што тужениот го задолжи на тужителката за претрпен физички бол да и плати износ од 2.000,00 денари од причини што тужителката со своето однесување го предизвикала тужениот да ја удри со што подеднакво придонесе во настанувањето на нематеријалната штета.

Врховниот суд на Република Македонија одлучувајќи по ревизијата на тужителката, најде дека второстепениот суд погрешно ја применил одредбата од член 192 од Законот за облигационите односи поради што пресудата на второстепениот суд ја преправи така што жалбата на тужениот ја одби како неоснована и пресудата на првостепениот суд ја потврди од следните причини:

Првостепениот суд неспорно утврди дека странките се сестра и брат. На расправата пред првостепениот суд по предметот заведен по тужбата на тужениот заради наследство, помеѓу нив дошло до упатување на навредливи непристројни зборови. Како што стоеле странките една до друга, тужениот опачички со левата рака стисната во тупаница, ја удрил тужителката по десната страна, со што и нанесол лесна телесна повреда во вид на црвенило во пределот на десното уво и дел од лицето. Од ваквата повреда тужителката претрпе физички бол од среден интензитет во траење од 5 до 6 дена, а потоа бол од слаб интензитет со траење од 30 дена.

Тужениот во постапката пред првостепениот суд и во жалбата не спори дека ја удрил тужителката со што и ја нанесол опишаната повреда, но се брани дека таа со навредливи зборови го предизвикала тоа да го стори, поради што има нејзин придонес во настанатата штета, поради што се повикува на примена на член 192 од Законот за облигационите односи.

При така утврдената фактичка состојба по наоѓањето на овој суд, првостепениот суд правилно ја примени одредбата од член 200 од Законот за облигационите односи кога го определи справедливиот надомест за претрпениот бол во износ од 8.000,00 денари имајќи ја предвид јачината и времетраењето на болот. Значењето на личното добро што во случајот се заштитува го оправдува таквиот надомест во смисла на цитираната законска одредба.

Исто така судот наоѓа дека во случајот неоснован е приговорот на тужениот дека тужителката го предизвикала да ја удри, со што има придонес во настанувањето на штетата. Притоа зазеде стојалиште како во сентенцата.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.928/96 од 12.12.1997 година.

18. Лицата вселени во стан сопственост на тужителите врз основа на акт на надлежен орган за нивно привремено сместување, не може да се третираат како бесправно вселени, па сопствениците на станот по давање на отказ, нивното исселување ќе го бараат во судски спор, а не во управна постапка.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Неосновано во ревизијата се укажува дека иселувањето на тужените треба да се бара во управна постапка согласно член 270 и 274 од Законот за управната постапка, те да немало основ за водење на судска постапка. Со оглед да тужените во спорната куќа се вселени врз основа на акт на надлежен орган за времено сместување, не може да се смета дека овие лица бесправно се вселени во предметната куќа, што би претставувало основ за водење на управна постапка за нивно иселување. Со оглед да тужените биле вселени во предметната куќа со решенија донесени за нивно времено сместување, во време кога врз предметната куќа била спроведена експропријација во полза на општината, во меѓувреме решението за експропријација е поништено и сопственоста на куќата вратена на тужителите, правилно е стојалиштето искажано во побиваните пресуди дека тужителите врз основа на сопственичкото право врз куќата се стекнале со право да ги штитат своите сопственички права со тужба. Со оглед дека тужените не може да се третираат како бесправно вселени лица, да станува збор за стан во приватна сопственост, правилно тужителите постапиле кога спорот го завеле откако претходно на тужените им ставиле до знаење дека

не се согласни да продолжат закупен однос со нив, каков што однос помеѓу странките во однос на предметната куќа единично може да се воспостави за во иднина. Со оглед да тужините доброволно не се иселиле од предметната куќа уследило заведување на спорот за иселување од истата. Со решенијата за привремено сместување на тужените во куќата која што била експроприрана од тужителите, тужените не се стекнале со својство на носители на станарско право, меѓутоа не може да се третираат ниту како бесправно уселени лица. Во краен случај и на тужените да им се даде својство на носители на станарско право во смисла на член 99 од Законот за станбените односи кој што даваше можност корисниците на стан во семејни станбени згради и станови како посебни делови на згради во сопственост на граѓани под одредени услови да се стекнат со станарско право, предвид на одлуката на Уставниот суд ("Службен весник на РМ" бр.39/94) со која што е укинат членот 99 од Законот за станбените односи, произлегува дека помеѓу тужителите како сопственици на индивидуална станбена зграда во приватна сопственост и тужените како корисници на предметната станбена зграда, а предвид на член 39 став 1 од Уставот на Република Македонија со кој се гарантира правото на сопственост, произлегува дека помеѓу странките е воспоставен однос од договор за закуп. Ова пак на тужителите им дава право да ги штитат своите сопственички права, па со оглед да изразиле желба да не се продолжи ваквиот однос односно користењето на станот од страна на тужените како закупец, да ги штитат своите права со откажување на натамошното користење на нивната индивидуална станбена зграда односно со тужба да бараат иселување на тужените од нивната куќа. Според тоа тужителите постапиле согласно член 597 од Законот за облигационите односи, а со оглед да по дадениот отказан рок тужените не ја испразниле куќата од луѓе и предмети, уследило заведување на овој спор.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.46/97 од 09.07.1997 година.

19. Во спор за намалување на продажна цена на деловна просторија по договор за здружување на средства, заради тоа што низ истата минуваат водоводни и канализациони цевки, од значење е дали во техничката документација тие биле предвидени, дали имало воијание при формирањето на цената, како и тоа дали на здружувачите на средствата им било познато.

Од образложението:

Странките на ден 02.02.1992 година склучиле договор за здружување на средства за изградба на деловна просторија, со кој договор странките ја определиле купопродажната цена, а рокот за предавање на деловната просторија бил определен на 31 март 1993 година. Тужителите благовремено ја исплатиле купопродажната цена. Деловната просторија тужениот на тужителите ја предал на ден 31 март 1994 година. Низ деловната просторија што ја купиле тужителите минувале хоризонтално и вертикално цевки од водоводната и канализационата инсталација.

Притоа, требало да се има предвид што било договорено помеѓу страните по однос на купопродажбата на споменатата деловна просторија, па дали тужителите при склучувањето на споменатиот договор биле запознати со тоа дека низ деловната просторија ќе поминуваат водоводни и канализациони цевки. Доколку, тужителите, како купувачи на деловната просторија, биле запознати со таквата состојба на деловната просторија односно со фактот дека низ таа деловна просторија треба да минуваат канализациони и водоводни цевки дали на тоа дале приговор. Исто така требало да се утврди при склучувањето на договорот при определувањето на купопродажната цена се водело сметка за фактот дека низ деловната просторија требало да поминуваат водоводни и канализациони цевки, доколку тоа било предвидено со техничката документација за изведување на деловната просторија. Сето ова од причина што во побиваната и првостепената пресуда не е утврдено дали има намалена вредност на деловната просторија што ја купиле тужителите од тужениот.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.608/95 од 05.12.1996 година.

20. Патникот во авионскиот превоз кој неспорно ја платил превознината и добил патна карта за превоз на определена релација, има право да бара авиопревозникот да го превезе на таа релација во договореното време, без оглед што патната карта е изгубена.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Првостепениот суд го уважил тужбеното барање и го задолжи тужениот да исплати на тужителката определен износ од УСА долари во денарска противвредност, поаѓајќи од фактот дека агенцијата која е претставник на тужителката не и го вратила возниот билет.

Второстепениот суд ја уважил жалбата на тужениот и ја преправил пресудата на првостепениот суд така што го одбил тужбеното барање, од причини што агенцијата што ја загубила возната карта на тужителката, е самостоен субјект, а не претставник на тужениот. Бидејќи тужителката не можела да користи авионски превоз без патен билет, тужениот не се стекнал без основ со вредноста на купената авионска карта.

Врховниот суд на Република Македонија одлучувајќи по ревизијата на тужителката ја уважил од следните причини:

При неспорна фактичка состојба дека тужителката имала платено авионски превоз кај тужениот на односната релација, за што и била издадена и патна карта, па благовремено резервирала лет за определен датум, тужениот како превозник бил должен да ја превезе без оглед што патната карта не ја поседувала. Според член 6 од Законот за облигационите и основните и материјални правни односи во воздушната пловидба ("Службен лист на СФРЈ" бр.22/77), кој се применува како републички на основа член 5 од Уставниот закон за спроведување на Уставот на РМ, со договорот за превоз на патникот, превозникот се обврзува, патникот да го превезе од местото на поаѓање до определеното место во време определено со редот на летање, односно во договореното време, а патникот се обврзува да ја плати соодветната превознина.

Според член 8 од Законот, превозникот е должен да издаде патна карта. Тоа е доказ дека е склучен договорот за превоз на патникот, но постоењето на договорот за превоз, може да се докажува и на друг начин.

Од цитираните одредби недвосмислено произлегува дека правата и обврските од договорот за превоз во воздушната пловидба настануваат со склучувањето на договорот и произлегуваат од него, а не од патната карта, поради што е изразено стојалиште како во сентенцата. Бидејќи тужениот одбил да ја превезе тужителката и со тоа била принудена да плаќа нова возарина за истата релација, таа има право согласно член 212 од Законот за облигационите односи, кој се применува како републички на основа член 5 од Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија, да бара надомест на тој трошок.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.20/96 од 10.04.1997 година.

21. Градската депонија за смет е опасен предмет, поради што во случај на спор за надомест на штета предизвикана од пожар настанат во депонијата не се пресудува по правилата на Законот за облигационите односи за субјективна одговорност, туку по правилата за објективна одговорност.

Претпријатието кое стопанисува со депонијата може да се ослободи од одговорноста за штетата само ако се исполнети условите од член 177 од Законот за облигационите односи.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Ревизијата е основана.

Основан е наводот во ревизијата да поради погрешна примена на материјалното право, нецелосно е утврдена фактичката состојба. Имено од изведените докази првостепениот суд покрај другото утврдил, а второстепениот суд прифатил, дека градската депонија за смет на општината, со која стопанисува тужениот, ја користат повеќе субјекти од подрачјето на оваа општина. При исфрлањето на сметот, посебно од индустријата, се случувало да се исфрлат и неоргански материји кои под дејство на надворешни фактори се подложни на samozапалување. Губрето во депонијата тужениот го засипувал и нагазувал со булджер, за да не дојде до запалување. Но, на ден 12.08.1994 година, во време кога во депонијата немало присутен работник на тужениот, околу 13-14 часот во депонијата била истурена хартија и цигари.

- шкарт, а во депонијата веќе тлеел оган. Како дувал силен ветар дошло до запалување на хартиите низ депонијата, кои под дејство на ветерот го прелетале заштитниот појас, зафаќајќи ги парцелите од ЗИК каде имало остатоци од слама, при што дошло до појава на голем пожар, кој го зафатил и имотот на ЗИК на кој биле лоцирани пчелните друштва на тужителот од кои 7 биле целосно уништени, така да вкупната штета е утврдена на износ од 151.480,00 денари. Тужениот ги превземал сите пропишани мерки за заштита од пожар, меѓу кои и стругање на сувата вегетација во ширина од 30-60 метри, но до пожар сепак дошло.

При така утврдената фактичка состојба пониските судови го одбиле тужбеното барање на тужителот, тужениот да му ја надомести штетата, раководејќи се од околностите од член 154 од Законот за облигациони односи за одговорноста на туженото претпријатие по основ на претпоставена вина, од што заклучуваат дека не постои каузалитет меѓу превземените односно непревземените дејствија од страна на тужениот и причинетата штета, туку дека штетата е резултат на силниот ветар, кој како настан не можел да се предвиди ни да се спречи, заради што претпријатието не одговара.

Меѓутоа, Врховниот суд на Република Македонија оценува дека со ваквото одлучување судовите погрешно го примениле материјалното право, зошто ги испуштиле од вид одредбите од член 173 и 174 од Законот за облигациони односи за објективна одговорност - одговорност за штета од опасен предмет или опасна дејност, имајќи предвид дека депонијата сама по себе е опасен предмет, бидејќи претставува извор на опасност.

Поради наведеното следуваше побиваната и првостепената пресуда да се укинат и предметот врати на повторно судење на првостепениот суд.

При повторното постапување потребно е првостепениот суд да го има во предвид горното укажување, за основот на одговорност на тужениот според принципот на објективната одговорност, во кој правец целосно да ја утврди фактичката состојба со испитување на постоење на условите од член 177 од Законот за облигациони односи за ослободување од одговорност на тужениот како имател на опасен предмет. Согласно ова да утврди дали во случајов ветерот, кој критичниот ден на настанувањето на штетата силно дувал, претставува причина што се наоѓала надвор од предметот, а чие дејство не можело да

се предвиди или избегне и која може да ја исклучи или намали одговорноста на тужениот за надоместување на штетата.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.618/96 од 26.02.1997 година.

22. Во согласност со член 156 став 2 од Законот за облигационите односи не постои обврска на сопственикот на далеководот, кој е извор на опасност, да го отстрани, ако тужителот спротивно на одобрението за градба, објектот го подигнал на таква висина што самиот се довел во зона на опасност.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Материјалното право е правилно применето кога се има предвид утврдената фактичка состојба. Врз основа на изведените докази во текот на редовната постапка првостепениот суд утврдил, а второстепениот суд прифатил дека тужителот и неговиот брат се сопственици на куќа со двор. Куќата е со димензии од 10,45 и 11 метри. И покрај тоа што таткото на тужителот имал одобрение за градба само на приземје, тужителот изградил приземје, кат и ниско поткровје. Уште пред да се изгради објектот во овој реон имало два далноводи кои поминувале над локацијата каде е изградена подоцна куќата, така што сега едниот далновод кој поминува над куќата е на растојание од куќата на 0,3 метри, растојанието на куќата со другиот далновод кој поминува покрај стреата на куќата е 0,5 метри, а покрај балконот 1,5 метри. За изградба на куќата таткото на тужителот не прибавил енергетска согласност.

По мислење на овој суд, при вака утврдена фактичка состојба, пониските судови во побиваната со која е потврдена првостепената пресуда, правилно го примениле материјалното право кога тужбеното барање на тужителот да се задолжи тужениот да изврши реконструкција и поместување на двата далновода и тоа на доволна оддалеченост за да би можело да се обезбеди нормално и безбедно користење на зградата на тужителот, а кои поминувата и во близина и над куќата на тужителот, го одбиле како неосновано.

Во конкретниот случај не е спорно дека двата далноводи се вкрстосуваат над парцелата на тужителот и од таква раздалеченост покрај и над куќата на тужителот, го оневозможуваат безбедното користење на истата. Вака гледано, точно е дека овие два далеководи се извор на опасност во смисла на член 156 став 1 од Законот за облигационите односи. Меѓутоа, правилен е заклучокот на пониските судови дека и покрај тоа што далноводите претставуваат опасност по животот на лицата кои живеат во куќата на тужителот, тужениот не е во обврска истата да ја дислоцира. Ова од причина што предметните далноводи постоеле и пред да се изгради објектот, а со градежната дозвола на тужителот му било одобрено градење само на приземјен објект. Тужителот со самото тоа што не се придржувал кон одобрението дадено во градежната дозвола, туку покрај приземје, изградил и кат и ниско поткровје, самиот се довел во опасна состојба. Тужителот менувајќи ја местоположбата на објектот и подигајќи го објектот во висина со пречекорувањето на дадената градежна дозвола сам се довел во зоната на опасност, па со тоа не може да бара од тужениот да врши отстранување и дислоцирање на предметните далеководи.

По мислење на овој суд и покрај постоењето на изворот на опасност, тужениот-држателот на тој извор не е во обврска да го отстрани изворот на опасност во смисла на член 156 став 2 од Законот за облигационите односи, доколку тужителот сам со свои дејствија се довел во зона на опасност.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.907/96 од 20.11.1997 година.

23. Тужениот како осигурител одговара за штетата по основ на осигурување од автоодговорност само во случај кога за настанувањето на штетата ќе биде одговорно осигуреното лице по основ на автоодговорност за штета на трети лица.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Ревизијата е неоснована.

Неосновани се наводите во ревизијата за погрешна примена на материјалното право, кога се има предвид утврдената фактичка состојба. Имено, во редовната постапка како неспорно

било дека на 12.10.1993 година на крстосница се случила сообраќајна незгода, во која биле оштетени возилото на тужителот управувано од неговиот син и друго возилото и двете осигурени од одговорност кај тужениот. Во постапката е утврдено дека ниеден од учесниците не е виновен за незгодата. Критичниот ден сообраќајниот знак за задолжително запирање, кој синот на тужителот требал да го почитува, поради пропуст на ЈП РЕ, не бил во функција, (бил покриен со гранки), па истиот не можел да го види, а другиот учесник имал предимство на поминување. На ваков начин учесниците биле доведени во заблуда околу определувањето на предимство на минување на крстосницата. Тужениот ја надоместил штетата на другиот учесник, а штетата на тужителот само ја утврдил во висина од 18.119,00 денари, но не му ја надоместил зошто оценил дека тој е одговорен за незгодата.

Врз основа на вака утврдената фактичка состојба првостепениот суд го уважил тужбеното барање и го задолжил тужениот да му ја надомести штетата на тужителот, поаѓајќи од тоа кога веќе од истата незгода тужениот ја надоместил штетата на другиот учесник, нема причини тоа да не го стори на тужителот кога не е утврдена одговорност на синот на тужителот, повикувајќи се притоа на одредбите од член 178 од Законот за облигационите односи.

Меѓутоа, второстепениот суд во С. ја преиначил првостепената пресуда, одбивајќи го тужбеното барање на тужителот.

Врховниот суд на Република Македонија оценува дека второстепениот суд правилно заклучил дека тужениот има обврска за надомест на штета по основ на осигурување од автоодговорност, само во случај кога за настанување на штетата ќе биде одговорно лицето осигурено кај него по основ на автоодговорност за штети причинети на трети лица, односно кога е виновен неговиот осигуреник. Како во случајов за настанатата сообраќајна незгода не е виновен, ниту еден од учесниците, не постои обврска на страна на тужениот за надомест на штетата на тужителот, при ситуација да во случајов ЈП РЕ не ја обезбедил функцијата на сообраќајните знаци. Од овие причини Врховниот суд на Република Македонија го оцени како неоснован и без значење наводот во ревизијата на тужителот дека следува надоместок на штета со оглед дека неговиот син не е одговорен,

а штетата е предизвикана од учество во сообраќај со моторни возила.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.1435/95 од 09.01.1997 година.

24. штетата причинета во сообраќајна незгода од лице во служба на поранешната ЈНА, во време на важење на Законот за служба во вооружените сили, кој не се применувал до донесувањето на Законот за одбрана ("Службен весник на РМ" бр.8 од 15.02.1992 година), оштетениот може да ја надомести штетата од правниот следбеник на федерацијата.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Тужителот бил сопственик на патничко возило марка "Опел кадет" произведено 1971 година. На ден 07.10.1989 година се случила сообраќајна незгода при што тужениот управувал воено моторно возило марка "ТАМ 110". Во сообраќајната незгода учествувале возилото на тужителот и товарното возило управувано од тужениот. Со пресуда на Основен суд тужениот е огласен за виновен и осуден на парична казна, а тужителот упатен на граѓанска парница за оштетното побарување. До сообраќајната незгода дошло поради тоа што тужениот не го пропуштил возилото на тужителот кое се движело по магистралниот пат, туку продолжил со движење и го пресекол патот на патничкото возило на тужителот при што истото со предниот дел удрило во предниот лев бочен дел на моторното возило, од што патничкото возило на тужителот било оштетено тотално. Тужениот својството на воено лице го изгубил на 30.06.1990 година, кога престанал со служба во поранешната ЈНА.

На така утврдена фактичка состојба, по наоѓање на Врховниот суд на Република Македонија, основано со побиваната и првостепената пресуда преку правилна примена на материјалното право одбиено е тужбеното барање на тужителот како неосновано.

Согласно член 218 став 1 од Законот за служба во вооружените сили, за штета што ќе ја стори воено лице во врска со вршење на воена служба на трето лице одговара федерацијата.

Во времето на настанувањето на штетата, односно на сообраќајната незгода, овој закон важел, со оглед на што основано со побиваната и првостепената пресуда одбиено е тужбеното барање на тужителот како неосновано, од причина што тужителот требал да ја надомести штетата од правниот следбеник на федерацијата.

Врховниот суд на Република Македонија ги ценеше наводите во ревизијата на тужителот, според кои во конкретниот случај при одлучувањето требало да се примени Законот за облигационите односи, затоа што да во време на одлучувањето Законот за служба во вооружените сили, не бил во сила, кои не можеше да ги прифати како основани. Како неспорно се јавува дека со донесувањето на Законот за одбрана ("Службен весник на РМ" бр.8 од 15.02.1992 година), не се применува Законот за служба во вооружените сили, меѓутоа како што оцениле пониските судови во побиваната и првостепената пресуда, во времето на настанувањето на сообраќајната незгода, кога и тужителот ја претрпел штетата, на ден 07.10.1989 година се применувал Законот за служба во вооружените сили. Споменатиот закон, во време на неговото важење се јавува како лекс специјалис од кои причини во време на постоење на споменатиот закон како посебен закон, тужителот не може да го заснова своето побарување и да го остварува по одредбите од Законот за облигационите односи.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Рев.бр.153/96 од 21.05.1997 година.

25. Општината, односно сега единицата на локалната самоуправа е одговорна за штетата предизвикана од сообраќајна незгода што се случила на улица во градот, доколку до незгодата дошло поради тоа што нејзин надлежен орган пропуштил да постави соодветен сообраќаен знак на местото каде што порано постоел.

О д б р а з л о ж е н и е т о :

Ревизиските наводи дека тужената општина не е пасивно легитимирана за водење на овој спор, односно дека нема нејзина обврска за поставување на сообраќајни знаци низ улиците на

градот, дека таа е обврска на Републичкиот инспекторат за патишта, е неоснован од следните причини:

Според одредбите од член 200 од Законот за безбедност на сообраќајот на патиштата ("Службен весник на СРМ" бр.21/84), местата за поставување на безбедносна ограда за заштита на пешаците, посебните технички и други места за безбедност на децата на приодите кон училиштата, мерките за безбедност при изведување на работи на пат и лоцирање на објекти во зоната на раскрсници, како и поставувањето, отстранувањето и заменувањето на сообраќајните знаци ако тоа го бараат сообраќајните и безбедносните причини во населените места, ги определува, утврдува односно организира општинскиот орган на управата надлежен за работите на сообраќајот, по претходно прибавено мислење од општинскиот орган на управата надлежен за внатрешни работи. Овој закон важел во времето кога се случила сообраќајната несреќа односно кога е предизвикана штетата.

Сега според одредбите од член 16 од Законот за локалната самоуправа ("Службен весник на РМ" бр.52/95), единицата на локалната самоуправа во рамките утврдени со Уставот и Законот имаат право со статутот да вршат работи и преземаат активности од локално значење кое не се ставени во надлежност на органите на државната власт. Во следниот член 17 од истиот закон наброени се конкретните работи кои самостојно ги вршат единиците на локалната самоуправа, при што во точка 13 стои дека го уредуваат одржувањето на уличната и сообраќајната сигнализација во согласност со закон.

Од цитираните законски одредби произлегува дека во конкретниот случај тужената општина преку наведениот негов орган била должна да го постави отстранетиот сообраќаен знак на улицата пред наведената раскрсница по која се движело патничкото возило на тужителот. Бидејќи тужената општина тоа очигледно не го сторила и критичниот ден поради тоа што не постоел знакот на местото каде што порано стоел, а не по вина на возачите - учесници во незгодата, предизвикана е штетата на возилото на тужителот, таа е должна да ја надомести истата. Останатите причини за ваквото одлучување содржани во побиваните пресуди во целост ги прифаќа и овој Суд.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.251/96 од 24.09.1997 година.

26. Правото на надомест на дел од трошоците за погреб во случај на смрт на член на потесно семејство на работникот кој живее во заедничко домаќинство и го издржувал, припаѓа и на снаата за починатиот свекор ако таа со него живеела во семејна и економска заедница, и согласно договор за доживотна издршка заедно со сопругот го издржувала сега покојниот свекор.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Тужителката е на работа кај тужениот. Таа заедно со својот сопруг и сега покојниот свекор живеела во семејна и економска заедница. Согласно договор за доживотна издршка склучен помеѓу нејзиниот сопруг како давател на издршката и сега покојниот свекор како примател на издршката, неспорно е дека покојниот бил издржуван, живеел заедно со нив и дека по смртта со сите почести погребан. Во конкретниов спор, тужителката побарала од тужениот да и се надоместат дел од трошковите за погребот на сега покојниот свекор, повикувајќи се на член 26 став 2 од Уредбата за начинот на определување на висината на надоместоците за определени материјални трошоци и други примања на работниците во органите на управата ("Службен весник на РМ" бр.17/92). Според одредбата од член 26 став 2 од цитираната уредба, надоместок на погребни трошоци следува во случај на смрт на член на потесното семејство.

Пониските судови во редовната постапка по предметот го одбиле тужбеното барање на тужителката за надоместок на дел од погребните трошоци за погребениот свекор, поаѓајќи од тоа да таа не била член на потесно семејство, да согласно член 201 од Законот за облигационите односи во потесно семејство не влегувала и снаата, и дека и Законот за семејството во член 2 зборел само за семејство, а не и за потесно семејство.

Во постапка по ревизија, Врховниот суд ги укинал пресудите на пониските судови и предметот вратил на повторно судење од причини што во случајов нашол дека поради погрешна примена на материјалното право, нецелосно е утврдена фактичката состојба (член 395 став 2 од Законот за процесната постапка). Според овој Суд, одредбата од член 26 став 2 од цитираната уредба, која се однесува на вработените во органите на управата каде што работела и тужителката, треба да се толкува пошироко зошто по својата содржина на тоа живеење во семејна и економска заедница се подразбира како заедница на приходи и

расходи на членовите на заедницата, што потаму и создава право на регресирање на трошоците што се неопходни, а се сторени за некој, а по повод на некој член од заедницата. При одлучувањето пониските судови првенствено ја ценеле семејната врска, семејниот однос помеѓу членовите на заедницата а не И економската врска, економскиот однос меѓу нив, што не е без значење при одлучувањето во спорот. Покојниот свекор бил член на заедницата, тој бил издржуван и од тужителката, таа учествувала во трошоците при погребот, па поради тоа согласно цитираниот член од цитираната уредба, има право на регрес на дел од трошоците. Колку пак тие ќе изнесуваат, при повторното судење ќе утврди првостепениот суд.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија
Рев.бр.438/96 од 19.03.1997 година.

27. За правото на усогласување на старосната пензија одлучуваат органите на Фондот на пензиското и инвалидското осигурување, а не судот.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Од списите на предметот, а посебно од пресудите на двата пониски судови, неспорно произлегува да на тужителот со решение на Комуналниот завод за социјално осигурување од 29.02.1967 година како на осигуреник на органите на внатрешни работи му се признава право на старосна пензија сметано од 01.01.1967 година. За месец август 1992 година нему му се исплатени 527,16 денари по основ на усогласувањето на пензиите со порастот на платите во Министерството за внатрешни работи во 1991 година. Меѓутоа, такво усогласување тужениот Фонд не извршил за претходниот период и за периодот после тоа. Поради тоа тужителот го побарува досудениот износ по основ на усогласување на старосната пензија за 1992 и 1993 година.

Од изнесеното, неспорно произлегува дека во случајов се работи за побарување по основ на правото на усогласување на старосната пензија на тужителот. Меѓутоа, двата судови примаат дека се работи за надомест на неисплатени пензиски примања односно за надомест на штета за неисплатени пензиски примања, кое нешто не произлегува од неспорната фактичка состојба.

Тужените категорички оспоруваат дека тужителот има право на бараното усогласување на пензијата, а тужителот не презентира никаков доказ дека такво право му е утврдено од страна на надлежниот орган на првотужениот ниту пак такво нешто утврдуваат судовите. Спротивно на тоа тие се впуштаат во утврдување на самото право на усогласување на пензијата на тужителот.

Согласно одредбите од Законот за пензиското и инвалидското осигурување ("Службен весник на РМ" бр.80/93), кој веќе бил во сила во времето на поднесувањето на тужбата, сите права по основ на тој закон осигурениците ги остваруваат во постапка и пред органите утврдени во тој закон. Според член 5 од законот, правото на старосна пензија е основно право по основ на пензиското осигурување. Според член 37 од тој закон и усогласувањето на старосната пензија е утврдено како право на корисникот на старосната пензија по истиот основ. Согласно член 134 од тој закон, постапката за остварување на правата од пензиското и инвалидското осигурување се поведува по барање на осигуреникот, односно на корисникот на пензија, а согласно член 135 и 136 правата од пензиското и инвалидското осигурување се остваруваат во Фондот, поради што барањето се поднесува до Фондот. Фондот со општ акт поблиску го уредува начинот на остварувањето на правата од пензиското и инвалидското осигурување. Според член 140 од законот, решение за правата од пензиското и инвалидското осигурување донесува Фондот.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија, Рев.бр.871/95 од 19.09.1996 година.

28. Република Македонија не е пасивно легитимирана во постапка за судска заштита на правата од пензиското и инвалидското осигурување по основ на обезбедувањето дел од средствата во Фондот за пензиско и инвалидско осигурување на Македонија од Буџетот.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Во оваа правна работа не е спорно дека тужителката остварува право на пензија според Законот за внатрешни работи ("Службен весник на СРМ" бр.37/80, 24/87 и 36/91), и на име

усогласување на пензијата за 1992 година и е исплатен износ од 5.130,00 денари во февруари 1994 година и за 1993 година вкупен износ од 35.571,00 денари во март 1994 година. Бара законска затезна камата пресметана според конформната метода на поединечните износи, сметано од први во месецот за претходниот месец, за периодот од 01.01.1992 до 01.03.1994 година износ од 269.541,00 денари

На основа така утврдената фактичка состојба првостепениот суд го одбил тужбеното барање спрема двата тужени, заземајќи стојалиште дека цитираниот закон и Законот за пензиското и инвалидското осигурување ("Службен весник на РМ" бр. 80/93), не определуваат рокови за усогласување и исплатата на пензиите и на овој правен однос не може да се применат одредбите од Законот за облигационите односи. Второстепениот суд наоѓа дека првостепениот суд погрешно го примени материјалното право, па ја преправи таквата пресуда и го уважи барањето, поаѓајќи од одредбата на член 137 од Законот за внатрешните работи според кои усогласувањето на пензиите се врши на почетокот на секоја година по службена должност, а во услови кога тужените доцнеле со исплатувањето на зголемените пензии, согласно член 277 од Законот за облигационите односи тужителката има право на бараната камата.

Врховниот суд на Република Македонија ја уважи ревизијата на Јавното правобранителство на Македонија и нападнатата пресуда ја преправи така што жалбата на тужителката ја одби, а пресудата на првостепениот суд во делот спрема Република Македонија ја потврди.

Согласно член 8 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување средствата за пензиското и инвалидското осигурување и правата од тоа осигурување се обезбедуваат, односно се остваруваат во Фондот за пензиското и инвалидското осигурување. Фондот има својство на правно лице. Согласно член 134 став 1 од тој закон, постапката за остварување на правата се поведува по барање на осигуреникот, а согласно член 135 став 1 и член 160 став 1 точка 11 правата се остваруваат во Фондот. Фактот што според член 139 од Законот за внатрешните работи од 1980 година средствата за усогласување на пензиите и нивна валоризација според член 137 ги обезбедува Републиката, а според член 172 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување средствата потребни за остварување на правата од

ова осигурување се обезбедуваат и од Буџетот на Република Македонија, не дава основ за уважување на ваквото барање. Република Македонија не е во обврска спрема тужителката по однос на остварувањето на овие права по основ на овие прописи, но е во обврска спрема Фондот".

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Рев.бр.921/96 од 12.12.1996 година.

29. Приредувачот на наградната игра не е должен да го плати данокот на промет за предаденото патничко возило на учесникот во играта како добитник на наградата, ако со Правилникот за организирање на играта утврдил дека наградата ќе ја предаде без платен данок на промет, а со друга изјава не презел обврска да го плати.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Во случајот не е спорно дека тужениот бил организатор на наградна игра во која учествувал и тужителот. Со извлекувањето тужителот ја добил главната награда, патничко возило кое му е предадено без платен данок на промет.

Првостепениот суд го уважил тужбеното барање и го задолжил тужениот да го плати данокот на промет во износ од 73.575 денари, од причини што во рекламниот материјал не објавил дека данокот на промет за возилото ќе го сноси добитникот иако во Правилникот за начинот на организирање на наградната игра утврди дека премијата се доделува без платен данок на промет.

Второстепениот суд ја уважил жалбата на тужениот и пресудата на првостепениот суд ја преправи на начин што го одбил тужбеното барање од причини што правилата на играта се уредени со Правилник со кој е предвидено наградите и посебно премијата да се доделуваат без данок на промет.

Овој суд ја одби ревизијата на тужителот од причини што се работи за правно уреден однос со Законот за игрите на среќа и забавните игри на автомати ("Службен весник на СРМ" бр.17/87) и Правилникот за организирање на наградната игра на тужениот, како приредувач на играта. Согласно член 6 од цитираниот закон, тужениот одговара спрема учесниците во играта за обврските што ги презел со правилата на играта и

дадените изјави во врска со таа игра. Во случајот не е спорно дека според правилата на тужениот, главната премија се предава без платен данок на промет, а тужениот со изјава не презел обврска да ја предаде со платен данок.

Поради изнесеното Врховниот суд на Република Македонија го заведе стојалиштето како во сентенцата.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Рев.бр.596/96 од 18.09.1997 година.

30. Не само во случај на стечај, туку и во останатите случаи на престанок на претпријатието, примателот - корисникот на франшизингот, како негов основач, - одговара за долговите на истото, ако таква одговорност е предвидена во актот за основање на тоа претпријатие.

Од образложението:

Тужениот е основач на приватно претпријатие кое ќе работи во состав на тужителот под услови на франшизинг. Во актот за основање на претпријатието постои одредба според која тужениот ќе ги исплати сите долгови на основаното претпријатие, во случај на престанување со работа на истото. Претпријатието што го основал тужениот престанало со работа поради отварање на стечајна постапка, а тужениот не сакал да исплати долг на тужителот, тврдејќи дека тој според актот за основање бил должен долговите да ги плати само ако престанокот на претпријатието е по негова одлука, а не и во случај на стечај.

Во спорот помеѓу тужителот и тужениот за исплата на долг на основаното претпријатие на тужениот спрема тужителот, пониските судови го уважиле тужбеното барање. Со ставот на тие судови се сложил и ревизискиот суд.

Во случајот неоснован е приговорот на тужениот да тој не е пасивно легитимиран за исплата на долгот на неговото претпријатие поаѓајќи од тоа да престанокот на тоа претпријатие не е со одлука од него како основач, туку поради стечај. Ова од причина што обврската што тужениот ја зел со член 11 од Актот за основање на претпријатието дека тој ќе ги исплати долговите на истото во случај на престанување на претпријатието, подразбира престанување на тоа претпријатие без разлика по кој основ и од кои причини. Во смисла на член 997 од Законот за

облигационите односи, цитираната обврска на тужениот со тој акт претставува договор за емство, зошто тужениот се јавува како гарант на својата фирма, односно основаното претпријатие кое подоцна престанува поради стечај.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
Рев.бр.1511/95 од 23.01.1997 година.

31. Брачната другарка додека живеела во брачна заедница со покојниот, а со свој труд, заработувачка и на друг начин помагала во стопанисувањето и со тоа придонела да се зголеми вредноста на имотот, се стекнува со право на сопственост соодветно на придонесот, а не со право на облигационо побарување.

Од образложението:

Ревизијата не е основана.

Во редовната постапка е утврдено, покрај останатото, дека тужителката РС додека живеела во брачна заедница со сега покојниот и сопруг К, татко на тужителката РС и на тужената ЦС со својот труд заработувачка и на друг начин му помагала во стопанисувањето и со тоа придонесла да се зголеми вредноста на неговиот имот, посебно на куќата која се наоѓа на КП бр.538, детално описана во изреката на пресудата и дека нејзиниот придонес изнесува 1/3, Врховниот суд на Република Македонија оценува дека пониските судови со утврдување дека тужителката е сопственик на 1/3 од куќата, правилно ги примениле одредбите од член 35 од ЗН, а со причините изнесени во пресудите на полно се согласува.

Ревизискиот навод дека и при така утврдена фактичка состојба на тужителката не може согласно член 35 од Законот за наследувањето да и се признае право на сопственост врз куќата, туку само право да го побарува вложеното, Врховниот суд на Република Македонија го оцени како неоснован, зашто цени дека токму таа одредба упатува на заклучок дека на овој начин се стекнуваат стварни права, а облигациони евентуално може да се стекнат дури ако дојде до делба на имотот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.981/95 од 27.06.1996 година.

32. Нема повреда на одредбите од Законот за наследување кога како наследник е огласена брачната другарка на оставителот која умрела пред да заврши постапката за расправање на оставината на нејзиниот покоен сопруг, а не се откажала од правото на наследство.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Неосновани се наводите во барањето за заштита на законитоста за погрешна примена на материјалното право, ако се има во предвид утврдената и неспорна фактичка состојба.

Од изведените и правилно ценети докази во редовната постапка, првостепениот суд утврдил, а второстепениот суд прифатил дека покојниот починал во месец мај 1974 година и по смртта оставил брачна другарка и синовите. Брачната другарка починала во месец ноември 1992 година. Оставинската постапка е поведена во 1993 година. Првостепениот суд со решение О.бр.16/93 од 14.06.1996 година за законски наследници врз оставината на покојниот поранешен од с. Бучин ја огласил сопругата на покојниот, синовите на покојниот, секој од нив на по една идеална петина.

На таква утврдена фактичка состојба правилно е применето материјалното право, или поточно одредбата од член 134 од Законот за наследувањето, според која оставината на умрено лице преминува по силата на законот врз неговите наследници во моментот на неговата смрт.

Согласно член 127 став 1 од Законот за наследување, со смртта на едно лице се отвара неговото наследство. Согласно член 136 од истиот закон, ако наследникот умрел пред да се заврши расправата на оставината, а не се откажал од наследството, правото на откажување преминува врз неговите наследници.

Во случајов не е спорно дека во моментот кога е расправана оставината, односно кога е донесено првостепеното решение, брачната другарка на покојниот не била жива, а истата е огласена за наследник.

Меѓутоа, утврдено е дека учесничката наследничката изјава ја дала на ден 25.11.1992 година, кога бил и заверен договорот за доживотна издршка Р.бр.63/92 од 25.11.1992 година склучен помеѓу учесничката и синот. Од друга страна наследните права на оставината за наследниците настануваат во моментот

на смртта на оставителот, а кој е наследник на оставителот утврдува судот според законот.

При таква состојба кога наследникот- брачната другарка умрела пред да заврши расправата на оставината, а не се откажала од правото на наследството, не дала негативна наследничка изјава, по наоѓање на овој суд не се работи за погрешна примена на материјалното право кога со побиваните решенија за законски наследник врз оставината на покојниот е огласена и сопругата на покојниот на една идеална петина.

Ова од причини што со првостепеното решение само е констатирано дека и брачната другарка е законски наследник. Решението е формално и е од деклараторна природа, а за покојната може во посебна постапка да се расправа нејзината оставина. Во таа постапка ќе се утврдат кои се најзините наследници на делот што нивниот претходник го наследил по сила на закон.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.20/97 од 14.05.1997 година.

005. 78. 00

33. Откажување на дел од испратнината при престанување на работниот однос поради технолошки вишок, е во диспозиција на работникот, бидејќи по својата содржина и последица, испратнината не е право од кое не може да се откаже работникот. Во таков случај, работникот го губи правото накнадно да бара наплата и на откажаниот дел на испратнина.

Од образложението:

Во услови на непостоење потреба од натамошното работење на работникот поради т.н. "технолошки вишок" во смисла на член 21 од Законот за основните права од работен однос, по објавено соопштение од страна на тужениот како работодавач, за престанување на работниот однос со плаќање на 60% од испратнината пресметана од 24 просечни месечни плати, а откажување на остатокот од 40% од истата, неспорно е дека тужителот дал таква изјава, примил дел од 60% од таа испратнина и на него со правосилно решение му престанал работниот однос на тужениот. Во конкретниов спор работникот

како тужител бара од работодавецот како тужен да му го исплати и остатокот од испратнината во износ од 40%.

Првостепениот суд го уважил тужбеното барање на тужителот поаѓајќи од тоа дека во случајов тој не можел да се откаже од правото на исплата и на делот од 40% од испратнината земајќи за точно дека се работело за т.н. "неотуѓиво право". Во жалбена постапка, пресудата на првостепениот суд ја преиначил второстепениот суд заземајќи становиште дека во диспозиција на вољата на работникот (тужителот) е да се откаже од право на исплата на остатокот од испратнината од 40%. Со ова становиште се сложи и Врховниот суд во постапка по ревизија од тужениот. По наоѓање на ревизискиот суд, правилно е становиштето на второстепениот суд дека во случајов не се работи за т.н. неотуѓиви права од работа и работен однос утврдени во поранешниот Закон за основните права од работен однос и Законот за работните односи, кои важеле во времето кога дал изјава тужителот, како што се правото на годишни одмори и сл. Се работи за право изразено во паричен износ што е во слободна диспозиција на вољата на работникот и тој од истото може да се откаже. Ако е така, тогаш тој нема право откажаното право повторно да бара да се реализира.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
Рев.бр.45/96 од 29.01.1997 година.

34. Доколку како посебен конкурсен услов не се барало кандидатот да има завршено училиште од областа на техничките науки туку само да има техничка насока, кандидатот со завршен IV степен на стручна подготовка - биотехничар кој се стекнал со стручен назив биотехничар, го исполнува посебниот конкурсен услов.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Како посебен услов за работното место на кое конкурирал тужителот цариник - соработник, била предвидена средна школска подготовка од економска-техничка, општа или административно управна насока во траење од четири години и познавање на еден светски јазик. Тужителот како лице со завршен IV степен на стручна подготовка, биотехничар од биотехничка

струка бил избран од редот на пријавените кандидати. Комисијата за кадровски и административни прашања на Владата на Република Македонија го поништила изборот на тужителот со образложение дека не поседува соодветна стручна подготовка предвидена во конкурсот.

По наоѓање на Врховниот суд на Република Македонија правилно сметаат пониските судови во побиваните пресуди дека тужбеното барање на тужителот е основано од причина што во објавениот конкурс не се барало кандидатите да имаат училиште од областа на техничките науки, туку само да имаат техничка насока, а во случајов тужителот го исполнувал посебниот услов по однос на бараната насока што се бара со конкурсот, бидејќи истиот се стекнал со стручниот назив биотехничар. Поради ова, како неосновани се јавуваат ревизиските наводи дека тужителот не го исполнува посебниот услов што се барал во конкурсот, со оглед дека стручната спрема што ја има тужителот не спаѓа во техничките науки.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.1668/94 од 02.11.1995 година.

35. Работодавецот бил должен постапката да ја спроведе и да донесе конечна одлука за направената повреда на работната дисциплина во рок од 6 месеци од признавањето дека работникот ги сторил повредите за кои се товари. Со протекот на тој рок работодавецот го губи правото да донесе одлука за престанок на работниот однос на работникот по основ на поведената дисциплинска постапка.

Боледувањето на работникот за време на водењето на дисциплинската постапка не го прекинува застарувањето.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Во случајов неспорно е утврдено дека против тужителот била поведена дисциплинска постапка по барање од 07.05.1992 година. По одржаната расправа дисциплинската комисија на тужениот на 15.05.1992 година донесе одлука на 21.05.1992 година со која тужителот е огласен за виновен и му е изречена мерката престанок на работниот однос. Против таа одлука тужителот поднесол приговор на 28.05.1992 година. Од оспореното решение

на претседателот на управниот одбор на тужениот донесено на 20.06.1994 година се гледа дека конечната одлука за престанок на работниот однос на тужителот управниот одбор ја донесол на 17.06.1994 година, решавајќи по приговорот, односно по протек од 6 месеци од поведување на дисциплинска постапка.

Тужителот тужбата за заштита на ова право ја поднел на 08.07.1994 година.

Поради горното пониските судови правилно го примениле материјалното право кога го уважиле тужбеното барање па следуваше ревизијата да се одбие од причините изнесени во сентенцата.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Рев.бр.1221/95 од 17.12.1996 година.

36. На работникот не може да му престане работниот однос кај работодавецот поради неоправдано изостанување од работа, ако со него се договорил со отстапеното возило да му врши услуги без обврска редовно да доаѓа на работа.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Ревизијата е основана.

Во редовната постапка не било спорно дека тужителот бил во редовен работен однос кај тужениот ПОС "М Т" на работно место возач на товарно возило - камион и дека во текот на 1990 година, тужителот со договор за продажба бр.03-06-183 од 27.12.1990 година и договор за продажба бр.03-06-183 од 6.04.1992 година од тужениот, го купил возилото марка "Фиат" ШТ бр.187-24 со полуприколка, со плаќање во 24 еднакви рати. Во договорот, помеѓу другото било предвидено да тековното одржување на камионот паѓа на товар на возачот, односно купувачот, а продавачот односно тужениот е обврзан да обезбеди одржување и поправка на возилото во неговата работилница, потоа дека купувачот останува во работен однос со продавачот до отплатата на последната рата. Тужителот останал на работа кај тужениот, вршел услуги со возилото, редовно ги отплаќал ратите и придонесиле за здравствено и социјално осигурување, но во 1992 година, камионот се расипал и тужителот не можел да работи

поради што се обраќал до тужениот за поправка и му било ветено дури и решение за распоредување на друго работно место, поради што тужителот од јануари 1992 година, заклучно со август 1993 година не одел на работа. Утврдено е дека со оглед на природата на работата другите работници кај тужениот кои купиле возила како и тужителот, не биле должни да доаѓаат на работа, не се евидентирала нивната редовност, освен за тужителот, и тие доаѓале во претпријатието само после извршените услуги. Поради недоаѓањето на работа на тужителот со решение донесено од директорот на тужениот му престанал работниот однос на тужителот и тоа заради неоправдано отсуство од работа за време од 3.08.1993 до 28.08.1993 година. По поднесениот приговор од тужителот, Работничкиот совет на тужениот ја донел одлуката со која приговорот бил одбиен.

При така утврдена фактичка состојба првостепен суд со пресуда П/РС 1432/93 од 1.06.1994 година, го уважил тужбеното барање на тужителот, го поништил решението и одлуката за престанок на работниот однос на тужителот како незаконски и го задолжил тужениот да го врати тужителот на работа на работно место возач, а второстепен суд со пресудата уважувајќи ја жалбата на тужениот ја преправил пресудата на првостепениот суд и го одбил тужбеното барање на тужителот.

Врховниот суд на Република Македонија оценува дека второстепениот суд со побиваната пресуда, одбивајќи го тужбеното барање на тужителот, погрешно го применил материјалното право, на што основано се укажува во ревизијата.

Имено, согласно одредбата од член 75, став 2 точка 3 од Законот за основните права од работен однос, на работникот му престанува работниот однос без негова согласност, ако неоправдано изостане од работа последователно пет работни дена. Од содржината на оваа одредба произлегува дека законска претпоставка за престанок на работниот однос по овој основ е неоправдано и последователно изостанување 5 работни дена. Во конкретниот случај утврдено е дека тужителот и другите работници кои купиле камиони не биле должни да доаѓаат редовно на работа, туку доаѓале по потреба - по извршените услуги, дека тужениот бил известен за неисправноста на возилото и дека негова била обврската согласно договорот за продажба да изврши поправка на истото, дека тужителот не доаѓал на работа многу подолг период имено од јануари 1993 до август 1993 година и дека тужениот не реагирал на ваквото недоаѓање,

поради што Врховниот суд на Република Македонија, оценува дека нема основ за примена на погоре цитираната законска одредба, односно дека отсутствувањето на тужителот е оправдано, прифаќајќи ги притоа во се изнесените причини во пресудата на Основниот суд.

Предвид на изнесеното, потребно беше да се одлучи како во изреката на оваа пресуда.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.590/95 од 05.06.1996 година.

37. Собирањето на часовите во кои работникот не работел поради напуштањето на работата пред истекот на работното време или поради каснење со доаѓање на работа, не може да биде основана причина за престанок на неговиот работен однос.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Неоснован е ревизискиот навод за погрешна примена на материјалното право. Имено, во редовната постапка е утврдено дека тужителот бил директор кај тужениот 4 години, а потоа на работно место кустос - историчар. По поднесеното барање за поведување на дисциплинска постапка, комисијата на расправата одржана на ден 29.06.1990 година на тужителот му изрекла мерка - престанок на работниот однос, зошто утврдила дека ги сторил потешките повреди на работните обврски од член 17 точка 1 и 10 од Правилникот, при што под точка 1 е предвидено отсуство од работа најмалку 5 последователни дена, а во точка 10 е предвидено повеќекратно повторување на потешки повреди. Утврдено е дека за време на водењето на дисциплинската постапка бил во сила правилникот на тужениот од 1988 година, а одлуките со кои према тужителот е изречена дисциплинска мерка се засновани на правилник кој стапил во сила на 01.06.1990 година.

На вака утврдената фактичка состојба првостепениот суд го уважил тужбеното барање, ги поништил одлуките на тужениот за престанок на работниот однос на тужителот и го задолжил тужениот да го врати тужителот на дотогашното работно место, од причини што одлуките со кои е изречена дисциплинската мерка

не се законски од формални и материјални причини. Имено, пред се повредата на работната обврска од член 17 точка 10 од Правилникот што на тужителот му се става на товар со нападнатите одлуки во член 10 од Правилникот не е предвидена како потешка повреда на работна обврска. Во случај кога работникот неоправдано отсуствува повеќе од 5 последователни работни дена, тој не прави потешки повреди на работната дисциплина, туку тоа е основ за престанок на работниот однос согласно член 75 став 2 точка 3 од Законот за основните права од работен однос, па не можело да се води дисциплинска постапка по член 17 точка 1 од Правилникот на тужениот. Од друга страна не стои да тужителот отсуствувал од работа 5 последователни работни дена, односно 7 во текот на една година, туку дека не бил на работа за целото работно време подолг период. Натаму, направени се повреди и со тоа што дисциплинската комисија не изведувала докази, не е сочинет записник за советување и гласање, во нападнатите одлуки нема опис на дејствието на тужителот, а од доказите изведени во постапката произлегува дека тужителот не отсуствувал од работа цели денови, но само отсуствувал од работа по неколку часа, што е видно од платните списоци кога му е плаќано помалку.

Второстепениот суд ја потврдил ваквата пресуда од истите причини, појаснувајќи дека повреда постои ако работникот неоправдано отсуствува 5 дена последователно или 7 дена со прекин, а во случајов не е така. Имено, и да се земе тужителот да отсуствувал од работа 5 дена пак не било последователно, а 7 дена не отсуствувал.

Врховниот суд на Република Македонија, оценува дека пониските судови со ваквото одлучување правилно го примениле материјалното право, па ги прифаќа како основани, причините изнесени во нивните пресуди.

Овој суд го оцени како неоснован наводот во ревизијата да е неправилен ставот на пониските судови да не е можно комбинирање на отсуство од работа со напуштање на работа. Не е можно собирање на саатите на каснење на работа и саатите на напуштањето на работата со отсуство на работникот од работа.

Во ревизијата се укажува и дека тужителот со напуштање на работата повеќе пати сторил повеќе лесни повреди, па со Правилникот е дозволено изрекување на престанок на работниот однос поради повеќекратно повторување на потешки повреди од

работните обврски, но овој суд ваквиот навод го оцени како неоснован бидејќи за да може лесните повреди да се сметаат за тешки потребно е да постојат одлуки за тоа, а во случајов тоа не е така.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.1000/96 од 04.06.1997 година.

38. Работниот однос на работникот не може да му престане со одлука на второстепен орган, кој одлучувал по приговор на работникот против решение за распоредување.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Првостепениот суд утврдил а второстепениот суд прифатил дека со решение донесено од страна на тужителот тужениот бил распореден за извршување на определени работи и работни задачи - магационер од едно во друго работно место. Против ваквото решение тужениот вложил приговор и второстепениот орган при тужениот донел одлука со која приговорот на тужителот бил одбиен и е потврдено решението за распоредување од едно во друго место на работа, како и е констатирано дека до колку тужителот не постапи по истото му престанува работниот однос, а решението за распоредување од едно на друго работно место на работа станало конечно. На тужителот работниот однос при тужениот му престанал врз основа на одлука на работничкиот совет со која се одлучувало по приговорот против решението за распоредување од едно во друго работно место на работа.

Во конкретниот случај на тужителот работниот однос при тужениот му престанал врз основа на одлука со која е одбиен приговорот на тужителот против решението за распоредување од едно во друго место на работа. Оваа одлука содржи два дела и тоа дел во кој приговорот на тужителот се одбива, решението со кое тужителот се распоредува од едно во друго работно место на работа се потврдува и станува конечно. Во вториот дел од оваа одлука е содржано да доколку тужителот не постапи по решението му престанува работниот однос и тој дел од одлуката всушност претставува акт врз основа на кој на тужителот му престанал работниот однос кај тужениот.

По наоѓање на Врховниот суд на Република Македонија решението за распоредување на работникот од едно во друго место на работа е законито, и е донесено согласно член 9 од Законот за работни односи додека решението за престанок на работниот однос е незаконско бидејќи истото не е донесено во согласност со член 58 и член 75. Имено според член 58 од Законот за основните права од работен однос е предвидено дека мерката престанување на работниот однос се изрекува за потешки повреди на должностите и на работните обврски меѓу кои е предвидено дека како потешка повреда на работната обврска претставува и неизвршувањето на работните и другите обврски. За изрекувањето на дисциплинската мерка - престанување на работниот однос поради некоја од повредите предвидени со член 58 од Законот за основните права од работен однос надлежна е дисциплинската комисија, и таа ја утврдува дисциплинската одговорност на работникот. Во овој случај тужениот не постапил по наведениот начин, односно не спровел дисциплинска постапка па со тоа и не утврдил дисциплинска одговорност на тужителот. Поради ова одлуката со која е одбиен приговорот на тужителот против решението за распоредување во друго место на работа, а по која одлука е предвидена доколку не постапи тужителот по наведеното решение дека ќе му престане работниот однос, не може да претставува основ за престанок на работниот однос на тужителот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.155/96 од 08.05.1997 година.

39. Во врска со постапката за избор на објавен оглас во средства за јавно информирање, со општи и посебни услови за засновање на работен однос, пријавените кандидати кои поднеле само молба без потребните документи, доколку не бидат земени во разгледување од страна на работодавецот, не претставува суштествена повреда во постапката за избор, ако во огласот било објавено дека некомплетираните и ненавремените документи нема да се земаат во разгледување.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Во редовната постапка со побиваната и првостепената пресуда утврдено е дека тужениот на ден 25.08.1994 година објавил оглас за прием на професор по економски предмети на

определено време до 6 месеци во весникот "Вечер". Во огласот било наведено дека некомплетираните и неблагоприятните документи нема да се разгледуваат. Тужителот се пријавил по огласот но доставил само молба без да приложи други докази кои се барале по огласот. Тужениот разгледувајќи ги молбите на пријавените кандидати, молбата на тужителот не ја зел во разгледување бидејќи кон истата немал приложено потребни документи и тоа диплома за завршено образование, доказ дека не е осудуван, доказ за државјанство и извод од матичните книги на родените. Тужениот извршил избор од пријавените кандидати со одлука, при што бил избран за професор по економски предмети. Инаку, во времето на објавувањето на огласот тужителот бил вработен при тужениот со спогодба за преземање како наставник по економски предмети со неполн фонд на часови на определено работно време.

На така утврдена фактичка состојба со побиваната пресуда одбиено е тужбеното барање на тужителот како неосновано од причина што било оценето дека со таквото постапување од страна на тужениот не е сторена повреда на законот на штета на тужителот, затоа што согласно Правилникот за работни односи на тужениот во огласот за прием на работници, тужениот ги објавил условите што требало да ги исполнуваат кандидатите и тоа како општите и посебните услови. Во истиот оглас било објавено дека некомплетираните и ненавремените документи нема да се разгледуваат. Фактот што тужителот изведувал настава кај тужениот во време на објавувањето на огласот по пат на преземање од друго училиште во кое неспорно се наоѓа досието на тужителот не го ослободува тужителот од обврската со молбата да ги приложи бараните документи, па поради што било оценето дека тужениот правилно постапил кога не ја зел во разгледување молбата на тужителот при изборот на професор по економски предмети.

Врховниот суд на Република Македонија наоѓа дека со побиваната пресуда правилно е применето материјалното право. Имено, тужениот огласот во весникот "Вечер" го објавил со посебните услови утврдени во Законот за насочени образование. Во определениот рок за пријавување по огласот тужителот поднел само молба без останатите документи како доказ дека ги исполнува посебните и општите услови за засновање на работен однос како професор по економски предмети со 18 наставни часови неделно, а на определено време во траење од 6 месеци.

Поаѓајќи од фактот што тужениот во огласот објавил дека ненавремените и некомплетираните документи нема да се земаат во разгледување, правилно е оценето во побиваната пресуда од страна на второстепениот суд дека со тоа што тужителот не бил земен во разгледување од страна на тужениот при донесувањето на одлуката за избор на професор по економски предмети, дека нема повреда на законот на штета на тужителот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.1485/95 од 25.12.1996 година.

40. Во поединечниот акт со кој се врши распоредување на друго работно место мора да се изнесени конкретните причини за распоредувањето.

Од образложението:

Тужителката како дипломиран технолог преку 20 години работела на разни работни места кај тужениот, а од 01.09.1992 година на работното место - раководител на техничка контрола и лабораторија. Со одлука на директорот на тужениот од 15.06.1995 година, таа е распоредена на работно место - самостоен технолог хемичар. Во одлуката за распоредување како причина стои "поради неопходна потреба на процесот на работата и организацијата на работата". Спорно е дали тоа распоредување е законито или не.

Првостепениот суд го уважил тужбеното барање на тужителката ја поништил одлуката за распоредување и задолжил тужениот да ја врати на работното место - раководител, така пресудил откако утврдил дека распоредувањето е без образложени причини, и со самодеклараторно препишана законска одредба (член 27 од Законот за работните односи).

Второстепениот суд ја уважил жалбата на тужениот, преиначил првостепената пресуда и одбил тужбеното барање. Вака пресудил откако извел заклучок дека распоредувањето е во согласност со законот, зошто при работењето на тужителката имало пропусти во работната единица каде што таа била раководител (рекламирана и вратена стока), поради што таа била прераспоредена, а останатите работници од единицата казнети со парични казни.

Во постапка по ревизија, Врховниот суд откако ја уважил ревизијата од тужителката, ја преиначил второстепената пресуда, одбил жалбата на тужениот и потврдил првостепената пресуда. По наоѓањето на ревизискиот суд второстепениот суд погрешно го применил материјалното право, конкретно член 27 од Законот за работните односи и одредбите од Општиот и гранковиот колективен договор кога зел за точно дека распоредувањето е основано, и законито, иако во поединечниот акт за распоредување немало образложени причини поради кои се врши тоа распоредување. Првостепениот суд правилно го применил материјалното право кога ја поништил одлуката за распоредување, зошто во случајов неспорно е дека во истата не се наведени причините од кои се раководел директорот на тужениот кога ја донел таа одлука, зошто препишувањето на законската одредба (член 27 од Законот за работните односи) самата по себе е само декларација, а не и конкретна причина за извршеното распоредување.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
Рев.бр.474/96 од 05.02.1997 година.

005-10-001

41. Подолготрајниот дефект и неупотреба на возилото што го управувал работникот, по својата содржина и последици претставува намален обем на извршување на работите и работните задачи на работното место, така да поради потреба на процесот на работата, работникот може да биде распореден на друго работно место.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Во редовната постапка пред пониските судови утврдено е дека тужителот е возач со положен возачки испит од "Ц" и "Е" категорија и дека возилото што го управувал кај тужениот, било подолго време дефект поради што од страна на тужениот било дадено на поправка, а поправката наплатена со давање под закуп на возилото на третото лице кое ја извршило поправката. За време на тој закуп на возилото, тужителот од тужениот бил привремено распореден на друго работно место. Во спор за поништување на решението за распоредување првостепениот и второстепениот суд го одбиле тужбеното барање, а со нивното

становиште се сложил и Врховниот суд во постапка по ревизија што ја поднел тужителот.

По наоѓање на Врховниот суд пониските судови правилно го примениле материјалното право или поточно одредбите од член 27 став 2 од ЗРО и член 11 став 1 алинеја 3 од Општиот колективен договор за стопанството на РМ ("Службен весник на РМ" бр.29/94, 27/96). Според овие законските и договорни одредби, во текот на работењето, работникот може да биде распореден на друго работно место според неговата стручна подготовка, ако тоа го бара неопходната потреба на процесот на работата, а како таква неопходна потреба на тој процес е и околноста кога е намален обемот на извршување на работните задачи на работното место. Во случајот, со тоа што возилото што го управувал тужителот поради неисправност било дадено на поправка на трето лице, а потоа и заради наплата на поправката и под закуп на определено време, настанала неопходна потреба на процесот на работата кај тужениот, што била последица да биде распореден тужителот на друго работно место. Подолготрајниот дефект и неупотреба на возилото што го управувал тужителот, по својата содржина и последици претставува намален обем на извршувањето на работите и работните задачи на работното место, што може да се смета дека поради неопходна потреба на процесот на работата, наложува распоредување на работникот на друго работно место.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
Рев.бр.695/96 од 08.10.1997 година.

42. Податоците за фактичката оддалеченост од едно до друго работно место треба да се смета како географски поим, а не оддалеченоста да се цени од местото каде што се наоѓаат просториите на дотогашното работно место и работното место на кој бил распореден работникот.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Тужителот бил во работен однос кај тужениот и со пресуда на Врховниот суд на Република Македонија бил задолжен да го врати тужителот на работа и работни задачи - референт по тужење. Тужениот со одлука го распоредил тужителот на работно

место - одговорен во продавница која се наоѓала на улица "Битпазарска" бб во Скопје. Во време на донесувањето на одлуката во прегледот за систематизацијата на работните места не бил предвиден видот на занимање ;на новото работно место, а е предвидено степенот на образование висока и виша стручна подготовка. Во новиот преглед на систематизацијата на работните места од 03.08.1993 година било предвидено покрај степенот на образованието и занимањето односно ВСП и ВШСП, прв и втор степен Економски и Правен факултет. Тужителот има завршено VII степен на образование - Правен факултет.

Судот прифатил дека во случајов на неопходна потреба, на процесот и организацијата на работата, работникот може да биде распореден на секое работно место кое одговара на степенот на стручната подготовка од определен вид занимање, знаење и неговите работни способности. Тужителот бил распореден на работно место кое одговарало на степенот на образование, а во кој е содржано и занимањето и тоа распоредување е извршено во согласност со актот за систематизација и одредбата од член 26 од Правилникот за работни односи на тужениот.

Првостепениот суд утврдил дека оддалеченоста на дотогашното работното место на тужителот до новото работно место со автобуски превоз изнесува 49,799 километри, а оддалеченоста од Железничката станица В. до Железничката станица во С. изнесувала 50,9 километри. Независно од тоа што оддалеченоста била повеќе од 50 километри, фактот што тужителот не приговорил, биле исполнети условите за распоредување без негова согласност во согласност со член 9 став 1 од Колективниот договор за трговија на Република Македонија. Од наведените причини Судот го одбил тужбеното барање за поништување на одлуката за прераспоредување на тужителот од Велес во Скопје.

Второстепениот суд во побиваната пресуда жалбата на тужителот ја уважил, првостепената пресуда ја преиначил на начин што го уважил во целост тужбеното барање и одлуката за распоредување на тужителот од работното место во В.на работно место одговорен во продавница во С., ја поништил и наложил на тужителот да го распореди на работно место соодветно на неговата стручна подготовка. Секоја од странките одлучил да си ги сноси своите трошоци од причини што полномошникот на тужителот во своето барање за надоместок на трошоците во постапката не приложил уреден трошковник.

Во фактичката состојба Судот прифатил за утврдено дека оддалеченоста од Автобуската станица во В. до Автобуската станица во С. изнесувала 49.794 километри, а оддалеченоста од Железничката станица во В. до Железничката станица во С. изнесувала 50,9 километри, односно оддалеченоста од работното место на тужителот "В." до Автобуската станица во В. изнесувала 2.170 метри, што значи оддалеченоста од работното место на тужителот кај тужениот до Автобуската станица во С. изнесувала повеќе од 50 километри.

При таква фактичка состојба, второстепениот суд прифатил дека во конкретниов случај треба да се применат одредбите од член 9 став 2 а не став 1 од Колективниот договор за трговија на Република Македонија, како тоа сторил првостепениот суд поради што ја донел побиваната пресуда.

Согласно член 9 став 2, ако оддалеченоста од местото на работа е поголемо од 50 километри, работникот може привремено да се распореди на друго место на работа, само во случај ако е обезбедено соодветно сместување.

Со оглед дека оддалеченоста била повеќе од 50 километри, а на тужителот не му било обезбедено соодветно сместување, што тој патува секојдневно од В. до С. и обратно, што одлуката за негово преместување немала времен карактер, таа била спротивна на законот и од тие причини ја преиначил првостепената пресуда.

Второстепениот суд со побиваната пресуда, со која ја преиначил првостепената пресуда, прифатил поинаква фактичка состојба од таа што е утврдена од првостепениот суд а која се однесува на сметањето на оддалеченоста од работното место. Имено, тој оддалеченоста ја прифатил од други појдовни точки односно од седиштето на работното место каде дотогаш работел тужителот до новото работно место од оние кои биле прифатени од првостепениот суд. На ваков начин тој сторил суштествена повреда на одредбите од процесната постапка.

Од наведените причини Врховниот суд на Република Македонија ревизијата ја уважи и врз основа на член 394 став 1 од Законот за процесната постапка да одлучи како во изреката на решението. По мислење на овој суд при повторното судење, судот е должен да има предвид, при постоење на различна оддалеченост со користење на различни превозни средства, податоците за фактичката оддалеченост од едно до друго работно место треба да се сметаат како географски поим а не

оддалеченоста да се цени од местото каде што се наоѓаат просториите на дотогашното работно место и работно место на кој е распореден работникот.

Од утврдување на овие битни факти ќе зависи и правилната примена на материјалното право односно дали ќе се примени член 9 став 1 или став 2 од Колективниот договор.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.562/96 од 10.04.1997 година.

005-77-01
43. На рокот од 2 месеци предвиден во член 64 од Општиот колективен договор во стопанството на Република Македонија, во кој рок работодавецот може да донесе одлука за престанок на работниот однос на работникот со отказ поради неисполнување на обврските на работното место, судот внимава по службена должност.

Од образложението:

Во редовната постапка првостепениот суд утврдил, а второстепениот суд прифатил дека тужителот работел кај тужениот. Со одлука бр.02-44 од 27.12.1994 година потпишана од директорот на тужениот, тужителот е распореден на работно место - контролор за вода, заради очекување на подобри резултати во работата. Тужителот не приговорил, но како и останатите работници кои се распоредени на ист начин, се обратил до инспекторот за трудот. Републичкиот инспектор на труд донел решение со кое е наредено на тужениот да ги поништи овие одлуки зашто се потпишани од неовластено лице, бидејќи со решение на судот одбиено е барањето на тужениот во регистарската влошка да се упише како в.д. директор, лице кое на оваа должност е назначено од нелегитимен орган на управувањето. Бидејќи тужениот не постапил по решението на инспекторот, тужителот доаѓал на работа, но не работел на новото работно место, а в.д. директорот и група работници го спречувале да работи на поранешното. Потоа, Работничкиот совет на тужениот на предлог на в.д. директорот, донел одлука за престанок на работниот однос на тужителот со отказ заради неизвршување на работните обврски и сериозно кршење на работната дисциплина: не ги извршува работните обврски, не се придржува на прописите што важат за вршење на работите на

работното место, не се придржува на распоредот и користењето на работното време, не постапува по конечната одлука за распоредување на друго работно место. Во одлуката нема прецизни податоци кога повредите ги сторил, начинот и местото на извршувањето и слично, а не е даден и отказан рок.

Врз основа на вака утврдената фактичка состојба, првостепениот суд го уважил тужбеното барање и ги поништил одлуките на тужениот за отказ, задолжувајќи го тужениот да тужителот го врати на соодветно работно место, раководејќи се од тоа да оспорените одлуки се донесени од нелегитимен орган, истите не содржат прецизни податоци за основот заради кој се дава отказот, нема отказан рок, а одлуката за прераспоредувањето, имајќи го во предвид решението на инспекторот не била обврзувачка за тужителот. Второстепениот суд ги прифатил наведените причини од пресудата на првостепениот суд и ја потврдил истата.

Независно од изнесените причини во пресудите на пониските судови, Врховниот суд на Република Македонија оценува дека тужбеното барање на тужителот е основано и поради тоа што одлуката за престанок на работниот однос на тужителот е донесена после протекот на рокот предвиден во одредбата од член 64 од Општиот колективен договор во стопанството на Република Македонија, според која е предвидено работодавецот да може да донесе одлука за престанок на работниот однос на работникот поради неисполнување на обврските од работното место во рок од 2 месеци од денот на сознанието за неисполнувањето, а тој рок во случајов бил изминат. Имено, тужениот донел одлука за распоредување на тужителот на работно место - контролор за вода, број 02-44 на 27.12.1994 година, а одлуката за престанок на работниот однос на тужителот број 02-559/1-7/1 ја донел на 16.03.1995 година, што значи после истекот на рокот од 2 месеци предвиден во цитираната одредба, а сметано од протекот на 15 дена за поднесување приговор на одлуката за распоредување на тужителот.

Со оглед да не постојат причините поради кои е изјавена ревизијата и оние на кои Судот внимава по службена должност, следуваше да се одлучи како во диспозитивот на пресудата, согласно член 393 од Законот за процесната постапка.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.339/96 од 05.03.1997 година.

44. Доколку работникот бил распореден во друго место на работа кое од местото на работа е оддалечено повеќе од 50 км., а притоа не му било обезбедено сместување и исхрана или превоз до работа и од работа во согласност со договорот за работа, и заради тоа работникот откако тоа го констатирал, изостанал од работа на новото работно место, овој изостанок не е неоправдан и не може да претставува основ за престанок на работниот однос.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Имено, согласно член 29 став 2 од Законот за работните односи, ако дејноста е од таква природа која бара работите да се извршуваат надвор од седиштето на работодавецот (градежништво, монтажни работи, сообраќај и врски, геоистражувања и други работи), а оддалеченоста од местото за работа е поголема од 50 км., работникот може да се распореди во друго место на работа, доколку му е обезбедено соодветно сместување и исхрана, или превоз до работа и од работа во согласност со договорот за работа.

Во конкретниот случај, неспорно е дека тужителот со одлука бил распореден на работно место - организирање на работа во сушална во РЕ Дебар, која работа се извршува надвор од седиштето на работодавецот, а оддалеченоста од местото за работа е поголемо од 50 км. Неспорно е и дека тужениот при вакво распоредување не му обезбедил на тужителот соодветно сместување и исхрана, или превоз до работа и од работа, а што е констатирано со записниците составени од трудовите инспектори и тоа во времето кога тужителот се јавил на работа во РЕ Дебар. Од изнесеното произлегува дека тужениот распоредувањето на тужителот не го сторил во согласност на одредбата од член 29 став 2 од Законот за работните односи, поради што овој суд наоѓа дека правилно првостепениот суд во првостепената пресуда потврдена со побиваната пресуда постапил кога ја поништил одлуката за распоредување на директорот на тужениот како незаконита, бидејќи на тужителот не му биле обезбедени соодветните услови за работа согласно цитираната законска одредба.

При ваква состојба, по наоѓање на овој суд и одлуката со која на тужителот му престанал работниот однос не е во согласност со важечките законски прописи, поради што правилно судовите во редовната постапка со побиваните пресуди ја

поништиле како незаконита. Ова од причини што тужителот како што се утврди на ден 14.10.1994 година се јавил на работа но бидејќи тужениот не му обезбедил никакви услови за работа тој таму и не можел да работи, па оттука произлегува дека тужителот не отсутствувал неоправдано од работа со оглед да со незаконитиот акт на тужениот бил доведен во состојба да не може да ги извршува работните задачи на новото работно место заради необезбедување услови за работа, а притоа веднаш поднел приговор против одлуката за распоредување и чекал одговор по приговорот, а потоа и го завел овој спор.

При одлучувањето овој суд ги ценеше и наводите од ревизијата на тужениот дека тужителот на тоа работно место, не ја организирал целокупната работа и не бил одговорен за целокупното работење во РЕ, дека тужителот се јавил на работно место пред да го добие решението за распоредување, дека накнадно му биле обезбедени услови за работа и бил известен дека се исполнети условите, но тужителот не се јавил и слично на ова, но најде дека се без значење за поинакво одлучување со оглед да при донесување на решението за прераспоредување, условите за работа од член 29 од Законот за работните односи требало да бидат веќе обезбедени.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.30/96 од 05.02.1997 година.

003 777 11

45. Кога сообраќајната незгода ја предизвикале возачи на правно лице или кај работодавецот за време на исполнување на работните обврски, за штетите сторени на трето лице, одговара правното лице, односно работодавецот кај кого тие се вработени, а возачите сами ако се докаже дека штетата ја сториле намерно.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Неоснован е ревизискиот навод за погрешна примена на материјалното право. Имено, во редовната постапка е утврдено дека на ден 26.11.1991 година на магистралниот пат, првотужениот управувајќи го товарното возило со приколка сопственост на Претпријатието ББ., на враќање од извршената работа околу 20 часот заглавил во ендекот од десната страна на коловозот, завземајќи дел од патот со приколката од возилото,

притоа не обележувајќи го возилото со соодветен сообраќаен знак . Второтужениот управувајќи го товарното возило сопственост на друго претпријатие, исто така на враќање од извршената работа, запрел до застанатото возило на првотужениот за да му помогне, без притоа и тој да постави знаци за опасност и предупредување. Патничкото возило управувано од тужителот удрило во левата страна од возилото со кое управувал второтужениот, како последица на што било оштетено неговото возило и тужителот задобил тешки телесни повреди. Најдено е присуство на алкохол во крвта на тужителот, а тужените со правосилна пресуда се огласени за виновни и осудени на парична казна за сторено кривично дело против безбедноста на луѓето и имотот во сообраќајот.

На вака утврдената фактичка состојба, овој суд оцени дека пониските судови правилно го примениле материјалното право, кога го одбиле тужбеното барање на тужителот, тужените да му ја надоместат материјалната и нематеријалната штета, од причини што на страна на тужените не постои пасивна легитимација, бидејќи за нив се одговорни претпријатијата во кои тие работеле, а согласно член 103 од Законот за работните односи и согласно член 170 од Законот за облигационите односи. Имено, правилен е заклучокот на пониските судови, а при неспорниот факт дека тужените штетата ја причиниле додека ги извршувале своите работни обврски и тоа без намера, дека за штетата одговараат претпријатијата во кои тие се вработени, а не и тие лично.

Пресудено во Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.300/96 од 04.06.1997 година.

46. **Нема законски основ за престанок на работен однос на работник - наставник заснован по извршен избор на објавен оглас по кој во целост ги исполнувал објавените услови, но не ги исполнувал условите за вработување по Актот за систематизација на работните места на работодавецот и Законот.**

Од образложението:

Погрешен е заклучокот на второстепениот суд во побиваната пресуда да нападнатото решение е законито, односно

дека истото било правилно донесено од страна на директорот на тужениот, зашто тужителот не ги исполнува условите да биде наставник по предметот ОТП. По стојалиштето на второстепениот суд тужителот ги исполнувал условите по објавениот конкурс, меѓутоа не ги исполнувал условите за вработување по Правилникот за систематизација на работните места како и условите од член 120 од Законот за предучилошно и основно воспитание и образование. Како тужителот има завршено Технички факултет-сообраќаен смер, не ги исполнува условите од Правилникот и цитираниот закон, и истиот не ги исполнува условите за прием, па оттука директорот на тужениот, во смисла на член 70 точка 9 и 10 од Статутот на основното училиште го запира извршувањето на актот кој е спротивен на законот и другите акти, а ова дотолку повеќе што донесена е и правосилна одлука на Општинскиот суд Пбр.318/95 од 2.06.1995 година, со која е поништена одлуката за избор на наставник по ОТП и задолжен бил тужениот да изврши повторен избор од пријавените кандидати по конкурсот.

По наоѓање на Врховниот суд на Република Македонија основани се наводите од ревизијата дека во случајов не постојат законски причини за престанување на работниот однос на тужителот.

Имено, согласно член 105 од Законот за работните односи на работникот му престанува работниот однос: по спогодба; по истекот на времето за кое е заснован работниот однос; по сила на закон; со отказ и поради економски, технолошки, структурални или слични промени. Во случајот вакви причини со нападнатото решение не постојат од што следи заклучокот дека без да постои еден од начините и условите за престанок на работниот однос, на тужителот не може да му престане работниот однос по овој основ, а при тоа имајќи во предвид дека тужителот кога засновал работно однос кај тужениот ги исполнувал условите по конкурсот, па поаѓајќи од условите по конкурсот директорот воопшто и не можел да го донесе оспореното решение со кое на тужителот му престанал работниот однос, без разлика што се предвидени други услови во Правилникот на тужениот и цитираниот закон кој важел во времето кога бил објавен конкурсот. Од ова понатаму следи заклучокот дека и погрешно е применето материјалното право со побиваната пресуда на второстепениот суд, поради што

Врховниот суд на Република Македонија согласно член 395 став 1 од Законот за процесната постапка, пресуди како во изреката.

Пресудено во Врховниот суд на Република Македонија, Рев.бр.40/96 од 05.02.1997 година.

007 77
47. Не се смета за незаконито или неовластено користење средства на работодавецот од страна на работникот ако тој наплатениот износ врз основа на правосилна пресуда, која подоцна била укината, не го вратил на работодавецот.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Во спор за исплата на личен доход остварен со привремена работа во странство, тужителот врз основа на правосилна пресуда да наплатил од тужениот работодавец, покрај главно барање уште и определен износ на име камата. Во делот на каматата правосилната пресуда подоцна во постапка по ревизија од тужениот работодавец била укината, што било повод и причина тужениот работодавец да донесе одлука за престанување на работниот однос со отказ на тужителот поради наводно кршење на работната дисциплина од член 115 тав 1 точка 14 од тогаш важечкиот Закон за работни односи. Кршењето на работната дисциплина се состоело во тоа што со наплаќањето на каматата тужителот незаконски користел средства на тужениот работодавец, а тоа било повреда од член 115 став 1 точка 14 од Законот за работните односи.

Во конкретниов спор за поништување на одлуката за престанување на работниот однос со отказ на тужителот, пониските судови го уважиле тужбеното барање, а во постапка по ревизија со стојалиштето на тие судови се сложил и Врховниот суд. Ова од причина што пониските судови правилно утврдиле дека тужениот работодавец погрешно го применил член 115 став 1 точка 14 од тогаш важечкиот Законот за работните односи. Во случајов не постојат обележјата за кршење на работната дисциплина, бидејќи не е утврдено да тужителот незаконски или неовластено користел средства на тужениот работодавец. Наплатата на каматата на тужениот работодавец тужителот ја извршил врз основа на правосилна и извршна пресуда, што значи за ова постоел законски основ, а невраќањето на истата од него,

не е и не може да се смета за кршење на работната дисциплина. Следи заклучок дека престанувањето на работниот однос на тужителот од страна на тужениот работодавец е незаконито. Ако тужениот работодавец смета дека по укинувањето на правосилната пресуда во делот на исплатената камата следува да му се врати на тужителот, тоа може да го бара во постапка предвидена со закон.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.145/97 од 16.07.1997 година.

48. Нема да се смета за неоправдано изостанување од работа ако работникот дошол на работа, но врз основа на налог од одговорно лице на работодавецот - не продолжил со работа на друг објект.

Од образложението:

Тужителот бил распореден од работно место - бравар на работно место - ложач во друг хотел на тужениот. Но и покрај ваквото распоредување, тој продолжил да работи на поранешното работно место - бравар. Работата се вршела со секојдневни конкретни работни налози што ги добивал од раководителот. По едномесечно боледување, се вратил на работа на 01.03.1993 година на поранешното работно место. Раководителот му соопштил дека по налог на директорот, треба да замине на работа во другиот објект - хотел на работното место - ложач. Тоа тужителот не го сторил, па неодењето во другиот хотел на тој ден, тужениот го сметал за неоправдано отсуство од работа. Бидејќи тужителот и на 2, 3, 4 и 20 март 1993 година неоправдано изостанал од работа, во дисциплинска постапка му била изречена мерка - престанување на работниот однос, зошто вкупно 5 работни дена во текот на месецот неоправдано изостанал од работа.

Во спорот за поништување на одлуката за престанување од работа и враќање на работа, пониските судови го уважиле неговото тужбено барање. Со ставот на тие судови се сложил и Врховниот суд.

Почетен ден на отсуство од работа бил 1 март 1993 година. По наоѓање на пониските судови, со што се сложил и ревизискиот

суд, тужениот погрешно тој ден на отсуство на тужителот го сметал како неоправдан. Ова од причини што на тој ден тужителот се јавил на работа што значи не отсуствувал. Тоа го сторил на работното место, на кое работел и пред боледувањето. Тоа што тој истиот ден не заминал на работа на работното место - ложач во другиот хотел на тужениот, по својата содржина и последица претставува неизвршување на работен налог, на работата и работните задачи, а не и неоправдано изостанување од работа. Значи за таквото постапување на тужителот, тужениот можел дисциплински да го гони, но не поради неоправдано изостанување од работа на тој ден, туку поради неизвршување на работа и работни задачи. Оттука правилно пониските судови извеле заклучок дека тужителот не сторил потешка повреда на работните обврски - неоправдано изостанување од работа 5 работни дена со прекид во еден месец, што било и причина да му се уважи тужбеното барање на тужителот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
Рев.бр.702/96 од 22.10.1997 година.

005-77
49. Право е на работодавецот, а не на судот отказот на работникот да го замени со парична казна.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Врховниот суд на Република Македонија оценува дека со побиваната и првостепената пресуда на утврдената фактичка состојба погрешно е применето материјалното право. Имено согласно член 121-а став 1 точка 4 од Законот за измените и дополнување на Законот за работните односи, работниот однос на работникот му престанува без отказан рок во случај на кршење на работниот ред и дисциплина или неисполнување на работните обврски утврдени со закон, колективниот договор и договор за работа, а особено ако внесува, употребува или е под дејство на алкохол или наркотични средства, додека според член 94 став 1 точка 22 од правилата за работни односи е предвидено дека работниот однос на работникот му престанува со отказ поради кршење на работниот ред и дисциплина и на работните обврски ако дојде на работа под дејство на алкохол или наркотично средство. Според тоа, а како со побиваната и првостепената

пресуда на неспорен начин е утврдено дека критичниот ден тужителот дошол на работа во алкохолизирана состојба со намера да работи, но не отпочнал со извршување на работните задачи затоа што од неговиот претпоставен тоа не му било овозможено. При една таква состојба, на неспорен начин е утврдено дека тужителот со своето однесување довел до кршење на работниот ред и дисциплина при тужениот, па основано од страна на тужениот му било донесено оспореното решение за престанување на работниот однос со отказ согласно погоре цитираните одредби од Законот и општиот акт на тужениот. Заради ова, по мислење на овој суд, во второстепената и првостепената пресуда судовите дошле до погрешен правен заклучок по однос на одговорноста на тужителот. Одговорноста на тужителот на неспорен начин е утврдена во постапката, при што било утврдено дека тужителот дошол на работа во алкохолизирана состојба со намера да ги извршува своите работи и работни задачи како електричар, во што бил спречен од неговиот претпоставен.

Овој суд не можеше да го прифати како основан правниот заклучок на судовите тужителот дошол на работа со цел да побара замена на извршување на неговите работи и работни задачи во трета смена, затоа што работниот однос е личен однос кој се извршува со лично извршување на работите и работните задачи. Од таму се доаѓа до заклучок дека тужителот како работник при тужениот немал никаква обврска да бара негова замена, Во овој случај таква обврска имал тужениот, кој што го организира работењето во својата дејност.

Овој суд не можеше да го прифати како основан заклучокот во второстепената и првостепената пресуда, дека тужениот бил должен да ја примени одредбата од член 116 од Законот за работните односи и отказот на тужителот да го замени со парична казна до 15% од месечната плата за период од 1 до 6 месеци, од причина што според цитираната одредба, во зависност од степенот на одговорноста на работникот, условите под кои е направена повредата на работните обврски и поранешната работа и однесување на работникот, тежината на повредата и нејзината последица, работодавецот може отказот на работниот однос да го замени со парична казна, од што произлегува дека правото да го замени отказот со парична казна е дадено на работодавец кој ги цени сите олеснителни и отежителни околности под кои е сторена повредата на работните обврски.

Фактот што тужениот како работодавецот отказот на тужителот не му го заменил со парична казна, решението за престанување на работниот однос со отказ на тужителот донесено од тужениот, поради кршење на работниот ред и дисциплина од страна на тужителот не го прави решението незаконито.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.1488/95 од 25.12.1996 година.

50. Околноста што дејствието со кое е извршено кршење на работниот ред е насочено кон директорот, не е пречката мерката за престанок на работниот однос да ја изрече директорот како работодавец.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Погрешно е правното стојалиште на првостепениот суд дека одлуките на тужениот се незаконити бидејќи првостепената одлука ја донел директорот према кого е сторена повредата, па тој се јавува како пријавител, како сведок и како раководен орган, па според тоа да е инкопатибилно и да одлучува за одговорност на тужителот.

Законот за работните односи во член 120 од Законот за работните односи пропишува дека за престанок на работниот однос со отказ само на работник со над 25 години работен стаж или со најмалку 20 години непрекината работа кај ист работодавец одлучува органот на управување, што значи дека кај другите категории работници одлучува раководниот орган - директорот, па тоа што со колективниот договор на тужениот е предвидено дека постои можност да ја води лице овластено од раководниот орган, не го исклучува истиот да постапува. Впрочем, за одлуката се произнел Управниот одбор на тужениот така да се обезбедени сите инстанци за заштита на правата на тужителот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.376/96 од 19.03.1997 година.

51. Бенефицираниот работен стаж се вреднува како работен стаж, врз основа на кој се остваруваат сите права од работен однос.

Од образложението:

Во текот на редовната постапка првостепениот суд утврдил, а второстепениот суд прифатил меѓу останатото дека тужителката била вработена при тужениот на неопределено време на работно место како садомијачка, а со работен стаж од 21 година 4 месеци и 15 дена. На ден 21.04.1994 година околу 21,45 часот кога тужителката го напуштала кругот на тужениот за да си оди дома при извршената контрола кај истата било пронајдено платно во должина од 4 метри. Од тие причини било поднесено пријава до директорот на тужениот, кој со решение број 0401-13 од 25.05.1994 година одлучил да и престане работниот однос на тужителката поради повреда на работната дисциплина. Во наведеното решение на тужителката не и бил определен отказан рок. По приговорот вложен од тужителката одлучувал извршниот одбор при тужениот кој со одлука број 0203-40/16-6 од 16.06.1994 година приговорот го одбил како неоснован, а решението донесено од директорот го потврдил.

Имено, согласно член 120 од Законот за работните односи, за престанок на работниот однос со отказ на работникот над 25 години работен стаж или со најмалку 20 години непрекината работа кај ист работодавец одлучува орган на управувањето. Во конкретниот случај, од списите во предметот произлегува, а како што утврдиле и пониските судови тужителката е со работен стаж од 21 година 4 месеци и 15 дена. Од тие причини основано било заклучено во побиваната и првостепената пресуда од пониските судови дека одлуката за престанок на работен однос со отказ требало да ја донесе органот на управување при тужениот а не директорот на тужениот.

При одлучувањето, се имаа во предвид наводите во ревизијата на тужениот дека не можело да дојде до примена на одредбата од член 121 од Законот за работните односи, од причина што тужителката има работен стаж 19 години 10 месеци и 27 дена а останатиот стаж до 21 година, 4 месеци и 15 дена претставува бенефициран стаж, кој бенефициран стаж се користи само при остварувањето на правото на пензија на лицето кое има бенефициран стаж кои не можеше да ги прифати како основани.

Сето ова од причина што бенифицираниот стаж се вреднува како работен стаж, врз основа на кој работникот остварува и други права од работниот однос, па од тие причини тужениот бил должен при донесувањето на одлуката за престанок на работниот однос истата да ја донесе надлежниот орган на управување при тужениот. Со тоа што е постапено спротивно на член 120 од Законот за работните односи го чини решението и одлуката за престанување на работниот однос со отказ на тужителката како незаконити.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.624/96 од 25.09.1997 година.

52. Во постапката за заштита на правото на работникот судот ја испитува законитоста на одлуката на работодавецот за изречената мерка поради кршење на работната дисциплина или неисполнување на обврските и при одлучувањето не е овластен да ја цени тежината на изречената мерка.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Првостепениот суд го одби тужбеното барање за да се поништи како незаконита одлуката на второстепената дисциплинска комисија на тужениот со која му е изречена мерката престанување на работниот однос.

Второстепениот суд жалбата на тужителот ја одби.

Врховниот суд на Република Македонија одлучувајќи по ревизијата на тужителот ја одби како неоснована поради следните причини:

Првостепениот суд неспорно утврди дека тужителот работел кај тужениот како пожарникар. Критичниот ден кога ја напуштил работата на излезот на капија му е извршена контрола и во торбата што ја носел најдени се повеќе предмети, производи на тужениот. Тужителот немал одобрение предметите да ги изнесе, а не ги пријавил на капија иако бил должен да постапи ако ги имал најдено на просторот за отпад, како што тврди.

Ваквата фактичка состојба тужителот не ја спори и тој ја прифаќа одлуката на првостепената дисциплинска комисија со која му е изречена дисциплинската мерка парична казна во висина

од 15 проценти од платата за време од 6 месеци. Против таквата одлука не приговорил. Сега одлуката на второстепената комисија ја оспорува само поради изречената мерка престанок на работниот однос и смета дека во случајот требало да се примени член 101 од Правилникот за работни односи на тужениот, според кој за сторени тешки повреди на работните должности, кога постојат олеснителни околности, можат да се изречат и мерките јавна опомена и парична казна.

При изнесената фактичка состојба, по наоѓањето на Врховниот суд, основани се заклучоците на пониските судови дека тужителот со дејствијата за кои се товари со оспорената одлука, сторил тешка повреда на работните должности во смисла на член 94 став 1 точка 8 од Правилникот за работни односи на тужениот - кражба на имовината на претпријатието, независно од вредноста на украдените предмети. Согласно член 100 од истиот Правилник за ваквата повреда се изрекува дисциплинска мерка престанување на работниот однос. Фактот што второстепената дисциплинска комисија на тужениот не ја применила одредбата од член 101 од Правилникот и не ја прифатила изречената поблага мерка од страна на првостепената комисија, оспорената одлука не ја прави незаконита.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.1501/95 од 10.01.1997 година.

53. При пресметувањето на еднократниот надомест во вид на испратнина во висина на едномесечна плата најмногу од 12 месечни плати остварени во претходниот месец од денот на престанокот на работниот однос на работникот се зема работењето на работникот заклучно со последниот ден на месецот во кој работел.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

На тужителот работниот однос му престанал заклучно со ден 28.02.1995 година согласно одредбата од член 125 од Законот за работните односи. Се повикување на член 130 став 1 точка 3 од истиот закон, на него му е обезбедено и право на еднократен

надомест во вид на испратнина со тоа што при утврдувањето на висината на истата, како основица е земена платата која тужителот ја остварил во јануари 1995 година како претходен месец од денот на престанокот на работниот однос. Во конкретниов спор тој побарал како основица на пресметнување да му биде земена платата што тој ја остварил во месец февруари 1995 година односно тужениот да му плати разлика од неосстварената испратнина во висина од 18.810,00 денари.

Првостепениот суд го уважил тужбеното барање поаѓајќи од тоа што во случајов, со тоа што тужителот работел заклучно со 28.02.1995 година кај тужениот, последниов е во обврска да му го пресмета, а потоа и исплати надоместот во вид на испратнина, врз основа на примената плата за месец февруари 1995 година. Во жалбена постапка второстепениот суд застанал на спротивно стајалиште - тужителот нема право на бараната разлика бидејќи основицата за пресметување на надоместот е платата што тужителот ја остварил во јануари 1995 година а не во февруари 1995 година, земајќи за точно дека работниот однос на тужителот не престанал на 01.03.1995 година и претходен месец на работење не е февруар 1995 година туку јануари 1995 година.

Во постапка по ревизија од тужителот, Врховниот суд ја преиначи второстепената пресуда, одбил жалбата на тужениот и ја потврдил првостепената пресуда. По наоѓање на Судот, правилно првостепениот суд утврдил дека престанокот на работниот однос на тужителот е заклучно со 28 февруари 1995 година и основица за надоместокот во вид на испратнина треба да биде примената плата од тужителот кај тужениот и тоа платата од месец февруари. Ова од причина што тужителот работел кај тужениот заклучно со 28 февруари 1995 година што значи цел месец февруари 1995 година од што и следи заклучокот дека тој е месецот во смисла на член 130 став 1 точка 3 од Законот за работните односи врз основа на кој ќе се пресметува надоместот во вид на испратнина.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
Рев.бр.135/96 од 12.02.1997 година.

54. Тужениот е во обврска да ја исплати испратнината во висината предвидена во законот кој бил во важност во време на донесувањето на решението, а не таа определена со решението.

Од образложението:

Првостепениот суд утврдил, а второстепениот суд прифатил дека тужениот во текот на 1994 година поради структурално приспособување на стопанството и намалување на потребата од работа и работници со постигната согласност со тужителите донел решение за престанок на работниот однос. Престанокот на работниот однос го поврзал со исплата на еднократен надомест во висина од 24 просечни лични доходи во вид на испратнина. Од средствата што требало да се исплатат на тужителот 40% требало да ги исплати тужителот во висина на просечен личен доход остварен во последните три месеци а 60% била обврска на Министерството за труд и социјална политика, а во висина на просечен личен доход по работник во стопанството на Република Македонија остварен во последните три месеци. Тужителите дале писмени изјави дека се согласни 60% од опремината да им биде исплатена од Министерството за труд и социјална политика а другиот дел од средствата од 40%, тужениот да им ги исплати откако ќе бидат обезбедени средства за таа намена. Судот со помош на вешто лице ја утврдил висината од 40% што требало тужениот да ја исплатат и на тужителите.

Врз основа на вака утврдената фактичка состојба, судовите застанале на стојалиште дека тужбеното барање на тужителите е делумно основано и прифатиле дека независно од дадените писмени изјави тужениот е во обврска на тужителите да им исплати разлика од 40% од опремината, а дали ќе има обезбедени средства за таа намена ќе биде предмет на спроведување на извршувањето на судската одлука во извршна постапка. Воедно судовите досудиле и законска затезна камата сметано од денот на поднесување на тужбата до исплата.

По мислење на Врховниот суд на Република Македонија, судовите прифаќајќи дека на тужителите им припаѓа право на испратнина на најмалку 24 просечни лични доходи, а кое право

произлегувало од одредбите од Законот за основните права од работен однос, погрешно го примениле материјалното право бидејќи во време на донесувањето на решенијата тој закон престанал да важи, а во сила стапиле одредбите од член 125 и 130 од Законот за работните односи.

Согласно член 125 од Законот за работни односи кој стапи во сила на 07.01.1994 година ("Службен весник на РМ" бр.80/93 и 14/95) на работникот може да му престане работниот однос со отказ поради економски, технолошки, структурални или слични промени во случај кога работодавецот има намера да воведи поголеми промени во производството, програмата, реорганизацијата, структурата и технологијата, а кои ќе предизвикаат потреба од намалување на бројот на работниците.

Согласно член 130 став 1 точка 3 од Законот за работните односи, на работникот не може да му престане работниот однос ако работодавецот не му обезбеди една од следните права, еднократен надомест во вид на испратнина, во висина на едномесечна плата на работникот за секои две години работен стаж, а најмногу 12 месечни плати, остварени во претходниот месец од денот на престанокот на работниот однос на работникот, што се исплатува со денот на престанокот на работниот однос.

Со оглед на тоа да решенијата што тужениот ги доставил на тужителите за исплаќање на опремина биле донесени во време кога биле во важност одредбите од Законот за работни односи тоа на тужителите има припаѓа еднократен надомест во вид на испратнина во висина на едномесечна плата на работникот за секои две години работен стаж а најмногу 12 месечни плати остварени во претходниот месец од денот на престанокот на работниот однос на работникот, што се исплатува со денот на престанокот на работниот однос.

Оттаму погрешно сметаат судовите дека обврската на тужениот е да исплати опремина во висина од 24 плати наместо 12 плати како тоа предвидува Законот за работни односи.

Решено во Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.995/96 од 27.11.1997 година.

005 TP
55. Денот означен на приемниот штембил на поштата за примени препорачани пратки, не е доказ дека писменото тогаш било предадено и примено од тужителот.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Првостепениот суд утврдил, а второстепениот суд прифатил дека со писмено известие тужениот го известил тужителот, дека му престанал работниот однос сметано од 02.09.1992 година. Во приемната книга на ПТТ Г. е евидентирано дека препорачаната пратка е предадена во пошта на име на тужителот. Тужителот за заштита на своите права поднел тужба на 04.11.1994 година.

На вака утврдена фактичка состојба судовите застанале на стојалиште дека тужителот не побарал заштита на своите права од работниот однос, во роковите предвидени во член 138 од Законот за работните односи, поради што тужбата ја отфрлиле како ненавремена.

Врховниот суд на Република Македонија најде дека судовите поради погрешна примена на материјалното право, фактичката состојба нецелосно ја утврдиле.

Имено, пониските судови утврдиле дека писменото известување со кое тужителот бил известен дека му престанува работниот однос, во поштата на име на тужителот било предадено на 27.04.1994 година, меѓутоа ова не значи дека тужителот лично го примил. Денот означен на приемот на пратката во поштата не е доказ дека препорачаната пратка била предадена и примена од тужителот.

Во член 138 став 1 од Законот за работните односи е предвидено дека работникот кој не е задоволен со конечната одлука на надлежниот орган или ако тој орган не донесе одлука во рок од 15 дена од денот на поднесувањето на барањето односно на приговорот, има право во наредниот рок од 15 дена да бара заштита на своите права пред надлежниот суд. Во конкретниот случај пониските судови не утврдиле дека тужителот писменото известување од тужениот го примил лично за да можеле преку тој факт да ценат од кога почнуваат да течат роковите за заштита на неговите права пред судот.

Решено во Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.740/96 од 16.10.1997 година.

56. На работникот не може да му престане работниот однос со отказ од причини што веднаш не се јавил на новото работно место, кога навремено поднел приговор против решението за негово прераспоредување. Поднесениот приговор го задржува извршувањето на решението и тоа ниту можело да почне да се извршува.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Првостепениот суд на основа изведените докази неспорно утврди дека тужителот со решение од 09.11.1994 година е распореден на работно место - раководител на депонија. Против ова решение тужителот навреме поднел приговор по кој тужениот не одлучил, ами го донесол оспореното решение од 06.12.1994 година со кое на тужителот му престанува работниот однос поради тоа што не се јавил на новото работно место. На основа така утврдената фактичка состојба тој суд го уважил барањето и ги поништил оспорените одлуки на тужениот заземајќи стојалиште дека согласно член 135 став 3 од Законот за работните односи приговорот поднесен од тужителот го задржува извршувањето на решението за негово прераспоредување до донесувањето одлука по приговорот, односно до истекот на рокот во кој тужениот бил должен да одлучи по него и дотогаш тужителот не бил должен да постапи по решението за прераспоредување.

Второстепениот суд во целост ја прифатил утврдената фактичка состојба и дадените причини од првостепениот суд.

Одлучувајќи по ревизијата на тужениот, Врховниот суд на Република Македонија ја одби како неоснована. Поднесувањето на приговорот од страна на тужителот против решението за прераспоредување, го задржува неговото извршување до донесувањето на конечна одлука од тужениот по приговорот. Тоа значи дека тужениот не можел да бара тужителот да стапи на работа на работното место на кое бил распореден за времето до поднесувањето на приговорот, какво стојалиште изразува ревизијата, па со поднесувањето на приговорот да го прекине работењето на тоа работно место и да продолжи да работи на старото работно место до донесувањето конечна одлука по приговорот. Член 135 од Законот за работните односи не зборува за прекинување на извршувањето на решението, ами за негово задржување. Задржувањето на извршувањето на решението

според оваа одредба, значи дека тоа ниту може да почне да се извршува до поднесувањето на приговорот, односно до истекот на рокот за негово поднесување, бидејќи тоа решение не е конечно, ниту извршно.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.922/96 од 27.11.1997 година.

005-1710

57. Кога во решението за престанок на работниот однос е дадена изречна поука дека решението е конечно, работникот не го губи правото на судска заштита кога не поднел приговор против тоа решение до надлежниот орган на работодавецот, а во законскиот рок повел спор пред надлежниот суд.

Од образложението:

Пониските судови ја отфрлиле тужбата со која е побарано за да се поништи решението за престанок на работниот однос донесено од тужениот, како недопуштена, од причини што тужителот претходно не барал заштита на правото пред надлежниот орган на тужениот со поднесување на приговор против оспореното решение, заземајќи стојалиште дека тоа решение не е конечно без оглед на дадената поука во него.

Врховниот суд на Република Македонија одлучувајќи по ревизијата на тужителот, неа ја уважи, ги укина решенијата на пониските судови и предметот го врати на првостепениот суд на натамошна постапка, заземајќи го правното стојалиште како во сентенцата.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.929/96 од 12.12.1997.

005-1710

58. Со врачувањето на работната книшка во која му е заклучен работниот стаж, работникот сознава за повредата на своето право и може да поднесе приговор до органите на работодавецот иако не добил решение за престанок на работен однос. Ако така не постапи го губи правото да бара судска заштита.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Првостепениот суд го уважил тужбеното барање и го задолжил тужениот да му исплати на тужителот на име штета за неисплатена плата за времето од 20.01.1994 година до 31.10.1994 година досудените износи, како и трошоци направени во постапката.

Второстепениот суд таквата пресуда ја потврди.

Основано ревизијата приговара дека судовите не го ценеле приговорот на тужениот дека тужителот го пропуштил законскиот рок да бара заштита на правото пред органите на тужениот, поради што погрешно го примениле и материјалното право.

Во случајов не е спорно дека во однос на поставеното тужбено барање прејудициелно е прашањето дали на тужителот му престанал работниот однос на 20.01.1994 година или пак не. Првостепениот суд неспорно утврдува дека на 20.01.1994 година секретарот на тужениот кога воедно му била врачена и работната книшка на тужителот, го упатил да се обрати до Пензиско инвалидската комисија за остварување на своето право по основ на пензиско и инвалидско осигурување. Меѓутоа, тужениот не донел и решение за престанок на работниот однос, поради што двата суда заклучиле дека работниот однос на тужителот не му е престанат, па врз основа на тоа, го уважуваат тужбеното барање.

Меѓутоа, според член 135 од Законот за работните односи, работникот има право да поднесува приговор против одлука донесена во врска со неговите права. Приговорот го поднесува во рок од 15 дена од денот на врачувањето на одлуката со која е повредено неговото право, односно од денот кога дознал за повредата на правото. Според член 138 став 2, заштита на правата пред надлежниот суд работникот не може да бара ако претходно не барал заштита на правото пред надлежниот орган кај работодавецот, освен правото на парично побарување.

Двата пониски судови воопшто не ги зеде предвид цитираните законски одредби кога го разрешувале прејудициелно прашањето за постоењето на работниот однос на тужителот, кое е основ за правилно одлучување по поставеното тужбено барање.

По наоѓање на овој суд, согласно член 135 став 2 од Законот за работните односи со врачувањето на работната книшка во која му е заклучен работниот стаж, работникот сознава за повредата на своето право и тој може да поднесе приговор до

органицте на работодавецот. Ако така не постапил, согласно член 138 став 2 од истиот закон, го губи правото да бара заштита пред редовниот суд.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.929/95 од 20.06.1996 година.

59. Кога според актите на претпријатието продавачите солидарно одговараат за кусокот во продавницата и се утврди дека таков постои, тогаш секој од продавачите тешко ја крши работната обврска и работодавецот може да им даде отказ.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Неоснован е и наводот во ревизијата за погрешна примена на материјалното право, кога се има во предвид утврдената фактичка состојба. Имено, во редовната постапка е утврдено дека тужителот бил раководител на продавница. При пописот на продавницата на 1.12.1994 година пронајден е кусок од 126.159,50 денари и 89 гајби. И претходните две години тужителот покажувал кусок и бил казнуван со парични казни. Утврдениот кусок во работењето претставува тешко кршење на работната обврска согласно член 121 а точка 5 и 6 од Законот за имени и дополненија на Законот за работни односи заради што на тужителот му е даден отказ.

На вака утврдената фактичка состојба првостепениот суд го одбил тужбеното барање, да се поништи решението со кое му е даден отказ на тужителот и да се задолжи тужениот да го врати на работно место продавач, наоѓајќи дека во дејствието на тужителот се содржани битните елементи од повредите на работните обврски предвидени во член 121 а точка 5 и 6 од Законот за измени и дополненија, кои повреди и тужителот не ги спори. Второстепениот суд потврдувајќи ја првостепената пресуда ги прифатил истите причини додавајќи дека во врска со прашањето кој го сторил кусокот, дали тужителот или другиот продавач, првостепениот суд утврдил дека тие солидарно одговараат согласно Правилникот на тужениот бидејќи соодветниот дел што припаѓа на секој од нив не е возможно да се утврди.

Врховниот суд на Република Македонија оценува дека со ваквото одлучување пониските судови правилно го примениле материјалното право и во целост ги прифаќа како основани дадените причини од кои тие се раководеле при одлучувањето.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.412/96. од 12.03.1997 година.

60. Министерот за внатрешни работи е овластен да врши распоредување на работникот од едно на друго работно место и работни задачи во зависност од потребите на органот а кое одговара на степенот на стручната подготовка од определен вид занимање, знаење и способности.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Првостепениот суд утврдил, а второстепениот суд прифатил дека министерот за внатрешни работи донел решение со кое тужителот го распоредил од едно на друго работно место. Пониските судови го уважиле тужбеното барање на тужителот, ги поништиле решенијата на министерот за внатрешни работи и застанале на стојалиште дека тужениот не се придржувал на член 20 и член 21 од правилникот. Имено, според овие одредби предлог за распоредување на работникот дава началникот на управата и за самото распоредување одлучува министерот. Во конкретниот случај отсутствувал предлогот од началникот.

По наоѓање на Врховниот суд на Република Македонија ваквиот заклучок на пониските судови е погрешен. Според член 200 од Законот за органите на управата функционерот кој раководи со органот на управата може да одлучи работник во органот на управата да се распореди на други работи и задачи што одговараат на неговата стручна подготовка, односно работна способност стекната со работа, во согласност со општиот акт во систематизацијата на работите и задачите. Според член 20 од Правилникот за работните односи на работниците во Министерството за внатрешни работи на Република Македонија предвидено е дека работникот се распоредува на работи и задачи за чие вршење засновал работен однос. Во остварувањето на функцијата на министерството работникот може да биде распореден на секои работни задачи кои одговараат на неговиот

степен на стручна подготовка од определен вид занимање, знаење и на неговите способности, во согласност со правилникот за систематизација на работите и задачите во Министерството. Решението за распоредување на работник го донесува министерот за внатрешни работи. Во конкретниот случај министерот за внатрешни работи оспорените решенија ги донел врз основа на неговите законски овластувања кои произлегуваат од гореситираната законска одредба, а во согласност со член 20 од правилникот. Имено, од законот произлегува дека министерот има овластување, и самиот непосредно да одлучува за распоредување на работникот од едно на друго работно место и задачи. Судот при ова ја цени законитоста на постапката за донесувањето на оспореното решение, а како министерот постапил во рамките на своите законски овластувања, тоа оспореното решение за распоредување на тужителот е законито.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.993/96 од 18.12.1997 година.

006- пр. 5.11

61. Друштво со ограничена одговорност не е пасивно легитимирано во спорите за побарувања спрема основачот, доколку од договорот за основање, склучен според член 82 од Законот за претпријатијата, таква обврска не произлегува.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Тужителот авиобилетите ги купил во 1991 година од ЈАТ Б. Деловница во С. Во тоа време тужениот не постоел како правно лице. Подоцна бил регистриран како правно лице во Окружниот стопански суд во С., а не како правен следбеник на ЈАТ од Б.

Врховниот суд на Република Македонија смета дека со побиваната и првостепената пресуда правилно е применето материјалното право, од причина што тужениот на 04.04.1992 година бил регистриран во Окружниот стопански суд како претпријатие за сообраќајно - агенциски работи ЈАТ С, при што како основач се јавил ЈАТ Б, кој согласно член 10 од договорот за оснивање предвидено е дека основачот не одговара за обврските на друштвото. Тоа значи дека ЈАТ ДОО С, било формирано како самостојно, новоформирано претпријатие, кое

подоцна го менува називот на фирмата ДОО А. С. Според тоа, тужениот не е правен следбеник на ЈАТ Б., при што ЈАТ од Б. бил само основач. При таква состојба, а како авио билетите биле купени во 1991 година од ЈАТ Б, во кој период тужениот не постоел како правно лице, кој не е правен следбеник на ЈАТ Б., правилно е заклучено во побиваната и првостепената пресуда дека тужениот нема пасивна легитимација за водење на овој спор.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.1300/95 од 14.11.1996 година.

006 - 1.5.97

62. Единствениот сопственик на приватно претпријатие може да им одговара на доверителите за обврските на претпријатието неограничено солидарно, ако е утврдено и ако со своите дејствија или со мешање на својот имот или на имотот на претпријатието создава кај другите привид на стопански идентитет со претпријатието.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Во текот на редовната постапка е утврдено дека тужената е основач на УТПП Т. од Б. и согласно член 3 од Актот за основање донесен на 10.06.1993 година, на приватното претпријатие по основ на договор за франшизинг ќе работи во состав на УТПМ. од Б. Во договорот за франшизинг во член 1 е предвидено дека тужителот на УТПП Т, ќе му ја отстапи деловната просторија на улица ППЊ. како и да му овозможи користење на основните средства и инвентарот, за што пак УТПП Т.земал обврска да плаќа надоместок, а начинот на плаќањето бил уреден во член 12 од споменатиот договор. Како со решение на Окружниот стопански суд во Б. била заклучена ликвидациона постапка на УТПП Т. тужителот за да го наплати долгот поднел тужба против тужената како основач на приватното претпријатиеТ.

Пониските судови го уважиле тужбеното барање на тужителот преку примената на член 140-а од Законот за претпријатијата, затоа што тужената претставувајќи го во правниот промет приватното претпријатие и настапувајќи во негово име и за негова сметка кај другите субјекти создала привид

на идентитетот со претпријатието, поради што има обврска да го исплати долгот на тужителот во износ од 311.474,00 денари.

Врховниот суд на Република Македонија смета дека таквата оценка на пониските судови, дека тужената како единствен сопственик на приватното претпријатие со своите дејствија или со мешање на својот имот или на имотот на претпријатието создала кај другите привид на стопански идентитет со претпријатието, нема утврдено причини за решителните факти од каде би се согледало кои биле нејзините дејствија на мешање на својот имот и на имотот на приватното претпријатие, како и тоа на кој начин кај другите создала привид на стопански идентитет со претпријатието, како би можела да дојде до примена одредбата од член 140-а од Законот за претпријатијата.

Решение во Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.815/96 од 30.10.1997 година.

63. Под надоместоци од член 22 од Законот за преструктурирање на дел од претпријатијата кои во своето работење искажуваат загуби се подразбира исплатување на надоместоци на плата, а не и надоместоци за превоз, општествена исхрана и слично кои се предвидени во општите и другите колективни договори.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

На тужителот кому му престанал работниот однос кај тужениот како претпријатие кое искажало загуба, не му било исплатено дел од платата од 1.589,00 денари, како и износ од 6.840,00 денари на име надоместок за превоз, 6.300,00 денари на име неисплатен надоместок за општествена исхрана и износ од 2.882,00 денари за неискористен дел од годишен одмор.

Во спорот за исплата на споменатите износи, првостепениот суд го уважил тужбеното барање, но во жалбена постапка второстепениот суд, освен за платата, за останатите надоместоци го одбил тужбеното барање на тужителот. Со ставот на второстепениот суд се сложил и ревизискиот суд.

По наоѓање на Врховниот суд, второстепениот суд правилно го применил во случајов материјалното право, или

поточно одредбата од член 22 од Законот за реструктурирање на дел од претпријатијата кои во своето работење искажуваат загуби ("Службен весник на РМ" бр.2/95), во кој пак неспорно е дека спаѓа и тужениот. Според оваа законска одредба на работникот на кој поради реструктурирање на претпријатието му престане работниот однос, му се исплатуваат неисплатените плати, надоместоци и испратнината. Во случајов тужителот имал право на наплата само на делот од неисплатената плата, но не и на останатите надоместоци, зошто тие не се надоместоци на плата, какви што се надоместоците предвидени во член 72 и 73 од ЗРО (на пример надоместокот на платено отсуство од работа и сл.), туку се друг вид на надоместоци од работа и работен однос, кои посебно се регулираат во општите и други колективни договори. Со одредбата од член 22 од цитираниот закон, законодавецот ги опфатил само надоместоците на плата, а не и другите надоместоци, поради што и во случајов тужителот нема право на бараните надоместоци.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
Рев.бр.873/96 од 10.12.1997 година.

64. Второстепениот суд пред да ја отфрли жалбата на странката поднесена од полномошникот за кој сметал дека постапил спротивно на член 13 став 3 од Законот за адвокатура ("Службен весник на РМ" бр.80/92), бил должен да постапи како со поднесок во согласност со член 106 и 109 од ЗПП.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Второстепениот суд прифатил за утврдено дека тужителот во текот на постапката бил застапуван со уредно полномошно од адвокат. Жалбата од тужената против делумната пресуда на првостепениот суд со која таа го изгубила спорот е поднесена преку полномошникот адвокат со уредно полномошно. Од увидот во полномошното и штембилот на горниот агол од писменото произлегувало дека двајцата полномошници на тужителот и тужената имале заедничка адвокатска канцеларија, па како интересите на двете странки се спротивставени, тоа согласно член 13 став 3 од Законот за адвокатурата полномошникот на тужената не можел да дава правна помош и

да составува жалба кога во истата правна работа друг адвокат од иста адвокатска канцеларија давал правна помош на спротивната страна. Од овие причини второстепениот суд со побиваното решение жалбата ја отфрлил како недозволена.

Согласно член 358 став 1 од Законот за процесна постапка, неблагоприятна, непотполна или недозволена жалба, претседателот на советот на првостепениот суд со решение ќе ја отфрли. Согласно став 2 од наведениот член жалбата е недозволена, ако жалбата ја поднело лице кое не е овластено за поднесување на жалба, или лице кое се откажало или ја повлекло жалбата, или лице кое поднесло жалба а немало правен интерес за нејзино поднесување.

Согласно член 367 од Законот за процесната постапка, неблагоприятна, непотполна или недозволена жалба второстепениот суд ќе ја отфрли со решение ако тоа не го сторил првостепениот суд.

По мислење на Врховниот суд на Република Македонија, полномошникот на тужената не може да се прифати дека е лице кое не е овластено да поднесува жалба кога адвокатот на тужената имал уредно полномошно за преземање на ова процесно дејствие, да вложи жалба против делумната пресуда на првостепениот суд. Од тие причини не може да се прифати дека е неовластено лице во согласност со наведените одредби. Второстепениот суд ако сметал дека полномошникот на тужената спротивно на адвокатската етика предвидена во член 13 став 3 од Законот за адвокатурата (Службен весник на РМ бр.80/92), се прифатил да дава правна помош на странка кога по истата правна работа, друг адвокат од иста адвокатска канцеларија давал правна помош на спротивната странка, бил должен да постапи како со поднесок кој не содржи се што е потребно за да може по него да се постапува. Согласно член 106 и 109 од Законот за процесна постапка, бил должен да ја повика тужителката и да ја предупреди во смисла на одредбите од член 13 став 3 од Законот за адвокатурата, да го уреди поднесокот, односно да ангажира друг полномошник, со цел да не настапа штетни последици за неа со пропуштање на рокот за жалба.

Второстепениот суд со побиваното решение одлучил на штета на странката која поднела благовремено жалба со што сторил суштествена повреда на одредбите од член 354 став 1 во врска со член 358, 367 и 374 од Законот за процесната постапка,

поради кое наводите во ревизијата се основани и во согласност со член 394 од Законот за процесната постапка, се одлучи како во изреката на решението.

Решено во Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.364/96 од 03.07.1997 година.

65. Судовите се надлежни да ги решаваат спорите кои настануваат меѓу субјектите на правото, а другите државни органи само ако со посебен закон им се ставени во надлежност.

Како во Законот за радиодифузија не е предвидена надлежност на друг државен орган да решава за спорите што настануваат поради неплаќањето на надоместокот за користење на радиодифузен приемник, произлегува дека за решавањето на овие спорови е надлежен судот.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Повикувајќи се на одлуката на Уставниот суд на Република Македонија, подносителите на барањето за заштита на законитоста и ревизијата сметаат дека надоместокот за користење на радиодифузните приемници е јавна давачка, па како со закон не е ставено во надлежност на судот да одлучува за постоење или непостоење на таа обврска и за присилната наплата, произлегува дека со одлучувањето по поставеното тужбено барање, судовите сториле суштествена повреда на одредбите од процесната постапка по член 354 став 2 точка 3 од Законот за процесната постапка т.е. одлучувале за барање кое не спаѓа во судска надлежност, неукажувајќи притоа кој друг државен орган е надлежен. Меѓутоа, овој суд ваквиот навод го оцени како неоснован. Согласно член 16 од Законот за процесната постапка, судот во текот на целата постапка по службена должност внимава дали решавањето на спорот спаѓа во судска надлежност и кога судот во текот на постапката утврди дека за решавање на спорот не е надлежен суд туку друг домашен или странски орган, ќе се огласи за ненадлежен, ќе ги укине спроведените дејствија во постапката и ќе ја отфрли тужбата, а согласно член 8 од Законот за судовите ("Службен весник на РМ" бр.36/95), судот се повикува на судска ненадлежност само кога со закон изричито е предвидена надлежност за решавање на конкретното барање на друг државен

орган. Согласно пак член 5 став 1 алинеја 2 од истиот закон, судот одлучува во со закон пропишана постапка за споровите меѓу граѓаните и другите правни субјекти. Од овие одредби, произлегува дека по правило судовите се надлежни да ги решаваат споровите кои настануваат меѓу субјектите на правото, а другите државни органи само ако со посебен закон им се ставени во надлежност. Како за решавање на споровите во врска со плаќањето на надоместокот за користење на радиодифузни приемници во Законот за радиодифузија не е предвидена надлежност на друг државен орган, а и во барањето за заштита на законитоста и ревизијата не се укажува кој друг државен орган би бил надлежен, без оглед на тоа дали надоместокот е јавна давачка или не, Врховниот суд на Република Македонија оценува дека со одлучување по тужбеното барање, судовите не ја сториле суштествената повреда на одредбите од процесната постапка на која се укажува.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, Гзз бр.25/96 и Рев.бр.772/96. 26.02.1997.

66. Во спор за надомест на штета пред суд во Република Македонија, помеѓу странски државјани и за штета што настапила во странство, без дадена согласност од тужениот, истакнувајќи приговор за ненадлежност, судот може во текот на целата постапка по службена должност да се огласи за ненадлежен, да ги укине спроведените дејствија и тужбата да ја отфрли.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Од списите на предметот, како и од одлуките на пониските судови се гледа дека спорот се водел за надомест на штета, кој настанал во СР Југославија, помеѓу странки кои биле државјани на СР Југославија и дека тужениот приговорил на месната надлежност на првостепениот суд.

Според член 16 став 3 од Законот за процесната постапка ("Службен лист на СФРЈ" бр.4/77, 36/80, 69/82, 58/84, 74/87, 57/89, 20/90 и 27/90), кој согласно член 5 од Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија е преземен како републички пропис, кога судот во текот на постапката ќе

утврди дека за решавање на спорот не е надлежен македонскиот суд, по службена должност ќе се огласи за ненадлежен, ќе ги укине спроведените дејствија во постапката и ќе ја отфрли тужбата, освен во случаите во кои надлежноста на македонскиот суд зависи од согласноста на тужениот, а тој ја дал својата согласност.

При ваква фактичка и правна состојба, правилно постапил првостепениот суд кога го донел решението со кое се огласил за ненадлежен, ги укинал спроведените дејствија во постапката и тужбата ја отфрлил, а второстепениот суд од своја страна правилно постапил кога со нападнатото решение во ревизијата ја одбил жалбата на тужителот како неоснована, а решението на првостепениот суд го потврдил.

Тоа значи дека за законитоста на одлуката на пониските судови, без значење е околноста што претходно првостепениот суд се прифатил за месно надлежен, од причина што согласно наведената законска одредба од член 16 став 3 од Законот за процесната постапка, решението што го донел можел и бил должен да го донесе во текот на целата постапка.

Од овие причини следуваше согласно член 400 во врска со член 393 од Законот за процесната постапка, ревизијата на тужителот да се одбие како неоснована.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.1025/96 од 18.12.1997 година.

67. Жалбата составена од адвокат по барање на процесната странка е дозволена, без оглед што таа не му издала и писмено полномошно, а како била незадоволна со нејзината содржина лично поднела дополнение на жалбата.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Второстепениот суд ја отфрлил како недозволена жалбата на адвокатот изјавена во име на предлагачот против одлуката на првостепениот суд.

Против таквата одлука на второстепениот суд Јавниот обвинител на Македонија поднесе барање за заштита на законитоста заради повреда на законот, бидејќи судот погрешно

ја применил одредбата од член 98 став 2 од Законот за процесната постапка.

Врховниот суд на Република Македонија најде дека барањето за заштита на законитоста е основано. Имено, во случајов второстепениот суд со нападнатото решение утврдува дека првостепениот суд извршил делба на недвижниот имот кој претставува заедничка сопственост на странките во определени реални делови. Против таквото решение во благовремен рок, жалба поднеле адвокатот но без да приложи полномошно од странката. Адвокатот не се јавил на поканата на судот, ниту пак доставил уредно полномошно. Меѓутоа, самиот предлагач се јавил во судот и на записник пред судијата изјавил дека по негово барање жалбата била напишана од страна на адвокатот, но тој со нејзината содржина не бил задоволен, па поднел дополнение на жалбата. На основа вака утврдената фактичка состојба, второстепениот суд ја отфрлил како недозволена.

По мислење на овој суд основан е приговорот дека во случајов второстепениот суд го повредил процесниот закон. Од изјавата на предлагачот неспорно произлегува дека адвокатот жалбата ја составил по негово барање. Од изјавата се заклучува дека составувањето и поднесувањето на жалбата е сторено со негово одобрение и согласност. Од тие причини дополнението на жалбата треба да се гледа во врска со поднесената жалба од адвокатот, која е навремена, и како последица на несогласноста со нејзината содржина, а не како засебна.

Од изнесените причини е заземено стојалиште како во сентенцата.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.33/97 од 10.07.1997 година.

011-377

68. Во спор за поништување на одлука за извршен избор по објавениот конкурс (оглас), избраниот кандидат не е нужен сопарничар со работодавецот.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Првостепениот суд тужбата со која тужителот барал да се поништи решението на тужениот за избор на директор и да

спроведе повторна постапка за негов избор ја отфрлил како неуредна, од причини што тужителот не постапил по задолжението на судот, да ја прошири и против избраниот кандидат, како нужен сопарничар во тој спор.

Второстепениот суд ваквата одлука ја потврдил.

Врховниот суд на Република Македонија одлучувајќи по барањето за заштита на законитоста и ревизијата најде дека тие се основани. По мислење на овој суд, основани се приговорите во двата правни лека дека во случајот пониските судови го повредиле процесниот закон. Во конкретниот случај, избраниот кандидат не е нужен сопарничар со работодавецот. Според одредбата од член 201 од Законот за процесната постапка, ако според законот или поради природата на правниот однос, спорот може да се реши само на еднаков начин спрема сите сопарничари (единствени сопарничари), тие се сметаа како една процесна странка, така што во случај одделни сопарничари да пропуштат некое процесно дејствие, дејството на процесните дејствија што ги извршиле други сопарничари се протегат и на оние што не ги презеле тие дејствија.

Во конкретниот спор, тужителот ја оспорува законитоста на одлуката на тужениот за избор на директор. Согласно одредбите од Законот за работни односи, ваквата постапка, во колку судот најде дека таа не е законита ја поништува, а не одлучува мериторно за избор. Повторниот избор пак го спроведува тужениот преку своите органи и во таа постапка избраниот кандидат целосно ги има правата по огласот како пријавен кандидат. Според тоа, со предметната тужба директно не се засегаат правата и интересите на избраниот кандидат, ниту пак се работи за барање за заштита од негови дејствија и активности, за да би можеле евентуалната позитивна одлука во ваквото барање да се однесува и на него.

Бидејќи во случајов не е спорно дека предметната тужба ја има содржината пропишана во одредбата од член 186 став 1 од Законот за процесната постапка, пониските судови немале основ за примена на одредбата од член 109 од тој закон.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.51/97 и Рев.бр.688/97 од 16.10.1997 година.

69. Рокот од 8 дена за поднесување на тужба за заштита на повредени права на учесник по конкурс за именување на директор, почнува да тече од денот на добиеното известие за избор на кандидатот, а не од денот кога неформално кандидатот дознал за именувањето по конкурсот.

Од образложението:

По распишаниот конкурс за именување на директор на тужениот учество пријавил и сега тужителот. По извршеното именување по конкурсот сега тужителот, неформално дознавајќи дека е именувано друго лице, поднел тужба против тужениот за поништување на конкурсот и одлуката за именување по истиот.

Пониските судови со решение ја отфрлиле тужбата на тужителот како ненавремена, бидејќи истата била поднесена по истек на 8 дена од денот за дознавањето за именувањето на друг кандидат, повикувајќи се на одредбата од член 55 од Законот за претпријатијата ("Службен лист на СФРЈ" бр.77/78, 40/89, 46/90, 61/90 и "Службен весник на РМ" бр.15/93 и 55/95). Според оваа законска одредба, кандидатот кој учествувал на конкурс за именување на директор, има право на тужба до надлежниот суд, ако не е задоволен со одлуката за именување - во рок од 8 дена од приемот на известие за именувањето. Тие судови сметале дека рокот од 8 дена за тужителот тече од денот кога неформално тој дознал за именувањето, а во случајов пак тој рок бил поминат, па согласно член 282 од Законот за процесната постапка, тужбата ја отфрлиле како ненавремена.

Во постапка по ревизија од тужителот, Врховниот суд не се сложил со ставот на пониските судови. Според Судот рокот за поднесување на тужба за заштита на повредени права во врска со именување на директор по објавен конкурс, почнува да тече од денот на добивање на писмено известие за неизвршено именување, а не од денот на дознавање за именувањето на друг начин (од пријатели, трети лица и сл.на ова). Како пак во случајов нема во предметот сознанија - дали и кога тужителот бил известен за именувањето, решенијата на судовите биле укинати и предметот вратен на повторно постапување пред првостепениот суд, бидејќи била сторена суштествена повреда од член 394 став 1 а во врска со член 282 став 1 од Законот за процесната постапка. Ако при повторното судење се утврди дека воопшто не е писмено известен тужителот за извршеното именување на друг кандидат

по конкурсот, тужбата е навремена и судот мериторно ќе одлучува во спорот.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија
Рев.бр.514/96 од 26.03.1997 година.

70. Кога во стечајната постапка на предлог на одборот на доверителите е постигнато присилно порамнување, со кое е признаено побарувањето на сега тужителот како доверител, кое не е поништено и е извршено, па доверителот поведе спор против должникот со барање да се утврди дека со начинот на кој е пресметано и исплатено неговото признаено побарување, тужениот неосновано се стекнал со имотна корист и да се задолжи тужениот стекнатото да му го врати со камата, се работи за спор за кој веќе правосилно е одлучено.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Ревизијата не е основана.

При неспорните околности меѓу странките дека тужителот како работник на тужениот, возач на товарно моторно возило, имал побарување од тужениот од неисплатени дневници во девизи, но во денарска противвредност, дека на предлог на одборот на доверителите во стечајната постапка е постигнато присилно порамнување со кое на тужителот му е признаено побарувањето во целост, а кое не е поништено и дека на тужителот во целост му е исплатено побарувањето во денарската противвредност и во рок, Врховниот суд на Република Македонија оценува дека заклучокот на пониските судови спорот меѓу странките да е решен со присилното порамнување и дека сегашниот процес се води за предмет за кој веќе е склучено судско порамнување е правилен. Со отфрлањето на тужбата, со која е барано да се утврди дека со начинот на кој е пресметуван и исплатен долгот по решението за присилно порамнување тужениот се стекнал со имотна корист без основ и да се задолжи тужениот стекнатото без основ да му го врати на тужителот, со камата од 08.01.1995 година, судовите правилно ги примениле одредбите од член 323 од Законот за процесната постапка, а со причините изнесени во нивните решенија во целост се согласува.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.1420/95 од 10.12.1996 година.

71. Ако тужителот со писмен поднесок пред донесувањето на пресудата го отповика откажувањето од тужбеното барање, судот не може да донесе пресуда врз основа на откажување.

Од образложението:

Основани се ревизиските наводи за сторена суштествена повреда на одредбите од процесната постапка според член 354 став 1 од ЗПП во врска со член 351 а од Законот за измени и дополненија на Законот за процесна постапка ("Службен лист на СФРЈ" бр.27/90).

Во член 331 а став 1 предвидено е дека ако тужителот до заклучувањето на главната расправа се откаже од тужбеното барање, Судот без натамошно расправање ќе донесе пресуда со кое го одбива тужбеното барање (пресуда врз основа на откажување). Во став 5 од истиот член е предвидено дека откажувањето од тужбеното барање, на рочиштето или со писмен поднесок, тужителот може и без согласност на тужениот да го отповика до донесувањето на пресудата.

Во конкретниот случај тужителката со поднесок од 23.09.1994 година, се откажала од тужбеното барање, меѓутоа со поднесок од 30.09.1994 година тужителката го отповикала откажувањето од тужбеното барање, наведувајќи дека поднесокот од 23.09.1994 година го потпишала без да знае дека всушност се работи за откажување од тужбеното барање, па го известила судот дека и понатаму останува при тужбата и тужбеното барање. Општинскиот суд во Г. без да го земе предвид поднесокот донел пресуда поради откажување која пресуда второстепениот суд ја потврдил.

По наоѓање на Врховниот суд на Република Македонија второстепениот суд во побиваната пресуда, со која е потврдена првостепената пресуда, сториле суштествена повреда на член 354 став 1 од ЗПП, бидејќи не го примениле член 331а став 5 од Законот за измените и дополненијата на Законот за процесната постапка. Имено пониските судови не го ценеле поднесокот од 30.09.1994 година со кој тужителката го отповикала откажувањето од тужбеното барање, туку на ден 22.05.1995 година донеле пресуда поради откажување од тужбеното барање.

Со оглед на изнесеното Врховниот суд на Република Македонија согласно член 394 став 1 од Законот за процесната постапка одлучи како во изреката.

Решено во Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.739/96 од 12.12.1997 година.

011 - 300

72. Со посочување на судски одлуки во поткрепа на изнесените нови факти во жалба, се смета дека тужителот ги навел доказите од кои новите факти би се утврдиле.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Врховниот суд на Република Македонија го дели стојалиштето искажано во барањето за заштита на законитоста дека со назначување на броевите на судските одлуки на Окружниот суд во Б. и Стопанскиот суд на Македонија, предложениот факт е поткрепен со доказ, па во колку Апелациониот суд овој доказ не сакал да го обезбеди, тоа можел да го стори со укинување на обжаленото решение со налог истото да биде сторено од страна на првостепениот суд, односно сега Основниот суд во Б. Ова од причини што во жалбата се тврди дека со усвоената програма се опфатени и побарувањата предмет на овој спор, па и покрај тоа што во член 84 став 2 од Законот за трансформација на претпријатијата со општествен капитал е пропишано дека на работниците им престанува работниот однос и имаат право да ги остваруваат сите права како и работниците во претпријатијата во стечај, освен ако им се обезбедени поповолни услови од страна на доверителите, односно управниот одбор, сепак не го ослободува судот од обврска да утврди што е предвидено во програмата, те каков третман сега во таа програма, односно кај должникот имаат доверителите по овој предмет, дали се третираат како работници на кои што им престанал работниот однос или пак повторно се активирани како работници кај должникот, што е од суштествено значење за правилно одлучување по поднесената жалба. Со оглед да во оваа смисла не се дадени причини во побиваната одлука, од страна на второстепениот суд односно Апелациониот суд во Б. сторена е

суштествена повреда на одредбите на процесната постапка по член 354 став 2 точка 13 од Законот за процесната постапка,

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.3/97 од 19.03.1997 година.

73. Означувањето на деловната единица во продолжение на фирмата на странката не значи давање на странкарска способност на деловната единица, па судот ќе постапи како по уредна тужба и постапката ќе ја води со правниот субјект во чиј состав е деловната единица.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Во случајов со тужбата правилно е означен тужениот ЈП Електростопанство на Македонија - С., кој што како правно лице единствено има странкарска способност за водење на овој спор, додека Погонот ХЦ "Тито" во Г. е означен заради засновање на месната надлежност на Општинскиот суд во Г. во смисла на член 59 од Законот за процесната постапка, Предвид на ова судот е бил должен доставата на сите писмена да ги врши на странката односно на ЈП Електростопанство на Македонија - С. и да дозволи полномошник едино врз основа на полномошно издадено од странката а не од погонот. Со оглед да не е постапено така всушност судовите дозволиле во постапката да како странка учествува лице кое што не може да биде стрнка во постапката, притоа се мисли на погонот на тужениот ЈП Електростопанство на Македонија С., па едновремено оваа странка судот дозволил да биде застапувано од неовластено лице.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.17/97 од 09.07.1997 година.

73. Судот кој се огласил за месно ненадлежен, должен е да донесе решение за повлекување на тужбата, ако повлекувањето на истата е барано во времето се додека не станало правосилно решението со кое се огласил за месно ненадлежен.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Во спорот за исплата на долг, првостепениот суд се огласил за месно ненадлежен и определил друг суд за месно надлежен. Пред да стане правосилно решението за огласување на месна ненадлежност, тужителот до тој суд поднел изјава со која ја повлекува тужбата, а тој суд со решение констатирал повлекување на истата. Жалбата против решението за констатираното повлекување на тужбата од тужителот, второстепениот суд со решение ја одбил, а со неговиот став се сложил и Врховниот суд во постапка по ревизија поднесена од тужителот.

По наоѓање на Врховниот суд, во случајов не се сторени суштествени повреди од член 385 став 1 точка 1 од Законот за процесната постапка, на кои во ревизијата се повикува тужителот. Ова од причина што првостепеното решение со констатацијата дека тужбата е повлечена, а потврдено со второстепеното решение, го донел суд кој сеуште бил месно надлежен да постапува во спорот, со оглед на тоа дека првостепеното решение во моментот кога е поднесено барањето за повлекување на тужбата сеуште не било правосилно.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија
Рев.бр.418/96 од 09.07.1997 година.

044-390
75. Ревизијата поднесена од тужителот, на кој во целост е уважено тужбеното барање а по жалба на тужениот со второстепената пресуда делумно е преиначена првостепената пресуда единствено во делот од одлуката за текот на затезната камата, е недозволена и тоа за главниот долг поради непостоење правен интерес, а во делот од одлуката за затезна камата од причини што ревизијата не е дозволена за споредните побарувања.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Во конкретниот случај, видно од списите по предметот, а пред се од записникот од 18.01.1995 година тужителот извршил прецизирање на тужбеното барање на износ од 108.311,00 денари,

а за тој износ на тужителот му е уважено тужбеното барање во тек на редовната постапка. Од друга страна, второстепената пресуда е донесена по жалба на тужениот и тоа само во однос на каматата за која првостепената одлука е преиначена, а во останатиот дел жалбата е одбиена. Во оваа смисла при претходно испитување на дозволеноста на ревизијата, овој суд најде дека тужителот нема правен интерес да ја побива второстепената одлука во врска со член 3 став 3 од Законот за процесната постапка, Имено, ако второстепената пресуда е донесена по жалба на една странка, во случајов тужениот, право на ревизија против таа пресуда има и странката која не се жалела, без оглед дали првостепената пресуда е потврдена или преиначена на нејзина штета, но под услов таа да има правен интерес за побивање на второстепената одлука. Тужителот АД за осигурување и реосигурување "Македонија" Филијала П нема никаков правен интерес за вложување на ревизија, со оглед да во тек на редовната постапка му е уважено во целост тужбеното барање во однос на прецизираната главница.

Исто така согласно член 35 од Законот за процесната постапка, како главно побарување се смета барањето за кое и се покренува парничната постапка врз основа на кое за истите спорови се утврдува дозволеноста на ревизијата, а врз податоците во време на заведување на спорот. Како споредно побарување се сметаат каматата, парничните трошоци и договорената казна и сл. Во оваа смисла, во однос на дозволеноста на ревизијата, каматата претставува споредно побарување, со оглед дека согласно член 382 став 2 од Законот за процесната постапка, како вредност на спорот на побиваниот дел на правосилноста на пресудата се зема само вредноста на главното побарување, а не и споредното побарување во случајов - каматата која не е опфатена во одредбите за дозволеноста на ревизијата.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.900/95 од 19.06.1996 година.

042

76. Лицата кои користат деловна просторија врз основа на договор за закуп не можат да вршат физичка делба на просторијата, ниту пак можат да бараат уредување на начинот на нејзиното користење.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Првостепениот суд го уважи предлогот и го уреди начинот на користење на деловната просторија помеѓу странките како нејзини закупци.

Ваквата одлука второстепениот суд ја потврдил.

Против таквата одлука на второстепениот суд Јавниот обвинител на Македонија поднесе барање за заштита на законитоста заради повреда на законот, бидејќи судовите погрешно ги примениле одредбите од член 186 и член 208 од Законот за вонпроцесна постапка.

Врховниот суд на Република Македонија најде дека барањето за заштита на законитоста е основано. Имено, во случајов не е спорно дека странките заклучиле договор за закуп според кој тие се јавуваат од една страна како закупци, а претпријатието АД "НН" од друга страна како закуподавач на самопослуга - продавница со магацински простор за период од пет години. Според прибавеното мислење од вештото лице, самопослугата и магацинскиот простор можат да се поделат на источен и западен дел со отворање на посебен влез од западната страна, а инвентарот да се подели според пописната листа изготвена од закуподавачот, што и закуподавачот дозволил. Меѓутоа, по наоѓање на овој суд, правото да се бара делба или пак определување на начинот на користењето на заеднички предмети му припаѓа само на сосопствениците на тој предмет кое право е непреносливо. Според член 16 од Законот за основните сопственосно правни односи кој согласно член 5 од Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија се применува како републички пропис, сосопственикот има право во секое време да бара делба на предметот освен во времето во кое таа делба би била на штета на другите сосопственици. Исто така сосопствениците можат спогодбено да го определат начинот на делбата на предметот, а во случај да не може да се постигне спогодба, одлучува судот.

Во конкретниот случај, пониските судови погрешно ги примениле одредбите од член 186 и член 208 од Законот за

вонпроцесната постапка, во кои е предвидено дека судот го одредува начинот на управување и користење на заеднички предмет на кој постои сопственост, а не и право кое произлегува од закупен однос. Корисниците на предметот по основ на договорот за закуп можат да го уредуваат начинот на користење на предметот спогодбено, но без да ја менуваат суштината на предметот, или пак таквото барање да го уреди закуподавачот. Договорот за закуп дава само права и обврски што произлегуваат од тој договор и законот што го уредува тој однос. Според, тоа, пониските судови неосновано прифатиле и допуштиле уредување на начинот на користење на предметните деловни простории помеѓу странките како закупувачи на тие простории.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Гзз.бр.2/97 од 27.03.1997 година.

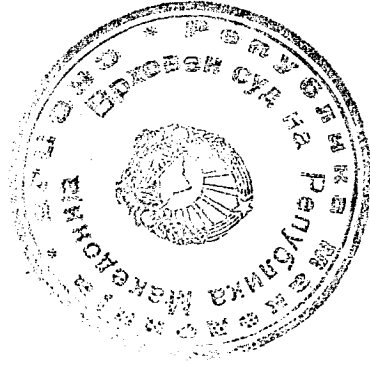
043 2011
77. Доколку досудениот износ на име трошоци по правосилно завршена судска постапка должникот го плати на доверителот во парижониот рок, нема законски основ за поведување извршна постапка, за плаќање на овој износ, како и за плаќање затезна камата на истиот износ.

Од образложението:

Тужителот со пресуда бил задолжен да им плати на сега тужените на име трошоци по постапката износ од 4.387,00 денари по кривичниот предмет и износ од 3.479,00 денари по вонпроцесниот предмет со законска затезна камата на тие износи од правосилноста на одлуките до исплатата. Во парижониот рок тужените поднеле предлог за присилно извршување за наплата на трошоците и каматата по горе наведените одлуки, така да тужителот во тој рок го платил износот на име трошоци по наведените одлуки. Меѓутоа, бидејќи извршувањето било дозволено и за камата, тој пресметал колку изнесува и во два наврати платил камата во вкупен износ од 12.609,00 денари, иако против извршното решение поднел приговор, а потоа и жалба. По жалба Окружниот суд го укинал решението во делот за камата и предметот го вратил на првостепениот суд на повторно судење, по кое доверителите, односно сега тужените го повлекле предлогот за извршување, така да извршувањето било запрено.

Овој суд најде дека второстепениот суд со побиваната пресуда правилно го применил материјалното право кога согласно член 18 став 3 и член 20-а од Законот за извршната постапка ја преиначил првостепената пресуда на начин што го уважил тужбеното барање на тужителот. Имено, тужениот износ од 12.000,00 денари претставува законска затезна камата на износите 4.387,00 денари кој износ претставува трошоци во вонпроцесната постапка и износ од 3.479,00 денари кој претставува трошоци по кривична постапка. Според член 18 став 3 од Законот за извршната постапка, рокот за доброволно исполнување на обврската тече од денот на доставувањето на одлуката до должникот. Во конкретниот случај тужителот износите што се однесуваат на трошоци по постапките, односно износот од 4.387,00 денари и износот од 3.479,00 денари ги платил во парициониот рок, па според тоа немало основ и услови за поведување на извршна постапка, ниту можело да дојде до примена на член 20-а од Законот за извршната постапка, затоа што камата на трошоците зависи од тоа дали навреме го исплатил главниот долг.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
Рев.бр.1484/95 од 27.02.1997 година.

IV. УПРАВНО ПРАВО

001 24. P.

1. По истекот на рокот од член 86 став 2 од Законот за движење и престој на странци, државјаните на другите републики од поранешната СФРЈ, се стекнуваат со статус на странец и треба да го регулираат својот престој според Законот за движење и престој на странци.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Тужителот со тужба до Врховниот суд за управен спор ја оспорува законитоста на решението на тужениот орган означено во изреката на оваа пресуда, поради погрешна примена на правилата на постапката, погрешно утврдена фактичка состојба и погрешна примена на материјалното право, со предлог решението да биде поништено.

Тужениот орган во одговор на тужбата остана при своето решение од причините дадени во образложението на истото.

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Министерството за внатрешни работи - Скопје, со кое е одбиено барањето на тужителот за прием во државјанство на Република Македонија. Притоа, тужениот орган утврдил дека тужителот пријавил живеалиште на територијата на Република Македонија, но истиот не ги исполнува условите од член 2 и 8 од Законот за пријавување на живеалиште и престојувалиште на граѓаните и дека до поднесување на барањето за прием во државјанство законски не престојувал на територијата на Република Македонија најмалку 15 години.

Судот смета дека при донесување на оспореното решение не се почитувани правилата на управната постапка, како резултат на што останала непотполно утврдена фактичката состојба, како

претпоставка за правилна примена на законот. Имено, органот е должен во постапката да ги почитува начелата и одредбите за утврдување на сите факти кои се од значење за донесување на правилно и законито решение, а истовремено да и даде можност на странката да се произнесе по однос на тие факти и околности.

Во конкретниот случај тужениот орган утврдил дека тужителот пријавил живеалиште во 1985 година, но дека истиот не ги исполнува условите од член 2 и 8 од Законот за пријавување на живеалиште и престојувалиште на граѓаните и дека до поднесување на барањето за прием во државјанство истиот законски не престојува на територијата на Република Македонија најмалку 15 години. Меѓутоа тужителот во тужбата наведува дека како малолетник немал извадено лична карта и дека за тој период треба да му се засмета законскиот престој од неговите родители, и дека неговиот татко е примен во државјанство во ноември месец 1995 година. Во таа смисла тужениот орган не утврдил дали тужителот има законски престој и пред 15.05.1985 година на територијата на Република Македонија, имајќи го во предвид законскиот престој на неговите родители.

Согласно член 7 од Законот за државјанство на Република Македонија ("Службен весник на РМ" бр.67/92), државјанство на Република Македонија со природување може да стекне странец ако поднел барање за прием во државјанство на Република Македонија и меѓу другите услови до поднесувањето на барањето законски да престојува на територијата на Република Македонија непрекинато најмалку 15 години.

Цитираната законска одредба по која тужителот фактички поднел барање за прием во државјанство на Република Македонија, се однесува за странци. Со оглед на тоа Судот истовремено му укажува на тужениот орган дека во натамошната постапка треба да утврди дали тужителот за периодот после 1994 година го регулирал својот законит престој и според Законот за движење и престој на странци, бидејќи истиот се стекнал со статус на странец по истекот на рокот од член 86 став 2 од Законот за движење и престој на странци ("Службен весник на РМ" бр.36/92), Според споменатиот член 86, до донесување на конечно решение на управна постапка за прием во државјанство на Република Македонија, одредбите на овој закон не се

однесуваат на државјаните на СФРЈ и државјаните на другите републики на поранешната СФРЈ кои во рок од една година од влегувањето во сила на Законот за државјанство на Република Македонија поднесат барање за прием во државјанство на Република Македонија. За државјаните на СФРЈ и државјаните на другите републики на поранешната СФРЈ кои не поднеле барање за прием во државјанство на Република Македонија во рокот од став 1 од членот 86, ќе се применуваат во рок од 2 месеца по истек на рокот во кој можат да поднесат барање за прием во државјанство на Република Македонија, односно до донесувањето на конечното решение. Во случајот тужителот се стекнал со статус на странец после месец јануари 1994 година, а барањето за прием во државанство му е поднесено во 1995 година.

При таква состојба на работите, Судот смета дека оспореното решение е незаконито и со него на штета на тужителот е применет законот.

Во натамошната постапка тужениот орган треба да го има во предвид напред изложеното и цитираните законски одредби, во целост да ја утврди фактичката состојба при што ќе изврши правилна оценка на секој доказ посебно и на сите докази заедно, па да цени дали тужителот ги исполнува условите за прием во државјанство од член 7 од Законот за државјанство и да донесе правилно и законито решение.

При одлучувањето Судот го имаше предвид наводот на тужениот орган во одговор на тужбата дека тужителот подолго време живее и работи во Германија со своето семејство, па дека во моментот на поднесување на барањето нема законски престој на територијата на Република Македонија. Меѓутоа, Судот смета согласно одредбите од Законот за општата управна постапка пред донесувањето на решението на странките треба да и се даде можност да се произнесе за фактите и околностите што се од важност за донесувањето на решението.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2685/96 од 12.11.1997 година.

2. Кога се работи за ретардирано лице кое наполнило 18 години над кое е продолжено родителското право и кое има старател тогаш при примената на член 12 став 1 од Законот за државјанството на Република македонија, ќе се смета дека таквото лице има статус на малолетно лице, а согласно член 94 и член 168 од Законот за семејството.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителката изјавена против решението на Министерството за внатрешни работи, а со кое одбиено е барањето на тужителката за прием во државјанство на Република Македонија. Притоа, тужениот орган утврдил дека првостепениот орган на правилно и целосно утврдена фактичка состојба правилно го применил материјалното право кога го одбил барањето на тужителката за прием во државјанство, поради тоа што истата не ги исполнува законските услови за прием во државјанство на Република Македонија од член 26 став 3 од Законот за државјанство, односно истата до моментот на поднесувањето на барањето за прием во државјанство нема законски престој на територијата на Република Македонија најмалку 15 години.

Имено, органите на управата утврдиле дека тужителката нема пријавено живеалиште, односно нема законски престој на територијата на Република Македонија најмалку 15 години до поднесувањето на барањето кое нешто е предвидено како услов во член 26 став 3 од Законот за државјанство на Република Македонија, поради што нејзиното барање е одбиено како неосновано. Меѓутоа, од списите во предметот се гледа а и кон тужбата приложени се докази, со што се доведува под сомневање утврдената фактичка состојба. Како доказ се приложени потврда од Центарот за социјална работа, наод, оцена и мнение, од кои како да произлегува дека се работи за ретардирано лице, а за кое старателот на тужителката во тужбата наведува дека над неа има продолжено родителско право. Сето ова органите на управата не го земале предвид при утврдување на фактичката состојба, а истото е од значење за правилно одлучување во конкретниот случај. Ова затоа што согласно член 12 од Законот за државјанство на Република Македонија, ако двата родители

со природувањето стекнале државјанство на Република Македонија, државјанство на Република Македонија стекнува и нивното дете помало од 18 години. Од член 168 од Законот за семејството ("Службен весник на РМ" бр.80/92), произлегува пак дека старателот на лице на кое му е одземена деловната способност ги има правата и должностите на старател над малолетното лице кое нема наполнето 15 години живот. Во конкретниов случај се гл

еда од списите во предметот, родителите на тужителката се стекнале со државјанство на Република Македонија по пат на природување. Оттаму неопходно е органите на управата да утврдат дали има решение со кое е продолжено родителското право над тужителката во смисла на член 94 од Законот за семејството, а притоа имајќи го предвид и погоре наведениот член 168 од истиот закон, од кој произлегува дека таквите лица имаат статус на малолетно лице, па согласно член 12 од Законот за државјанство на Република Македонија да ценат дали нејзиното барање е основано.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У бр.2020/96 од 05.11.1997 година.

3. Членот 26 од Законот за државјанство не може да се поврзува со член 7 став 1 точка 7 од истиот закон бидејќи во одредбата на член 26, која се наоѓа во преодните и завршните одредби, се утврдени посебни услови за прием во државјанство на Република Македонија кои се однесуваат само за државјаните на поранешната СФРЈ и на државјаните на другите републики на поранешната СФРЈ.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Тужителот со тужба до Врховниот суд за управен спор ја оспорува законитоста на решението на тужениот орган означено во изреката на оваа пресуда, поради погрешно и нецелосно утврдена фактичка состојба и погрешна примена на материјалното право, со предлог решението да биде поништено.

Тужениот орган во одговор на тужбата остана при своето решение од причините дадени во образложението на истото.

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Министерството за внатрешни работи - Скопје, со кое е одбиено барањето на тужителот за прием во државјанство на Република Македонија. Притоа, тужениот орган оценил дека првостепеното решение е законито, бидејќи тужителот не ги исполнува условите за прием во државјанство на Република Македонија предвидени во член 26 во врска со член 7 став 1 точка 7 од Законот за државјанство на Република Македонија, од причините на одбраната и безбедноста на државата.

Судот смета дека оспореното решение е незаконито и со него е повреден законот на штета на тужителот, а поради погрешна примена на материјалното право.

Имено, управните органи го одбиле како неосновано барањето на тужителот за прием во државјанство на Република Македонија поради тоа што тужителот не ги исполнувал условите од член 26 и член 7 став 1 точка 7 од Законот за државјанство на РМ. Согласно пак член 26 став 3 од Законот за државјанство на Република Македонија, државјаните на другите републики во поранешната СФРЈ и државјаните на поранешна СФРЈ кои имаат пријавено живеалиште на територијата на Република Македонија, можат да стекнат државјанство на Република Македонија ако во рок од една година по влегувањето во сила на овој закон поднесат барање, доколку имаат постојан извор на средства, се полнолетни и до поднесувањето на барањето законски престојувале на територијата на Република Македонија, најмалку 15 години. Од оваа одредба произлегува дека како услови за прием во државјанство на државјанин на другите републики во поранешната СФРЈ и државјанин на поранешната СФРЈ, каков што е овој случај, се предвидени само напред цитираните услови. Според мислењето на овој суд член 26 не може да се поврзува со член 7 кога тоа изричито не е утврдено со Законот за државјанство. Имено, член 26 се наоѓа во преодните и завршните одредби за државјанство и се однесува за утврдување на условите за прием во државјанство на Република Македонија само за државјаните на другите републики на поранешна СФРЈ и државјаните на поранешните републики кои имаат пријавено живеалиште на територијата на Република Македонија и тие немаат статус на странци за да за нив важи член 7 од Законот за државјанство на Република Македонија. Дека тоа е така

произлегува и од член 86 став 1 од Законот за движење и престој на странци ("Службен весник на РМ" бр.36/92), според која одредба до донесување на конечно решение во управната постапка за прием во државјанство на Република Македонија, одредбите на овој закон не се однесуваат за државјаните на поранешна СФРЈ и државјаните на другите републики на поранешната СФРЈ кои во рок од една година од влегувањето во сила на Законот за државјанство на Република Македонија поднесат барање за прием во државјанство на Република Македонија.

Со оглед на изложеното Судот смета дека не може да се поврзува член 26 со член 7 став 1 точка 7 од Законот за државјанство, па решението донесено по овој основ како што е во конкретниот случај е незаконито односно погрешно е применет материјалниот закон. Ова, затоа што тужителот поднел барање за прием во државјанство по член 26 во предвидениот рок, а неговото барање е одбиено поради неисполнување на условите од член 7 став 1 точка 7 од Законот за државјанство.

Во натамошната постапка потребно е тужениот орган да постапи по укажувањата на Судот содржани во оваа пресуда, па со правилна примена на материјалното право да донесе законито решение.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2440/95 од 05.02.1997 година.

004
4. Кога надлежниот орган за издавање одобрение за набавување оружје утврди дека подносителот на барањето бил осудуван со правосилна кривична пресуда, во тој случај мора да води сметка за бришење на осудата, па во зависност од тоа ќе може правилно да го примени член 9 став 1 точка 3 од Законот за набавување, поседување и носење оружје.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот поднесена против решението на Министерството за внатрешни работи - Одделение за внатрешни работи, а со кое одбиено е барањето на тужителот за издавање

на одобрение за набавување на оружје - пиштол. Притоа, тужениот орган оценил дека првостепеното решение е законито, бидејќи тужителот е осуден за кривично дело што го прави неподобен за поседување и носење таков вид оружје и укажува на можност за злоупотреба на истото.

Судот најде дека оспореното решение е незаконито и со него е повреден законот на штета на тужителот поради што фактичката состојба е нецелосно утврдена.

Имено, органите на управата утврдиле дека со правосилна кривична пресуда тужителот е осуден за кривично дело - Оштетување на туѓи предмети - по член 165 став 1 од Кривичниот закон на Република Македонија, а со која одлука му била изречена условна осуда, па поради тоа имајќи го предвид член 9 став 1 точка 3 од Законот за набавување, поседување и носење оружје - пречистен текст ("Службен весник на СРМ" бр.22/81, 15/83, 51/88 и 26/93), оцениле дека тужителот е неподобен за поседување и носење оружје - пиштол како и поради постоење можност од злоупотреба на истиот. Меѓутоа, при утврдувањето на фактичката состојба, органите на управата не го земале предвид институтот - бришење на осудата предвиден во член 93 став 2 од Кривичниот закон на СФРЈ и член 512 од Законот за кривичната постапка кои важеле во времето на изрекувањето на пресудата, а кој институт постои и во измените на овие закони како и во сега важечкиот Кривичен законик ("Службен весник на РМ" бр.37/96) и тоа во член 104 став 2 и Законот за кривичната постапка ("Службен весник на РМ" бр.15/97), во член 497. Според овие одредби условната осуда се брише од казнената евиденција по една година од кога поминало времето за проверување ако за тоа време осудениот не стори ново кривично дело, при што ако условната осуда не биде отповикана ниту после една година од денот на престанувањето на времето на проверување, судот кој одлучувал во прв степен ќе донесе решение со кое се утврдува бришење на условната осуда. Овој институт претпоставува дека лицето никогаш не било осудувано и истото може да ги остварува своите права без никакви негативни последици од осудата. Имено, според член 103 став 3 од Кривичниот законик рехабилитираното лице се смета за неосудувано, а податоците за бришаната осуда не се даваат никому. На ова основано укажува во тужбата и тужителот.

При ваква состојба на работите, судот смета дека оспореното решение е незаконито и дека со него е применет законот на штета на тужителот, поради што следуваше истото.

да биде поништено и предметот да биде вратен на повторно разгледување и одлучување на тужениот орган.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У бр.2351/95 од 01.10.1997 година.

5. Непочитувањето на рокот од член 26 од Законот за набавување, поседување и носење оружје не може да биде причина за одземање на оружјето или за одбивање на барање за издавање одобрение за набавување оружје.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Министерството за внатрешни работи-Градска управа за внатрешни работи С.со кое е одбиено барањето за издавање одобрение за набавување на оружје-ловечка пушка. Притоа тужениот орган утврдил дека тужителот не постапил согласно член 26 од Законот за набавување, поседување и носење оружје ("Службен весник на РМ" бр.22/81 и 26/93) односно барањето за издавање дозвола за оружје го поднел по предвидениот законски рок и поради тоа не ги исполнува законските услови за поседување на оружјето.

Судот оцени дека основано се оспорува законитоста на решението.

За да се донесе законито решение потребно е правилата на постапката доследно да се почитуваат во примената на член 26 од наведениот закон според кој лицето што наследило оружје должно е во рок од два месеци од денот на смртта на носителот на дозволата за оружје да поднесе барање за издавање дозвола за оружје или да го продаде оружјето. Ако не му се издаде дозвола за оружје или во овој рок не го продаде оружјето се постапува на начин утврден во член 21 став 2 од истиот закон.

Во конкретниот случај произлегува дека тужениот орган не ги утврдил сите факти и не ги извел потребните докази кои се од значење за правилна примена на цитираната одредба од законот. Поточно во оспореното решение нема одговор на прашањето дали тужителот може да се смета дека наследил оружје во смисла на цитираниот член. Со овој член се утврдува

рокот во кој лице што наследило оружје може да поднесе барање за издавање дозвола за оружје. За таа цел би требало да се утврдат факти и докази во врска со тоа дали лица кои наследиле оружје се лица кај кои се затекнало оружјето во моментот на смртта на носителот на дозволата за оружје или лица кои со наследно решение се огласени за наследници на оружјето за да може легитимно тоа лице да поднесе барање за издавање дозвола за оружје или да го продаде оружјето.

Според мислењето на овој суд тужениот орган треба да оцени кое лице во смисла на член 26 од наведениот закон може да се јави за наследник кога сеуште не е оставината расправена и не постои решение од надлежен суд кој од наследниците го наследил оружјето за да може истиот да поднесе барање за издавање на одобрение за набавување на оружје.

Во конкретниот случај тужениот орган не утврдувал факти и не изведувал докази дали тужителот има легитимитет да поднесе такво барање, од кои причини тој тоа во подолг период не го сторил, дали има други лица кои можеле да бидат наследници на тоа оружје и слично.

По утврдување на напред наведените околности органот ќе може правилно и законито да оцени дали во конкретниот случај примената на член 26 од Законот за набавување, поседување и носење оружје може да се поврзе со член 9 од истиот закон односно непочитувањето на рокот од член 26 да се подведе под член 9.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2809/95 од 03.12.1997 година.

001- 8.4.

6. Надлежниот орган за внатрешни работи има овластување да не даде одобрение за оружје доколку врз основа на конкретната фактичка состојба оцени дека лицето кое поднело барање нема оправдана причина да поседува такво оружје или ако тоа го налагаат интересите на јавниот ред и мир.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на

Министерството за внатрешни работи-Управа за внатрешни работи С., со кое на тужителот му е одбиено барањето за замена на воената дозвола со цивилна дозвола за поседување и носење на оружје-револвер. Притоа, тужениот орган утврдил дека првостепениот орган правилно постапил кога го одбил барањето на тужителот, бидејќи се исполнети условите од член 9 став 2 од Законот за набавување, поседување и носење на оружје, односно дека за тужителот постојат пречки од безбедносен карактер за поседување и носење ваков вид оружје.

Судот најде дека со оспореното решение не е повреден законот, затоа што во конкретниот случај првостепеното и второстепеното решение се донесени врз основа на член 9 став 2 од Законот за набавување, поседување и носење на оружје ("Службен весник на СРМ" бр.22/81). Според оваа одредба од законот дадено е овластување на надлежниот орган за внатрешни работи да не даде одобрение за оружје доколку врз основа на конкретната фактичка состојба оцени дека лицето кое поднело барање нема оправдана причина да поседува такво оружје или ако тоа го налагаат интересите на јавниот ред и мир.

Во конкретниот случај, органите на управата во текот на постапката врз основа на проверките извршени по оперативен пат од надлежните органи од областа на внатрешните работи и одбраната, констатирале дека за тужителот постојат пречки од безбедносен карактер за поседување и носење ваков вид оружје.

При таква состојба на работите, Судот ценејќи ја законитоста на решението утврдил дека надлежните органи се овластени и одговорни во примената на Законот за набавување, поседување и носење оружје да ја ценат оправданоста од поседување на оружје со олучни цевки, како и да ги имаат предвид интересите на јавниот ред и мир и пошироко интересите на безбедноста и сигурноста.

Притоа, Судот го ценеше и фактот дека кога органите се овластени да решаваат по слободна оценка во смисла на член 4 став 2 од Законот за општата управна постапка, тие се должни да се движат во границите на овластувањето и во согласност со целта за кое е дадено ова овластување. Според мислење на овој суд, органите на управата во конкретниот случај се придржувале на начелата на управната постапка при примената на член 9 став 2 од Законот за набавување, поседување и носење на оружје и постапиле во рамките на своите овластувања и во образложението на оспореното решение изнесени се причините

од кои се раководеле при донесување на решението во смисла на член 209 став 3 од Законот за општата управна постапка.

Судот имаше предвид дека согласно член 10 став 2 од Законот за управните спорови, нема неправилна примена на прописите кога надлежниот орган решавал по слободна оценка врз основа и во границите на овластувањето што му е дадено со правните прописи, во согласност со целта за која е дадено овластувањето.

Врз основа на ваквата фактичка и правна состојба на работите, Судот смета дека оспореното решение е законито и не најде основ за оспорување на истото.

При одлучувањето, Судот ги ценеше наводите на тужителот во тужбата дека оспореното решение е незаконито, дека фактичката состојба не е правилно утврдена и во оспореното решение не се наведени пречките од безбедносен карактер кои постојат кај тужителот. Меѓутоа, овие наводи Судот не можеше да ги уважи од напред изложените причини и цитираните законски одредби.

Истовремено, Судот го ценеше и наводот на тужителот дека тужениот орган не го имал во предвид член 11 од Законот за набавување, поседување и носење на оружје, но и овој навод не можеше да го уважи од причина што овој член од законот не ги исклучува случаевите од член 9 од истиот закон меѓу кои е и ставот 2 на кој се заснова оспореното решение.

Согласно изложеното, овој суд одлучи како во изреката на оваа пресуда, согласно член 42 став 2 од Законот за управните спорови.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр.3420/95 од 01.10.1997 година.

001- 68

7. Граѓанинот на Република Македонија кој пред пријавувањето на живеалиштето во Република Македонија живеел на територијата на друга република на поранешната СФРЈ, опфатена со војната од 1991 година, не е во обврска со пријавата да поднесе и потврда за одјавување на претходното живеалиште, затоа што Законот за пријавување на живеалиштето и престојувалиштето на граѓаните има просторно важење на територијата на Република Македонија, а не и на територијата на други држави.

Од образложението:

Тужбата е основана.

Од оспореното решение се гледа дека во управната постапка било одбиено барањето на тужителот за пријавување живеалиште од причина што не ги исполнувал условите предвидени во член 2 став 2 и член 10 став 2 од Законот за пријавување на живеалиштето и престојувалиштето на граѓаните ("Службен весник на РМ" бр.36/92).

Од списите на предметот се гледа дека тужителот бил роден во О. на ден 24.06.1972 година, а во времето на поднесувањето на барањето бил редовен студент на ИИ година на Градежниот факултет во СРЈ.

Неговиот татко живеел во О. во стан кој му бил доделен на користење. Во решението како корисник на станот е наведен и тужителот како син и член на семејното домаќинство на корисникот на станот.

Оспорувајќи ја законитоста на оспореното решение тужителот во тужбата исто како и во жалбата наведува дека заедно со своите родители живеел во О. се до 1991 година кога избувнала војната на просториите на бившата СФРЈ, поради што биле принудени да го напуштат дотогашното живеалиште и да се вратат во Македонија, а тој заради студирање се запишал кај неговата тетка.

Според член 2 став 1 од Законот за пријавување на живеалиштето и престојувалиштето на граѓаните, живеалиште е местото во кое граѓанинот се населил со намера во него постојано да живее и во кое има обезбедено стан за живеење.

Според член 2 пак од истиот член, се смета дека граѓанинот има обезбедено стан за живеење, во смисла на овој закон, ако тој или член на неговото семејство има вселив стан по основ на сопственост, или договор за користење на стан во согласност со законот.

Според член 10 став 2 од наведениот закон при пријавување на живеалиштето се поднесува и потврда за одјавување на претходното живеалиште, како и доказ во смисла на член 2 став 2 на овој закон.

При ваква состојба, Судот наоѓа дека со оспореното решение повреден е законот на штета на тужителот поради тоа што на непотполно утврдената фактичка состојба, погрешно го применил материјалното право. Имено, во постапката не било

утврдено дали тужителот или член на неговото семејство има вселив стан по основ на сопственост или договор за користење на стан во согласност со законот. Од решението за користење на стан што го добил таткото на тужителот се гледа дека како член на неговото семејство е наведен и неговиот син - тужителот кој има право да го користи станот во Охрид. Тоа пак, би значело дека тужителот има вселив стан во смисла на одредбата од член 2 став 2 од наведениот закон. Ова дотолку повеќе што тужителот во тужбата наведува дека решението било заменето со договор за користење на станот. Меѓутоа, овој решавачки факт во постапката не бил утврден.

Поради тоа, следуваše согласно член 39 став 2 од Законот за управните спорови тужбата да се уважи, а оспореното решение да се поништи и предметот да се врати на повторно разгледување и одлучување.

При повторното постапување потребно е фактичката состојба потполно и правилно да биде утврдена преку правилна оценка на решението за користење на стан и наведениот договор за користење на стан, кој доколку органот го нема во списите ќе треба да го прибави од тужителот.

По правилното утврдување на решавачкиот факт дали тужителот или негов член на семејството има вселив стан, ќе треба правилно да се примени материјалното право одлучувајќи за барањето на тужителот согласно член 2 став 1 и 2 од Законот за пријавување на живеалиштето и престојувалиштето на граѓаните.

Судот, укажува дека доколку во повторната постапка биде утврдено дека тужителот ги исполнува условите од член 2 став 1 и 2 од наведениот закон, неговото барање за пријавување на живеалиште ќе треба да биде уважено без оглед на тоа дали тужителот поднел или не потврда за одјавување на претходното живеалиште во О. во смисла на член 10 став 2 од наведениот закон.

Ова затоа што, наведениот закон има просторно важење на територијата на Република Македонија и обврската на граѓаните за пријавување и одјавување на живеалиштето и престојувалиштето важи само за нејзината територија, а не и на територијата на други држави (во случајов на Република Хрватска, каде што се наоѓа градот О. каде што претходно живеел тужителот).

Ова дотолку повеќе што е општо познато дека поради војната на територијата на просторите на бившата СФРЈ, граѓаните кои го менувале живеалиштето не можело да обезбедат потврди за одјавување на претходното живеалиште.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
У.бр.626/95 од 27.06.1996 година.

001-211

8. Од содржината на член 2 став 2 од Законот за општествените организации и здруженијата на граѓаните поврзано со содржината на целиот законски текст не произлегува дека е ограничено дејствувањето на локално ниво на општествените организации и здруженијата на граѓаните заради остварување на нивните цели и интереси.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Градската управа за внатрешни работи, со кое е одбиено барањето за запишување во регистарот на општествените организации и здруженија на граѓани на Хуманитарна организација. Барањето е одбиено со мотивација дека не постојат услови за запишување на оваа организација во регистарот бидејќи не е исполнет условот од член 19 став 3 од Законот за општествени организации и здруженија на граѓани, т.е. не е постапено по дадените забелешки во известието. Тужениот орган одбивајќи ја жалбата прифатил дека првостепениот орган правилно постапил кога го одбил барањето на тужителот за запишување во регистарот на општествените организации и здруженија на граѓани, а имено тужителот во дадениот рок не постапил по писменото укажување, со што биле исполнети условите од член 19 став 3 од наведениот закон.

Судот смета дека при донесувањето на оспореното решение нецелосно е утврдена фактичката состојба како претпоставка за правилна примена на законот.

Имено, органот е должен во постапката да ги почитува начелата и одредбите за утврдување на сите факти кои се од

значење за донесување на законито решение. Во случајов тужителот во жалбата и во тужбата укажува меѓу другото дека општествената организација дејствува во Република Македонија и дека не се согласува да има само локален карактер, дека по дадените забелешки свикале ново оснивачко собрание во кое се конституирале 33 члена каде има претставници од градовите и дека законот во таа смисла не предвидува никакви посебни услови за определување на подрачје на дејствување на хуманитарната организација.

Судот смета дека тужениот орган одлучувајќи по жалбата на тужителот ја повредил одредбата од член 245 став 2 од Законот за општата управна постапка затоа што не дал одговор на жалбениот навод на тужителот во смисол на тоа дека по дадените укажувања свикале ново оснивачко собрание и се конституирале со членови од повеќе градови на Република Македонија и дека со ништо не се нарушува член 19 став 2 од наведениот закон.

Согласно член 2 став 2 од Законот за општествените организации и здруженијата на граѓани ("Службен весник на СРМ" број 13/90), граѓаните во општествени организации се здружуваат заради остварување на поширок општествен интерес, а во здруженија на граѓани заради задоволување на своите лични и заеднички интереси. Понатаму во член 19 став 3 од овој закон е речено дека ако органот од ставот 1 на овој член утврди дека општествената организација или здружението на граѓани не е основано во согласност со овој закон и ако во рокот од ставот 2 на овој член не е постапено по неговите забелешки, ќе донесе решение за одбивање на барањето за запишување во регистарот.

Во конкретниот случај основната причина за одбивање на барањето на тужителот се состои во тоа што тужителот во соодветните членови на Статутот го нема избришано зборот "Република Македонија" и истиот збор да се замени со зборот "Скопје", поточно дека оваа хуманитарна организација не може да дејствува пошироко во територијата на Република Македонија, туку може да има само локален карактер.

Од цитираните законски одредби, а и од содржината на целиот законски текст, не произлегува дека е ограничено дејствувањето на локално ниво на општествените организации и здруженијата на граѓани заради остварување на нивните цели и интереси, па затоа основано на тоа се укажува во тужбата а и во жалбата. Потребно е органите забелешките што ги даваат за

отстранување на недостатоците во одредени акти, да бидат засновани на законските одредби.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
У.бр.1561/95 од 24.09.1997 година.

9. Против одлуката на Апелациониот суд поради неправилности за избор на градоначалник, не е предвидена можност за поднесување на барање за вонредно преиспитување на судската одлука.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Со решение на Апелациониот суд во С. жалбата на предлагачот на кандидат за градоначалник за општина К., ВМРО-Демократска партија за македонско национално единство е уважено и решението на изборната комисија на општина К. од 3.12.1996 година е укинато и е поништено гласањето за градоначалник на општината Кратово на изборното место број 31, поради неправилности во спроведувањето на изборите и на ова изборно место гласањето по листата за градоначалник на општина Кратово, да се повтори.

Со членот 1 од Законот за локалните избори ("Службен весник на РМ" бр.46/96), е одредена постапката и условите за избор на членови на советите на единиците на локалната самоуправа (општините) и за избор на градоначалник на општините, а со членовите 8 и 10 од Законот се одредени органите кои ги спроведуваат изборите и кои се грижат за законитото спроведување на истите.

Во членот 59 од Законот, се одредени органите и постапката за одлучување по приговорите и жалбите во врска со утврдувањето на резултатите од изборите, а во членовите 68 и 69 од Законот е уредена постапката и органите кои одлучуваат за заштитата на избирачкото право.

Имајќи ги во предвид погоре означените одредби од Законот за локалните избори од истите произлегува дека е уредена постапката и органите кои одлучуваат за неправилностите во постапката при спроведувањето на изборите.

Притоа, според Законот, во врска со утврдувањето на резултатите од изборите, одредени се три степени, односно по

поднесените приговори или жалби од предлагачите на листите одлучуваат: општинските изборни комисии, апелационите судови и Врховниот суд на Република Македонија. Во однос пак на заштитата на избирачкото право, поради неправилности во постапката за кандидирање или во постапката за избор, надлежни да одлучуваат се општинските изборни комисии и апелационите судови.

Од ова, според мислењето на Врховниот суд на Република Македонија произлегува дека постапката за законитото спроведување на изборите и надлежностите на избирачките органи и судовите е уредена со Законот за локалната самоуправа, вклучувајќи го во истата Врховниот суд на Република Македонија по еден основ, а апелационите судови по друг основ.

Во конкретниов случај, законот освен погоре изложеното, не предвидел други правни лекови, па ниту и можност за поднесување барање за вонредно преиспитување на одлуката на Апелациониот суд.

Имајќи го во предвид ова, како и точно утврдените рокови за поднесување на приговори и жалби, кои се предвидени со Законот за локалните избори, Судот не најде основ во овој закон за допуштеноста на барањето за вонредно преиспитување на судска одлука.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
Ур.бр.204/96 од 25.12.1996 година.

003 - 4
10. Примената на прописите врз основа на кои се пресметува царината и другите царински давачки зависи од тоа кога всушност се објавени и кога влегле во сила тие прописи.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот поднесена против решението на Царинарницата С. број У- 7018 од 25.12.1995 година, а со кое бил дополнително задолжен да го плати износот од 30.455,00 денари на име царина и другите увозни давачки за стоките оцаринети според увозната царинска декларација бр.11008 од 28.11.1995 година на Царинската испостава "Терминал". Воедно

освен задолжувањето за дополнителната наплата на царината и другите увозни давачки Царинарницата со истото решение извршила измена во увозната царинска декларација погоре спомената и тоа во рубриците кои се однесуваат за царината и другите давачки.

Тужениот орган смета дека жалбата е неоснована затоа што првостепениот орган со дополнителната контрола утврдил дека применетите прописи и инструменти од кои непосредно зависи пресметката на царината и другите увозни давачки во постапката на царинењето се погрешно применети, па согласно член 22 став 1 од Законот за царината требало царината и царинските давачки да се платат според прописите кои важеле на денот на поднесување на царинската декларација.

Тужениот орган не ги прифатил жалбените наводи дека при царинењето се применети прописи кои важеле на денот на поднесувањето - регистрацијата на поднесената увозна царинска декларација на (28.11.1995 година), поради фактот што прописите на основа на кои е извршено дополнителното задолжување влегле во сила со денот на донесувањето, а истите се донесени и објавени токму на тој ден, односно 28.11.1995 година, а објавени во ("Службен весник на РМ" бр.57/95). Практично од тој ден смета тужениот орган, кога е поднесена - регистрирана увозната царинска декларација на тужителот, треба да бидат применети новите прописи.

Судот најде дека со оспореното решение е повреден законот на штета на тужителот поради следното:

Во член 52 од Уставот на Република Македонија е утврдено дека законите и другите прописи се објавуваат пред да влезат во сила, дека тие се објавуваат во "Службен весник на Република Македонија" најдоцна во рок од 7 дена од денот на нивното донесување, дека законите по правило влегуваат во сила осмиот ден од денот на објавувањето, а по исклучок што го утврдува Собранието можат да влезат во сила и со денот на објавувањето и дека законите и другите прописи не можат да имаат повратно дејство, освен по исклучок, во случаите кога тоа е поповолно за граѓаните.

Според член 22 став 1 од Законот за царините, износот на царината и другите давачки на стоките за кои настанала обврска за плаќање на царина се утврдува според прописите што важат на денот на поднесувањето на царинската декларација. А според член 235 од истиот закон, врз основа на податоците од

декларацијата од кои зависи пресметката на царината и на другите увозни давачки и од исправите што се поднесени кон декларацијата се утврди дека пресметката на царината и другите увозни давачки не одговара на вистинската состојба на стоките, односно ако до плаќање на царината и другите увозни давачки дошло во помал или во повисок износ, односно ако царината и другите увозни давачки се платени повеќе пати, Царинарницата е должна во рок од една година од денот на поднесувањето на декларацијата, дополнително да ја пресмета царината и другите увозни давачки и да донесе решение за наплата.

Со одлуките на Владата на Република Македонија и тоа: Одлуката за изменување на Одлуката за одредување на преференцијални царински стапки за увоз на одредени производи од земјите во развој, Одлуката за изменување на Одлуката за ослободување од плаќање посебна давачка за порамнување на даночното оптоварување на увезените стоки и Одлуката за изменување на Одлуката за ослободување од плаќање посебна такса на увезена стока ("Службен весник на РМ" бр.57/95), извршени се промени во царинскиот режим, со значајно зголемување на царинските давачки. Овие одлуки, во кои стои дека влегуваат во сила со донесувањето, се донесени на 28.11.1995 година и објавени истиот ден во "Службен весник на Република Македонија" бр.57/95. На критичниот ден на 28.11.1995 година била поднесена и оформена увозна царинска декларација и во неа царинските давачки се пресметани според тогашните прописи на Владата. Меѓутоа, извршено е дополнително задолжување со царина и други увозни давачки кои се многу повисоки, а токму во врска со измените на овие царински прописи погоре цитирани.

Притоа, од друга страна од увидот во списите произлегува дека споменатите одлуки гласат дека влегуваат во сила со донесувањето, а не со објавувањето, дека "Службениот весник на РМ" бр.57/95 во кој се објавени тие одлуки носи дата од 28.11.1995 година, но дека според писмото бр.4301-51 од 10.01.1996 година на директорот на "Службен весник на Република Македонија", приложено кон списите во предметот стои дека фактички тој Службен весник е доставен на употреба и користење (е дистрибуиран) на 29.11.1995 година, и дека на денот на увозот на стоката - во царинската декларација царинските давачки се пресметани според прописите кои важеле до 28.11.1995 година, кое се потврдува и со писмо број 02-2221 од 28.11.1995 година на Царинарницата во која стои дека новите прописи,

односно споменатите одлуки на Владата ќе се применуваат од 29.11.1995 година.

Со оглед на изложеното, имајќи ги предвид цитираните уставни и законски одредби и фактичката состојба на работите во случајот Судот смета дека основната правна и фактичка состојба во конкретниот случај останала неразјаснета, а имено кога всушност се објавени и кога влегле во сила споменатите одлуки, дали на 28 кога е поднесена и оформена увозната декларација или на 29.11.1995 година.

Без разјаснување и утврдување на овие факти не е можна и правилна примена на Законот за царини, а особено член 22 став 1 според кој царината и другите давачки се утврдуваат според прописите кои важат на денот на поднесувањето на царинската декларација.

Ова прашање е особено важно од аспект на остварување на споменатите одредби од Уставот за објавувањето, односно обнародувањето на законите и другите прописи пред тие да влезат во сила, а заради обезбедување на принципот на правна сигурност на граѓаните и правните субјекти и за забрана на повратното дејство на законите и другите прописи.

Значењето на овие уставни принципи произлегува и од член 50 и 51 од Уставот на Република Македонија во кои е утврдено дека законите мора да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и законите, дека секој е должен да ги почитува Уставот и законите и дека се гарантира судска заштита на законитоста на поединечните акти на државната управа и на другите институции што вршат јавни овластувања.

При таква правна и фактичка состојба на работите Судот го поништи оспореното решение и предметот го врати на повторно одлучување и разгледување заради потполно утврдување на фактичката состојба и правилна примена на материјалното право.

При повторното одлучување потребно е тужениот орган да го има предвид напред изложеното, а особено кога фактички се објавени и обнародени споменатите прописи, односно кога тие влегнале во сила, со оглед дека пред објавувањето не можат да влезат во сила. Ова особено од аспект на остварување на смислата на уставната одредба, за објавување на прописите пред да влезат во сила, за да можат органите да ги применуваат, а граѓаните и правните субјекти да ги имаат предвид и да ги почитуваат.

Од друга страна органот треба да оцени дали во конкретниот случај, кога веќе е пријавена регистрирана увозната царинска декларација, со во неа неспорни податоци за стоките и висината на царинските давачки што важеле во тој момент, може да се примени член 22 и 235 од Законот за царините за дополнително утврдување на царината и царинските давачки, односно дали под член 235 од Законот може да се поведе овој случај.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2814/96 од 07.05.1997 година.

003 ч
11. Претпријатијата што користат преработувачи од странство за оплеменување на своето производство во повисок степен на финализација, а немаат технолошки можности за преработка на концентратите во Републиката, се ослободуваат од плаќање на царина.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Царинарница Г. број У-1541/2 од 11.09.1995 година, со кое е одбиено барањето на тужителот за враќање на царинските давачки за стоките оцаринети според царинската декларација број 715 од 4.04.1994 година на Царинската испостава К. Притоа тужениот орган утврдил дека првостепеното решение е правилно бидејќи не постојат услови за враќање на давачките според член 235 од Законот за царините, ниту пак се исполнети условите за обнова на постапката согласно член 249 и 250 од Законот за општа управна постапка.

Како во случајов се работи за утврдување на фактичко прашање, а имено дали на тужителот треба да му биде вратена платената царина и царинските давачки за оцаринетите стоки според увозната царинска декларација број 715 од 4.04.1994 година, а тужениот орган не ги достави списите по овој предмет, Судот најде дека основано во тужбата се оспорува законитоста на решението на тужениот орган, поради што го поништи оспореното решение.

При повторното одлучување според мислење на судот тужениот орган треба да го има предвид член 29 став 1 точка 11 од Законот за царините ("Службѐн весник на РМ" бр.20/93), според кој е дадена можност за ослободување од плаќање царина на претпријатијата што користат преработувачи од странство за оплеменување на своето производство во повисок степен на финализација, а немаат технолошки можности за преработка на концентратите во Републиката.

Во конкретниот случај тужениот орган не утврдил дали случајот на тужителот може да се подведе под цитираната точка 11, односно дали се работи за оплеменување на производство на тужителот. Имено, Судот смета дека потребно е да се утврдат фактите во таа смисла и тужениот орган да оцени дали во случајот не може да најде примена членот 235 став 1 точка 2 од Законот за царините, поаѓајќи од смислата и суштината на оваа одредба. Ова затоа што во оваа одредба е предвидена можноста за поднесување барање на подносителот на декларацијата за дополнително пресметување, наплатување, поврат на царината и другите увозни давачки и да донесе решение за поврат на царината.

Исто така тужениот орган треба да оцени дали во конкретниот случај не треба да најде примена и членот 264 од Законот за царините каде што е предвидена можноста за корекција на податоците во декларацијата и во решението за привремен увоз во ситуациите кога увезената стока се користи за облагородување.

Поврзано со претходното потребно е тужениот орган да го има предвид и член 239 од Законот за царините кој упатува на тоа доколку не можат да се применат членовите 235 и 238 од овој закон, како специјални одредби за основа на постапката во областа на царините, не се исклучуваат ниту општите одредби од Законот за општата управна постапка за вонредните правни средства. Во врска со тоа потребно е тужениот орган да ги има предвид одредбите од Законот за општата управна постапка по однос на обнова на постапката, во смисла дали не станува збор за нови факти, особено потврдата од Министерството за стопанство за да оцени дали не се исполнети условите за обнова на постапката.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.676/96 од 10.12.1997 година.

12. Се ослободува од плаќање царина за репроматеријал и суровина за да се стимулира извозот на финални производи за конвертабилна валута.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот поднесена против решението на Царинарницата С., а со кое тужителот е задолжен да плати на име царина и други увозни давачки. Притоа тужениот орган утврдил дека тужителот не ја извршил преземената обврска за извоз на стоката па согласно член 53 од Законот за царините првостепениот орган правилно го задолжил тужителот дополнително да плати царина и други увозни давачки за стоките оцаринети според предметната увозна декларација.

Судот најде дека основано се оспорува законитоста на решението на тужениот орган поради непотполно утврдена фактичка состојба како услов за правилна примена на материјалното право.

Според член 53 став 1 точка 1 од горе наведениот закон на увозот на суровини и репродукционен материјал не се плаќа царина под услов стоките во целост да се употребат во производство на стоки за извоз и најдоцна во рок од 1 година од денот на поднесувањето на увозната царинска декларација стоките да се извезат во странство.

Во списите кон предметот не е приложен извод од службената евиденција на органот дека во законскиот рок не е извршен извоз на стоки произведени со увезените репроматеријали - гориво со УЦД, односно во првостепеното и второстепеното решение само се наведува дека е изминат законскиот рок.

Од друга страна тужителот приложи кон тужбата повеќе извозни царински декларации и други со кои тврди дека е извршен извоз на стоки произведен со горивото и репроматеријалот увезени по увозна царинска декларација.

Исто така тужениот орган смета дека увезените стоки - репроматеријал и гориво само служеле за оплеменување на стоките, па не може да се смета дека се употребени согласно член 53 став 1 од Законот за царини. Меѓутоа, Судот смета дека и тој факт не е доволно утврден а особено дали стоките увезени

со предметната (увозна царинска декларација целосно се употребени во процесот на производство и извезени со предметните извозни царински декларации. Суштинско е притоа, дека се извезува стока како финален производ во чија структура и состав е вграден материјалот што е увезен по член 53 од Законот за царини и во вредност што е поголема за 30% од вредноста на увезениот материјал односно гориво.

Во Законот изрично не е кажано каков треба да биде производот што се извезува па не може да се извлече заклучок дека оплеменувањето на производот со увезениот репроматеријал не може да се смета за извоз кој се подведува под член 53 од Законот за царини. Тужениот орган е недоволно јасен зошто и врз основа на кој пропис смета дека на оплеменувањето на стоките за извоз не може да се примени член 53 кога основна интенција на овој член од Законот е да се ослободува од царина, репроматеријал и суровина за да се стимулира извоз на финални производи за конвертибилна валута.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр.1081/96 од 05.06.1997 година.

13. Согласно член 57 став 7 од Законот за средно образование ("Службен весник на РМ" бр.44/95) педагошка мерка - отстранување, може да се изрече само за потешка повреда на должноста утврдена со Статутот на училиштето.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспорената одлука е потврдена одлуката бр.38/119 од 07.05.1996 година на Наставничкиот совет при Полициското училиште со која на ученикот му се изрекува педагошка мерка - отстранување од училиште. Притоа, тужениот орган по трет пат ја носи истата одлука од исти причини и покрај укажувањата дадени од страна на Врховниот суд на Република Македонија со пресудата У бр.1685/95 од 10.06.1996 и пресудата У бр.2183/96 од 02.10.1996 година дека во Статутот на Центарот за образование на кадри од областа на безбедноста и општествената самозаштита, нема одредби со кои се предвидуваат потешки повреди на должноста за кои може да се изрече педагошка мерка.

Согласно член 57 став 7 од Законот за средно образование ("Службен весник на РМ" бр.44/95), педагошката мерка отстранување може да се изрече само за потешка повреда на должноста утврдена со Статутот на училиштето.

Согласно член 143 став 1 алинеја 4 од Статутот на Центарот за образование на кадри за безбедноста и општествената самозаштита, статусот на ученик во училиштето престанува ако на ученикот му се изрече дисциплинска мерка - отстранување.

Оттука произлегува дека освен цитираната законска одредба во Статутот на Центарот за образование на кадри за безбедноста и општествената самозаштита, нема друга одредба со која се предвидуваат потешки повреди на должноста за кои може да се изрече педагошка мерка - отстранување.

Имајќи предвид дека Законот за средно образование (и тоа како сега важечкиот член 57 точка 7 така и Законот за насочено образование од 1985 година), јасно и прецизирано бара потешките повреди за кои може да се изрече педагошка мерка - отстранување, да бидат утврдени само со Статутот и при состојба дека во конкретниот случај Статутот нема такви одредби, а тужениот орган оспорената одлука ја донесе повторно спротивно на забелешките на судот, Судот смета дека се исполнети условите од член 63 од Законот за управните спорови за поништување на одлуката на тужениот орган и одлуката на Наставничкиот совет од 07.05.1996 година и донесува одлука од страна на Судот за решавање на управната работа.

Имено според член 63 од Законот за управните спорови ако надлежниот орган по поништувањето на управниот акт донесе управен акт спротивно на правното сфаќање на судот, или спротивно на забелешките на судот во поглед на постапката, па тужителот ќе поднесе нова тужба, судот ќе го поништи оспорениот акт и по правило сам ќе ја реши работата со пресуда. Таквата пресуда во се го заменува актот на надлежниот орган и за ваков случај судот го известува органот што врши надзор. Врз основа на ова овластување од законот, Судот оцени дека во конкретниот случај природата на управната работа го дозволува тоа, а и податоците на постапката пружаат основа судот да ја реши работата со пресуда.

Притоа, судот не навлегуваше во оценка на основаноста или неоснованоста на прашањето дали дејанијата на ученикот претставуваат потешка повреда на должноста, бидејќи потешките повреди за кои може да се изрече педагошка мерка

отстранување, не се предвидени воопшто во Статутот, а во конкретниот случај поништените решенија на училиштето се донесени врз основа на Статутот и Правилникот иако во статутот нема одредба за кои потешки повреди може да се изрече мерка - отстранување, а Правилникот пак не може да ги уредува овие прашања спротивно на законот.

Од овие причини при одлучувањето по овој предмет судот непосредно го примени Законот за средно образование при што со оваа пресуда согласно член 63 од Законот за управните спорови конечно ја решава управната работа, заради непостапување по пресудите на Судот, а за што истовремено ќе биде известен органот што врши надзор на работата на Центарот за образование на кадри.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр.3545/96 од 15.01.1997 година.

14. За извршениот извоз на производи производителот односно има право на поврат на платениот данок на промет на производи, односно ослободување од данок на промет на производи, така што кон барањето за поврат, односно ослободување од данок на промет на производи треба да се приложи и фактура за извршената продажба и извозна царинска декларација, а ако се работи за поврат на данок се доставува доказ за платениот данок на промет.

Односот помеѓу шпедитерот и производителот односно во меѓусебните побарувања не е од значење за одлучувањето по барањето за поврат на данокот на промет на производи по кое одлучува органот на управа.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Управата за јавни приходи, а со кое одбиено е како неосновано барањето на тужителот за поврат на платен данок на промет на производи. Притоа, тужениот орган оценил дека првостепеното решение е законито со оглед да не се исполнети условите за поврат на платениот данок.

Судот смета дека оспореното решение е незаконито и со него е повреден законот на штета на тужителот.

Согласно член 54а став 1 од Законот за изменување и дополнување на Законот за данокот на промет на производи и услуги ("Службен весник на РМ" бр.42/95), за извршениот извоз на производи, производителот односно увозникот има право на поврат на платениот данок на промет на производи, односно ослободување од данок на промет на производи. Согласно став 2 од истиот член и закон, барање за поврат, односно ослободување од данок на промет на производи со потребната документација за извршениот извоз, фактура за извршената продажба и извозна царинска декларација се поднесува до органот за јавни приходи. Со барањето за поврат на данок на промет на производи се доставува доказ за платениот данок на промет на производи.

Од списите во предметот се гледа дека тужителот кон барањето за поврат на платениот данок на промет ги приложил потребните документи наведени во погоре наведениот член. На ова укажува и тужителот во тужбата, прилагајќи ги кон истата документите во оригинал, па оттаму органите на управата погрешно утврдиле дека тужителот не ги исполнува условите за поврат и дека неговото барање е неосновано.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2217/96 од 17.09.1997 година.

15. Доказ за платен данок на промет, како и доказ дека определен пренос на правото на сопственост на недвижност не подлежи на плаќање данок на промет, може да издаде само органот надлежен за јавните приходи.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Во управната постапка е поднесено барање до првостепениот орган за измена на корисникот во катастарскиот операт врз основа на правосилна пресуда на Општински суд, со која е утврдено дека тужителот се стекнал со сопственост на недвижен имот - нива во површина од 5.161 метар квадратен и пасиште во површина од 4.517, КП бр.340/1 заведен во поседовен лист 83, па е задолжен тужениот да му признае право на сопственост на тужителот на наведениот имот.

Бараната измена на корисникот во катастарскиот операт, првостепениот орган не ја извршил затоа што со барањето не е поднесен доказ за платен данок на промет.

Според член 37 од Законот за даноците на имот ("Службен весник на РМ" бр.80/93), без доказ за платен данок не може да се изврши упис на преносот на правото на сопственост на недвижности односно другото право на недвижност во катастарските и други јавни книги, или врз основа на судска пресуда, изјаснување на странките или со друг акт.

Според член 38 од истиот закон, органот за јавни приходи, по поднесена пријава за настаната даночка обврска го утврдува данокот на промет со решение. Според тоа, доказ за платен данок на промет може да издаде само органот надлежен за јавните приходи, па следствено на тоа, тој орган е надлежен да издаде и доказ дека определен пренос на правото на сопственост на недвижност не подлежи на плаќање данок на промет, на што правилно укажал и тужениот орган во оспореното решение.

Од изнесеното произлегува дека е обврска на странката со барањето за упис на преносот на правото на недвижности во катастарските книги, да достави и соодветен доказ во смисла на член 37 од Законот за даноците на имот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр.2595/96 од 10.07.1997 година.

005-4.

16. Ако даночната пријава не е реална во однос на вкупните приходи и расходи, а работните книги не можат да послужат како основа за утврдување на даночната обврска на тужителот бидејќи при извршената контрола кај тужителот било утврдено дека нереално ги прикажувал остварените финансиски резултати и направените трошоци, данокот ќе се утврди врз основа на службените податоци за остварениот приход и за трошоците на работењето на тужителот со кои располага органот на управа.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Управата за јавни приходи, а со кое на тужителот му била утврдена

даночната основа за 1994 година од самостојно вршење на дејност и тоа за персонален данок од доход, придонес за пензиско и инвалидско осигурување и придонес за вработување. Притоа, тужениот орган оценил дека првостепениот управен орган правилно го одредил даночното задолжение.

Судот смета дека оспореното решение е законито и со него не е повреден законот.

Согласно член 87 од Законот за персоналниот данок од доход ("Службен весник на Република Македонија" бр.80/93, 3/94 и 70/94), годишниот данок од доход го утврдува со решение органот за јавни приходи врз основа на податоците од даночната пријава, деловните книги и другите податоци кои се од значење за определување на даночната обврска.

Согласно член 89 став 1 точка 1 од истиот закон ако обврзникот на општ повик не поднесе даночна пријава, или ако деловните книги не можат да послужат како основа за утврдување на даночната обврска, данокот ќе се утврди врз основа на службените податоци за остварениот приход и за трошоците на работењето на обврзникот со кој располага органот за јавни приходи.

Во конкретниот случај даночната обврска на тужителот за 1994 година е утврдена согласно член 89 став 1 точка 1 од Законот за персоналниот данок на доход, а врз основа на службени податоци за остварениот приход и за трошоците на работењето на обврзникот со кој располага органот за јавни приходи при утврдена околност дека годишната даночна пријава не била реална во однос на вкупните приходи и расходи, а работните книги не можеле да послужат како основа за утврдување на даночната обврска на тужителот, бидејќи при извршената контрола кај тужителот било утврдено дека нереално го прикажувал остварениот финансиски резултат и направените трошоци што е видно од записникот за извршена контрола.

Од ова произлегува дека првостепениот и второстепениот орган постапувале согласно законот и со донесувањето на оспореното решение не е повреден законот на штета на тужителот.

Пресудено во Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1443/96 од 12.03.1997 година.

17. Во решението за присилна наплата на данокот освен висината на должниот данок, каматите и паричните казни за даночните прекршоци, напомена дека трошоците на присилна наплата паѓаат на товар на даночниот должник, треба да се наведе и конкретно имотот на обврзникот од кој ќе се изврши присилната наплата.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителката поднесена против решението на Управата за јавни приходи-Подрачна единица со кое на тужителката и се врши присилна наплата со попис и процена на подвижниот имот за наплата на данок и придонеси од лични примања во годишен паушален износ за 1994 година и тоа во износ од 30.240,00 денари, камата од 22.680,00 денари и трошоци за присилна наплата од 2.117,00 денари или вкупен износ од 55.037,00 денари. Притоа, тужениот орган оценил дека првостепеното решение е законито од причина што тужителката не го платила даночното задолжение во пропишаниот рок.

Судот најде дека оспореното решение е незаконито и со него е повреден законот.

Имено, согласно член 105 став 3 од Законот за персоналниот данок од доход ("Службен весник на РМ" бр.80/93) во решението за присилна наплата се искажува: висината на должниот данок, каматите и паричните казни за даночните прекршоци, имотот на обврзникот од кој ќе се изврши присилната наплата, напомена дека трошоците на присилна наплата паѓаат на товар на даночниот должник.

Во конкретниот случај, органите на управата не постапиле согласно погоре наведената одредба, односно во првостепеното решение видно од истото само воопштено е одредено дека присилната наплата ќе се изврши со присилна продажба на подвижниот имот без да се наведе за кој подвижен имот конкретно станува збор. Ова, особено е од значење за да може Судот да цени дали правилно е применет и член 111 од погоре наведениот закон во кој се наброени предметите над кои не може да се спроведе присилна наплата.

Освен тоа, во првостепеното решение за присилна наплата е наведена и висината на каматата без да биде образложено како е пресметана истата, а имајќи ги предвид наводите на тужителката во тужбата дека со првостепеното решение со кое е одредена даночната обврска била задолжена со износ од 30.240,00 денари, со првостепеното решение за присилна наплата со износ од 55.037,00 денари, а со опомената од неа се бара износ од 132.840,00 денари.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.3723/95 од 16.10.1997 година.

18. Кога пристигнатиот данок не го платил даночниот обврзник во пропишаниот рок, наплатата ќе се изврши по присилен пат и органот е должен за да му достави писмена опомена на даночниот обврзник.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Управата за јавни приходи- Дирекција во Скопје број 16-15/95 од 26.05.1995 година, со кое се врши попис и процена на недвижниот имот на тужителот за наплата на данок и придонеси во вкупен износ од 39.565 денари. Притоа тужениот орган утврдил дека првостепениот орган постапил согласно Законот за персоналниот данок кога пристапил кон присилна наплата на данокот од тужителот и дека првостепеното решение е правилно и на закон засновано.

Судот најде дека во конкретниот случај не е целосно и правилно утврдена фактичката состојба, од чие целосно и правилно утврдување зависи правилната примена на материјалното право.

Ова од причина што согласно член 106 од Законот за персоналниот данок од доход ("Службен весник на РМ" бр.80/93), пред пристапувањето кон присилна наплата на данокот, органот за јавни приходи е должен да му достави писмена опомена

на даночниот обврзник за да го плати пристигнатиот данок во рок од 8 дена од денот на приемот на опомената.

Во конкретниот случај од списите приложени кон предметот видно е дека има приложено потврда дека на тужителот на ден 9.06.1995 година му е доставена писмена опомена за да го плати пристигнатиот данок со камата. Меѓутоа тужителот кон тужбата прилага доказ уплатница дека на ден 5.08.1994 година го платил износот од 15.854,00 денари на име персонален данок. Според ова произлегува дека тужителот го имал платено данокот пред да му биде испратена опомената за плаќање на пристигнатиот данок.

Согласно член 104 од цитираниот закон од обврзникот кој пристигнатиот данок не го платил во пропишаниот рок наплатата ќе се изврши по присилен пат.

За да го примени овој член од Законот Судот наоѓа дека тужениот орган бил должен да утврди дали тужителот го имал платено пристигнатиот данок во пропишаниот рок за да во зависност од тоа се утврди дали требало да се изврши наплата по присилен пат. За да се утврди пак дали тужителот го платил пристигнатиот данок во пропишаниот рок или не, тужениот орган треба да утврди кога тужителот го примил првостепеното решение со кое е задолжен со плаќање на данок и кога го платил тој данок. Во зависност од тоа ќе треба да се утврди дали тужителот треба да биде задолжен со камата на пристигнатиот данок и од кога истата треба да се пресметува.

Од овие причини овој суд одлучи решението на тужениот орган да се поништи и предметот да се врати на тужениот орган на повторно разгледување и одлучување, согласно член 42 став 2 а во врска со член 10 став 1 точка 1 и 3 од Законот за управните спорови.

При повторното разгледување и одлучување тужениот орган ќе треба да го има предвид напред изложеното и цитираните законски одредби, правилно и целосно да ја утврди фактичката состојба и со правилна примена на законот да донесе законито решение.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2718/96 од 10.12.1997 година.

19. Обврската за плаќање данок за закуп според член 96 од Законот за даноци на граѓаните престанува ако се исполнат некои од условите за престанување на договорот.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот поднесена против решение на Управата за јавни приходи - Одделение за даноци, со кое тужителот е задолжен со данок на приход од имот за 1993 година за издавање под закуп деловна просторија. Притоа, тужениот орган утврдил дека првостепеното решение е правилно, а жалбата е неоснована и дека првостепениот орган правилно даночната основица ја пресметал согласно член 93 од Законот за даноци на граѓаните ("Службен весник на РМ" бр.79/92).

Судот смета дека во конкретниот случај фактичката состојба не е правилно утврдена, како резултат на што дошло и до погрешна примена на материјалното право.

Во конкретниот случај, органите согласно член 93 и 96 од Законот за даноците на граѓаните го задолжиле тужителот со данок на приход од имот за издавање под закуп на деловна просторија за 1993 година, врз основа на приложениот договор за закуп. Меѓутоа, судот смета дека притоа тужениот орган не ги ценел доволно доказите на тужителот како решението за престанок на работниот однос, пријава - одјава на работен однос и пријавата за престанок на работење на обврзникот за уплата на придонес на исто име, како доказ дека престанал работниот однос на вработените во деловната просторија на што тужителот укажува во тужбата, а на што укажувал уште во текот на жалбената постапка. Тужителот наведува дека договорните страни при склучување на договор за закуп предвиделе со престанување на договорот за закуп да престане и работниот однос на лицата вработени во деловната просторија која е предмет на договорот, па приложените докази дека престанал работниот однос на вработените лица во деловната просторија значат дека престанало важењето и на договорот за закуп.

Со оглед на тоа, судот смета дека фактичката состојба останала непотполно утврдена, па поради тоа оспореното решение треба да се поништи.

Тужениот орган треба да ги цени овие докази и поврзано со ова правилно да го примени законот, односно дали може да се примени член 96 од Законот за даноци на граѓаните според кој вкупните приходи од имот и имотни права на приходите остварени од издавање под закуп и подзакуп на недвижни и движни предмети се утврдуваат врз основа на писмен договор. Ако не е склучен писмен договор за закуп, закуподавачот односно закупопримачот е должен да ги даде потребните податоци за висината на закупнината. Истовремено, тужениот орган треба да го има предвид и член 93 од истиот закон, според кој даночен обврзник на данокот од приходи од имот и имотни права е граѓанинот и граѓанско правно лице кое остварува приход од издавање во закуп или подзакуп на земјиште, згради, делови од згради, стан, дел од стан, опрема или превозно средство, како и приход од друг имот и имотни права.

Во понатамошното разгледување и одлучување, тужениот орган треба да го има предвид изложеното, да ги цени приложените докази, да утврди до кога предметната просторија е издавана под закуп и врз кој основ, со што правилно ќе ја утврди фактичката состојба како основа за донесување на правилно и законито решение.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1620/95 од 26.11.1997 година.

005 - 7
20. Принципот изразен во член 6 и 111 од Законот за трансформацијата на претпријатијата со општествен капитал ("Службен весник на РМ" бр.38/93), дека во текот на трансформацијата не можат да се продаваат објекти и средства со вредност поголема од 50.000 ДЕМ. , без согласност на Агенцијата, се применува и за земјиштето, недвижностите и објектите што ги користат земјоделските задруги.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е неоснована.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против решението на Управата за јавни приходи Подрачна единица Струмица со кое е одбиено барањето на тужителот за проценка на недвижен имот и тоа

деловен простор во површина од 34 метри квадратни и деловен простор во површина од 69 метри квадратни. Притоа, тужениот орган утврдил дека првостепениот орган правилно постапил кога го одбил барањето на тужителот за проценка на недвижниот имот, бидејќи согласно член 111 и член 6 од Законот за трансформација на претпријатијата со општествен капитал е ограничено располагањето на правните лица со општествениот капитал.

Судот смета дека оспореното решение е законито и со него не е повреден законот.

Ова затоа што од една страна согласно член 37 од Законот за даноци на имот ("Службен весник на РМ" бр.80/93), без доказ на платен данок не може да се изврши заверка на договорот за пренос на сопственоста на недвижноста.

Од друга страна согласно член 22 од истиот закон, органот за јавни приходи е овластен и задолжен да ја утврди пазарната вредност на недвижноста што е предмет на договорот, како основа за утврдување на висината и плаќањето на данокот на промет на таа недвижност. Од ова произлегува дека органот за јавни приходи е надлежен и одговорен за извршување на споменатиот закон. Притоа, тој е должен извршувајќи го законот да ги почитува основните принципи од Законот за органите на управата и Законот за општата управна постапка, посебно начелото на законитост и начелото на заштита на правата на граѓаните и заштита на јавниот интерес, изразени во член 4 и 5 од Законот за општата управна постапка.

Во конкретниот случај органот за јавни приходи го одбил барањето на тужителот за проценка на предметната недвижност затоа што оценил дека не може да даде проценка за недвижноста која не може да биде во промет, односно да донесе решение за висината за плаќање на данок на промет, за кое смета дека е незаконито. Притоа, органот за јавни приходи се повикува на член 3, 6 и 111 од Законот за трансформацијата на претпријатијата со општествен капитал, сметајќи дека во прашање е недвижност - деловен простор на правно лице што користи имот односно земјоделско и градежно земјиште што е во сопственост на Република Македонија и дека треба да се сочека донесување на Законот со кој ќе се уреди трансформацијата, меѓу другите и на задругите. Од друга страна и постојниот Закон за промет со земјиште и згради предвидува посебен режим за прометот со недвижностите со кои располагаат

општествено правни лица предвидувајќи посебна постапка за јавно наддавање, за предимствено право на купување и заштита на јавниот интерес од страна на Јавното правобранителство. Меѓувремено е донесен Законот за трансформација на претпријатијата и задругите со општествен капитал кој стопанисуваат со земјоделско земјиште ("Службен весник на РМ" бр.19/96), во кој меѓу другото стои дека тој се однесува на земјоделските задруги во приватна сопственост, а во кои се вложени средства во општествена сопственост и според кои земјоделските задруги продолжуваат да го користат земјиштето и други недвижности и објекти до нивното трансформирање, со тоа што на трансформацијата на задругите соодветно ќе се применуваат принципите и одредбите од Законот за трансформацијата на претпријатијата со општествен капитал ("Службен весник на РМ" бр.38/93), доколку со овој закон не е поинаку уредено.

Имајќи го предвид напред изложеното Судот смета дека не е повреден законот со оспореното решение.

При одлучувањето Судот ги ценеше наводите на тужителот во тужбата дека во случајот треба да се примени Законот за даноци на имот и дека трансформацијата на задругите не се уредува со Законот за трансформација со општествениот капитал во смисла на член 3 од истиот закон, кој упатува на донесување на посебен закон. Меѓутоа, ваквите наводи Судот не можеше да ги уважи имајќи ги предвид напред изложените причини и посебно принципот изразен во член 6 и член 111 од Законот за трансформацијата на претпријатијата со општествен капитал, според кој градежното и земјоделското земјиште со денот на влегувањето во сила на овој закон станува сопственост на Република Македонија и дека не можат да се продаваат објекти и средства со вредност поголема од 50.000 ДЕМ. без согласност на Агенцијата, а сето ова поврзано со надлежноста и одговорноста на органите на управата за обезбедување на законитоста и заштита на јавниот интерес. Тужителот може да ги оствари своите права согласно донесениот Закон за трансформацијата на претпријатијата и задругите со општествен капитал кои стопанисуваат со земјоделското земјиште.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.721/95 од 05.03.1997 година.

21. При утврдување дали едно лице спаѓа во категоријата на лица со слаба имотна состојба за ослободување од административна такса се утврдува имотната состојба на домаќинството, односно на заедницата на живеење, стопанисување и трошење на остварените приходи чиј член е лицето.

Од образложението:

Судот најде дека тужбата е основана.

Со оспореното решение одбиена е како неоснована жалбата на тужителката поднесена против решението на Министерството за внатрешни работи, со кое и е одбиено барањето за ослободување од такса за прием во државјанство на Република Македонија.

Притоа, тужениот орган оценил дека првостепеното решение е законито, бидејќи тужителката не ги исполнува законските услови за ослободување од административна такса.

Судот најде дека при донесување на оспореното решение не се почитувани правилата на управната постапка, како резултат на што останала непотполно утврдена фактичката состојба. Имено, органите на управата се должни во постапката да ги почитуваат правилата и одредбите од Законот за општата управна постапка за утврдување на сите факти кои се од значење за донесување на правилно и законито решение.

Согласно член 15 став 1 точка 19 од Законот за административните такси од плаќање такса се ослободени граѓаните со слаба имотна состојба, корисници на основни и други права според Законот за социјална заштита.

Во конкретниот случај, имајќи ги предвид доказите, во списите на предметот - потврдата за личен доход на тужителката, доказот за семејната состојба и решението за престанок на вршење дејност на сопругот на тужителката, Судот смета дека при примената на член 15 од Законот за административните такси органите не го имале предвид член 16 од истиот закон, според кој граѓанин со слаба имотна состојба во смисла на цитираниот член од овој закон се смета лицето чие домаќинство остварува приходи пониски од најниската плата утврдена со Колективниот договор во Републиката. Според став 2, како домаќинство се смета заедница на живеење, стопанисување и трошење на остварените приходи.

Имајќи ги предвид цитираните законски одредби, судот смета дека фактичката состојба останала непотполно утврдена со оглед да тужениот орган не ги утврдил сите факти кои се од значење за примена на истите. Имено, тужениот орган бил должен врз основа на приложените докази да утврдува дали тужителката спаѓа во категоријата на лица со слаба имотна состојба, па од тие причини судот смета дека оспореното решение е незаконито и истото треба да се поништи.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1382/97 од 12.11.1997 година.

006 - 1100
22. На лицето кое поседува земјоделско земјиште, но во периодот од 1978 до 1994 година живеело во Австралија, ова време не може да му се утврди во стаж на осигурување по основ на вршење земјоделска дејност затоа што земјоделската дејност не му било единствено занимање, иако за тоа време придонесите за пензиското и инвалидското осигурување биле плаќани од неговиот син.

Од образложението:

Тужбата е неоснована.

Од списите на предметот, се гледа дека тужителот на ден 14.10.1994 година до првостепениот орган поднел барање за признавање право на старосна земјоделска пензија. Барањето на тужителот е одбиено како неосновано, со образложение дека не ги исполнувал условите за старосна земјоделска пензија, од причини што за периодот од 1978 година до октомври 1994 година престојувал во Австралија и не бил во можност да се занимава со земјоделска дејност.

Согласно член 17 став 3 од Законот за пензиско и инвалидско осигурување ("Службен весник на РМ" бр.80/93. 14/95 и 71/96), осигуреникот кој не наполнил пензиски стаж од 20 години, стекнува право на старосна пензија кога ќе наполни 65 години живот (маж) односно 63 години (жена) и најмалку 15 години стаж на осигурување.

Согласно пак член 2 и член 6 од Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиско и инвалидско осигурување ("Службен весник на СРМ" бр.4/89) и член 11 став 1 точка 8 од

Законот за пензиско и инвалидско осигурување, осигуреници се индивидуалните земјоделци-обврзници на данок од личен доход од земјоделска дејност на кои земјоделската дејност им е единствено занимање.

При ваква фактичка и правна состојба, Судот наоѓа дека оспореното решение е правилно и законито, бидејќи во постапката е со сигурност утврдено дека тужителот за временскиот период од 1978 до 1994 година работел и живеел во Австралија и земјоделската дејност не ја обавувал како единствено занимање, што е основен услов за стекнување право на пензија по основ на обавување на земјоделска дејност.

При одлучувањето, овој суд ги ценеше наводите истакнати во тужбата дека иако не бил во Република Македонија, неговата земја ја обработувал синот и во име на тужителот ги плаќал придонесите за пензиско инвалидско осигурување, но оцени дека тие наводи не се основ за поинакво одлучување. Тоа што биле платени придонеси, иако не ги исполнувал условите за стекнување на својство на осигуреник, може да биде само основ за нивно отпишување или враќање, бидејќи биле наплатувани без основ.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У бр.527/95 од 15.05.1997 година.

23. Со судска одлука во смисла на член 70 став 2 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување, треба да се изедначи судското порамнување, со кое разведениот брачен другар се обврзал да дава издршка, само ако биле исполнети законските услови за остварување на право на издршка.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Органите нашле дека барањето на тужителката за остварување право на семејна пензија од покојниот сопруг било неосновано, затоа што бракот меѓу неа и покојниот сопруг бил разведен, а правото на на издржување не било утврдено со судска одлука.

Притоа тужениот орган го ценел фактот дека помеѓу неа и покојниот сопруг била склучена спогодба пред Општинскиот суд од 23.07.1985 година, со која тој се обврзал да и плаќа на тужителката на име издржување по 1.500.00 денари, но го оценил

како без значење за остварување на правото, затоа што во смисла на член 70 став 2 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување ("Службен весник на РМ" бр.80/93 и 14/95), за да може брачниот другар да оствари право на семејна пензија, требало правото на издржување да биде утврдено со судска одлука. На наведениот брачен другар не можело да му се воспостави право на семејна пензија како на останатите корисници, дури и во случај покојниот да давал доброволно одредена сума пари на име издржување.

Судот наоѓа дека оспореното решение се заснова на непотполно утврдена фактичка состојба како последица на погрешна примена на материјалното право, поради што оспореното решение е незаконито. Законот за пензиското и инвалидското осигурување што го цитирале органите и поранешните прописи со кои се утврдуваше правото на семејна пензија на брачниот другар на кој му е утврдено право на издржување, не го условуваат остварувањето на правото исклучиво со постоење на пресуда со која е утврдено правото на издржување. Сегашниот Закон за семејство и поранешните прописи, со кои се уредуваше издржувањето на разведениот брачен другар, не ги ограничува поранешните брачни другари во поглед на издржувањето да склучат поравнување и тоа во текот на бракоразводната парница, пред тоа, или потоа и судот не може да одбие странките да склучат судско поравнување, бидејќи барањето за издржување не е барање со кое странките не можат да располагаат (член 321 и 324 од Законот за процесната постапка).

Затоа, по наоѓањето на Судот поимот судска одлука во смисла на прописите за пензиското и инвалидското осигурување не треба да се толкува рестриктивно и треба во поглед на правното дејство судското поравнување да се изедначи со судска одлука, односно со пресуда. Меѓутоа, за да може ова судско поравнување да биде основ за остварување право на семејна пензија, таквото поравнување не е доволно само по себе без дополнително утврдување дали земената обврска од покојниот да го издржува брачниот другар може да се смета за утврдено право во смисла на прописите, или е тоа доброволно издржување.

Брачните другари можат спогодбено да создаваат меѓусебни права и обврски во поглед на издржувањето и таквата спогодба може да биде основ и за присилно извршување на судското поравнување, но сето тоа во рамките на нивните

меѓусебни односи, кога брачниот другар може да прифати да го издржува другиот брачен другар и надвор од неговото право на издржување предвидено со прописите, со кои е регулирано правото на издржување меѓу брачните другари. Но, кога врз основа на таквото уредување на нивните права и обврски во врска со издржувањето треба да се оствари друго право, во случајот семејна пензија, или со кое се задира во правата на други лица, како што евентуално би биле децата и новиот брачен другар, доколку покојниот имал такво семејство, тогаш прифатената обврска за издржување како утврдено право на издржување со судска одлука ќе може да има правно дејство на судска одлука само доколку биле исполнети условите за остварување на правото кое му припаѓа на брачниот другар според прописите со кои се уредуваше тоа право во време на разводот на бракот и склучувањето на поравнувањето и тоа во поглед на роковите за поднесувањето на тужбата, во поглед на можноста за поднесување на таква тужба и другите услови за остварување на правото на издржување.

Поради тоа Судот наоѓа дека погрешиле органите кога појдувајќи од тоа дека правото на издржување требало да биде утврдено само со пресуда, не оцениле дали во смисла на Законот за бракот ("Службен весник на СРМ" број 35/73), кој беше во сила кога е склучено поравнувањето, е постигнато поравнување за правото на издршка според прописите со кое се регулира тоа право или пак со поравнувањето се воспоставени меѓусебни права и обврски кои имаат само имотно - правно дејство во нивните меѓусебни односи.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
У.бр.1483/96 од 05.06.1997 година.

2006-1110

24. Во стаж на осигурување на осигуреникот со задолжително пензиско и инвалидско осигурување како работник во работен однос во претпријатие во 1994 година, кога и го поднел барањето за остварување на право на инвалидска пензија, треба да му се засмета и времето од 1978 до 1987 година, што го поминал во осигурување според Законот за старосното осигурување на земјоделците ако придонесот за тоа осигурување го платил во времето на важењето на тој закон.

Од образложението:

Тужбата е основана.

Од списите на предметот се гледа дека тужителот ја загубил работната способност и со тоа бил исполнет еден од условите за стекнување право на инвалидска пензија. Меѓутоа, правото на инвалидска пензија не му било признато затоа што стажот на осигурување според Законот за старосното осигурување на земјоделците ("Службен весник на СРМ" бр.15/78 и 27/86), за периодот од 01.07.1978 година до 31.12.1989 година кој го остварил како индивидуален земјоделец, а за што поседува уверение издадено од Министерството за финансии - Секретаријат за финансии - Одделение за даноци од кое се гледа дека уредно ги платил придонесите за пензиско и инвалидско осигурување, не можело да му се земе како стаж на осигурување, затоа што на денот на поднесувањето на барањето (28.06.1994 година) за признавање на право на инвалидска пензија, не бил индивидуален земјоделец, што пак било во согласност со член 203 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување ("Службен весник на РМ" бр.80/93). Во овој член пак, било одредено дека по денот на почетокот на примената на овој суд (01.01.1994 година), на индивидуалните земјоделци заради исполнување на условите за остварување право на старосна, инвалидска или семејна пензија, во стаж на осигурување им се смета и времето поминато во осигурување според Законот за старосно осигурување на земјоделците од 1978 година.

Од списите на предметот уште се гледа дека тужителот бил во работен однос во работна организација во период од 24.07.1987 до 31.10.1994 година и имал вкупен стаж на осигурување од 7 години, 3 месеци и 7 дена, што не било доволно за признавање на право на инвалидска пензија согласно член 63 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување, бидејќи заради покривање на една третина од работниот век во случајов биле потребни 12 години пензиски стаж со оглед дека тужителот имал 57 години старост.

По наоѓање на судот, со оспореното решение погрешно било применето материјалното право кога жалбата на тужителот против решението на првостепениот орган била одбиена како неоснована.

Погрешно органите на управата сметаат дека во стаж на осигурување на тужителот не може да му се земе осигурувањето

остварено како индивидуален земјоделец во периодот од 01.07.1978 до 31.12.1989 година според наведениот Закон за старосното осигурување на земјоделците.

Според став 1 од членот 151-з од Законот за измени и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување ("Службен весник на СРМ" бр.4/89), правото од пензиското и инвалидското осигурување осигурениците од член 6 на овој закон ги остваруваат под услови утврдени со овој закон по истекот на три години од денот на влегување во сила на овој закон. Според став 2 од овој член по исклучок на став 1 на овој член осигурениците од член 6 на овој закон за инвалидност настаната по влегувањето на сила во овој закон остваруваат право на инвалидска пензија врз основа на загубена работна способност причинета со повреда на работа или професионална болест со денот на влегувањето во сила на овој закон.

Според член 151-с од истиот закон по истекот на рокот од член 151-з на овој закон на осигурениците, заради исполнување на условите за остварување на право на старосна, инвалидска или семејна пензија во стаж на осигурување им се смета и времето поминато според Законот за старосно осигурување на земјоделците.

Од наведените законски одредби, посебно од одредбата од член 151-с може да се заклучи дека на осигурениците (какво што својство имал и тужителот на денот на поднесувањето на барањето на 28.06.1994 година), заради исполнување на условите за остварување на право на старосна инвалидска или семејна пензија во стаж на осигурување ќе им се смета времето поминато според Законот за старосното осигурување на земјоделците.

Дека, во стаж на осигурување на тужителот треба да му се смета и стажот на осигурување што го стекнал според Законот за старосното осигурување на земјоделците произлегува и од одредбата од член 117 став 1 точка 2 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување ("Службен весник на РМ" бр.80/93), каде што е одредено дека во пензиски стаж во смисла на овој закон, врз основа на кој се здобиваат и остваруваат правата од пензиското и инвалидското осигурување се смета и времето поминато во осигурување до денот на почетокот на примената на овој закон што според прописите што важеле до тој ден се смета во пензиски стаж.

Оттука, погрешен е ставот на тужениот орган кога за одбивање за барањето на тужителот за признавање на право на

инвалидска пензија се повикува на одредбата од член 203 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување ("Службен весник на РМ" бр.80/93), и наведува дека тужителот немал право на инвалидска пензија затоа што не бил индивидуален земјоделец на 01.01.1994 година од кога почнал да се применува овој закон.

Оваа законска одредба според мислење на судот, исклучиво го одредува времето кое ќе се смета во стаж на осигурување на лицата кои имале својство на индивидуални земјоделци во времето на почетокот на применувањето на овој закон, а не и времето кое ќе се смета во стаж на осигурување на другите осигуреници кои такво својство стекнале по друг законски основ.

Бидејќи, тужителот на денот кога почнала примената на наведениот закон, имал својство на осигуреник, но не по основ на тоа што бил индивидуален земјоделец, на него не може да се примени одредбата од член 203 од Законот. Тоа значи, дека тој не требало да се смета како осигуреник кое својство го имал како индивидуален земјоделец, туку како осигуреник од член 11 став 1 точка 1 - работник во работен однос во претпријатие и друго правно лице кое врши стопанска дејност, од наведениот закон, а во стажот на осигурување да му се засметало и времето поминато според Законот за старосно осигурување на земјоделците.

Поради изложеното, следуваше судот согласно член 39 став 2 од Законот за управните спорови, тужбата да ја уважи и оспореното решение да го поништи и предметот да го врати на повторно разгледување и одлучување.

При повторното одлучување, потребно е согласно изнесените забелешки и правното сфаќање на судот, органот во стаж на осигурување на тужителот да му го засмета како стажот остварен според Законот за старосното осигурување на земјоделците од 1978 година, така и стажот остварен според Законот за измени и дополнувања на Законот за пензиското и инвалидското осигурување од 1989 година и Законот за пензиското и инвалидското осигурување ("Службен весник на РМ" бр.80/93), и врз основа на вкупно утврдениот стаж на осигурување да одлучи за барањето на тужителот за остварување на право на инвалидска пензија согласно член 63 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
У.бр.1762/95 од 22.02.1996 година.

25. Осигуреникот може да оствари право на пензија иако работодавецот само за него ги платил придонесите, а не и за останатите вработени.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Тужбата е основана.

Од образложението на првостепеното и оспореното решение, произлегува дека на тужителот не му е признато право на старосна пензија, затоа што претпријатието каде што бил вработен, за периодот од 01.06.1994 до 15.03.1995 година го платил придонесот за пензиско и инвалидско осигурување поединечно, односно само за тужителот и тоа по пресуда, а во смисла на член 185 од Законот за пензиско и инвалидско осигурување ("Службен весник на РМ" бр.80/93 и 14/95), требало придонесот да биде платен на нивото на целото претпријатие.

Во постапката е неспорно утврдено дека тужителот ги исполнувал условите за остварување право на старосна пензија во поглед на потребниот пензиски стаж, меѓутоа дел од овој стаж органите одбија да му го засметаат во стаж, иако и за тој стаж се платени придонесите, затоа што не била извршена уплата на придонесот за сите вработени кај работодавачот.

Ваквото правно сфаќање е погрешно и спротивно на член 123-а од Законот, според кој во стаж на осигурување се смета времено поминато во задолжително пензиско осигурување под услов да е платен придонесот за пензиското и инвалидското осигурување.

Бидејќи остварувањето на правото од пензиското осигурување е лично право и за секој осигуреник конкретно се утврдува дали ги исполнува условите, а согласно член 146 од овој закон, правото се здобива со денот кога осигуреникот ќе ги исполни условите, по наоѓањето на Судот, без основ е поврзувањето на остварувањето на правото на тужителот со плаќањето на придонесите од страна на обврзникот - работодавачот (член 182 од Законот) за сите свои работници.

Тоа нема основ и во одредбата од член 185 од Законот, на која се повикале органите. Оваа одредба само му дава право на Фондот да врши увид во евиденцијата за пресметување или наплатување на придонесот и право да поднесе барање до инспекцијата за платен промет да преземе мерки од нејзина надлежност за наплата на придонесот, но со цел за навремена и

правилна наплата на придонесот од страна на обврзникот, но од оваа одредба, ниту од било која друга одредба од Законот не произлегува дека во стаж на осигуреникот не може да се смета времето за кое на ниво на сите вработени кај работодавецот не бил платен придонесот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У бр.129/96 од 06.06.1996 година.

006-110

26. Ако работодавецот не ги платил придонесите за пензиското и инвалидското осигурување, нема законска пречка осигуреникот тоа да го стори лично.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Од списите на предметот се гледа дека на тужителката не и било признато право на старосна пензија, затоа што во смисла на член 13 став 3 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување ("Службен весник на РМ" бр.80/93 и 14/95), немала 15 години стаж на осигурување. Во стаж на осигурување не и било признато времето од 15.02.1993 до 15.11.1995 година, за кој период не бил платен придонесот.

Тужителката во жалбата побарала сама да го плати придонесот, но второстепениот орган не го прифатил таквото барање и искажал став дека таа не можела сама да го плати придонесот и повикал на одредбата од член 182 од цитираниот Закон, според кој обврзници за плаќање на придонесот на пензиското и инвалидското осигурување се работодавците за своите работници, а уплатата обврзниците ја вршеле кај институцијата за платен промет при исплатата на средствата за платите.

Судот наоѓа дека оспореното решение е незаконото.

Според член 123-а од цитираниот закон во стаж на осигурување се смета времето поминато во задолжително осигурување под услов да е платен придонесот на пензиското и инвалидското осигурување.

Оваа одредба не предвидува дека придонесот требало да биде платен во времето на остварувањето на стажот, поради што постои можност придонесот да биде платен дополнително.

Таа можност ја прифаќа и тужениот орган, но како исклучиво право на работодавецот, кој е обврзник за плаќање на придонесот.

Судот наоѓа дека ваквиот став на тужениот орган не произлегува од оваа одредба и дека на таков начин се нарушуваат основните принципи на задолжително осигурување.

Со Законот за пензиското и инвалидското осигурување работниците во работен однос и другите лица означени во членот 11 се задолжително осигурани со тоа што според член 4 правата од пензиското и инвалидското осигурување ги остваруваат во зависност од должината и обемот на вложувањето и под услови утврдени во овој закон.

Услов за остварување на правото е остварениот стаж, а тој во смисла на член 117 став 1 претставува времето поминато во осигурување, и бидејќи, во смисла на член 11 став 1 точка 1 од Законот, работниците во работен однос се задолжително осигурани, времето поминато во работен однос задолжително им се смета во стаж на осигурување.

Овој Закон се заснова врз принципите на економско работење на Фондот, а не врз основа на взаемност и солидарност, што произлегува од одредбата од член 123 а од Законот и заради остварување на правото од пензиското и инвалидското осигурување, ако осигуреникот изјави дека сам ќе го плати придонесот, не може на осигуреникот да му се ускрати правото придонесот да го плати лично.

Такво ограничување не произлегува нити од одредбата од член 182 од Законот, на која одредба се повикал тужениот орган. Со оваа одредба работодавците се означени како обврзници за плаќање на придонесот, но појдувајќи од тоа дека средствата се обезбедуваат од придонесите од платата, погрешно би било кога обврската на работодавецот да го плати придонесот се претвора во негово право.

Поради тоа а имајќи предвид дека и врз основното начело дека плаќањето на придонесот е имотна обврска што може да ја изврши и друго лице наместо обврзникот, Судот најде дека со оспореното решение, со кое не и се признава право на тужителката сама да го плати придонесот за пензиското и инвалидското осигурување, е повреден законот на нејзина штета.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
У.бр.2962/96 од 4.04.1997 година.

27. Остварувањето на правото на пензија, кое е условено со престанок на осигурувањето се однесува само на старосната, а не и на инвалидската пензија.

Од образложението:

Според член 84 од Законот за основните права од пензиското и инвалидското осигурување ("Службен лист на СФРЈ" број 23/82 ...), правата од пензиското и инвалидското осигурување се стекнуваат и втасуваат со денот на исполнувањето на условите и за прв пат во Законот за изменување и дополнување на Законот за основните права од пензиското и инвалидското осигурување ("Службен лист на СФРЈ" број 44/90), оваа одредба е дополнета со тоа што правото на старосна пензија може да се оствари по престанокот на работниот однос.

Во таа смисла се и одредбите од член 146 став 1 и 2 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување, и од овие одредби јасно произлегува дека престанокот на работниот однос е битен услов за остварување само на правото на старосна пензија.

Во законот нема одредба со која и правото на инвалидска пензија може да се здобие со денот на исполнувањето на условите но под услов да постои и престанок на работниот однос, што е и нормално, со оглед на тоа што се додека надлежните комисии не утврдат дали настанала инвалидност и не се утврди правото на инвалидска пензија, осигуреникот не знае дали ги исполнува условите за остварување право на инвалидска пензија и од него не може да се бара да го прекине работниот однос пред поднесувањето на барањето.

Појдувајќи од тоа Судот смета дека и преодната одредба од членот 194 од Законот, која предвидува дека постапката поведена до денот на почетокот на примена на овој закон ќе заврши под условите и на начинот предвидени со прописите што биле во сила во време на поднесување на барањето, ако престанокот на работниот однос е пред почетокот на примената на овој закон, не треба да се однесува и на инвалидската пензија и таа ќе може да се оствари по прописите што важеле во времето на поднесувањето на барањето, ако инвалидноста настанала пред влегувањето во сила на новиот закон. Во случајот откако второстепениот орган со решението од 02.11.1994 година утврдил

инвалидност, на тужителот му престанал работниот однос на 06.12.1994 година, што е едно нормално растојание на време, а барањето за остварување на инвалидска пензија го поднел на 23.11.1993 година.

Пресуда во Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1782/95 од 24.04.1997 година.

006. ЛМВ

28. По донесувањето на Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување ("Службен весник на СРМ" бр.4/89), лицата кои оствариле право на старосна пензија по Законот за старосно осигурување на земјоделците ("Службен весник на СРМ" бр.15/78), не можат да бараат зголемување на пензијата по основ на учество во НОБ, ако такво право не оствариле за време на важењето на тој закон.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Со решение на Фондот на пензиското и инвалидското осигурување на Македонија - Подрачна единица во О. на тужителот му е признато право на земјоделска старосна пензија.

Со барање од 15.09.1994 година тужителот побарал одредување на нов повисок износ на земјоделска пензија по основ на учество во НОБ.

Судот најде дека не погрешиле органите кога нашле дека не се исполнети условите за утврдување на нов износ на пензија и тоа врз основа на учество во НОБ.

Законот за старосно осигурување на земјоделците престана да важи со донесување на Законот за изменување и дополнување на Законот за пензиското и инвалидското осигурување ("Службен весник на СРМ" бр.4/89), По тој закон, индивидуалните земјоделци, под условите утврдени во тој закон, добија статус на осигуреници со задолжително пензиско и инвалидско осигурување со права утврдени во тој закон. Според член 151-а од тој закон, на корисниците на минимална старосна и семејна пензија, кои правото на пензија го оствариле според Законот за старосно осигурување на земјоделците, тие права им се обезбедуваат и по влегувањето во сила на овој закон.

На 01.01.1994 година стапи во сила Законот за пензиското и инвалидското осигурување ("Службен весник на РМ" бр.80/93). Во овој закон нема одредба со која на учесниците на НОБ им се признаваат посебни права во поглед на обемот и висината, а според одредбите од член 193 на корисниците кои правата од пензиското и инвалидското осигурување ги оствариле пред денот на почетокот на примената на овој закон, тие права им се обезбедуваат и по денот на почетокот на примената на овој закон, во обем и висина кои не можат да бидат помали од обемот и висината утврдени според одредбите на овој закон.

Исто така според член 194 од овој закон, постапката за остварување на правото поведена по барање или по службена должност до денот на почетокот на примената на овој закон, ќе се заврши под условите и начинот предвидени со прописите што биле во сила времето на поднесувањето на барањето, ако престанокот на работниот однос бил пред почетокот на примената на овој закон.

При состојба кога тужителот го поднел барањето за повисок износ на пензијата во 1994 година, правилно заклучиле органите дека не може да му се признае право што можело да се оствари по Законот за старосно осигурување на земјоделците.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр.472/95 од 16.01.1997 година.

29. Во пензиски стаж не може да се засмета времето од 01.07.1978 до 31.12.1988 година на лице кое во истиот период не било здравствено осигурано по основ на земјоделско осигурување, туку здравствено бил осигуран по основ на учество во НОБ.

Од образложението:

Тужбата е неоснована.

Од списите на предметот се гледа дека со оспореното решение на тужителот не му е признато право на земјоделска старосна пензија затоа што имал вкупен пензиски стаж од 7 години и 23 дена. Во стажот на осигурување не му е признато времето од 01.07.1978 година до 31.12.1988 година по Законот за

старосно осигурување на земјоделците затоа што не ги плаќал придонесите по тој закон и не бил здравствено осигуран по основ на вршење на земјоделска дејност, во смисла на член 19 став 1 од тој закон, бидејќи како учесник во НОБ имал обезбедена здравствена заштита.

Судот наоѓа дека со оспореното решение не е повреден законот на штета на тужителот.

Според член 19 од Законот за старосно осигурување на земјоделците ("Службен весник на СРМ" бр.15/78), осигуреници во смисла на овој закон се земјоделците кои се здравствено осигурани по основ на земјоделско осигурување и тоа земјоделец кој е обврзник да плаќа данок од личен доход од вршење земјоделска дејност.

Со оглед на тоа да во конкретниот случај е утврдено дека во времето на важењето на Законот за старосно осигурување на земјоделците ("Службен весник на СРМ" бр.15/78), кој важел за периодот од 01.07.1978 до 31.12.1988 година, тужителот се занимавал со земјоделие, тој бил должен и здравствено да се осигура по тој основ, затоа што борците се осигурани посебно ако по друг основ не можат да се осигураат и за нив придонесот го плаќа органот (член 64 став 1 точка 5 од Законот за здравствена заштита ("Службен весник на РМ" бр.38/91, 46/93 и 55/93...), правилно било применето материјалното право кога барањето за старосна земјоделска пензија му било одбиено како неосновано.

Судот го ценеше наводот дека тој бил здравствено осигуран како земјоделец бидејќи во евиденцијата се пријавувал како земјоделец, меѓутоа истиот не најде дека не е од влијание за донесување поинаква одлука од причини што тужителот како што е наведено погоре бил здравствено осигуран по основ на учество во НОБ, а не како земјоделец.

Согласно горе изложеното, следуваше Судот да одлучи како во изреката на пресудата, во смисла на член 42 став 2 од Законот за управните спорови.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
У.бр.1787/95 од 06.02.1997 година.

30. Барањето на осигуреникот да му бидат надоместени трошоците за набавен лек од странско производство, не може да биде одбиено од причина што лекот, согласно Законот за пуштање на лекови во промет ("Службен лист на СФРЈ" бр.43/76), не бил пуштен во промет во Републиката и не се наоѓал на Листата на лекови.

Од образложението:

Тужбата е основана.

На тужителот не му било признато право за надомест на трошоците за набавениот апмуларен лек, затоа што согласно член 2 од Правилникот за начинот на препишување и издавање на лекови ("Службен лист на СФРЈ" бр.57/87), преземен како републички пропис согласно член 5 од Уставниот закон за спроведување на Уставот на Република Македонија, можеле да се препишуваат само оние лекови што се пуштени во промет согласно со Законот за пуштање во промет на лекови, а овој лек во Републиката не бил пуштен во промет.

Судот наоѓа дека за поставеното барање - надоместување на трошоците за набавен лек од странско производство, органите одлучувале со примена на несоодветни прописи, поради што и пропуштиле да ги утврдат фактите од кои зависи остварувањето на правото.

Основната здравствена заштита, со задолжително здравствено осигурување, според член 11 став 1 точка 8 од Законот за здравствената заштита ("Службен весник на РМ" бр.38/91, 46/93 и 55/95), опфаќа и набавка на лекови според Листата на лекови што ја утврдува Министерството за здравство.

Министерството за здравство, врз основа на член 59 став 1 точка 4 од Законот, со Правилникот за начинот на остварувањето на правата и обврските од здравственото осигурување ("Службен весник на РМ" бр.3/92, 11/92, 32/92, 6/95 и 65/95), поблиску го уредил и начинот на користењето на лековите.

Според член 26 став 2 од овој правилник осигуреникот го остварува правото на лекови на товар на средствата на Фондот за здравствено осигурување според општиот акт со кој се утврдува листата на лекови, а врз основа на рецепт издаден од избраниот лекар од примарна заштита и потврда за платен придонес. Од оваа одредба јасно произлегува дека лековите што

се утврдени со листата, осигуреникот ги набавува на терет на Фондот само врз основа на рецепт од избраниот лекар.

Меѓутоа, овој Правилник во одредбата од член 28 став 1 предвидува и право на набавка на лек под посебни услови: лекот што не се произведува во земјата, не може да биде заменет со соодветен лек од домашно производство, а организацијата што врши организирано снабдување со лекови поради малото количество или други причини не го набавува, може да се набави и од странство, ако конзилиумот на соодветната клиника оцени дека лекот е неопходен за лекување.

Оваа одредба од Правилникот, по наоѓањето на Судот, се однесува на лековите што не се наоѓаат на листата на лекови. Ова, затоа што ако лекот се наоѓа на Листата осигуреникот може таквиот лек да го набави само врз основа на рецепт на избраниот лекар и во таков случај не би имало потреба да се предвидува и посебна постапка за набавка на таков лек под условите од оваа одредба.

Бидејќи, во случајот тужителот покренал постапка за надомест на трошоците на набавениот лек, може да се претпостави дека не добил рецепт од избраниот лекар и затоа побарал да му бидат надоместени трошоците во смисла на став 2 од член 28 од Правилникот. Затоа, погрешиле органите кога не утврдиле дали се исполнети условите на тужителот да му се надоместат трошоците за набавениот лек во смисла на член 28 од Правилникот.

При одлучувањето Судот имаше предвид дека со измените на Правилникот во ставот 2 од овој член е додадено-ако лекот е на Листата на лекови меѓутоа, бидејќи, останал ставот 1 од овој член, ова дополнување останува без цел и е на штета на здравјето на осигуреникот, ако навистина има потреба од таков лек и ако се исполнети другите услови од Правилникот.

Од тие причини погрешиле органите кога за правото на тужителката не одлучувале врз основа на овие прописи.

По наоѓањето на Судот членот 2 од Правилникот за начинот на пропишување и издавање на лекови ("Службен лист на СФРЈ" бр.57/87), на кој се повикал тужениот орган не може да биде основ за одбивање на барањето. Оваа одредба им дава право и обврска на лекарите и забните лекари самостојно да ја вршат стручната дејност и притоа тие се обврзани да ги препишуваат само оние лекови кои што се пуштени во промет според Законот за пуштање на лекови во промет. Оваа одредба,

исто така по наоѓањето на Судот, е во корелација со членот 26 став 2 од Правилникот за начинот и остварување на правата и обврските од здравственото осигурување. Тоа произлегува и од другите одредби од Правилникот за начинот на препишување и издавање на лекови, со кои е уредено само што содржи рецептот, како се препишува и е регулирано издавањето на лекови, а во согласност со членот 48 од Законот за пуштање на лекови во промет ("Службен лист на СФРЈ бр.43/76), исто така преземен како Републички пропис.

Овој закон, пак, не е ја исклучува примената на членот 28 од Правилникот за начинот за остварување на правата од здравственото осигурување. Законот се однесува на лекови што се произведуваат во земјата и што се увезуваат со цел да се стават во промет, додека лековите на кои осигуреникот има право да ги набави на терет на Фондот во случаите од членот 28 од другиот Правилник се однесуваат на лекови што не се произведуваат во земјата, не се увезуваат, се разбира ако се пуштени во промет во земјата на произведувачот, за што треба да водат сметка лекарите што го издаваат конзилираното мислење и кои се овластени да ја оценат потребата од користењето на таков лек.

Освен тоа во Листата на лекови секако се наоѓаат лекови што се пуштени во промет и затоа, како е претходно наведено, таквите лекови може да ги препишува лекарот без било каква друга постапка, додека одредбата од член 28 од Правилникот се однесува на посебните случаи кога е оправдано да се набави лек кој не е на Листата.

Впрочем, тужителот лекот го набавил во "Реплек Македонија", па основано се поставува прашање како било можно овој лек да е пуштен во промет, ако не била спроведена постапка по Законот за пуштање на промет на лекови. Ако пак органите, одбивајќи го барањето, сметале дека требало и во Републиката да биде спроведена постапка за пуштање во промет на овој лек, тогаш и тоа не може да биде основ за одбивање на барањето, затоа што и Законот и Правилникот се преземени како репулички пропис и ќе се применуваат додека Републиката не донесе свои прописи и не предвиди дека за лековите што биле пуштени во промет по поранешните прописи треба да се спроведе нова постапка.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија под У.бр.65/97 од 24.09.1997 година.

31. Набавката на забно-техничките и забно-протетичките помагала е право од основната здравствена заштита и Законот за здравствена заштита не прави разлика во која здравствена организација или кој здравствен работник кој врши самостојна со личен труд здравствена дејност ќе го остварува тоа право.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Според одредбата од член 11 од Законот за здравствената заштита ("Службен весник на РМ" бр.38/91, 46/93 и 55/95), задолжителното здравствено осигурување обезбедува право на основна здравствена заштита, во кое, според став 1 точка 12 е опфатено и набавка на протези, ортопедски и други помагала, помошни и санитарски справи и заботехнички средства утврдени со општ акт на Министерството за здравство, со тоа ашто согласно член 59 став 1 точка 7 Министерството за здравство утврдува листа на тие средства, стандарди на материјалот од кои се изработуваат, роковите на траење и условите за изработка на нови средства пред истекот на утврдените рокови.

Со Правилникот за начинот на остварување на правата и обврските од здравственото осигурување ("Службен весник на РМ" бр.3/92, 11/92, 32/92 и 6/95), поблиску е уреден само начинот на остварувањето на правата и обврските утврдени со законот и според член 22 став 2 и 3, осигуреникот остварува право на забно-технички и забно-протектни помагала според актот со кој се утврдуваат забно-техничките и забно-протектните помагала, стандардите на материјалот од кои тие се изработуваат, роковите и траењето на тие средства по претходно заверена потврда од Фондот за здравствено осигурување, а потребата од забно-техничките и забно-протектните помагала ја утврдува избраниот стоматолог.

При таква правна состојба, од која произлегува дека и набавката на забната протеза е право од основната здравствена заштита, Судот наоѓа дека фактот што тужителите здравствената услуга ја оствариле во Стоматолошката организација на прим.д-р, специјалист по стоматолошка протетика во ш. не може да претставува основ за одбивање на барањето на тужителите од средствата на Фондот да им бидат надоместени трошоците за набавените протези, затоа што очигледно Законот не прави разлика во која здравствена организација од член 90 од Законот осигуреникот ќе го остваува

правото, односно дали ќе го оствари во една од тие организации или кај здравствена работник кој врши самостојно со личен труд здравствена дејност, согласно член 121 од Законот.

Судот исто така наоѓа дека за остварувањето на правото да им бидат надоместени трошоците за извршената здравствена услуга, односно за набавените протези, не од значење тоа што Фондот со специјалистот не склучил договор за уредување на односите. Ова, затоа што со таквиот договор согласно член 131 од Законот за здравствена заштита се обезбедуваат средства за работа на здравствените организации и на лекарите кои самостојно со личен труд вршат здравствена дејност (член 124 од Законот), и овие одредби им даваат само можност на здравствените организации, односно на лицата од член 124 од Законот да ги наплатуваат од Фондот за здравствена заштита трошоците за извршените услуги, поради што за остварувањето на правото на тужителите, како основно право од здравствена заштита, не е од значење што помеѓу странките и Фондот не бил склучен договор. Ова произлегува и од одредбата од член 34 од Законот, според која правата од задолжителното здравствено осигурување, осигурениците ги остваруваат во Фондот за здравственото осигурување под условите и начинот утврден со овој закон и со општите акти на Министерството за здравство.

Освен тоа, во времето кога тужителите ги набавиле протезите, Законот не даваше овластување на Фондот да одлучува со кои од регистрираните субјекти ќе склучи таков договор по член 59 став 1 точка 9 од Законот. Дури со Законот за изменување и дополнување на Законот за здравствена заштита ("Службен весник на РМ" бр.55/95) оваа одредба е изменета и е дадено овластување на Министерството да ги утврди стандардите и нормативите за потребниот број на здравствени работници според бројот на населението и други критериуми. Исто така дури со измената на член 124 од овој закон, Фондот е овластен да склучува договори под условите од член 59 став 1 точка 9 и дури со оваа одредба е предвидено дека надоместокот за укажаните услуги, материјалите и препишаните лекови од лекар кој самостојно од личен труд врши здравствена дејност паѓаат на товар на Фондот за здравствено осигурување под истите услови како и здравствените организации ако е склучен договор според став 1 на овој член.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У бр.975/95 од 24.09.1997 година.

32. Лицето кое стекнало својство на осигуреник со задолжителна здравствена заштита како лице кое врши самостојна дејност со личен труд, а не поднело одјава на осигурувањето, е должно да плати придонес за здравствено осигурување и покрај тоа што во текот на годината со решение, наместо во смисла на член 18 од Законот за самостојно вршење дејност со личен труд, му било одредено запирање на вршењето на дејноста поради реновирање на објектот и немање репроматеријал.

Од образложението:

Во жалбата тужителката ја оспори обврската за плаќање на придонесот за здравствено осигурување, затоа што со решение на Секретаријатот за стопанство и било одобрено привремено да запре со вршење на дејноста. Приложи решение од 29.12.1993 година за запирање на вршење на дејноста од 01.01.1994 до 01.10.1994 година, поради реновирање на објектот и решение од 30.09.1994 година, поради немање на репроматеријал. Со тужбата приложи и првостепена пресуда на Општинскиот суд С. со која било уважено нејзиното барање за дислокација на објектот во кој ја вршела дејноста.

Второстепениот орган овие наводи ги оценил како неосновани затоа што не поднела одјава на осигурувањето во смисла на член 35 од Законот за здравствена заштита и затоа што не престанала да ја врши дејноста, туку дејноста била ставена само во мирување.

Според член 35 став 1 од Законот за здравствената заштита ("Службен весник на РМ" број 38/91, 46/93 и 55/95), правата од задолжителното здравствено осигурување ги остваруваат лицата на кои им е утврдено својството на осигуреник врз основа на кои им е утврдено својството на осигуреник врз основа на пријава за осигурување што ја поднесуваат работните луѓе сами за себе. Според 4 од овој член по престанокот на основот за задолжителното осигурување, субјектите од став 1 се должни во рок од 8 дена да поднесат одјава на осигурувањето.

Во случајот тужителката била здравствено осигурана по основ на вршење дејност со личен труд и средства во сопственост на граѓаните во смисла на член 12 став 1 точка 5 од Законот.

Со оглед на тоа што, а тоа е неспорно во постапката, таа не поднела одјава на осигурувањето, не погрешила органите кога заклучила дека во 1994 година била задолжително осигурана со

права кои произлегуваат од осигурувањето, но и со обврска за плаќање на придонесот.

Решенијата на кои се повикува тужителката, како основ поради кој не била должна да плати придонес за 1994 година, биле донесени согласно член 18 од Законот за самостојно вршење дејност со личен труд ("Службен весник на СРМ" бр.18/89, 46/89 и 23/90). Според оваа одредба во случаите од став 1 од Законот, работниот човек може привремено да запре со работа, но тоа не значи и престанок на работата, со бришење од регистарот со одјава, како што предвидува член 16 од тој закон. Затоа не и престанал основот за осигурувањето. Ова, дотолку повеќе што не поднела одјава на осигурување, туку останала како осигуреник со задолжително здравствено осигурување.

Освен тоа тужителката не укажува дека го одјавила осигурувањето по прописите за пензиското и инвалидското осигурување за да може ова време да не се смета во стаж на осигурување по тие прописи, така што во времето додека дејноста и мирувала таа останала како здравствен осигуреник, со задолжително здравствено осигурување, што повлекува и плаќање на придонесите за здравствено осигурување.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
У.бр.780/96 од 17.12.1997 година.

33. Правото на паричен надоместок за привремена спреченост за работа место плата, не зависи од тоа дали, за тоа време, другите работници во претпријатието примиле плата.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Тужителот од 01.07.1993 година бил привремено спречен за работа поради болест и до 31.05.1994 година му бил исплатуван надоместок место плата.

Иако и натаму бил спречен за работа и се наоѓал на боледување, исплатата на надоместокот му била запрена, заради што поднел барање за остварување на правото на надоместок место плата и за време после 31.05.1994 година.

Судот наоѓа дека оспореното решение не се заснова на правилна примена на материјалното право поради што и фактичката состојба е непотполно утврдена.

Законот за здравствена заштита обезбедува задолжително осигурување врз начелата на взаемност и солидарност од средствата што се обезбедуваат од изворите означени во Законот за здравствена заштита (член 3 и 5 од Законот).

Врз начелото на задолжително осигурување тужителот, како осигуреник по член 12 став 1 точка 1 од Законот, а согласно член 18 став 1 од Законот, има право на надоместок на плата за време на привремената спреченост за работа, поради болест и надоместокот согласно став 2 од овој член му припаѓа од првиот ден на спреченоста за работа и трае цело време додека трае спреченост, а се исплатува за деновите за кои се остварува плата според прописите за работните односи.

Од ваквите одредби по наоѓањето на Судот не само што не произлегува дека правото на надоместок на плата зависи од тоа дали за време на спреченоста на работа другите вработени во претпријатието каде бил вработен примале плата, затоа што и тој не би примил плата ако бил на работа, туку дека таквото условување е спротивно на основните начела врз основа на кои е засновано здравственото осигурување.

Поради тоа на осигуреникот за време на привремената спреченост за работа му следува право на надоместок на плата за целото време на спреченост за кое би му следувала плата, а кое е тоа време е регулирано со Законот за работните односи.

За првпат со Законот за изменување и дополнување на Законот за здравствена заштита во 1995 година, се пропишани услови за остварување на правото на паричниот надоместок наместо плата во одредбата од член 17а и според став 1 точка 2 правото на надоместок на плата не може да го оствари осигуреникот ако придонесот за здравствено осигурување е редовно уплатуван или со задоцнување од најмалку 60 дена. Меѓутоа, и според оваа одредба, по наоѓањето на Судот, користењето на надоместокот е условен со плаќање придонеси за осигуреникот и тоа пред да настане привремената спреченост за работа, со оглед дека за време на спреченоста за работа таквиот осигуреник не прима плата и за него според Законот не постои основ да се плаќаат придонеси за здравствено осигурување. Затоа, остварувањето на правото на надоместок наместо плата не треба да е условува и со плаќање на придонесите за другите вработени за времето додека осигуреникот е спречен за работа.

Во таа смисла треба да се сфати и одредбата од член 74 став 2, затоа што и таа одредба се однесува на придонесот за

осигуреникот и нему му се ускратуваат правата ако за него не бил редовно платен придонесот или најдоцна во рок од 60 дена и тоа пак за времето пред да настане спреченоста за работа.

Образложението на првостепениот и второстепениот орган дека, ако на осигуреникот му се признае право на надоместок на плата за време додека другите вработени не примиле плата, би се стимулирал интересот на работникот за користење на боледување, Судот не може да го прифати бидејќи тоа не произлегува од законот, нити преставува рационален основ за донесување таква одлука.

Исто така не може да го прифати и образложението дека во такви случаи немало елементи за пресметување на надоместокот во смисла на член 21 од Законот за здравствена заштита, а кој се однесува на усогласувањето на надоместокот со движењето на платата во претпријатието за месецот за кој се исплатува надоместокот во однос на платата остварена во тримесечниот период кој е земен при утврдувањето на основицата на надоместокот на плата, затоа што во случај кога претпријатието не исплатува плата, на осигуреникот нема да му се изврши усогласување, туку ќе му се исплатува надоместокот во висина утврдена на начинот од член 20 од законот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
У.бр.1417/95 од 10.04.1997 година.

34. Тоа што осигуреникот, во смисла на член 18 став 2 од Законот за самостојно вршење дејност со личен труд, не го пријавил привремено запирањето на вршењето на дејност, не е причина поради која може да се ускрати правото на надоместок на плата за време на привремена спреченост на работа, ако осигуреникот навистина не работел и не остварувал приход.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Тужителката побарала да оствари право на надоместок на плата поради привремена спреченост за работа од 5.04.1995 до 30.09.1995 година а, била здравствено осигурена како вршител на самостојна угостителска дејност.

Органите нашле дека ова право не може да го оствари, затоа што во смисла на член 27 став 1 точка 2 од Законот за

здравствена заштита ("Службен весник на РМ" бр.38/91 и 46/93), за време на спреченоста на работа остварувала плата и затоа што сметано од 19.05.1995 година не плаќала придонеси за здравствено осигурување.

Заклучокот дека таа во овој период остварувала плата органите го извеле од фактот што во смисла на член 18 став 2 од Законот за самостојно вршење дејност со личен труд немала пријавено работник во дуќанот и немала пријавено привремено запирање на дејноста.

Судот наоѓа дека оспореното решение се заснова на непотполно утврдена фактичка состојба и погрешна примена на материјалното право.

Според член 27 став 1 точка 2 од Законот за здравствена заштита осигуреникот не може да оствари односно ќе му се запре исплатата на надоместокот на плата за време на привремената спречност на работа, ако за време на привремената спречност на работа остваува плата.

Од оваа одредба јасно произлегува дека осигуреникот за време на привремената спречност за работа треба да остварува плата поради што органите, за да можат по овој основ да го одбијат барањето, требале да спроведат постапка и со изведување на докази да утврдат дали тужителката во времето за кое според документацијата била на боледување, остварувала плата.

Тоа што во смисла на член 18 став 1 и став 4 од Законот за самостојно вршење дејност со личен труд не го пријавила привременото запирање на вршењето на дејност навистина претставува непочитување на таа обврска, меѓутоа тоа е обврска по тој закон и со последици што можат да произлезат од тоа, во врска со вршењето на дејноста, а не и причина поради која може да се ускрати право на надоместок на плата за привремената спречност на работа, ако навистина не работела.

Тоа што во смисла на член 18 став 2 од овој закон не пријвила работник за привремена спречност на работа исто така не е причина за остварување на правото на надоместок на плата. Оваа одредба, во случаите кога под условите од став 1 може вршителот на дејност да запре со работа, само дава можност да не ја запре работата на дуќанот туку работењето да го довери на вработен работник во него. Тоа претпоставува дека вршителот на дејноста фактички не работел, но дека не ја запре работата на дуќанот, затоа што во дуќанот имало вработен работник. Затоа, погрешно органите појдувајќи од оваа одредба,

заклучуваат дека тоа што не пријавила работник значело дека продолжила со работа и остварувала плата.

Поради тоа Судот наоѓа дека органите не ги утврдиле фактите од значење за правилната примена од член 27 став 1 точка 2 од Законот за здравствената заштита, поради што се јавува потреба од повторно разгледување и одлучување.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
У.бр.100/96 од 06.02.1997 година.

35. Кога врз основа на податоците за остварената плата бил надминат утврдениот цензус приходи, треба да се смета дека не се исполнети условите за остварување право на додаток на деца, независно од тоа што работникот не ја примил платата (се откажал од плата а биле платени само придонесите).

Од образложението:

Според член 19 од Законот за општествената заштита на децата ("Службен весник на СРМ" број 6/81, 40/87, 17/91 и "Службен весник на РМ" број 38/91), додаток на деца се остварува во зависност од возраста на детето и од материјалната состојба на семејството.

Според член 18 став 2 од овој закон, висината, условите и начинот на остварувањето на додатоците на деца ги утврдува Министерството за труд и социјална политика.

Според член 11 од Правилникот за утврдување на висината, условите и начинот на остварувањето на додатоците на деца ("Службен весник на РМ" број 38/91, 46/92, 78/92 и 9/95), донесен врз основа на член 18 од цитираниот закон, додаток на деца се остварува во зависност од просечниот приход по член на семејството остварен во семејството во претходните три месеци преку определување на цензус на приходи по член на семејството.

Од списите на предметот се гледа дека во месец февруари 1995 година тужителот поднел докази во врска со исполнувањето на услови за понатамошно признавање право на детски додаток за истите деца.

Исто така се гледа дека тужителот во периодот ноември и декември 1994 година и јануари 1995 година остварил месечна плата од 5.073,00 денари. Неговата сопруга исто така била во

работен однос во претпријатие во општествена сопственост и според доказите имала плата и тоа во месец ноември 1994 година 5.189,00 денари, во месец декември 5.080,00 денари, но за овие месеци немало подигнато плата, а во месец јануари 1995 година примила плата во висина од 3.017,00 денари, или просечно остварила по 4.429,00 денари месечно.

Бидејќи од овие вкупни приходи во семејството, за четиричлено семејство бил остварен приход од по 2.376,00 денари по член, што било над утврдениот цензус од 1.700,00 денари, органите нашле дека не се исполнети условите за остварување право на додаток на деца.

Ваквата фактичка состојба не е оспорена со тужбата, а во списите на предметот се наоѓа и потврда од 28.09.1995 година издадена од претпријатието со кое се потврдува дека за месеците септември, октомври, ноември и декември 1994 година сопругата на тужителот не примила плата. Оваа плата била откажана, а биле платени само придонесите од плата.

При таква состојба судот наоѓа дека во смисла на цитираните прописи, не погрешиле органите кога врз основа на податоците за тоа колку плата остварила сопругата на тужителот, а не и колку и била исплатена, нашле дека во семејството на тужителот биле остварени приходи со кои бил надминат утврдениот цензус на приходи и поради тоа не се исполнети условите за остварување на ова право.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија У.бр.927/96 од 23.01.1997 година.

36. Наодот, оценката и мислењето на лекарската комисија при Фондот за здравствено осигурување не е управен акт за кој што е обезбедена судска заштита, туку само стручно мислење на комисијата што се потребни за остварување на правото на боледување и право на надомест на плата.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Од тужбата и списите кон тужбата јасно произлегува дека на ден 20.02.1995 година, инаку вработен при Рудници "Т" КП, поднесе барање до Фондот за здравствено осигурување-Подрачна служба КП со кое бара да му се одобри и исплати надоместок на плата поради спречност на работа како последица

на болест од 1.10.1994 година. Фондот за здравствено осигурување-Подрачна служба во КП ценејќи ги наводите во барањето најде дека воопшто не може да решава во управна постапка бидејќи конкретната работа спаѓа во судска надлежност. Незадоволен од таквото решение осигуреникот поднел жалба до Министерот за здравство. Министерот за здравство ценејќи го првостепеното решение, списите по предметот и жалбените наводи нашол дека првостепениот орган од утврдените факти правилно постапил кога го одбил барањето, но не поради ненадлежност во одлучувањето бидејќи за правото на надоместок на плата надлежни се да одлучуваат подрачните служби на Фондот за здравствено осигурување во првостепената постапка, а Министерот за здравство во второстепена постапка, туку дека Фондот за здравствено осигурување не е надлежен да одлучува за боледувањето, бидејќи во прв степен за ова право одлучувала Првостепена лекарска комисија при Медицинскиот центар КП, а во втор степен Второстепена лекарска комисија исто така при овој центар, и дека наодот на Второстепената лекарска комисија при Медицински центар К П е конечен и против истиот може да се покрене судски спор.

Правото на надоместок врз основа на член 18 од Законот за здравствена заштита осигурениците го остваруваат за време на привремена спреченост за работа од причини наведени во споменатиот член и во конкретниот случај осигуреникот не бил спречен за работа од причина што надлежните комисии не му одобриле боледување за времето од 1.10. до 28.02.1995 година и истиот нема право за надомест на плата за времето од 1.10. до 28.02.1995 година.

Второстепената лекарска комисија постапувајќи по приговорот кој се изјавува во рок од 3 дена од денот на првата оценка донесува свој наод и оценка на образец кој го утврдуваат здравствените организации. Ако наодот и оценка на второстепената лекарска комисија е позитивен за осигуреникот не се донесува посебно решение, туку тој директно служи како доказ дека работникот е спречен за работа и врз основа на него се остварува и правото на надомест на плата, но ако работникот не е задоволен со наодот и оценка на второстепената комисија како во конкретниот случај Фондот за здравствено осигурување е должен по барање на осигуреникот да донесе решение со кое се одбива барањето на осигуреникот за остварување на правото на надомест на плата со цел осигуреникот да може да поведе управен спор за заштита на своето право.

Со првостепеното решение Подрачната служба во КП се огласува за ненадлежна и таа своја ненадлежност ја толкува во смисла на тоа што против оценката на избраниот лекар осигуреникот има прво на приговор до лекарската комисија, и ако е незадоволен од неа, осигуреникот има право на приговор до Второстепената комисија и дека овој наод е конечен и против истиот осигуреникот има право на судска заштита и дава поуки дека наводите, оценките и ислењата се конечни а недоволната страна своите права може да ги остварува пред надлежниот суд.

Врховниот суд најде дека наодот, оценката и мислењето не претставува управен акт за кој што е обезбедена судска заштита, поради тоа погрешил првостепениот орган кога се огласил за ненадлежен, наместо да го цени наодот, оценката и мислењето на комисијата заедно со друга медицинска документација и да одлучи за правото на боледување, од што зависи и правото на надоместок.

Исто така погрешил тужениот орган кога ни тој не ги оценил овие докази, појдувајќи од погрешен став дека наодот и мислењето било конечни и дека против него можело да се води управен спор.

Ова поради тоа што оценката не е управен акт, туку само стручно мислење на комисијата, кое треба да се прибави за остварување на правото и кое органот е должен да го оцени во склоп со другите докази и како надлежен да одлучи за правото.

Поради изнесеното согласно член 39 став 2 од Законот за управните спорови, Судот одлучи како во изреката на пресудата.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија У.бр.1418/95 од 11.09.1997 година.

37. Лицето кое стекнало својство на осигуреник со задолжително здравствено осигурување, како граѓанин кој се занимава со земјоделска дејност, не може да биде ослободен од плаќање на придонесите од причини што поради старост не остварувал приходи и не бил во можност да ги плати.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Во управната постапка било неспорно утврдено дека тужителката во 1993 година и почетокот на 1994 година била здравствено осигурана како граѓанин кој се занимава со

земјоделска дејност како единствено и главно занимање - осигуреник со задолжително здравствено осигурување по член 12 став 1 точка 4 од Законот за здравствената заштита ("Службен весник на РМ" бр.38/91 и 46/93).

Во жалбата и во управниот спор тужителката побара да биде ослободена од плаќање на придонесот од причини што не била во можност да го уплати. Имено, имала 90 години и не можела да привредува, па Фондот за здравствена заштита требал да се активира придонесот да го наплати од општествениот и приватниот сектор, а не од старци на 90 години.

Судот најде дека оспореното решение е законито.

Во оваа постапка со оспореното решение е утврдена обврската на тужителката за плаќање на придонесот за здравствено осигурување, како осигуреник кој се стекнал со својство на осигуреник по член 12 од Законот за здравствената заштита и затоа согласно со член 64 став 1 точка 1 од овој закон е должен да плаќа придонеси за здравственото осигурување.

Прашањето дали тужителката немала средства со кои и би го платила придонесот, не се од значење за законитоста на оспореното решение. Ова, затоа што тоа е прашање на извршувањето односно наплатата на придонесот, така што ако не го плати придонесот или нема можност да го плати за тоа согласно член 74 од Законот за изменување и дополнување на Законот за здравствената заштита ("Службен весник на РМ" бр.55/95) ќе се расправа според прописите на извршната постапка за присилна наплата на обврската.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
У.бр.352/95 од 01.10.1997 година.

38. Одредбите од член 65 став 3 од Законот за здравствената заштита, според која основицата за пресметување на придонесот се утврдува најмалку во висина на цената на работната сила за соодветен степен на сложеност на трудот за соодветната гранка, се однесува и на адвокатите.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Тужителот бил задолжен да плати придонеси за здравствено осигурување за 1994 година и аконтација за 1995 година, од вршење адвокатска дејност. Придонесот бил

пресметан на основицата утврдена согласно член 65 став 3 од Законот за здравствената заштита ("Службен весник на РМ" бр.38/91 и 46/93) и тоа од висината на цената на работната сила за соодветен степен на сложеност на трудот (најниската плата во бруто износ) зголемена со коефициент од 2,30 за сложеност на трудот.

Со оглед на тоа што тужителот во управниот спор го оспори начинот на утврдувањето на основицата од која му бил пресметан придонесот за здравствено осигурување, Судот, ценејќи ја законитоста на решенијата најде дека со нив не е повреден законот на штета на тужителот.

Со Законот за здравствената заштита, во одредбата од член 11 став 1, е востановено задолжително здравствено осигурување на осигурениците. Задолжителното здравствено осигурување се однесува на сите лица кои според Законот имаат својство на осигуреник. Кои лица имаат својство на осигуреник е таксативно наведено во одредбата од член 12 од Законот и тие стекнуваат такво својство со задолжително здравствено осигурување, без оглед на нивната волја.

Меѓутоа, задолжителното здравствено осигурување повлекува и задолжителна обврска на осигурениците и другите обврзници да обезбедат средства кои се потребни за остварување на правата од здравствена заштита и според Законот таквите средства се обезбедуваат и користат врз начелата на взаемност и солидарност.

Взаемноста, како однос меѓу Фондот и осигуреникот, се остварува преку плаќање на придонеси и преку можноста правата од здравствената заштита да ги користат само оние осигуреници кои за тоа имаат потреба, а солидарноста се остварува преку можноста да се користат здравствените услуги на товар на Фондот без оглед на висината на платениот придонес и зачестеноста на услугите, под исти услови за сите осигуреници.

Плаќањето на придонесите е регулирано со одредбата од член 65 од Законот и според став 1 како основица за плаќање на придонесот за здравствено осигурување се зема остварената бруто плата, а според став 2 на граѓаните на кои не им се утврдува остварениот личен доход како основица за пресметување на придонесот се зема даночната основица. Ваквото утврдување на основицата очигледно не наметнува еднаква обврска на осигурениците за плаќање на придонесот, туку врз принципот на взаемност, основицата се определува во зависност од висината на платата или од даночната основица.

Во ставот 3 од овој член, Законот го определил и дека основицата за пресметување на придонсето од став 1 и 2 на овој член се утврдува најмалку во висина на цената на работната сила за соодветен степен на сложеност на трудот за соодветна гранка. Оваа одредба содржи две јасни определби и тоа дека е востановена најниска основица за плаќање на придонесите и дека таа се утврдува и зависи од цената на работната сила за соодветен степен на сложеност на трудот за соодветна гранка, од што исто така произлегува дека и според овој став основицата не е еднаква за сите осигуреници, туку дека е повисока за оние кои имаат повисок степен на сложеност на трудот.

Со одредбата од став 3 од овој член се одредени мерилата за утврдување на основицата, како општ принцип и не содржи елементи за тоа колкава е најниската цена на работната сила за соодветен степен на сложеност на трудот за соодветната гранка.

Тоа, по наоѓањето на Судот, не е пречка за определување на основицата и дека треба комплементарно да се применат правните норми со кои е определено како се утврдува најниската плата според сложеноста на трудот во соодветната гранка.

Правото на плата е уставна категорија и како право од работен однос е регулирано со Законот за работните односи и затоа, во примената на општата норма од член 65 став 3 од Законот за здравственото осигурување, треба да се применат и соодветните прописи и колективните договори со кои се регулира најниската плата според сложеноста на трудот.

Според член 69 став 2 од Законот а работните односи ("Службен весник на РМ" бр.80/93 и 14/95), платата се обезбедува сразмерно на извршената работа како и придонесот на работникот во создавањето на добивката, во согласност со условите и критериумите утврден со законот и колективен договор. Според член 70 од овој закон платата на работникот за работа со полно работно време не може да биде пониска од најниската плата утврдена за одделен степен на сложеност на трудот, според закон или колективен договор.

Најниската плата, за најнизок степен на сложеност, е категорија, чија висина ја утврдуваат и објавуваат потписниците на договорот, а неспорен е фактот дека со колективен договор таа сеуште не е определена. Најниската плата за одделни степени на сложеност на трудот, како категорија која исто така се утврдува со колективен договор, е етапно определувана.

Во услови на постепеното донесување на законите и склучувањето на колективните договори, со кои конкретно треба

да се утврди најниската плата според сложеноста на трудот, а заради примена на одредбите од член 65 став 3 од Законот за здравствена заштита, Собранието на Република Македонија донесе Одлука за стапките и основиците за пресметување и плаќање на придонесите за здравствено осигурување во Македонија ("Службен весник на РМ" број 59/91, 32/92 и 48/93). Согласно член 1 став 5, до утврдувањето на коефициентите на сложеност на трудот со посебни прописи, односно со колктивен договор, основицата за пресметување на придонесот за здравствено осигурување не може да биде пониска од најниската цена на работната сила корегирана со коефициенти, според степеност на трудот по стручна подготовка и тоа од I до VIII степен стручна подготовка. Според одлучката тој коефициент за VII степен стручна подготовка изнесувал 3,00.

Како што наведува и тужителот во тужбата, и чија примена ја побара, во 1993 година беше донесен Законот за исплата на платите и пензиите во Република Македонија ("Службен весник на РМ" број 78/93), со кој се уредуваше исплатата на нето платите, пензиите и одделните надоместоци кај правните лица со седиште во Република Македонија. Според член 1 и 2 одредбите на овој закон, освен на член 8, не се однесуваат на правните лица кај кои средствата се во приватна сопственост, а според член 8 платата по работник која претставува основица за пресметување на даноците и придонесите од плата не може да биде пониска од 65% од просечната месечна нето плата по работник во стопанството на Републиката објавена во тековниот месец.

Во 1994 година беше донесен Закон за исплата на платите и пензиите во Република Македонија ("службен весник на РМ" бр.70/94), кој се применуваше заклучно со исплатата на платите за месец декември 1995 година, и според кој платата на работник која претставува основица за пресметување на даноците и придонесите од плата не може да биде пониска од 65% од просечната месечна нето плата по работник во гранката на која и припаѓа правното лице регистрирано согласно со уредбата за единствена класификација на дејностите, објавена во тековниот месец.

Бидејќи со овие закони, до потпишувањето на колктивните договори за најниската плата, е определена најниската плата, треба да се смета дека најниската плата што одговара на најнискиот степен на сложеност на трудот според Законот за здравствена заштита изнесува 65% од просечната месечна плата во гранката на која припаѓа осигуреникот.

Во 1994 година потпишан е Општ колективен договор за јавните служби, јавните претпријатија, државните органи, органите на локалната самоуправа и другите правни лица кои вршат нестопанска дејност ("службен весник на РМ" бр.39/94). Според член 31 од овој договор платата на работникот за полно работно време и нормален учинок утврдена врз основа на сложеноста на работите не може да биде пониска од најниската плата утврдена за одделни степени на сложеност според овој договор.

Според член 32 став 1 од договорот, најниската плата за најнизок степен на сложеност на трудот (во понатамошниот текст најниска плата) ја утврдуваат и објавуваат потписниците на договорот, најмалку еднаш квартално.

Според член 34 од овој договор најниската плата за одделни степени на сложеност за полно работно време и нормален учинок на работникот се утврдува така што износот на најниската плата за најнизок степен на сложеност се множи со соодветниот коефициент за одделни степени на сложеност. Коефициентите се распоредени од прва до деветта група и за седма група изнесува 2,30

При таква состојба, а имајќи предвид дека основницата за пресметување на придонесот на тужителот е пресметана во висина од 65% од просечно месечно остварената плата во Републиката, претворена во бруто износ и помножена со коефициент од 2,30, Судот наоѓа дека основницата е утврдена во согласност со Законот за здравствено осигурување, Законот за работни односи, Законот за исплата на платите и пензиите во Републиката и цитираниот општ колективен договор.

При одлучувањето, Судот ги ценеше наводите од тужбата дека Собранието на Републиката немало овластување со одлука да ја определува основницата, бидејќи тоа не произлегувало од член 67 став 2 и член 71 од Законот за здравствена заштита и дека Законот за исплата на платите и пензиите во Република Македонија, донесен во 1993 година, конечно го опреелил најнискиот износ на платата на која се плаќаат придонесите за здравствено осигурување, но најде дека се без значење за донесување на поинаква одлука, поради следното:

Судот утврди дека Адвокатската комора на Македонија поднесе иницијатива за оцена на уставноста и законитоста на оваа одлука од истите причини, меѓутоа, уставниот суд на Република Македонија со решение У.бр.214/94 од 8.02.1995 година не поведе постапка за оценување уставноста и законитоста на членот 1 став

4 и ја отфрли иницијативата за оценување на уставноста и законитоста на член 1 став 5, затоа што со Одлука У.бр.214/94 од 8.02.1995 година не повел постапка за оценување на законитоста на член 1 став 5 од Одлуката.

Освен тоа, иако тужениот орган се повикал на Одлуката, фактички го применил Законот за исплата на платите и пензиите во Република Македонија и колективниот договор што се заклучува од тоа што применил коефициент за сложеност на трудот од 2,30. Овој закон, пак, не ја дерогира одредбата од член 65 став 3 од Законот за здравствена заштита, како што тврди тужителот, затоа што до потпишувањето на колективниот договор за најниската плата, ја определува само најниската плата за најнисок степен на сложеноста на трудот во висина од 65% од просечната месечна плата, а не ја определува и најниската плата за одредени степени на сложеност на трудот. Тоа пак, се две категории на плата и според Законот за работните односи и според колективниот договор, па бидејќи Законот за здравствена заштита најниската основица ја врзал со најниската плата на сложеност и не сакал да изврши изедначување во плаќање на обврските на сите осигуреници, донесувањето на Законот за исплата на платите и пензиите во Република Македонија не е основ основицата на тужителот да се пресметува само во висина од 65% од просечната месечна плата, како што тужителот побара во управниот спор, на која основица плаќал и персонален данок.

Судот ги ценеше наводите на тужителот истакнати на усната расправа дека од член 65 став 3 од Законот за здравствена заштита не се однесува и на лицата кои вршат дејност со личен труд или кои во вид на занимање вршат професионална дејност (работни луѓе), но не најде основ дека можат да бидат од значење за донесување поинаква одлука.

Имено, работниците во работен однос кај правните лица и кај лицата кои вршат дејност со личен труд или професионална дејност (работни луѓе) како и лицата кои вршат самостојна или професионална дејност се осигуреници по член 11 од Законот за здравствена заштита и тие во правата, но и во обврските, според овој закон, се изедначени во поглед на утврдувањето на платата како основица за пресметување на придонесот за здравствено осигурување. Тоа јасно произлегува од одредбата од член 65 од Законот, како единствена одредба во тој закон со која е регулирано како се утврдува основицата. Во оваа одредба не се прави разлика дали осигуреникот остварува плата од работен однос или пак остварува приходи од вршење професионална

дејност, на кој плаќа персонален данок, па бидејќи одредбата од став 3 се однесува и на осигурениците од став 1 и 2, секако дека треба да се примени и при утврдување на основицата на лицата кои вршат професионална дејност, односно во случајот адвокатска дејност.

Наводите дека адвокатите немале склучено колективен договор, немало со кого да склучат и би се согласиле да склучат со Владата, ако им обезбеделе плата во висина на најниската плата зголемена со коефициентот од 2,30, се неосновани.

Со колективните договори се уредуваат односите меѓу работодавците и работниците и затоа во Законот за работни односи нема основ за склучување на колективен договор меѓу адвокатите и Владата. Владата не е нивен работодавец, ниту адвокатите можат меѓу себе да ги уредат односите што од работен однос се регулираат со колективен договор. Затоа, а од претходно наведените причини, при утврдувањето на основицата на која се плаќа придонесот во зависност од сложеноста на трудот треба да се примени договорот за соодветната гранка на која припаѓаат адвокатите. Со оглед на тоа што според Уставот и Законот за адвокатурата, адвокатурата е јавна служба, соодветен колективен договор е Општиот колективен договор за јавните служби, јавните претпријатија, државните органи, органите на локалната самоуправа и другите правни лица кои вршат нестопанска дејност, а како претходно е наведено применет е коефициент за сложеност на трудот од 2,30 според овој колективен договор. Овој коефициент и најниската плата не се оспорени со тужбата.

Најпосле Судот ги ценеше наводите дека Фондот, придонесот во правосудните органи го наплатувал на исплатената плата, која не соодветствувала на платата со коефициент на сложеност на трудот по колективниот договор но, во тој факт не најде правна основа да ја исклучи правилната примена на законот и колективниот договор во конкретниот управен спор и да одлучи спротивно на основната вредност во едно демократско општество за владеењето на правото и спротивно на обврската на судовите да одлучуваат врз основа на Уставот, законите и меѓународните договори ратификувани во согласност со Уставот.

Со оглед на тоа, а согласно член 42 став 2 од Законот за управните спорови, Судот одлучи како во изреката на пресудата.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2059/95 од 08.10.1997 година.

39. На директорот на приватно претпријатие, кое не започнало со работа, и кој со сопственикот на претпријатието не засновал работен однос, не може да му престане својството на невработено лице.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Првостепениот орган одлучи да престане тужителот да се води како невработено лице од 15.04.1994 година, од причина што од тој ден бил овластен за застапување на приватното претпријатие и директор без ограничување.

Тужителот наведе дека тој не е сопственик на приватно претпријатие, туку основач и сопственик е неговиот татко, а тужителот е овластен за застапување и директор без ограничување, што се потврдува и со објавата за регистрација на претпријатие во "Службен весник на РМ" и дека претпријатието не започнало да ја врши дејноста.

При таква состојба, кога од списите на предметот не може да се види дали претпријатието фактички започнало со вршењето на дејноста, Судот не може да утврди дали настанала обврска за вработување на директорот, за да се смета дека бил исполнет условот за престанок на евиденцијата за невработени лица, поради засновање на работен однос согласно член 12 став 4 од Законот за вработувањето ("Службен весник на СРМ" бр.32/87. 18/89, 17/91 и "Службен весник на РМ" бр.36/91, 12/93 и 78/93).

Според член 164 од Законот за претпријатијата ("Службен лист на СФРЈ" бр.77/88. 40/89, 46/90 и 61/90), преземен како републички пропис и ("Службен весник на РМ" бр. 15/93), во судскиот регистар, покрај другите податоци се запишуваат и имињата на застапниците на претпријатието. Меѓутоа, запишувањето во судскиот регистар на претпријатието не значи и започнување на вршење на дејноста, а во законот не е определен рок во кој претпријатието треба да започне да ја врши дејноста, ниту воопшто е предвидена обврска за започнување на регистрираната дејност.

Според член 147 од овој закон, претпријатието не може да започне ниту да ја врши дејноста, ниту да ги менува условите на нејзиното вршење ако надлежниот орган не донел решение за тоа дали се исполнети условите во поглед на техничката опременост и заштита при работа, на заштитата и

унапредувањето на животната средина, како и дека се исполнети другите услови пропишани во согласност со законот, од што произлегува дека обврската за засновање на работен однос на директорот ќе настане откако претпријатието ќе почне фактички да работи.

Со оглед на тоа што овој факт не е утврдуван во постапката, Судот не може да провери дали тужителот засновал работен однос, односно дали воопшто настанала обврска за засновање на работен однос.

Во натамошната постапка органот да има предвид и тоа дека со Одлука на Уставниот суд на Република Македонија У бр.343/95, У бр.344/95 и У бр.10/96 е укинат Законот за дополнување на Законот за претпријатијата ("Службен весник на РМ" бр.55/95), со кој уште во постапката за упис беше предвидено во судскиот регистар задолжително да се пријави и вработувањето на неопределено време на директорот, односно на законскиот застапник

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У бр.799/96 од 26.11.1997 година.

009-190-67

40. Лицето кое е сопственик и директор на приватно претпријатие кое активно работи, не може да се смета за невработено лице.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Тужбата е неоснована.

Од списите на предметот се гледа дека на тужителот му престанал работниот однос на 31.09.1995 година со отказ поради економски и структурални промени во претпријатието.

Во Бирото за вработување бил евидентиран како невработено лице и на 28.04.1995 година поднел барање за признавање право на паричен надоместок за време на невработеност.

Со решение првостепениот орган го одбил барањето за остварување право на паричен надоместок, а со друго решение одлучил да престане да се води во евиденцијата на невработените лица од 28.04.1995 година, затоа што имал регистрирано приватно

претпријатие кое активно работело, а тужителот бил основач и директор на претпријатието.

Во управниот спор тужителот не ги оспори фактите дека приватното претпријатие работело и пред престанокот на работниот однос и дека се пријавил како невработено лице затоа што немало законска обврска за задолжително вработување на директорот и дека по бришењето од евиденцијата на невработените лица засновал работен однос како директор на приватното претпријатие на 01.09.1995 година.

При таква состојба Судот наоѓа дека оспореното решение е законито.

Според член 14 став 2 точка 1 од Законот за вработувањето ("Службен весник на СРМ" бр.32/87, 18/89, 17/91 и "Службен весник на РМ" бр.36/91, 12/93 и 78/93), меѓу лицата кои бараат вработување, како невработено лице во смисла на овој закон, се смета лицето кое нема можност со својата работа да обезбеди за себе и за своето семејство средства неопходни за живот.

Во одредбата од член 15 од овој закон, поконкретно е наведено кое лице се смета дека нема можност со својата работа да обезбеди средства неопходни за живот и тоа: да не е сопственик или корисник на земјоделско земјиште и не живее во земјоделско домаќинство кое поседува или има во сопственост земјоделско земјиште, а кое не е во работен однос или не е регистрирано дека самостојно врши дејност со личен труд со средства на трудот во сопственост на граѓаните или во вид на занимање врши уметничка или друга културна, адвокатска или друга професионална дејност.

Меѓу овие лица навистина не е наведено и лицето кое има приватно претпријатие, а особено ако сопственикот на претпријатието е и директор на тоа претпријатие, меѓутоа појдувајќи од тоа дека лицето кое има регистрирано приватно претпријатие, кое активно работи, е сопственик на средствата со кои работи претпријатието и од тоа остварува добивка, таквото лице, по наоѓањето на Судот, обезбедува средства за живот.

Ова затоа што смислата на Законот е како невработено лице да се смета материјално необезбеденото лице на кое заедницата треба да му помогне во вработувањето и да му обезбеди паричен надоместок заради обезбедување средства неопходни за живот. Личниот сопственик на претпријатието од кое остварува добивка, има можност да обезбеди такви средства и затоа треба да се прирамни со лицата кои вршат дејност со

личен труд со средства на трудот во сопственост на граѓани, поради што не може да се смета за невработено лице.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У бр.156/96 од 11.12.1997 година.

009 - ро-97
41. Правото на паричен надоместок на невработеното лице се стекнува независно од тоа што претпријатието, во кое било вработено не ги плаќало придонесите.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Тужителката поднела барање за признавање и аправо на паричен надоместок за време на привремена невработеност сметано од 19.12.1994 година.

Барањето е одбиено како неосновано затоа што тужителката не ги исполнува условите предвидени во Законот за вработување, односно нема 9 месеци непрекинат работен стаж, ниту пак 12 месеци со прекин во последните 18 месеци, туку има само 4 месеци и 12 дена, бидејќи работодавачот од Велес нема уплатувано придонеси.

Судот најде дека тужбата е основана.

Според член 2 од Законот за вработувањето ("Службен весник на СРМ" број 32/87, "Службен весник на РМ" број 12/93, 78/93), на невработеното лице за време на невработеноста му се обезбедуваат врз основа на начелото на заемност и солидарност, права утврдени во согласност со закон.

Според член 23 став 1 од истиот закон, невработеното лице има право на паричен надоместок. Во став 2 на истиот член е определено дека право на паричен надоместок може да оствари невработено лице кое било во работен однос најмалку девет месеци непрекинато или дванаесет месеци со прекин во последните осуманесет месеци.

Со член 27 од цитираниот закон е определено времето за кое невработеното лице има право на паричен надоместок во зависност од стажот на осигурување.

Според член 77 од истиот закон, пресметувањето и наплатувањето на придонесот за вработување се врши согласно со прописите за даноците на граѓаните.

Во списите на предметот е приложен извор од работната книшка од која се гледа дека тужителката работела од 16.03.1994 година до 16.12.1994 година, односно полни 9 месеци без прекин. Во таа смисла биле укажувањата во жалбата, меѓутоа второстепениот орган не ги оценил.

Согласно член 245 став 2 од Законот за општата управна постапка, во образложението на второстепеното решение мора да се оценат и сите наводи на жалбата. Ако првостепениот орган во своето решение правилно ги оценил наводите кои се изнесуваат во жалбата, второстепениот орган може да се повика на причините на првостепеното решение.

Во конкретниот случај второстепениот орган бил должен да се произнесе по наводите со кои се оспорува фактот дека тужителката нема 9 месеци непрекинат работен стаж. Како тоа не го сторил, овој суд го поништи оспореното решение.

Во повторната постапка треба да се оценат приложените докази за времето на работење, односно нејзиниот стаж на осигурување. Доколку се утврди дека тужителката имала стаж на осигурување најмалку 9 месеци, односно работела најмалку 9 месеци без прекин, или 12 месеци со прекин во последните 18 месеци, би произлегло правото на тужителката на паричен надоместок поради невработеност, затоа што освен условите наведени во членот 23 и 27 од Законот за вработувањето, во Законот нема одредба според која правото на надоместок невработеното лице може да го остварува под услов да е платен придонесот.

Од изнесените причини се одлучи како во изреката на пресудата согласно член 39 став 2 од Законот за управните спорови.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
У.бр.1292/95 од 07.11.1996 година.

009- 212- 67- 1111

42. Директорот на претпријатието е лице во работен однос со претпријатието кое во правата и обврските е изедначено со другите работници и затоа во случај на престанок на претпријатието поради стечај или редовна ликвидација и тој ги остварува правата од член 23 став 3 од Законот за вработување ("Службен весник на СРМ" бр.32/87, 18/89, 17/91 и "Службен весник на РМ" бр.36/91, 12/93 и 78/93).

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Тужителот бил директор на станбена задруга. Со решение на Окружниот стопански суд, согласно член 157 и 88 од Законот за присилно порамнување, стечај и ликвидација над претпријатието била отворена ликвидациона постапка, која не се спроведува, туку се заклучува и задругата се брише од судскиот регистар.

Поради престанок на правното лице и на тужителот и на другите тројца вработени во ова претпријатие им престанал работниот однос согласно член 93 од Законот за присилно порамнување, стечај и ликвидација.

Со првостепеното решение на тужителот му било признато право на надоместок за 9 месеци за остварен стаж од 5 години 1 месец и 23 дена согласно член 27 од Законот за вработување ("Службен весник на РМ" бр.32/87...78/93).

Во жалбата тужителот побарал за неговото право да се одлучува како и за другите работници на кои им престанал работниот однос поради стечај на претпријатието, а второстепениот орган жалбата ја одбил како неоснована, при што се повикал на причините наведени во првостепеното решение согласно член 245 став 2 од Законот за општата управна постапка.

Во списите на предметот се наоѓа известие на првостепениот орган упатено до Министерството за труд и социјална политика, во кое фактички првостепениот орган ги навел причините од кои се раководел кога одлучувал за правото. Имено, тужителот како директор и основач на станбената задруга сам предложил да се ликвидира задругата без да преземе било што за нејзината трансформација, поради што покажал сопствена волја за престанок на работниот однос.

Судот наоѓа дека со оспореното решение е повреден законот на штета на тужителот.

Во постапката било неспорно утврдено дека станбената задруга престанала да постои поради редовна ликвидација, а кога на невработените лица работниот однос ќе им престане поради стечај или редовна ликвидација правото на надоместок на невработените лица, тие го остваруваат во смисла на член 23 став 3 од Законот за вработувањет. Според оваа одредба таквите невработени лица имаат право на надоместок во траење од 24 месеци, независно од должината на стажот.

Од ваквото право не може да се исклучи и директорот бидејќи и тој во смисла на Законот за работните односи ("Службен весник на РМ" бр.80/93), е во работен однос во претпријатието и во правата и обврските е изедначен со другите работници.

Поради тоа погрешаја органите кога и покрај тоа што станбената задруга престанала да постои поради нејзиното ликвидирање, му признале право на паричен надоместок под условите од член 27 од Законот за вработувањето, според кој правото на надоместок зависи од должината на стажот, но само во случаите кога не е во прашање престанок на правното лице поради сетај или ликвидација на претпријатието.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У бр.3368/95 од 17.04.1997 година.

009-67770
43. Лицата кои обавуваат самостојна дејност не се во работен однос и затоа престанок на вршењето на дејноста не може да се изедначи со давање писмена изјава на работник кој не сакал да работи во претпријатието.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Тужителот самостојно вршел дејност со личен труд-златар и дека со решение на Министерството за стопанство-Секретарјат за стопанство бил регистриран престанок на водењето на дуќанот. Поднел барање за остварување право на паричен надоместок, со оглед дека бил пријавен како невработено лице.

Првостепениот орган не му признал право на паричен надоместок во смисла на член 24 став 1 точка 4 од Законот за вработувањето ("Службен весник на РМ" бр.32/87 и78/93), затоа што вршењето на дејноста престанало по негово барање.

Судот наоѓа дека со оспореното решение е повреден законот на штета на тужителот.

Право на паричен надоместок по член 23 од Законот за вработувањето има невработеното лице, а кое лице се смета за невработено е определено во одредбите од член 14 и 15.

Од образложението на првостепеното решение не произлегува дека тужителот не се стекнал со такво својство, а

тоа може да се заклучи оттаму што барањето за остварување право на надоместок, првостепениот орган го одбил како неосновано, затоа што не можел да оствари такво право во смисла на член 24 став 1 точка 4 .

Судот наоѓа дека оваа одредба е погрешно применета. Ова, поради тоа што според оваа одредба невработеното лице не може да оствари паричен надоместок ако работниот однос му престанал на еден од начините определени во точките 1 до 7. Оваа одредба претпоставува постоење на работен однос заснован по прописите за работните односи и претпоставува престанок на работниот однос на еден од тие начини.

Меѓутоа, лицата кои обавуваат самостојна дејност не се во работен однос, во смисла на тие прописи, туку работни луѓе кои самостојно вршат дејност со личен труд и средства во сопственост на граѓаните и затоа кога таквите лица ќе престанат да ја вршат дејноста не може да се изедначуваат со лицата од член 24 став 1 точка 4 од Законот за вработувањето и престанокот на вршењето на дејноста не може да се изедначува со давање писмена изјава дека работникот не сакал да работи во претпријатието.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр.3404/95 од 17.04.1997 година.

009-90-9
44. Паричниот надоместок за време на невработеност се определува од висината на платата на која биле плаќани придонесите.

О д б р а з л о ж е н и е т о :

Од списите на предметот се гледа дека на тужителот работниот однос му престанал на 31.07.1996 година, поради технолошки промени во претпријатието, и на 14.08.1996 година се пријавил кај првостепениот орган како невработено лице со барање да му се признае право на паричен надоместок за време на невработеност. Доставил докази дека во месеците мај, јуни и јули остварил просечно по 9.198,00 денари и тоа: потврда за остварен личен доход во тие месеци, картон за евиденција на личните доходи остварени 1996 година и образец М-4 на Фондот на пензиското и инвалидското осигурување на Македонија со

податоци за остварен личен доход во 1996 година во вкупен износ од 50.688,00 денари.

Врз основа на овие докази, а согласно со член 26 став 1 од Законот за вработувањето ("Службен весник на СРМ" бр.32/87, 18/89, 36/89, 17/91 и "Службен весник на РМ" бр.36/91, 12/93 и 78/93), првостепениот орган со решение му признал право на паричен надоместок во висина од 50% од просечниот личен доход во тие последни три месеци и тоа во висина од 4.599,00 денари месечно, односно по 209,05 денари дневно, сметано од 01.08.1996 година.

Првостепениот орган, во обновена постапка согласно член 249 став 1 точка 1 од Законот за општата управна постапка го поништил конечното решение и му признал надоместок во износ од 50% од просечниот личен доход во претпоследните три месеци, а тоа се февруари, март и април 1996 година, и утврдил дека во тие месеци остварил просечно по 5.774,00 денари. Бидејќи овој износ од 50% е помал од 80% од висината на загарантираниот личен доход во Републиката, му признал право на надоместок во висина од 80% од загарантираниот личен доход во Републиката.

Од образложението на првостепеното решение се гледа дека тоа го сторил затоа што утврдил дека податоците за личниот доход прикажани во потврдата не биле во сообразност со висината на личните доходи пријавени во образецот М-4. Имено, претпријатието со намера да ги ставел во привилегирана положба им го зголемил личниот доход за последните три месеци само на вработените кои биле прогласени за технолошки вишок.

Судот наоѓа дека оспореното решение е незаконито поради сторени повреди на правилата на постапката, поради тоа што фактичката состојба не произлегува од списите на предметот и поради погрешна примена на материјалното право.

Според член 249 став 1 точка 1 од Законот за општата управна постапка, постапката окончана со решение против кое нема редовно правно средство во управната постапка ќе се обнови ако се узнае за нови факти, или се најде или стекне можност да се употребат нови докази, кои сами или во врска со веќе изведените и употребените докази, би можеле да доведат до поинакво решение ако тие факти односно докази биле изнесени или употребени во поранешната постапка.

Во случајот, од образложението на првостепеното решение и од списите на предметот, не произлегува дека првостепениот орган во обновената постапка извел нови докази.

Образложението, кое го прифатил и второстепениот орган, дека претпријатието, со намера да ги ставел во привилегирана положба, им ги зголемил личните доходи само на работниците кои биле прогласени за технолошки вишок во последните три месеци, исто така не произлегува од списите на предметот, затоа што и на таа околност не биле изведени докази, ниту органот се занимавал со прашањето дали личниот доход за тие месеци бил определен спротивно на членот 69 од Законот за работните односи ("Службен весник на РМ" бр.80/93, 3/94 и 14/95).

Заклучокот на органот дека податоците од личните доходи прикажани во потврдата не биле во сообразност со висината на личните доходи пријавени во образецот М-4, исто така не произлегува од било какви нови докази, а не произлегува и од изведените докази.

Поради тоа се јавува потреба од повторно разгледување и одлучување.

Во натамошната постапка органот да ги има предвид Законот за општата управна постапка за обнова на постапката и дека според член 26 став 1 од Законот за вработувањето, висината на паричниот надоместок за време на невработеност се определува во висина од 50% од аконтацијата на просечниот личен доход на работникот за последните три месеци пред вработувањето, и дека како личен доход треба да се земе личниот доход на кој биле плаќани придонесите.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У бр.423/97 од 04.09.1997 година.

009. р.о. бр.
45. На лицето кое не остварило право на пензија може да му престане правото на паричен надоместок за време на невработеност, само доколку ги исполнува условите за престанок на работниот однос по сила на законот и да наполни 40 години пензиски стаж или 65 години живот и 15 години стаж на осигурување.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Од списите на предметот се гледа дека на тужителот му престанал работниот однос поради технолошки економски и организациони промени во претпријатието. Со решение на Бирото за вработување- С., му било признато право на паричен

надоместок за време на невработеност сметано од 01.03.1995 година, но со решение донесено на 23.10.1995 година правото му престанло и тоа сметано од 30.06.1995 година, поради стекнување право на пензија.

Судот наоѓа дека оспореното решение се заснова на недоволно утврдена фактичка состојба.

Според член 33 став 1 точка 3 од Законот за вработувањето ("Службен весник на СРМ" број 32/78, 18/89, 36/89 17/91 и "Службен весник на РМ" број 36/91), правото за паричен надоместок престанува ако невработеното лице оствари право на пензија.

Во списите на предметот нема ни еден доказ од кој ќе се види дека тужителот остварил право на пензија. Во списите нема ни доказ дека тужителот ги исполнил условите за остварување право на пензија само по однос на стажот, а по однос на годините на живот постои само податок во личниот картон дека бил роден на 05.10.1931 година, што значи дека на 30.06.1995 година немал 65 години живот.

Поради тоа, а и со оглед на тоа што тужителот уште во жалбата укажал дека не поднел барање за остварување право на пензија, органот требал да провери дали остварил право на пензија, односно дали во поглед на годините на живот и стажот се исполнети условите за престанок на работниот однос поради исполнување на услови за остварување право на старосна пензија по сила на законот во смисла на член

Поради тоа се јавува потреба од повторно разгледување и одлучување, па согласно член 39 став 2 од Законот за управните спорови се одлучи како во изреката на пресудата.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија У.бр.551/96 од 05.09.1996 година.

010 - 3011
46. Договор со кој се пренесува правото на сопственост на зграда изградена на градежно земјиште е правен основ и за пренесување на земјиштето под зградата и на земјиштето што и припаѓа во согласност со Деталниот урбанистички план.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Со решението на првостепениот орган Дн.бр.4679 од 16.01.1995 година е утврдена содржината на недвижностите во

пописниот лист бр.7831 на носителот на правата на недвижностите КО Ц.-2, кои, според точка "а" на решението се состојат од згради што се наоѓаат на парцелата КП бр.1142, индивидуална станбена зграда 1, која се состои од стан на приземјето со површина од 161 метар квадратен, подрум со површина од 94 метри квадратни и зграда 2, гаража со површина од 21 метар квадратен. На овие недвижности, под точка "б" од решението, е утврдено правото на сопственост врз основа на договор за купопродажба.

Ова решение тужителката го оспорила со жалба поднесена, од причини што со решението не и е утврдено правото на користење на земјиштето - дворното место на кое се наоѓаат објектите.

Тужениот орган ја одбил жалбата како неоснована со образложение дека тужителката не се стекнала со правото на користење на земјиштето затоа што со договорот за продажба на објектите не и е пренесено и правото на користење на земјиштето.

Судот оцени дека со оспореното решение погрешно е применето материјалното право. Притоа, судот го има предвид следното:

Предмет на договорот за купопродажба во конкретниот случај се објекти изградени на градежно земјиште. Градежното земјиште, пак, согласно со член 9 од Законот за градежното земјиште ("Службен весник на СРМ" бр.10/79, 18/89 и 21/91), е на Републиката, поради што и судот наоѓа дека првостепениот орган не погрешил кога земјиштето од КП бр.1142 во вкупна површина од 2.424 метри квадратни, кое е во владение на тужителката, го запишал како сопственост на Република Македонија. Меѓутоа, судот го смета за погрешно правното стојалиште на тужениот орган изнесено во оспореното решение, според кое тужителката не се стекнала со правото на користење на земјиштето затоа што со договорот за продажба на објектите не и е пренесено и правото на користење на земјиште.

Ваквото правно стојалиште е погрешно затоа што пренесувањето на правото на користење на градежното земјиште не е оставено на волјата на договорните страни, туку, под кои услови и кога може да се пренесе тоа право е уредено со Законот за градежното земјиште. Така, според член 16 став 1 од овој закон, сопственикот на зградата има право да го користи земјиштето што е под зградата и земјиштето што е потребно за нејзината

редовна употреба од денот кога тоа земјиште станало општествена сопственост, а според ставот 2, правото на користење на земјиштето од ставот 1 на овој член трае се додека постои зградата на тоа земјиште и тоа право не може одделно да се пренесува.

Во таа смисла е и одредбата на членот 12 од Законот за основните сопственосно правни односи ("Службен лист на СФРЈ" бр.6/80), кој се применува како републички закон.

Од овие одредби произлегува дека со пренесувањето на правото на сопственост на зграда изградена на градежно земјиште се пренесува и правото на користење на земјиштето под зградата и на земјиштето што е потребно за нејзината редовна употреба (дворно место). Според мислењето на судот, овие одредби, согласно со член 27 став 2 од Законот за облигационите односи, треба да се сфатат како задолжителна содржина на договор со кој се пренесува правото на сопственост на зграда изградена на градежно земјиште, односно тие се негов составен дел, затоа што договорните страни не можат поинаку да се договорот во поглед на градежното земјиште. Колкаво земјиште, пак, е потребно за редовна употреба на конкретна зграда, се определува во деталниот урбанистички план, поради што, фактот што во договорот за пренесување на зградата не е означена површината на земјиштето, не може да биде причина да не се запише правото на користење на земјиштето. Во тие случаи, податоците за површината, мерите и границите на градежната парцела треба да се земат од деталниот урбанистички план.

Од изнесеното произлегува дека врз основа на договорот за купопродажба НД бр.189/93 од 03.03.1993 година, тужителката се стекнала и со правото на користење на земјиштето под зградите и на земјиштето потребно за нивна редовна употреба и тој договор е основ ова право на тужителката да биде запишано во катастарот на недвижностите. Поради тоа, погрешно е да се бара од тужителката да прибави и друг основ од член 58 од Законот, за право кое веќе го стекнала.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.348/96 од 05.06.1997 година.

010. 300
47. Републичката геодетска управа не може непосредно врз основа на член 16 став 1 и 2 од Законот за градежното земјиште да врши измена на корисниците во катастарскиот операт, без соодветен акт на надлежен орган.

Од образложението:

Од списите на предметот се гледа дека градежното земјиште КП бр.1602/1, КО Б. во вкупна површина од 1.060 метри квадратни од кои под куќа 32 метри квадратни и двор 1.028 метри квадратни, во поседовен лист бр.2349 - издаден на 03.05.1995 година, е заведено на Република Македонија - корисник ДОО "МТ" Б, правен претходник на тужителот "МТ" Б,

Со првостепеното решение од КП бр.1602/1 е формирана уште една парцела КП бр.1602/3, така што 1602/1 останува со површина од 526 метри квадратни, а КП бр.1602/3 е со површина од 534 метри квадратни (според исправката извршена со оспореното решение). На КП бр.1602/1 е извршена и промена на културата, така што повеќе нема земјиште под куќа, бидејќи првостепениот орган утврдил дека куќата е урната, па земјиштето на КП бр.1602/1 и на КП бр.1602/3 е означено како неизградено градежно земјиште сопственост на Република Македонија. Корисникот "МТ" Б, е избришан како корисник. Со неизменета површина, култура и корисник, останала само КП бр.1602/2, заведена во поседовен лист бр.2325 КО Б.

Тужениот орган со оспореното решение ја одбил жалбата, при што, во однос на измената на корисникот на КП бр.1602/1 и 1602/3 нашол дека е на закон заснована бидејќи е во прашање градежно земјиште кое е сопственост на Републиката, а дека корисникот на предметните парцели, согласно со член 16 став 1 и 2 од Законот за градежното земјиште, по сила на законот го изгубил правото на користење на земјиштето, бидејќи зградата која постоела на тоа земјиште е срушена.

Судот наоѓа дека оспореното решение е засновано врз погрешна примена на законот и неправилно утврдена фактичка состојба.

Според член 49 став 3 од Законот за премер и катастар на земјиштето ("Службен весник на СРМ" бр.34/72 и 13/78), измените на корисниците во катастарскиот операт се вршат врз основа на

правосилна одлука на суд или на друг надлежен орган и договор за промет на земјиште заверен во суд.

Во конкретниот случај извршена е измена на корисникот во катастарскиот операт, односно избришан е тужителот како корисник на означените парцели, а таа измена не е извршена врз основа на член 49 став 3 од Законот, затоа што измената не е заснована на ниту еден од актите наведени во таа одредба. Фактот што е во прашање градежно земјиште кое е сопственост на Републиката, сам по себе не може да биде основ за извршената измена. Впрочем, и пред тоа, земјиштето беше запишано на Република Македонија, а тужителот беше запишан како корисник.

Освен тоа, Републичката геодетска управа не е надлежна да одлучува за правото на користење, па според тоа таа не може да утврдува дали определен корисник на земјиште го изгубил правото на користење на земјиштето. Такво овластување за геодетската управа не произлегува ни од член 16 став 1 и 2 од Законот за градежното земјиште, на кој тужениот орган неосновано се повикал во оспореното решение. Имено, не може Републичката геодетска управа непосредно врз основа на овие законски одредби да врши измена на корисниците во катастарскиот операт, туку тоа може да го врши само врз основа на актите од член 49 став 3 од Законот за премер и катастар на земјиштето.

Според мислењето на Судот, во постапката на измена на корисниците во катастарскиот операт, наведените одредби на член 16 од Законот за градежното земјиште можат да бидат само задолжителна содржина на некој од актите од член 49 став 3 од Законот за премер и катастар на земјиштето, со кој се пренесува право на сопственост на зграда изградена на градежно земјиште, а не можат во таа постапка да бидат самостоен основ за измена на корисникот на земјиштето, без оглед на фактичката состојба што ќе ја утврди геодетската управа на самото место.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.3005/95 од 23.04.1997 година.

010 - 204
48. По влегувањето во сила на Законот за просторно и урбанистичко планирање, надлежен орган за доделување на градежно земјиште не е Министерството за финансии туку Министерство за урбанизам, градежништво и заштита на животната средина.

Од образложението:

Со оспореното решение, означено во изреката на пресудата, е уважена жалбата изјавена против решенијата на Министерството за финансии, Управа за имотно-правни работи, Одделение во Тетово, број 17-32/1 од 1.07.1996 година и број 17-42/2 од 2.09.1996 година и тие решенија се поништени.

Со истото решение тужениот орган ја запрел постапката на Министерството за финансии Управа за имотно-правни работи, Одделение за јавно наддавање за доделување на градежно земјиште објавено со акт број 17-42/1 од 30.05.1996 година.

Од списите на предметот се гледа дека Министерството за финансии, Управа за имотно-правни работи, Одделение, со акт број 17-42/1 од 30.05.1996 година објавила јавно наддавање за доделување на градежно земјиште за изградба на колективни станбени згради.

Оваа објава за јавно наддавање е заснована на член 5 од Уредбата за условите, начинот и постапката за доделување на градежно земјиште ("Службен весник на СРМ" бр.26/91).

Врз основа на јавното наддавање одржано на 17.06.1996 година донесено е првостепеното решение односно решенија број.17-42/1 од 1.07.1996 година и број 17-42/2 од 2.09.1976 година, со кое градежното земјиште е доделено на единствениот пријавен кандидат тужителот во овој управен спор.

Доделувањето на градежното земјиште, со Законот за просторно и урбанистичко планирање ("Службен весник на РМ" број 4/96), кој влезе во сила на 1.02.1996 година, е ставено во надлежност на Министерството надлежно за работите на урбанизмот- член 28 став 3 од Законот. Врз основа на член 30 став 1 на овој закон, Владата на Република Македонија ја донесе Уредбата за условите, начинот и постапката за доделување на градежно земјиште ("Службен весник на РМ" бр.24/96).

Според членот 4 на оваа уредба, Министерството надлежно за работите на урбанизмот објавува јавно наддавање

за доделување на градежно земјиште на користење, а според членот 10 на уредбата со нејзиното влегување во сила (влезе во сила на 15 мај 1996 година), престана да важи Уредбата за условите, начинот и постапката за доделување на градежно земјиште ("Службен весник на РМ" број 26/91, 15/92 и 36/94).

Имајќи го предвид изнесеното, Судот наоѓа дека по 15 мај 1996 година немало правна можност Министерството за финансии, Управа за имотно-правни работи одделение да објави јавно наддавање за доделување на градежно земјиште врз основа на член 5 од Уредбата за условите, начинот и постапката за доделување на градежно земјиште ("Службен весник на СРМ" број 26/91). Според тоа, на 30.05.1996 година првостепениот орган ниту бил надлежен да објави јавно наддавање за доделување на градежно земјиште, ниту Уредбата од 1991 година била во важност, поради што, пак, и првостепеното решение за доделување на предметното градежно земјиште е решение донесено од стварно ненадлежен орган.

Според член 25 став 1 од Законот за општата управна постапка, секој орган по службена должност во текот на целата постапка внимава на својата стварна надлежност.

Прашањето за стварната надлежност на органот кој одлучува во определена управна работа е од суштествено значење за правилното решавање на работата, така што на тоа прашање должен е по службена должност да внимава и второстепениот орган, па ако во постапката по жалба утврди дека првостепеното решение е донесено од ненадлежен орган ќе го поништи тоа решение (член 241 став 2 од законот), а исто така согласно со член 263 став 1 точка 1 од овој закон, таквото решение второстепениот орган ќе го поништи и по правото на надзор.

Со оглед на изнесената правна и фактичка состојба на работите по предметот, Судот оцени дека тужбата е неоснована, а оспореното решение е правилно и законито.

При одлучувањето Судот ги ценеше наводите на тужителот истакнати во тужбата дека во конкретниот случај постапката е започната пред влегување во сила на Законот за просторно и урбанистичко планирање (иницијатива за доделување на градежно земјиште, прибирање на нумерички податоци, урбанистичка документација и сл.), и дека тужениот орган не водел сметка за член 55 од овој закон, но ги оцени како неосновани.

Имено, точно е дека според член 55 од Законот за просторно и урбанистичко планирање, постапката за доделување на градежно земјиште започната пред денот на влегување во сила на овој закон, ќе се доврши според одредбите на Законот за градежно земјиште и прописите донесени врз основа на него. Но, во конкретниот случај јавното наддавање врз основа на кое е донесено првостепеното решение не е објавено пред влегување во сила на Законот за просторно и урбанистичко планирање, а не е објавено ни до 15 мај 1996 година, до кога важеше Уредбата од 1991 година, туку е објавено на 30 мај 1996 година, а тогаш не важеше ниту Уредбата од 1991 година, ниту Министерството за финансии беше надлежно да објави јавно наддавање за доделување на градежно земјиште. Прибирањето на податоци за земјиштето и слични подготвителни дејствија што ги вршел првостепениот орган, во конкретната правна ситуација не можат да значат започната постапка за доделување на градежно земјиште, затоа што со првостепеното решение не е решавано по барањето на тужителот поднесено на 23.01.1996 година за доделување на градежно земјиште, туку градежното земјиште му е доделено врз основа на јавното наддавање одржано на 17 јуни 1996 година, за кое тужителот поднел понуда заведена под број 17-221 од 13.06.1996 година и таа понуда, како единствена, е прифатена, што е констатирано и на записникот од јавното наддавање и во првостепеното решение.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.3609/96 од 22.05.1997 година.

010- земј.

49. Договорот за доживотна издршка, со кој е приложен доказ за смртта на примателот на издршката, претставува правен основ за измена во катастарскиот операт.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Од списите на предметот се гледа дека на ден 15.07.1994 година тужителот поднел барање до првостепениот орган за измена во катастарскиот операт за КП бр.10758 КО Б., врз основа на договорот за доживотна издршка со кој таткото на тужителот како примател на издршката на тужителот како давател на издршката, му ја остава, помеѓу другото и шумата на која му е

признато право на сопственост со пресуда на Општински суд. Со договорот приложил и доказ за смртта на примателот на издршката - извод оа матичната книга на умрените што се води.

Првостепениот орган постапувајќи по барањето на тужителот, извршил измена во катастарскиот операт по однос на корисниците во ПЛ бр.3666 КО Б., така што КП бр.10758/1-шума И класа, во површина од 33189 метри квадратни, ја евидентирал на НМ - 4/8 идеален дел, Б П - 2/8 идеален дел и МФ - 2/8 идеален дел.

При вака извршената измена во катастарскиот операт првостепениот орган ја имал предвид претходната состојба односно промената во катастарскиот операт во ПЛ бр.3666 извршена по барање на МФ, а врз основа на решението за физичка делба.

Оценувајќи ја законитоста на оспореното решение, во овој дел, судот во целост ги прифаќа причините наведени во образложението на решението во поглед на последователноста на промената по однос на корисниците.

Меѓутоа, од друга страна, судот не ја прифаќа причината што тужениот орган во конкретниот случај ја наведува како повреда на материјалниот закон, односно го смета за погрешно правното стојалиште на тужениот орган дека договорот за доживотна издршка не може да претставува основ за измена во катастарскиот операт, се додека не се поведе и заврши оставинска постапка пред надлежниот суд во која би учествувале сите наследници на примателот на издршката - во случајов на покојниот.

Ваквото правно стојалиште судот го смета за погрешно затоа што според Законот за наследување ("Службен весник на СРМ" бр.35/73), правното дејство на договорот за доживотна издршка не е условено со претходно водење и запирање на оставинската постапка, ниту е предвидено негово судско огласување. Освен тоа, договорот за доживотна издршка не е договор за наследување, туку договор за отуѓување со надоместок на сите недвижности што му припаѓаат на примателот на издршката или на определен дел од тие недвижности, чие предавање на давателот на издршката е одложено до смртта на примателот на издршката.

Од наведеното јасно произлегува дека не станува збор за наследен, туку за товарен договор односно договор за промет, од кој произлегуваат права и обврски за двете страни од договорот. Правното дејство овој договор го произведува во

моментот на смртта на примателот на издршката и од тој момент настанува и обврската за плаќање на данок на промет на недвижностите опфатени со договорот, како и правото на давателот на издршката да бара пренесување на правото на сопственост на имотот што бил предмет на договорот, а за таа цел да бара и спроведување на договорот во катастарскиот операт.

Оттука, според наоѓањето на судот, договорот за доживотна издршка, со кој е приложен доказ за смртта на примателот на издршката - извод од матична книга на умрените, претставува правен основ за измена во катастарскиот операт во смисла на член 49 став 3 од Законот за премер и катастар на земјиштето ("Службен весник на СРМ" бр.34/72 и 13/78), па погрешно е стојалиштето на тужениот орган дека претходно треба да се поведе оставинска постапка и судски да се огласи договорот за да истиот претставува основ за измена на корисниците во катастарскиот операт.

Ова, особено кога се има предвид дека не се работи за наследен договор, дека имотот опфатен во договорот за доживотна издршка не влегува во оставинската маса и дека во однос на тој имот оставинската постапка се запира.

Според мислењето на судот, правното дејство што договорот за доживотна издршка го има во моментот на смртта на примателот на издршката, не може да се доведува во прашање ни поради евентуалното оспорување од страна на неговите наследници, а ако таквото оспорување доведе до судска одлука за поништување на договорот, судската одлука ќе биде нов основ за измена на корисниците во катастарскиот операт.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр.1458/96 од 04.12.1997 година.

50. Во постапка на запишување на корисниците во катастарскиот операт, органот надлежен за геодетските работи не е овластен да врши измена во одлука на суд.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Според член 49 став 3 од Законот за премер и катастар на земјиштето ("Службен весник на СРМ" бр.34/72 и 13/78), измената на корисникот во катастарскиот операт се врши врз основа на

правосилна одлука на суд или на друг надлежен орган, како и врз основа на договор за промет на земјиште, заверен во суд,

Имајќи ја предвид оваа законска одредба, судот најде дека тужениот орган погрешил кога со оспореното решение ја уважил жалбата и одлучил по барањето за измена на корисниците во катастарскиот операт на начин што се впуштил во оценка на правилноста на оставинското решение кое е спроведено во катастарскиот операт и врз основа на кое, КП бр.3514 е евидентирана на наследничките на по 1/2. Имено тужениот орган во оспореното решение констатира дека КП бр.3514 погрешно целата била евидентирана на пок., бидејќи таа имала правен основ само за 4/5, поради што и нејзините наследници можеле да го наследат само оној имот на кој оставителката била сопственик.

Точно е дека наследниците можат да го наследат само имотот на кој оставителот бил сопственик, но одлучувањето за наследувањето и определување на наследните делови не е во надлежност на тужениот орган, туку е во надлежност на судот, а правосилните судски одлуки се основ за измена на корисниците во катастарскиот операт, при што, евентуалните грешки во тие одлуки можат да бидат исправени само во постапка пред суд.

Освен тоа, тужителите во тужбата го оспоруваат својството на странка на лицето, а од списите на предметот не може да се види на што се заснова легитимацијата на тоа лице за да се јави како странка по чие барање одлучувале органите за измена во катастарската евиденција која се однесува на корисникот. Според мислењето на судот, конкретното барање можел да го поднесе лично или преку полномошник, а во случајот очигледно не е така поради што тужениот орган претходно требало да утврди дали може да биде странка во оваа управна работа.

Поради тоа, имајќи го предвид изложеното, судот најде дека тужениот орган го повредил законот на штета на тужителките кога ја уважил жалбата против првостепеното решение и истото го поништил и дозволил промена на корисниците на недвижноста спротивно од одредбата од член 49 став 3 од означениот закон.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.565/95 од 17.04.1997 година.

51. Не може без правен основ да се избрише корисникот кој е веќе евидентиран како таков во катастарскиот операт.

Од образложението:

Со првостепеното решение по барање на лицето е поништена извршената измена по список измени.

Според образложението на првостепеното решение кое го прифатил и тужениот орган, оваа измена е извршена затоа што е оценето дека оставинското решение не претставувало основ за промена во смисла на член 49 став 3 од Законот за премер и катастар на земјиштето, затоа што судот при донесувањето на тоа решение ги користел податоците од пописниот катастар кој бил ставен во употреба со стапувањето во сила на премерниот катастар од 01.01.1979 година. Со тоа, според наводите во оспореното решение првостепениот орган правилно постапил кога ја вратил старата состојба во катастарскиот операт.

Судот наоѓа дека тужениот орган погрешно го применил законот.

Според член 49 став 3 од Законот за премер и катастар на земјиштето ("Службен весник на СРМ" бр.34/72 и 13/78), измената на корисникот во катастарскиот операт се врши врз основа на правосилна одлука на суд или на друг надлежен орган, како и врз основа на договор за промет на земјиште, заверен во суд,

Според член 52 од истиот закон, органот на управата надлежен за геодетските работи, измените во поглед на земјиштето може да ги земе во постапка и по службена должност, освен измената за поседовната состојба.

Од наведените законски одредби јасно произлегува дека измена на корисникот во катастарскиот операт не може да се врши ако не постои акт во смисла на член 49 став 3 од Законот за премер и катастар на земјиштето, Правосилното решение е акт во смисла на член 49 став 3 од законот и врз основа на тоа решение извршена е измена на корисникот во катастарскиот операт, а за да се изврши нова измена мора да постои нов правен основ во смисла на наведената законска одредба.

Според мислењето на судот не може без правен основ да се брише корисникот во катастарскиот операт кој е веќе евидентиран и тоа врз основа на правосилна судска одлука, без оглед на тоа кои податоци од катастарот на земјиштето се користени во судската одлука. Ако такви пречки постоеле, тие

можеле да бидат од влијание во постапката на спроведување во катастарскиот операт на оставинското решение, но очигледно првостепениот орган тогаш такви пречки не согледал, бидејќи врз основа на тоа решение тужителот е евидентиран како корисник на означените недвижности. А за да биде избришан како корисник, мора, како што е наведено и погоре, да биде поднесен нов правен основ во смисла на член 49 став 3 од Законот за премер и катастар на земјиштето.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр.2809/96 од 22.09.1997 година.

010-3007
52. Одземањето или ограничувањето на правата на правните лица кои произлегуваат од општествената сопственост не е условено со постоење на јавен интерес и затоа за одземањето на правото на користење на градежно земјиште заради изградба на било кој објект, доволно е изградбата на објектот да е предвидена со урбанистичкиот план.

Од образложението:

Од списите на предметот се гледа дека по предлог на Јавниот правобранител на град С, првостепениот орган го донел решението со кое заради изградба на дипломатско претставништво во согласност со Урбанистичкиот план на град С. од тужителот се одзема правото на користење на недвижноста во општествена сопственост во површина од 180 метри квадратни

Во списите на предметот е приложен извод од Урбанистичкиот план на град С. поткрепен со нумерички податоци за градежна и катастарска парцела, од кои се гледа дека земјиштето од КП бр.128/3 (стара положба 128/1) е предвидено за изградба на дипломатско претставништво.

Според член 47 од Законот за експропријација ("Службен весник на РМ" бр.33/95), со решение на органот за експропријација кога постои акт за планирање на просторот по постапка определена за експропријација на недвижности со овој закон, може да се одземе или ограничи правото на користење на недвижност во општествена сопственост. Според став 2 од овој

член, корисникот на правото од став 1 има право на надомест за вложените средства.

При таква фактичка и правна состојба на работите по предметот, а со оглед на фактот дека предметното земјиште треба да биде приведено кон урбанистичка намена, судот наоѓа дека не погрешил тужениот орган кога жалбата ја одбил како неоснована.

При одлучувањето, судот ги ценеше наводите на тужителот истакнати во тужбата дека првостепениот орган решението го засновал на член 43 од Законот за експропријација, додека за решението на тужениот орган законски основ е содржан во член 47 од истиот закон, но оцени дека ваквите наводи не се основ за поинакво одлучување затоа што предмет на овој управен спор е решението на второстепениот орган, кое, по наоѓањето на судот е правилно, законито и доволно образложено во поглед на примената на член 47 во конкретниот случај. Исто така, Судот ги имаше предвид и наводите во тужбата, во врска со одлуката на Уставниот суд на Република Македонија У бр.293/95 од 17.01.1996 година ("Службен весник на РМ" бр.6/96), но најде дека оваа одлука нема влијание во одлучувањето во конкретната управна работа затоа што со неа е укинат член 46 од Законот за експропријација, со кој беа уредени други правни ситуации.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр.1292/96 од 22.05.1997 година.

011 - истај з.в

53. Нема основ во Законот за водите на веќе изграден водостопански објект да се приклучуваат нови корисници врз основа на акт на државен орган (водостопанска согласност), а без согласност на инвеститорот.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Со оспореното решение, означено во изреката на пресудата, е одбиена како неоснована жалбата на комунално претпријатие, поднесена против решението на Републичката управа за водостопанство број 12-442/2 од 16.02.1996 година.

Со првостепеното решение, на Месната заедница општина Гостивар, се издава водостопанска согласност за приклучување на Регионалниот водовод под услови определени во решението.

Судот најде дека тужбата е основана.

Според член 37 став 1 од Законот за водите ("Службен весник на СРМ" бр.6/81, 37/87, 51/88, 20/90, 23/90 и 24/91), водостопанска согласност се издава кога е во прашање изградба, реконструкција или доградба на водостопански и други објекти и постројки кои имаат влијание врз режимот на водите, како и за вршење на работи што можат привремено, повремено или трајно да создаваат промени на природниот или вештачки воспоставениот режим на водите.

Од оваа одредба, а ниту од другите одредби на Законот за водите не произлегува дека Републичката управа за водостопанство издава водостопанска согласност за приклучување на нови корисници на веќе изграден водостопански објект или постројка. Меѓутоа, водостопанската согласност издадена со првостепеното решение се однесува на приклучување на веќе изграден систем за водоснабдување, со зафаќање на вода од регионалниот водовод во количина од 11,01 л/сек..

Од списите на предметот се гледа дека системот за водоснабдување на градот и околните села е изграден со каптажа и довод на вода од изворот "Росоки", врз основа на водостопанска согласност издадена на барање од Работната организација за комунални дејности, со решение на Републичката управа за водостопанство, број 12-1164/3-86 од 24.03.1987 година. Со тоа решение, а ниту со другите акти (водостопанските услови, главниот проект) водоводот не е означен како регионален водовод.

Од списите, исто така, се гледа дека инвеститор на каптажата и доводот на вода од изворот била комуналната организација односно тужителот. Конкретно, тоа се гледа од Одлуката на Собранието на општината Дебар број 01-2500 од 06.10.1986 година, со која оваа работна организација е определена за инвеститор на каптажата, а со истата одлука е определено дека инвестициониот објект по изградбата ќе остане како основно средство на Комуналната организација. Понатаму, водостопанските услови за проектирање на објекти за водоснабдување се дадени на барање на РО комунални дејности - акт на Републичката управа за водостопанство број 12-1164/2 од 19.05.1986 година, а исто така и Главниот проект за каптирање и довод на вода за водоснабдување од изворот е изработен за инвеститорот РО комунални дејности.

Во решението број 12-1164/3-86 од 24.03.1987 година, меѓу условите под кои е издадена водостопанската согласност на Работната организација за комунални дејности за изградба на каптажа и довод на вода од изворот, под точка 2 е определено од изворот да се зафаќа вода во количество до 200 л/сек. за задоволување на намените предвидени во техничката документација, односно за обезбедување на вода за потребите на населението и индустријата и населените места предвидени со проектот. Според техничкото решение, предвиденото зафаќање од 200 л/сек. опфаќа 150 л/сек. за потребите на населението и околните села и 50 л/сек. за индустријата, што е констатирано и во образложението на тоа решение.

Оттука, за Судот е нејасно кои прашања ги има предвид тужениот орган кога во оспореното решение наведува дека првостепениот орган при издавањето на водостопанската согласност во 1987 година не одлучил за сите прашања кои биле предмет на постапката, па сега морал да донесе дополнително решение, а со тоа дополнително решение е издадена водостопанска согласност за приклучување на веќе изграден водостопански објект.

Според наоѓањето на Судот, од условите определени во водостопанската согласност издадена во 1987 година, јасно произлегува дека со водоснабдувањето тогаш се опфатени и околните села, па селото, за кое во првостепеното решение стои дека припаѓа на општината Гостивар, прашање е дали би можело да се смета дека е опфатено со водоснабдувањето за кое е издадена водостопанска согласност во 1987 година. Во таков случај тоа село не би можело, врз основа на водостопанската согласност издадена со првостепеното решение, да биде приклучено на веќе изградениот водовод. Ова, затоа што нема основ во законот, на веќе изграден водостопански објект кој е основно средство на определен инвеститор, во конкретниот случај тужителот, да се приклучуваат нови корисници врз основа на акт на државен орган, а без согласност на инвеститорот. Нивното приклучување, според мислењето на Судот, мора да се решава во друга постапка, со учество и согласност и на инвеститорот.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У бр.2602/96 од 29.05.1997 година.

54. Кога органот ќе утврди дека престанале условите за остварување право на материјално обезбедување, со решение може тоа да го констатира и да го утврди износот што бил плаќан потоа, но не може да востанови и обврска за враќање на повеќе примениот надоместок.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Во постапката било неспорно утврдено дека тужителот бил корисник на материјално обезбедување по Законот за материјалното обезбедување на учесниците во НОБ ("Службен весник на РМ" бр.38/91), сметано од 01.07.1991 година.

Исто така било неспорно утврдено дека сметано од 01.07.1993 година остварил право на земјоделска старосна пензија во износ од 1.680,00 денари, со тоа што доколку пензијата е помала од најниската пензија ќе му се исплатува соодветниот износ на најниската пензија од трета грапа за пензиски стаж од 15 години.

При таква состојба, првостепениот орган утврдил дека тужителот по остварувањето на правото на пензијата не ги исполнувал веќе условите за остварување право на материјално обезбедување од член 2 став 1 од цитираниот закон, поради што му го прекинал правото сметано од 01.07.1993 година. Притоа утврдил дека за времето од 01.07.1993 година до февруари 1995 година му било исплатено повеќе 38.085,00 денари и го задолжил оваа сума да ја врати во рок од 6 месеци од денот на приемот на решението.

При таква состојба Судот најде дека не погрешиле органите кога согласно член 13 став 2 од цитираниот закон нашле дека на 01.07.1993 година кај тужителот настанала промена која има влијание за престанување на правото на материјално обезбедување, со оглед дека остварил право на пензија и тоа не помала од најниската пензија во Републиката, така што веќе со тој ден не ги исполнувал условите од член 2 од Законот.

Меѓутоа, Судот најде дека погрешиле органите кога со решението за престанок на правото го задолжиле тужителот да го врати надоместокот во рокот определен со решението. Ваквото решение може да преставува извршен наслов за присилно извршување, како што впрочем и образложил второстепениот орган, а тоа не произлегува од Законот.

Ова, затоа што и во Законот нема одредба со која органот бил надлежен во управна постапка да му наложи на корисикот да го врати износот што му бил исплатуван по престанувањето на условите за остварување на правото и бидејќи нема таква одредба, органот во управната постапка можел само да констатира дека настанале услови за прекратување на правото и евентуално да го утврди износот што бил исплатуван потоа, но не и да востановува обврска за враќање на повеќе платениот надоместок.

Со оглед на тоа што по Законот органот немал право во управна постапка да го задолжи тужителот да го врати повеќе примениот надоместок, Судот укажува дека со денот на престанувањето на правото настанува имотно-правен однос за враќање на надоместокот, а решавањето на тие односи е во судска надлежност.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
У.бр.3730/95 од 25.06.1997 година.

55. Кога со одлука на Уставниот суд на Република Македонија е укината законската одредба врз основа на која тужениот орган одлучувал во втор степен, решението на тој орган, е незаконито, иако е донесено пред укинувањето на таа одредба.

О д о б р а з л о ж е н и е т о:

Тужбата е основана.

Оспореното решение е донесено од Фондот на пензиското и инвалидското осигурување-Комисија за решавање на правата во втор степен, чија надлежност беше определена со член 141 став 1 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување ("Службен весник на РМ" бр.80/93, 14/95 и 71/96).

Со одлука на Уставниот суд на Република Македонија У.бр.202/96 од 14.05.1997 година ("Службен весник на РМ" бр.25/97 од 6 јуни 1997 година), членот 141 став 1 од овој закон е укинат како несогласен со Уставот на Република Македонија. Ова, затоа што со овој член се предвидуваше ист орган (Фондот) да решава во прв и втор степен за остварување на правата од пензиското и

инвалидското осигурување, наместо по жалба да одлучува друг орган кој не учествувал во одлучувањето во прв степен, што не е во согласност со член 15 од Уставот на Република Македонија.

Според член 112 став 3 од Уставот на Република Македонија, одлуките на Уставниот суд се конечни и извршни. Тоа значи дека со денот на објавувањето на одлуката на Уставниот суд во "Службен весник на РМ", укинатиот и поништениот закон не смее повеќе да се применува и врз основа на тој закон не може да се донесуваат поединечни акти.

Обврската за извршување на одлуката на Уставниот суд, за сите надлежни органи, па и за судот, настапува со денот на објавувањето и од тогаш тие се должни да престанат да го применуваат укинатиот или поништениот закон и да спречат натамошно создавање на последици од тој закон.

Укинатиот закон надлежните органи, па и судот, не смеат да го применуваат на односите кои настанале пред донесувањето на одлуката на Уставниот суд, а кои не се правосилно решени и не смеат да дозволат ниту спроведат извршување на поединечни акти, а ако извршувањето е започнато, се должни да го запрат.

Со оглед дека со одлуката на Уставниот суд е укината законската одредба врз основа на која во втор степен одлучувал Фондот-Комисијата за решавање на правата во втор степен, Судот најде дека оспореното решение, кое согласно член 12 од Законот за општата управна постапка не станало правосилно, не може да опстане во правниот поредок и не може да произведува правни последици, поради што ценејки ја неговата законитост во управниот спор го поништи и предметот врати на повторно разгледување и одлучување на органот што ќе биде надлежен да одлучува во втор степен.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У бр.609/97 од 03.12.1997 година и У бр.1479/97 од 21.01.1998 година.

013 110
56. Во постапката на издавање решение за локација (услови за градба) за изградба, доградба, надградба и реконструкција на определен објект, потребно е во постапката секогаш да им биде дадена можност да им бидат вклучени како странки и непосредните соседи, заради заштита на нивните права или интереси.

Од образложението:

Според членот 139 од Законот за општата управна постапка, ако во текот на постапката се појави лице што дотогаш не учествувало во постапката како странка и бара да учествува во постапката како странка, службеното лице што ја води постапката ќе го испита неговото право да биде странка и за тоа ќе донесе заклучок. Против заклучокот со кој не се признава тоа својство е допуштена посебна жалба.

Од списите на предметот се гледа дека тужителите поднеле барање до првостепениот орган за вклучување во постапката при издавање на локација и другата градежно - техничка документација за новопредвидените објекти на КП бр.16336/1, 16337, 16335, кои се наоѓале во комплексот на црквата, а во непосредно соседство на тужителите.

Со првостепеното решение е одбиено барањето на тужителите за вклучување во постапката по управниот предмет за издавање на локација и техничка документација за изградба на индивидуална станбена зграда. Барањето е одбиено со образложение дека Деталниот урбанистички план за централното градско подрачје е усвоен во законита постапка па евентуалните забелешки на предвидените локации требало да бидат истакнати во постапката на јавен увид и јавна расправа по планот.

Со оспореното решение жалбата е одбиена како неоснована затоа што тужениот орган нашол дека првостепениот орган правилно постапил и не го повредил законот на штета на жалителите кога го одбил нивното барање за вклучување во постапката за издавање на локација и техничка документација, бидејќи во случајов се работи за изградба на објект кој е предвиден со урбанистички план донесен од страна на Собранието на општината.

Оценувајќи ја законитоста на оспореното решение, Судот најде дека со решението е повреден законот на штета на тужителите.

Според член 49 од Законот за општата управна постапка, странка е лицето по чие барање е поведена постапката или против кое се води постапката, или кое заради заштита на своите права или интереси има право да учествува во постапката.

Тужителите во барањето за вклучување во постапката за издавање на локација, а исто така и во жалбата, наведе дека се непосредни соседи и дека се лично заинтересирани за состојбата која ќе следи со реализацијата на објектите.

Според наоѓањето на Судот, фактот што тужителите се непосредни соседи, е доволна причина тие да бидат вклучени во постапката како странки заради заштита на нивните права или интереси. Впрочем, Судот смета дека е нужно соседите секогаш да бидат вклучени во постапката за издавање на локација и тоа треба да бидат вклучени од органот што ја води постапката, без посебно барање од нив. Ова е потребно за да се имаат предвид и да се оценат нивните барања и забелешки при утврдувањето на условите за градба на објектот. Во врска со тоа, Судот има предвид дека општите и урбанистичко - архитектонските услови за изградба на конкретен објект се утврдени во урбанистичкиот план, но планот објективно не може да ги предвиди сите околности кои се од суштествено значење во секојдневниот живот на луѓето на определен простор. Затоа, со вклучување на соседите во самиот почеток на постапката за издавање решение за локација, се овозможува, во рамките и во согласност со урбанистичкиот план, во условите за градба да се вградат и оправданите барања на соседите.

Фактот што објектот кој ќе се гради е предвиден во урбанистичкиот план, не може, според мислењето на судот, да биде причина соседите да не бидат вклучени во постапката за издавање на локацијата, како што погрешно заклучил тужениот орган во конкретниот случај. Ова, пред се затоа што не смее да дојде до издавање на локација за објект кој не е предвиден во планот, а доколку сепак дојде до тоа, должност е на урбанистичкиот инспектор да ги преземе во законот пропишаните мерки, а и второстепениот орган може да интервенира по правото на надзор, при што барање од соседите воопшто не е потребно.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.2099/96 од 11.09.1997 година.

013-29

57. Странка во управната постапка може да биде и група на лица, но само ако можат да бидат носители на правата и обврските за кои се решава во управната постапка.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Со првостепеното решение е издадена водостопанска согласност на иницијативниот одбор за изградба на маалски

водовод во село Ј, Т, за зафаќање на два извора и тоа: извор "1" во место викано "П п" со капацитет 8 лит/мин. и извор "2" во место викано "П п" со капацитет 4 лит/мин., под услови определени во решението.

Месната заедница на селата С, О и Ј со жалбата ја оспорила издадената водостопанска согласност и, меѓу другото, истакнала дека воопшто не е формиран никаков иницијативен одбор за изградба на маалски водовод во село Једоарце. и дека водоводот се бара само за две лица.

Оценувајќи ја законитоста на оспореното решение, Судот најде дека се сторени суштествени повреди на постапката кои се од значење за правилно решавање на работата.

Од одредбите на Законот за водите произлегува дека водостопанска согласност се издава по барање на инвеститорот, а тоа, пренесено на теренот на правилата на управната постапка утврдени во Законот за општата управна постапка, значи дека водостопанска согласност се издава по барање на странка. Кој, пак, може да биде странка во управната постапка е определено во членовите 49 до 52 од Законот за општата управна постапка. Така, според член 50 став 1 од овој закон, странка во управната постапка може да биде секое физичко и правно лице, а според ставот 2 на овој член, странка може да биде и населба, група лица и др. кои немаат својство на правно лице, ако можат да бидат носители на правата и обврските за кои се решава во управната постапка. Значи, странка во управната постапка може да биде и некој кој не е физичко или правно лице, но само под услов ако може да биде носител на правата и обврските за кои се решава во управната постапка.

Носител на правата и обврските во постапката за издавање на водостопанска согласност, според мислењето на Судот, може да биде само конкретно определен инвеститор. Иницијативен одбор за било што, па и во конкретниот случај, се основа за да подготви, да организира нешто и неговата функција се исцрпува со тоа, поради што не може иницијативниот одбор да биде странка во управната постапка по чие барање се издава водостопанска согласност за изградба на водостопански објект. Од друга страна, во главниот проект изготвен за водостопанскиот објект во конкретниот случај, како инвеститор е наведена група жители на Месната заедница село Ј., која, како анонимна група

на повеќе лица, според мислењето на Судот, исто така не би можела да се јави како инвеститор на водостопанскиот објект.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У бр.1542/95 од 12.05.1997 година.

013-411
58. Урбанистичкиот план е општ правен акт и за него не може да се расправа како претходно прашање во смисла на член 144 став 1 од Законот за општата управна постапка.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Со оспореното решение, означено во изреката на пресудата, е одбиена како неоснована жалбата на ТН., од С, изјавена против решението на Министерството за финансии-Републичка управа за имотно-правни работи за подрачјето на општина со кое по службена должност е обновена постапката окончана со решение на Општинскиот секретаријат за финансии и имотно-правни работи на општината.

Судот најде дека тужбата е основана.

Со решение на Општинскиот секретаријат за финансии и имотно-правни работи на општината на тужителот му е признато предимствено право на градежно неизградено земјиште на градежна парцела бр.739/3 (КПбр.739/3) во вкупна површина од 437 метри квадратни, по извод бр.392/86 од Урбанистичкиот план на град С.

Со првостепеното решение, по службена должност е обновена постапката, решението е поништено и барањето на тужителот за признавање на предимствено право на користење на КПбр.739/3, е одбиено како неосновано.

Постапката е обновена врз основа на член 249 став 1 точка 5 од Законот за општата управна постапка, според кој постапката ќе се обнови, ако решението на органот што ја водел постапката се заснова врз некое претходно прашање, а надлежниот орган тоа прашање подоцна го решил поинаку во суштествените точки.

Првостепениот орган како претходно прашање го смета урбанистичкиот план врз основа на кој, поточно во кој е определена градежната парцела на која на тужителот му е

признато предимствено право на користење, па бидејќи е добиено известување од надлежниот орган дека ќе се отпочне со изготвување на изменувањето и дополнувањето на Деталниот урбанистички план за населбата Ж, првостепениот орган заклучил дека веќе е изменет планот, поради што нема услови за признавање на предимственото право на користење.

Тужениот орган се согласил со причините на првостепениот орган и ја одбил жалбата како неоснована.

Судот наоѓа дека, органите во постапката ги повредиле правилата на постапката што се од суштествено значење за решавање на работата.

Имено, окончаната управна постапка може да се обнови врз основа на член 249 став 1 точка 5 од Законот за општата управна постапка, ако во постапката во која е донесено конечното решение, органот сам го расправил претходното прашање на кое наишол, па подоцна надлежниот орган го решил тоа прашање поинаку во суштествените точки.

Меѓутоа, урбанистичкиот план не е претходно прашање во смисла на член 144 став 1 од Законот за општата управна постапка, поради што првостепениот орган не го расправал, ниту можел сам да го расправи прашањето за урбанистичкиот план во постапката на донесување на решението. Урбанистичкиот план е општ акт кој не се донесува во управна постапка од органите на управата и не може да се признае предимствено право на градежна парцела, ако таа претходно не е определена во урбанистички план кој е во сила. Исто така, и измените на урбанистичкиот план кој се уште не се донесени и не влегле во сила, не можат да имаат правно дејство, поради што врз основа на нив не можат да се донесуваат поединечни акти. Но, мора да се има предвид дека и тогаш кога Одлуката за измени на урбанистичкиот план или новиот урбанистички план ќе бидат донесени и влезени во сила, истите не можат да бидат основ за обнова на постапката по ниту една од точките на член 249 од Законот за општата управна постапка.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр.1280/95 од 12.05.1997 година.

59. Повторување на постапката поради нови докази може да бара само лицето кое било странка во постапката, а не и други лица.

Од образложението:

Од списите на предметот се гледа дека со решението по кое се бара обнова на управната постапка, била одбиена жалбата на Јавниот правобранител на Македонија, поднесена против решението на првостепениот орган, со кое, по барање на поранешните сопственици, е поништено првостепеното решение на истиот орган, за експропријација на нивната куќа, опишана во тоа решение.

Од списите, исто така, се гледа дека во постапката во која е донесено решението по кое се бара обновата, тужителите не биле странки, туку странки биле само поранешните сопственици на експроприраната недвижност и Јавниот правобранител.

Барањето за обнова на постапката тужителите го засноваат на нови докази-писмена спогодба и известие на СИЗ за становање, кои докази не биле познати во текот на постапката, а тужителите дознале за нив по правосилното окончување на постапката за поништување на решението за експропријација.

Според чен 249 став 1 точка 1 од Законот за општата управна постапка, постапката окончана со решение против кое нема редовно правно средство во управната постапка (конечно во управната постапка) ќе се обнови ако се узнае за нови факти, или се најде или се стекне можност да се употребат нови докази, кои сами или во врска со веќе изведените и употребените докази, би можеле да доведат до поинакво решение ако тие факти односно докази биле изнесени или употребени во поранешната постапка. Согласно со став 2 на член 250 од истиот закон, поради нови докази и факти странката може да бара обнова на постапката само ако без своја вина не била во состојба да ги изнесе во поранешната постапка.

Од изнесените одредби јасно се гледа дека обнова на окончаната управна постапка поради нови докази може да бара само оној кој бил странка во постапката (и, се разбира по службена должност органот што го донел решението).

Со оглед на тоа што тужителите не биле странка во постапката во која е донесено решението по кое се бара обнова, нивниот предлог за обнова е предлог поднесен од неовластени

лица, па Судот смета дека истиот требало да биде отфрлен врз основа на член 256 став 2 од Законот за општата управна постапка.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр.2846/96 од 11.09.1997 година.

60. Невистинитите наводи на странката врз кои органот што ја водел постапката бил доведен во заблуда и врз таквите наводи го засновал своето решение, се основ за повторување на постапката предвидени во член 249 став 1 точка 4 од Законот за општата управна постапка.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Од списите на предметот се гледа дека со решение на првостепениот орган се повлекува решението за употреба на градежен објект издадено на име на тужителката, врз основа на административно-техничка и друга документација што ја поседувала тужителката и врз основа на извршен увид на лице место кај објектот во кој тужителката ги вовела внатре како во нејзин објект.

Од увидот извршен на лице место од страна на Комисијата оформена со решение на првостепениот орган, а по барање на АД М, било констатирано дека документацијата со која располагала повеќе одговара на овој објект, а да објектот од тужителката не постои и дека не бил изграден за што Комисијата предложила да се повлече издаденото решение на име на тужителката.

Со оспореното решение тужениот орган жалбата на тужителката против првостепеното решение ја одбил како неоснована од причини што нашол дека со првостепеното решение правилно се оценети сите прашања и околности кои биле од влијание врз неговото донесување, а како во жалбата не се наведуваат факти што би довеле до поинакво решавање во смисла на член 245 став 2 од Законот за општата управна постапка се повикува на причините наведени во првостепеното решение.

Судот утврди дека органите ги повредиле правилата на постапката.

Имено, Законот за општата управна постапка не признава повлекување на решение. Првостепениот орган за повлекувањето на претходно донесеното решение се повикал на член 265 од Законот за општата управна постапка кој не предвидува повлекување на веќе донесено решение, туку предвидува укинање и менување на правосилно решение во согласност или по барање на странките поради погрешна примена на материјалното право.

Во конкретниот случај со повлеченото решение не е погрешно применето материјалното право, туку истото е донесено врз основа на неистините наводи на странката со кои органот што ја водел постапката бил доведен во заблуда. Ваквите причини се основ за повторување на постапката, предвидени во член 249 став 1 точка 4 од Законот за општата управна постапка, поради што првостепениот орган требало по службена должност да ја обнови постапката окончана со решение и врз основа на сите факти и околности што ќе ги утврди тоа решение да го замени со ново или да го поништи или укине, согласно член 258 од Законот за општата управна постапка.

Имајќи го предвид наведеното судот го поништи оспореното решение и предметот го врати на повторно разгледување и одлучување при што да се имаат предвид наведените забелешки во поглед на постапката, и согласно член 39 став 2 од Законот за управните спорови одлучи како во изреката на пресудата.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија
У.бр.3698/96 од 12.11.1997 година.

61. Одлуките на Уставниот суд на Република Македонија не се нов доказ во постапката.

Поединечен акт чие извршување не е завршено, а кој е донесен врз основа на урбанистички план кој со одлука на Уставниот суд е укинат или поништен, треба да се огласи за ништовен, како акт чие извршување воопшто не е можно.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Со оспореното решение означено во изреката на пресудата, е одбиена како неоснована жалбата изјавена против решението на Министерството за финансии - Управа за имотно-правни работи - Подрачно одделение.

Со првостепеното решение е обновена постапката окончана со решението за доделување на користење земјиште во општествена сопственост на Министерството за финансии, Републичка управа за имотно-правни работи и точка 3 од тоа решение е поништена, а во останатиот дел решението останува во сила. Со истото решение е одбиено барањето за доделување на градежно земјиште со непосредна спогодба.

Судот најде дека тужбата е основана, а од следните причини:

Од списите на предметот се гледа дека со правосилно решение на првостепениот орган под точка 3 од тоа решение со непосредна спогодба е доделено градежно земјиште во вкупна површина од 4.929 метри квадратни за изградба на повеќе наменски објект според извод од Урбанистичкиот план бр.20/92. Овој извод од Урбанистичкиот план е издаден врз основа на Одлуката за утврдување проширена локација за изградба на повеќенаменски објект донесена од Собранието на општината на 31 март 1992 година ("Службен гласник на град Скопје" бр.4/92), која пак, е поништена со Одлука на Уставниот суд на Република Македонија У бр.253/93 од 06 април 1994 година, објавена во "Службен весник на РМ" бр.19/94 на 14 април 1994 година.

Според член 112 став 3 од Уставот на Република Македонија, одлуките на Уставниот суд се конечни и извршни. Тоа значи дека со денот на објавувањето на одлуката на Уставниот суд во "Службен весник на РМ", укинатите и поништените прописи и други општи акти не смеат повеќе да се применуваат, така што сите правни субјекти кои одлучуваат во определена правна работа, не смеат врз основа на нив да донесуваат нови поединечни акти, ниту може да се дозволи ниту спроведе извршување на правосилните поединечни акти донесени врз основа на тие прописи односно општи акти, а ако извршувањето е започнато ќе се запре.

Во таа смисла е и одредбата на член 81 став 3 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, според која извршувањето на правосилните поединечни акти донесени врз основа на закон, пропис или друг општ акт, што со одлука на Уставниот суд е пониште, не може да се дозволи, ниту да се спроведе, а ако извршувањето е започнато ќе се запре.

Со оглед на тоа што со Одлуката на Уставниот суд е поништен општиот акт врз кој е заснована точката 3 од

правосилното решение, извршувањето на решението во тој дел, согласно со наведените одредби, воопшто не е можно. А решение чие извршување воопшто не е можно, според член 267 став 1 точка 3 од Законот за општата управна постапка, се огласува за ништовно. Според член 268 став 1 пак, од овој закон, решението може и по службена должност во секое време да се огласи за ништовно, а според ставот 3 на овој член, решението го огласува за ништовно органот што го донел или второстепениот орган.

Од изнесеното произлегува дека решението во делот под точка 3, можело по службена должност да биде огласено за ништовно врз основа на член 267 став 1 точка 3 од Законот за општата управна постапка, а не да биде поништено во обновена постапка, во која погрешно одлуката на Уставниот суд е третирана како нов доказ во постапката во смисла на член 249 став 1 точка 1 од Законот за општата управна постапка.

Одлуката на Уставниот суд не е и не може да биде нов доказ во постапката, затоа што таа се однесува на прописот, односно на општиот правен акт, кој е правен основ за донесување на поединечниот акт, а не е доказ во постапката.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.3597/95 од 12.05.1997 година.

013-40
62. Лице кое не било странка во управната постапка во која е донесено решение кое е предмет на административното извршување, не може да биде странка ни во постапката на извршувањето на тоа решение.

Од образложението:

Од списите на предметот се гледа дека со заклучок на првостепениот орган е дозволено извршување на правосилното и извршно решение на Секретаријатот за стопанство и планирање на општината. Со ова решение од поранешниот сопственик е одземено правото на користење на градежното неизградено земјиште КП 4051 дел од површина од 332 метри квадратни. Правото на користење на земјиштето е одземено во корист на општината, а за реализација на урбанистичкиот план.

Според член 274 став 1 од Законот за општата управна постапка, извршувањето се спроведува против лице што е должно да ја исполни обврската (извршеник), а според ставот 2 на овој

член, извршувањето се спроведува по службена должност или по предлог на странката.

Во управната постапка во која е донесено решението, странки во постапката било лицето, како поранешен сопственик на земјиштето што се одзема од општината К, во чија корист е одземено правото на користење на тоа земјиште. Странка во таа постапка не бил тужителот нигу со тоа решение му е признато предимствено право на користење на земјиштето.

Со оглед на тоа што тужителот не бил странка во управната постапка во која е донесено решението што е предмет на административното извршување, тој според наоѓањето на судот, не можел да биде странка ни во постапката на извршувањето на тоа решение.

Странка во конкретниот случај по чиј предлог можело да се спроведе извршувањето, е Јавниот правобранител, како застапник на општината, односно, денес како застапник на Република Македонија.

Од тие причини судот најде дека во управната постапка е правилно одлучено кога извршеникот не е задолжен да ги надомести трошоците на тужителот. Инаку и кога судот би го прифатил тужителот како странка во постапката на административното извршување, оценката за трошоците што ги бара би била иста како и на органите во постапката - дека тие трошоци не биле ниту нужни, ниту оправдани.

Пресуда на Врховниот суд на Република Македонија, У.бр.3597/95 од 12.05.1997 година.

014-90
63. Решението издадено од органот на управата врз основа на одредбата од член 172 став 1 од Законот за општата управна постапка, со кое било одбиено барањето на тужителот за издавање на уверение поради неизвршени обврски од законско издржување, има карактер на негативно уверение и не претставува управен акт во смисла на одредбата од член 6 од Законот за управни спорови.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Судот најде дека тужбата е недозволена.

Од списите на предметот се гледа дека тужителот преку неговиот полномошник до првостепениот орган поднел барање

за издавање на уверение дека ги имал регулирано обврските за законско издржување на блиски сродници од брачен однос и односи на родителите и децата спрема лицата кои живеат на територијата на Република Македонија, кое му било потребно за добивање на отпуст од државјанство на Република Македонија.

Првостепениот орган, по спроведената постапка и утврдување на факти во смисла на член 172 став 1 од Законот за општата управна постапка, со наведеното решение го одбил барањето на тужителот за издавање на уверение поради неизвршени обврски од законско издржување.

Второстепениот орган оценил дека решение на првостепениот орган било правилно и законито, па поради тоа ја одбил како неоснована жалбата на тужителот изјавена против истото.

Според член 171 став 1 од Законот за општата управна постапка, државните органи издаваат уверенија, односно други исправи (сертификати, потврди и др.), за фактите за кои водат службена евиденција.

Според член 172 став 1 пак од истиот закон, државните органи издаваат уверенија, односно други исправи и за фактите за кои не водат службена евиденција ако е тоа определено со закон. Во тој случај фактите се утврдуваат во постапката пропишана со одредбите на оваа глава.

Според член 6 од Законот за управните спорови, управен спор може да се води само против управен акт. Управен акт пак, во смисла на истиот закон е акт со кој државен орган, организација или заедница во вршење на јавни овластувања, решава за право или обврска на определен поединец или организација во некоја управна работа.

Во конкретниот случај со оспореното решение не е решавано за право или обврска на тужителот, туку само му е одбиено барањето да му се издаде уверение со содржина каква не произлегува од службената евиденција на тужениот орган. Поради тоа, оспорениот акт не е управен акт во смисла на член 6 од Законот за управните спорови и против него не е дозволено да се води управен спор.

Самиот факт дека актот е донесен во форма на решение не значи и дека претставува управен акт затоа што истиот има карактер на негативно уверение издадено во смисла на член 172 став 1 од Законот за општата управна постапка, а уверението не претставува управен акт.

Од изнесените причини согласно член 30 став 1 точка 2 од Законот за управните спорови во кој е одредено дека судот со решение ќе ја отфрли тужбата ако утврди дека актот кој се оспорува со тужбата не е управен акт (член 6), следуваше да се одлучи како во изреката на ова решение.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија
У.бр.189/95 од 24.10.1996 година.

64. Решенијата донесени врз основа на член 6 став 2 од Законот за евиденција на недвижностите во општествена сопственост не се акти донесени во управна постапка.

Од образложението:

Со решението означено во изреката на пресудата е отфрлена жалбата на тужителот поднесена против решението на Одделението за имотно-правни работи на општината П, како изјавена од неовластено лице.

Со решението на Одделението за имотно-правни работи на општината П, недвижноста на КП бр.4271 (стар премер), во површина од 277 метри квадратни, преминува во општествена сопственост - Завод за заштита на спомениците на културата, природните реткости и Музеј П.

Тужителот со тужба за управен спор ја оспори законитоста на решението на тужениот орган.

Тужениот орган во одговор на тужбата предложи тужбата да биде одбиена како неоснована.

Тужбата е недозволена.

Според член 6 од Законот за управните спорови, управен спор може да се води само против управен акт, а управен акт во смисла на овој закон е акт со кој државен орган, организација или заедница во вршење на јавни овластувања решава за извесно право или обврска на определен поединец или организација во некаква управна работа.

Според член 9 став 1 точка 1 од овој закон, управен спор не може да се води против акти донесени во работите во кои судска заштита е обезбедена вон управниот спор.

Разгледувајќи ја тужбата и списите на предметот, Судот утврди дека и жалбата и тужбата се поднесени во врска со

решението кое е донесено од Одделението за имотно правни работи на општината П, врз основа на член 6 став 2 од Законот за евиденција на недвижностите во општествена сопственост ("Службен весник на СРМ" бр.40/72), и кое, според наоѓањето на Судот не е донесено во управна работа.

Имено, според наведената законска одредба, кога недвижноста преминала во општествена сопственост по пат на одржувачка, а тоа не е утврдено со правосилна одлука на судот, нејзиното воведување во определената главна книга на евиденцијата ќе се изврши врз основа на решението за евидентирање што го донесува општинскиот орган на управата надлежен за имотно правните односи на чие подрачје се наоѓа недвижноста. Според ставот 3 на овој член од законот, со тоа решение не се исклучува правото на поранешниот сопственик своето право на сопственост да го остварува во постапка пред надлежниот суд.

Како што произлегува од наведената законска одредба, решенијата донесени врз основа на член 6 став 2 од Законот за евиденција на недвижностите во општествена сопственост, не се акти донесени во управна работа. Тие решенија се донесуваат во врска со преминувањето на недвижност во општествена сопственост по пат на одржувачка во случаите кога тоа не е утврдено со судска одлука. Притоа, судската заштита на правото на поранешниот сопственик, согласно со ставот 3 на член 6 од законот, е обезбедена во спор пред надлежниот суд.

Со оглед на тоа што во конкретниот случај оспореното решение не е управен акт во смисла на член 6 од Законот за управните спорови и што судската заштита е обезбедена вон управниот спор, Судот најде дека тужбата е недозволена, поради што согласно со член 30 став 1 точка 2 од Законот за управните спорови ја отфрли.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија, У бр.1722/95 од 30.01.1997 година.

014-40

65. Барањето на тужителот да се преземе мерка на опомена и казнување на вработените во државен орган, поради злоупотреба и пречекорување на службените овластувања при приемот на некој поднесок, не претставува управна работа.

Од образложението:

Тужителот поведе управен спор против Министерството за труд и социјална политика. Во тужбата наведе дека на 21.10.1996 година поднел поплака до Министерството за труд и социјална политика со барање за преземање мерки на опомена и казнување на вработените во Министерството за внатрешни работи поради злоупотреба и пречекорување на службените овластувања при приемот на некоја поплака. На 21.04.1997 година вложил жалба до Комисијата за решавање на управни работи во втор степен од областа на трудот и социјалната заштита при Владата на Република Македонија и дополнително барање овој орган да одлучи по неговата жалба на 10.07.1997 година. Бидејќи не добил одлука биле исполнети условите за поведување управен спор по член 26 од Законот за управните спорови.

Тужбата е недозволена.

Според член 6 од Законот за управните спорови, управен спор може да се води само против управен акт. Управен акт во смисла на овој закон, е акт со кој државен орган, организација на здружен труд или друга самоуправна организација или заедница, во вршење на јавни овластувања, решава за извесно право или обврска на определен поединец или организација во некаква управна работа.

Во смисла на оваа одредба, кога странката поведува управен спор по член 26 од Законот за управните спорови затоа што надлежниот орган не донел решение по барањето на странката, или по неговата жалба, дозволеноста на таквиот спор зависи од фактот дали странката поднела барање за донесување управен акт.

Бидејќи преземањето мерка на опомена и казнување на вработените во Министерството за внатрешни работи, не претставува остварување на право на тужителот во некаква управна работа, во смисла на член 6 од Законот за управните спорови, тужбата за молчење на администрацијата е недозволена.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија, У бр.2104/97 од 17.09.1997 година.

66. Одлука донесена во врска со извршен избор на кандидати по распишани огласи за прием на работници на работа во министерство каде истото не се јавува во својство на вршител на власт туку во својство на работодавец кој врши избор на пријавени кандидати согласно одредбите од Законот за работни односи не претставува управен акт во смисла на член 6 од Законот за управните спорови.

Од образложението:

Со известието означено во изреката на ова решение, одбиена е како неоснована жалбата на тужителот изјавена против одлуката на Министерството за правда за извршен избор на кандидати по распишани огласи за прием на работници за работа во Министерството за правда.

Против одлуката цитирана во изреката, тужителот до Врховниот суд поднесе тужба оспорувајќи ја законитоста на истата, со предлог да биде поништена.

Тужбата се отфрла.

Според член 30 став 1 точка 2 од Законот за управните спорови, Судот со решение ќе ја отфрли тужбата ако утврди дека актот кој се оспорува со тужбата не е управен акт во смисла на член 6 од овој Закон, според кој управен акт е оној акт со кој државен орган, организација на здружен труд или друга самоуправни организација или заедница во вршење на јавни овластувања, решава за извесно право или обврска на определен поединец или организација во некаква управна работа.

Судот наоѓа дека против одлуката на Комисијата за кадровски прашања при Владата на Република Македонија за извршен избор на кандидати по распишани огласи за прием на работници за работа во Министерството за правда, не може да се води управен спор затоа што оваа одлука не претставува управен акт во смисла на цитираниот член.

Во конкретниот случај, се работи за одлука донесена во врска со извршен избор на кандидати по распишани огласи за прием на работници за работа во Министерството за правда, каде истото не се јавува во својство на вршител на власт, туку во својство на работодавец кој врши избор на пријавени кандидати согласно одредбите од Законот за работни односи ("Службен весник на РМ" бр.80/93). Тоа значи дека меѓу тужениот орган и тужителот се воспоставуваат односи кои не се поврзани со

вршењето на власта, туку односи меѓу работодавец и кандидат во врска со работен однос согласно Законот за работни односи.

Според член 138 став 1 од истиот Закон, работникот кој не е задоволен со конечната одлука на надлежниот орган или ако тој орган не донесе одлука во рок од 15 дена од денот на поднесувањето на барањето односно на приговорот, има право во рок од 15 дена да бара заштита на своето право пред надлежниот суд.

Со оглед на изложеното, Судот смета дека во конкретниот случај не се работи за управен акт туку за одлука донесена во работите од областа на работните односи, за што исто така е обезбедена судска заштита. Согласно член 30 и 32 од Законот за судовите, споровите од работните односи се во надлежност на основните судови.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.1845/97 од 19.11.1997 година.

67. Кога, второстепен орган, во текот на управниот спор поведен по член 26 од Законот за управните спорови, ќе донесе решение по жалбата, а тужителот против тоа решение поведе нов управен спор, постапката по тужбата за молчење на органот се запира.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Според член 32 став 1 од Законот за управните спорови, ако органите за време на судската постапка донесе друг акт со кој се менува или се става вон од сила управниот акт против кого е поведен управен спор, како и кога во случајот од член 26 на овој закон дополнително се донесе управен акт, тој орган, покрај тужителот, едновременно ќе го извести и судот пред кој е поведен спорот. Судот, во тој случај ќе го повика тужителот во рок од 15 дена да изјави дали со дополнително донесениот акт е задоволен или останува при тужбата и во кој обем, односно дали тужбата ја проширува и врз новиот акт. Ако тужителот изјави дека со дополнително донесениот акт е задоволен, или ако не даде изјава во рокот од став 1 на овој член, Судот ќе донесе решение за запирање на постапката. Ако тужителот не е задоволен со новиот акт, Судот ќе ја продолжи постапката.

Со оглед на тоа што, за време на судската постапка второстепениот орган се произнел по нивните жалби, тужителките во смисла на став 3 на овој член требале да дадат изјави дека ја продолжуваат постапката против тие акти. Наместо тоа, тие заведоа посебни управни спорови и тие спорови се решени во нивна корист.

Ваквата состојба која настанала во текот на управниот спор покренат по член 26 од Законот за управните спорови, Судот најде дека треба да се прирамни на случаите од член 32 став 2, тужителките не дале изјави дека тужбата ја прошируваат против накнадно донесените акти, па бидејќи во такви случаи судот донесува решение со запирање на постапка, Судот согласно член 32 став 2 од Законот за управните спорови одлучи постапката по тужбата за молчење на администрацијата да ја запре.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија под У.бр.2461/95 од 04.04.1997 година.

68. Еднаш дадена изјава за повлекување односно откажување од тужбата не може да се повлече. Ова, затоа што откажувањето од тужбата доведува до правно дејство спрема другата страна во моментот на откажувањето од тужбата така што во тој момент оспореното решение станува правосилно и не може да продолжи постапката по истата тужба ниту може да се поднесе нова тужба за истата работа.

О д о б р а з л о ж е н и е т о :

Јавното претпријатие за стопанисување со станбен и деловен простор на Република Македонија, со тужба поднесена на 22.02.1996 година заведена, ја оспори законитоста на решението на Комисијата на Владата на Република Македонија за решавање на управни работи во втор степен.

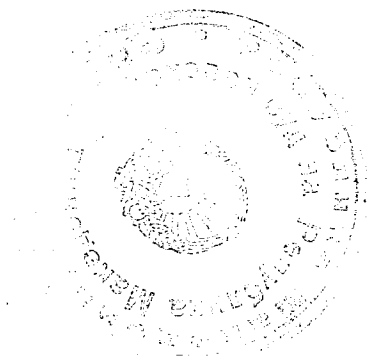
Со поднесок примен во судот на 10.10.1996 година тужителот ја повлече тужбата, поради што судот со решение согласно со член 28 од Законот за управните спорови, постапката ја запре.

Со поднесок примен во судот на 14.10.1996 година тужителот го повлече поднесокот од 08.10.1996 година со изјава дека останува на поднесената тужба против решението.

Имајќи го предвид изнесеното судот го отфрли поднесокот за повлекување на поднесокот со кој беше повлечена тужбата, затоа што еднаш дадената изјава за повлекување односно за откажување од тужбата не може да се повлече. Ова, затоа што откажувањето од тужбата доведува до правно дејство спрема другата странка во моментот на откажувањето на тужбата, така што во тој момент оспореното решение станува правосилно и не може да продолжи постапката по истата тужба, ниту може да се поднесе нова тужба за истата работа.

Со оглед на наведеното, судот врз основа на член 60 од Законот за управните спорови и член 288 став 2 од Законот за процесната постапка реши како во изреката на решението.

Решение на Врховниот суд на Република Македонија,
У.бр.522/96 од 21.03.1997 година.

РЕГИСТРИ

РЕГИСТАР **на казненото право**

(Бројот по текстот го означува бројот на одлуката од делот за казненото право на оваа Збирка)

А

Апсолутна застареност (фактичко постапување во прекршочна постапка) - 14

Б

Благовременост на приватна тужба (член 52 став 1 и член 53 став 2 од Законот за кривичната постапка) - 23

В

Вонреден правен лек

- против одлука на Врховниот суд на Република Македонија (прекршочни постапки) - 16
- член 233 став 3 од Законот за прекршоците
- недозволеност - 32, 34, 35
- вонредно преиспитување на правосилна одлука, - (види парична казна)

Г

- гаранција (престанување на правата за враќање)- 24, 25

Е

- екстрадиција (постапка пред истражен суд, член 512 - 514 од Законот за кривичната постапка - 38

Ж

- жалба - (недозволеност на жалба против осудителна второстепена пресуда) - 31

З

- затајување на данок (член 144 став 1 од Кривичниот закон на Република Македонија) - 6
- значително сомнение за решителни факти, отсуство на исказ на сведок од списи - 36

К

- квалификација за службено и одговорно лице (член 122 став 6 - Б-В од Кривичниот законик) - 4

Н

- наведување на самоубиство и помагање при самоубиство - 5
- надлежност - овластен предлагач - 21

О

- овластен подносител на барање заштита на законитоста во прекршочна постапка - 15
- одговорност за прекршок во угостителски објект - 18
- одговорност (овластени лица за предавање роба за царинење - 20
- основно воспитување и образование - повреда на законската обврска - задолжително школување - 17
- општо опасно дејствие (ракување со оружје)- 9
член 231 став 1 од Кривичниот закон на Република Македонија
- општо опасно средство (достапност на трети лица) - 10
- ракување на малолетници (член 235 став 4 од Кривичниот закон на Република Македонија) - 11

П

- парична казна (како основ за барање на вонредно преиспитување на правосилна одлука) - 33
- повреда на право на работен однос (член 78 и 79 од Кривичниот закон на Република Македонија) - 2
- помагање - самоубиство - 5
- поповолен закон - (член 38 став 3 од Кривичниот законик) - 1
- повреда на правото на одбрана (член 123 став 4 од Законот за кривичната постапка) - 37

- правна поука за правен лек (член 355 став 2 во врска со член 83 од Законот за кривичната постапка) - 28 и 30
- приговор на обвинителен акт - обврска за повикување на странки (член 261 став 2 од Законот за кривичната постапка) - 27
- продолжено кривично дело (член 45 од Кривичниот законик) - 29

С

- сведок - сообвинето лице правилно осудено - 22, 26
- силување - пасивно однесување на оштетениот (член 94 став 1 од Кривичниот закон на Република Македонија) - 3
- службен печат и знак (член 211 од Кривичниот закон на Република Македонија) - 8

У

- управување со моторно возило (придржување кон сообраќајни прописи, минимална брзина особена претпазливост член 300 став 4 во врска со член 297 став 3 од Кривичниот законик) - 13

Ф

- фалсификување службена исправа (како кривично дело во однос на посебно истовремено извршено кривично дело - затајување член 187 став 3 во врска со член 12 од Кривичниот закон на Република Македонија) - 7

Ш

- шпедитор (одговорност за непријавување непродавање на роба за царинење (член 219 од Законот за царини) - 19
- шумска кражба - (построга инкриминирана како кривично дело - Кражба (член 235 од Кривичниот законик) - 12

РЕГИСТАР на граѓанското право

(Бројот по текстот го означува бројот на одлуката од делот за граѓанското право на оваа Збирка)

А

- автоодговорност - 23
- адвокат - 64,67 31

Б

- брачен придонес,- 4,31

В

- вонреден студент, издршка - 3
- визба, стекнување на сопственост - 12

Г

- градежно земјиште - надоместок - 10

Д

- даноци, наградна игра - 29
- договор
- исполнување - 6,14
- ништавност - 11, 13, 15
- цена - 19
- договор за доживотна издршка - 15
- договор за заедничко вложување - 11
- деловна единица (странкарска способност) - 73
- договор за закуп - 76
- договор за осигурување -23
- договор за продажба - 12

Ж

- постапка по жалба - 64
- дозволеност - 67

З

- заедничка сопственост, поправка - 8
- закуп - 76
- затезна камата - 77
- злоупотреба на право - 5

И

- издршка на дете - 2, 3
- имот стекнат во брачна заедница - 4, 31
- исполнување на договор - 6, 14

К

- кров - поправка - 8
- комар - 13

Л

- локална самоуправа - одговорност за штета - 25

Н

- надомест на штета - 7, 17, 21, 23, 24, 25, 45, 66
- наследување, откажување - 32
- ништавност на договори - 11, 13, 15

О

- одговорност на основачот на претпријатието - 30, 62
- опасен предмет - 21, 22
- осигурување - 23
- оспорување на татковство - 1
- отказ на стан - 18

П

- пензија, надлежност - 27
- подарок, на брачни другари - 4
- превоз, авионски - 20

Претпријатие

- одговорност - 30, 62
- загубари - 63

Продажба

- визба - 12
- цена - 19

Процесна постапка

- надлежност - 7, 27, 65, 66, 74
- нови докази - 72
- жалба - 64, 67, 72
- пасивна легитимација - 28, 61
- пресуда врз основа на откажување - 71
- пресудена работа - 70
- повлекување на тужба (надлежност) - 74
- странкарска способност - 73
- ревизија - 75

Процесни трошоци, камата - 77

Р

Работни односи

- дисциплинска одговорност - 35
- достава - 55
- замена на отказ со парична казна - 49
- засновање - 34, 39
- испратнина - 33, 53, 54
- одговорност за штета - 45
- престанок - 36, 37, 38, 43, 46, 47, 48, 50, 56, 57, 58, 59
- работен стаж - 51
- распоредување - 40, 41, 42, 44, 60
- судска заштита - 52, 57, 58, 69

Ревизија, дозволеност - 75

С

- соперничарство - 68

Сопственост

- заедничка сопственост - 8
- имот стекнат во брачна заедница - 4, 31
- предавање во владение - 6

Стан

- иселување - 18
- привремено сместување - 18
- отстапување - 9

Судска надлежност - 7, 18, 27, 65, 66

Т

- татковство, оспорувње - 1
- трошоци за погреб - 26

Ц

- цена - 19
- цесија - 16

Ш

- штета - 7, 17, 21, 23, 24, 24, 45

РЕГИСТАР **на управно право**

(Бројот по текстот го означува бројот на одлуката од делот за управно право на оваа Збирка)

В

- вработување - 39, 40, 42, 43

Д

- данок -14, 15, 16, 17, 18, 19,
- детски додаток - 35
- државјанство- 1, 2, 3

Ж

- живеалиште - 7

З

- здравствено осигурување - 30, 31, 32, 37, 38
- здружение на граѓани - 8
- земјиште - 46, 47, 48, 52

И

- избори - 9

К

- катастар - 49, 50, 51

Н

- надоместоци - 33, 34, 36, 41, 44, 45, 54

О

- образование - 13
- оружје - 4, 5, 6

П

- пензиско и инвалидско осигурување - 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29
- постапка - 59, 60

С

- странка во управна постапка - 57, 53
- стопанство - 53

Т

- такси - 21
- трансформација на општествен капитал - 20

У

- управна работа - 65, 66
- управен спор - 67, 68
- урбанизам - 56, 58
- Уставен суд - 55, 61

Ц

- царини - 10, 11, 12

СОДРЖИНА

Предговор	3
I. СТАВОВИ И МИСЛЕЊА НА ВРХОВНИОТ СУД НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	7
II. КАЗНЕНО ПРАВО	39
III. ГРАЃАНСКО ПРАВО	95
IV. УПРАВНО ПРАВО	199
РЕГИСТРИ	323
Регистар на казненото право	325
Регистар на граѓанското право	329
Регистар на управното право	333